Andrew Johnson : Förenta Staternas president och striderna på hans tid

---

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

FÖRORD

Det borgerliga kriget i Nordamerikas Förenta Stater är otvifvelaktigt en bland de märkvärdigaste tilldragelser, som den nu lefvande mansåldern har upplefvat. Det arbete, som här framträder i svensk öfversättning, förtjenar på denna grund uppmärksamhet, och egnar sig icke illa att göra läsaren bekant med de handlande personerna och de olika politiska partierna. Arbetet bär visserligen en mycket stark partifärg, men det bör dock erkännas, att det parti, som författaren tillhör, var det bättre partiet. Boken andas ett brinnande hat mot slafveriet. Olika åsigter kunna finnas rörande särskilda delar, och den faktiska framställningen kan icke göra anspråk på ofelbarhet, men arbetet synes vara tjänligt såsom meddelande en allmän kunskap eller inledning till studier i Förenta Staternas nyaste historia och samhällsskick.

Upsala den 25 november 1880.

W. E. Svedelius.

-

FÖRORD.

I den stora nordamerikanska republikens senaste strider med sydstaternas slafegare hade den samma att genomgå en kris, hvars slutliga resultat visserligen icke kunde hafva till följd en fullkomlig undergång men likväl en brytning, hvilken skulle hafva mycket skadat den stora statsföreningen tillika med dess fria utveckling. Lyckligtvis blef denna farliga kris segerrikt öfvervunnen och unionen på nytt stärkt, ehuru den i sitt sköte förborgar tillräckligt af gäsande element.

De många år igenom varande striderna i lagstiftande församlingarna och på slagfälten hafva framkallat män ur de lägsta folkklasserna, hvilka, liksom Lincoln — vedhuggaren — och Johnson — skräddaren —, vid sig fästat verldens förvåning och beundran. Deras lefnadsteckningar låta läsa sig såsom ett drama.

Andrew Johnsons, Lincolns efterföljares, lefnadshistoria äfvensom striderna på hans tid äro så högvigtiga och lärorika, att en kortfattad framställning af de samma för visso skall vara välkommen i alla läsande kretsar. Jag har efter tillförlitliga källor fullkomligt opartiskt utarbetat en sådan och rekommenderar den till det vänligaste mottagande.

Få män i verldshistorien hafva i så rikt mått som denne unionspresident erfarit folkgunstens vexling. Först ärad, älskad och beundrad, sedan hatad och föraktad. Folkgunsten upphöjde och bar honom från den ena platsen till

den andra, till alt högre ämbeten och värdigheter. Och när han uppnått höjdpunkten i sitt lif, blifvit president i en stor statsförening, då råkar han plötsligen med de lagstiftande faktorerna äfvensom med mängden af folket i sådana konflikter, som till och med hafva till följd en statsprocess emot honom. Under det han i sin förra ställning såsom simpel skräddarmästare, ålderman, borgmästare, representant, senator och guvernör liksom representerade folkets förnuftiga medvetande, tänkte och med kraftiga ord uttalade alt, som mängden af folket ville och önskade, blir han däremot

vid tillträdandet af det högsta statsämbetet nästan af en helt annan åsigt, sätter sig i motsägelse med sitt förra tänkesätt äfvensom med unionsvännernas majoritet. Fordom jämte Lincoln en af de populäraste män i landet, blir han såsom president den mest hatade och dör slutligen, emedan han icke förmår bära öfvermåttet af hat.

Men evigt beundransvärdt förblir alltid det, att en man af så verkligen torftiga förhållanden likväl i andligt afseende förmådde svinga sig upp så högt. Att han åter på sin lefnads högsta spets, såsom statens hufvud för en stor nation, råkade i villfarelse, måste vi blott beklaga. Hans förra förtjänster om unionen få därföre icke betraktas med ringaktning. Hans lif och verksamhet är för den skull högst lärorikt för alla statsmän och folkrepresentanter liksom öfver hufvud för alla vänner af historien. En son af det bekymmerfulla armodet arbetar han sig genom sitt snille och sin flit upp till en verklig förmåga i andligt afseende, för att kunna förvalta de vigtigaste statsämbeten, hvilka folkviljan uppdrog åt honom. Ära åt hans minne! Frid och ro åt hans graf! —

Måtte den stora, härliga unionen aldrig på nytt upplefva strider, så rika på blod och tårar som de här skildrade. Fred och ro åt landet, välstånd och bildning åt folket! Detta önskar af hela sitt hjärta

Leipzig i maj 1879.

Författaren.

INLEDNING.

Amerikas storlek, klimat och beskaffenhet.

Segla vi på den Atlantiska oceanen alt jämt åt vester, såsom Kolumbus i det femtonde århundradet först vågade, så stöta vi på det stora fastlandet Amerika, som från norr till söder ligger utsträckt i verldshafvet såsom en ofantligt stor ö. Till sin längd sträcker det sig från den isiga nordpolen genom den tempererade, den heta och återigen den tempererade zonen ända till sydpolens kalla region. I följd deraf visar det alla möjliga skiljaktigheter i temperaturen, såsom intet annat land.

Enligt de nyaste mätningarna och beräkningarna omfattar denna verldsdel omkring 751,280 geografiska kvadratmil. Öarna inberäknade uppgår det till inemot 800,000 kvadratmil. Denna stora yta är för närvarande bebodd af omkring 85 millioner människor, och har altså ännu rum och bostäder för många millioner. I yttersta norden, vid 82° nordlig bredd, ligger Grin-illsland blott 8° från nordpolen. Där bo under evig is och snö polarhästen, isbjörnen, zobeln och andra polardjur, hvilka människan för deras pelsars skull uppsöker i de ogästvänligaste luftstreck. Baffinsbay, Davidssund och Smithsund skilja Amerika från Grönland, och Beringssund skiljer det från Asien. Här bo eskimåerna i jordkulor, liksom i hålor, för att skydda sig för kölden. Där är skådeplatsen för upptäcktsresorna för att nå nordpolen, hvilket likväl ännu icke lyckats. Skeppen fastna i isen, liksom i nyaste tiden åter det österrikiska skeppet Tegethoff, hvars käcka besättning föranleddes att anträda resan till hemmet medelst skidor och båtar.

Från denna nordpolsregion till Sydamerikas yttersta spets, Kap Horn vid 55° sydlig bredd, är längden öfver 2,000 geografiska mil. Största bredden ligger i Sydamerika, hvarest den utgör 675 geografiska mil. Denna jättelånga verldsdel är genom sin form delad liksom i tvänne hälfter, Nord- och Sydamerika, hvilka äro förenade med

hvarandra blott genom ett smalt näs

(isthmus). Smalast är denna landremsa vid Panama och bekant under namnet Panamanäset. Däröfver leder i nyaste tid en järnbana. Man umgås också med den planen att genomgräfva denna smala landremsa genom en kanal, för att sammanbinda Atlantiska hafvet med Stilla oceanen och möjliggöra en genomsegling, hvilket i alla afseenden skulle vara en stor vinning för sjöfarten.

En vandring från nordpolen söder ut sker således genom alla möjliga olikheter i temperaturen. I Canada finna vi ungefär samma klimat som i Sverige och Danmark. De nordliga staterna i unionen hafva ungefär Tysklands och de sydliga unionsstaterna Italiens, Spaniens och Portugals klimat. Mexiko, Peru och de andra sydliga republikerna äfvensom Brasilien hafva dels mer, dels mindre tropiskt klimat. Söder ut därifrån till Kap Horn, blir det, såsom längre aflägset från ekvatorn, åter tempereradt och går så småningom öfver i en kallare region. På luft- och klimatförändringar lida Amerikas invånare således ingen brist.

Detta land eger liksom äfven Asien de högsta och största berg på jorden, i Sydamerika Cordillerna, äfven kallade Anderna. De sträcka sig från söder mot norr och bilda, så att säga, verldsdelens ryggrad. Vid Panamanäset sänka de sig, så att lägsta bergspetsen uppgår till 642 fot. På andra sidan näset, i Mexiko och Texas, höja de sig åter och sträcka sig mot norr. Bergets hufvudkedja, Sierra Madre, genomlöper Mexiko, Förenta Staterna och sträcker sig ända till nordpolens is-haf. De kallas Klippbergen, »Rocky-Mountais», och likna på många ställen de schweiziska Alperna. Deras spetsar äro betäckta med evig snö. I följd däraf nedsända de i landet ett stort antal källor och strömmar. Ännu högre än Klippbergen äro de från Californiens södra spets längs utmed vestkusten ända till Alaska sig sträckande nordamerikanska Hafsalperna, i Californien kallade »Sierra Nevada». Deras rikedom på guld och andra metaller synes vara alldeles outtömlig. I östra delen af Nordamerika reser sig mellan Missisippi och Atlantiska hafvet Kettingberget, Alleghanies. Från alla dessa bergsträckor stryka grenbildningar ut i landet och bilda de mångfaldiga landbildningarna och klimatförändringarna.

Oaktadt dessa talrika kolossala berg finnas där äfven så många stora, alldeles oöfverskådliga slätter, kallade pampas och prärier, sådana intet annat land på jorden eger. På dem betatalrika hjordar af vilda, hästar, bufflar, antiloper och andra djur i öfverflöd. Otaliga skaror af jagtdjur af alla slag låta icke ens den oskickligaste jägare komma i förlägenhet med afseende på byte. Han behöfver blott skjuta midt i skocken och är säker på att träffa.

Den feta jorden, öfver alt genomskuren af strömmar och floder, närer en tät, nästan ogenomtränglig mängd af plantväxter. Kolossala skogar med träd af alla slag, dessa 200 fot höga och 40 till 50 fot i omkrets nående jätteträden, sådana ingen annan verldsdel har, växla med stora ängsmarker, på hvilka det manshöga gräsets massa på långt när icke kan förtäras af djurverlden.

Ett annat af Amerikas företräden består i dess hela landet genomskärande flodsystem, som leder från det aflägsnaste inre till oceanen. Talrika segelbara strömmar utlöpa från stora sjöar och berg och utfalla i Ishafvet äfvensom i Atlantiska hafvet och Stilla oceanen. Naturen har altså förlänat detta land de bästa kommunikationsvägar, hvarigenom trafiken och utbytet af produkter med alla zoner kan förmedlas. Och så väl Nord- som Sydamerika har att glädja sig åt detta företräde. Det behöfver altså blott en talrik, arbetsför befolkning för att göra detta öfverflöd af naturprodukter tillgängligt för mänskligheten.

Arbeta måste altså amerikanaren lika flitigt, ja, ännu flitigare än europén. Men den, som utvandrar dit i förhoppning att kunna gå och spatsera, skall finna sig storligen bedragen. De därvarande till största delen ännu okultiverade förhållandena fordra ju i de flesta fall mycket mera arbete och arbetskrafter än de kultiverade länderna.

Huru mången af våra vid Europa trötte trodde sig icke där finna paradiset, hvarest man kunde skörda utan att så, och hvarest man kunde äta utan att nödgas arbeta! Bittert, mycket bittert var detta misstag, när man måste undanrödja urskogar, hugga virke, bygga blockhus och förskaffa de med möda förvärfvade jordprodukterna till delvis långt aflägsna trakter för att därför kunna tillbyta sig kläder, husgeråd och andra saker. Blott den flitige uppnår där öfverflöd, den late måste lida brist på det nödvändigaste så väl där som hos oss, så vida icke den

blinda lyckan kastar tusental i hans sköte. —

*

Historisk öfverblick.

Unionens norra och södra stater och deras befolkning.

Den nordamerikanska unionens stater sträcka sig för närvarande från Canada ända till Mexikoviken, altså från 48° till 22° nordlig bredd. De vid mexikanska hafsviken liggande hafva, såsom vi redan sagt, hett klimat, under det de nordliga staterna njuta vårt tempererade. Men icke blott i klimatet förefinnes en motsats mellan norr och söder, utan äfven i befolkningen. Denna motsats skapades redan genom de första europeiska invandrarne och gör sig ännu i denna dag gällande.

Det sydligt belägna Virginia befolkades i början af 17:de århundradet af så kallade engelska gentlemän och talrika adliga familjer, hvilka lefde enligt den grundsatsen: »Njuta och låta andra arbeta för sig.» Den tidens människor höllo i sin högdragenhet arbetet för en för adelsmän ovärdig sysselsättning. De måste altså söka förskaffa sig arbetskrafter.

En annan del engelska och franska ädlingar med samma tänkesätt befolkade Carolina och Illinois. I Florida och Lousiana hade franska, spanska och portugisiska grander slagit sig ner, hvilka grundade ett feodalsystem, mycket värre än det, som fans under medeltiden. De med dem invandrade småborgarne och bönderna blefvo nästan samtlige desse småherrars lifegne arbetare. Karl II af England förlänade norra Carolina såsom egendom åt åtta adelsmän, så att de samma betraktade sig såsom hans kronvasaller. Äfven de andra sydstaternas konservativa adelsmän hyllade såsom vasaller Englands konung, införde ett slags feodalsystem och ville till och med klassificera en högre och en lägre adel. Alla desse herrar arbetade lika litet här som i sitt forna hem.

Men hvarifrån taga arbetskrafter! — De invandrade fattige borgarnes och böndernas antal var för ringa till bearbetandet af de stora sträckor, som herrarne annekterat såsom sin egendom

De, som medfört någon förmögenhet, förvärfvade själfva grundbesittning. Det blef altså blott en liten del fullkomligt fattige, hvilka måste taga på sig de stora egendomsegarnes just icke så lätta ok. I denna förlägenhet kommo de senare på den idéen att införa afrikanska negrer, för att låta sina gods bearbetas af dem. Dessa, som voro födda i det heta klimatet, kunde äfven bättre uthärda i de heta sydstaterna än engelsmän, tyskar och andra européer, och hvad som var hufvudsaken, de läto behandla sig såsom viljelösa verktyg på samma sätt som dragare. Därmed var slafveriet infördt i sydstaterna och liksom upphöjdt till en af staten gillad institution.

I nordstaternas befolkning ingick ett annat element.

Till Massachusetts, Rhode-Island, Connecticut, Neuhampschire, Vermont och Maine invandrade engelska puritaner af alla stånd, hvilka icke ville underkasta sig den af Henrik VIII skapade statskyrkan. Holländare, svenskar, danskar och i nyaste tiden många tyskar valde trakterna New-York, New-Jersey och Pensylvanien till nya hem. Dessa voro till största delen arbetsamme borgare, bönder, men äfven talrika personer, som råkat i kollision med lagarne och nu på andra sidan oceanen hoppades finna en bättre existens. Öfver alla dessa kolonier tillvällade sig England eganderätten, i följd hvaraf de kommo under den engelska regeringen.

Men under det puritaner och andra frisinnade satte sig emot hvarje inskränkning i sin självstyrelse (Self-Government), grundade de konservativa rojalisterna små feodalstater, underkastade sig den engelska högkyrkan och hushållade med sina lifegna slafvar såsom fullkomligt oinskränkta herskare.

När då samtlige nordliga och sydliga kolonier i 18:de århundradet växt upp till ansenliga, välmående stater, och

England uppväckte hela befolkningens missbelåtenhet genom mångahanda inskränkningar i lagstiftningen och undertryckandet af deras handel och vandel, och när de engelske tories utverkade en parlamentsakt (1764), enligt hvilken kolonierna skulle förbindas till afbetalande af den engelska statsskulden, utan att tillåta de samma en folkrepresentation, så upptändes så väl i norden som i södern oafhängighetens idé, hvilken först gaf sig till känna gonom opposition mot de engelska vederbörandena. Trots denna fortfor England i sin politik och vägrade kolonisterna handeln till förmån för engelske köpmän. Tobak, ris och landtmanna-produkter fingo blott föras till engelska hamnar för försäljning. Fabriker för järn- och stålsaker, för ylletyger m. m. tåldes icke. Detta synes otroligt, men är, ty värr! sant. Man gick ännu längre, belade införseln af socker, kaffe, vin, silke och andra produkter med tull och förordnade 1765 stämpelpapperets införande.

Genom de båda senare akterna uttömdes då ändtligen kolonisternas tålamod. Kongresserna å Massachusetts, Connecticut, Rhode-Island, New-Jersey, Pensylvania, Maryland och Sydcarolina förklarade dessa beslut rättsstridiga. I följd däraf upphäfdes visserligen stämpelförordningen, men i stället infördes tull på té. Så fortforo de ömsesidiga stridigheterna ännu i åratal, till dess de 13 staterna den 1 september 1774 sammanträdde till en nationalkongress och beslöto sig för ett starkt motstånd mot sådana mått och steg från Englands sida. Härmed var signalen gifven till kamp, till öppet krig, hvilket äfven utbröt och hade till följd koloniernas oafhängighetsförklaring, hvarpå efter en tvåårig kamp det engelska herraväldet bröts och afkastades.

Med hvilka medel England då bedref politik, med hvilka krafter det ville underkufva kolonierna, huru det till och med köpte soldater af några tyska furstar och skickade till Amerika, det är alt tillräckligt bekant och bildar en af de sorgligaste episoder i verldshistorien, en sådan, som vi hoppas aldrig mera skall återkomma.

Efter lyckligt fullbordadt befrielsekrig konstituerade sig kolonierna till en förbundsstat med republikansk författning, hvars grundsatser äro fastställda i förbundsartiklarne af 1778, i konstitutionen af 1787 och dess tillsatsartikel af 1789.

*

Författningen i Förenta Staterna såsom union.

För att lättare förstå de nu följande inre partistriderna torde det vara nödigt att lära känna de vigtigaste grundsatserna i författningen. Däraf skall det för den civiliserade verldens alla rättslärde blifva klart: att sydstaterna genom sitt affall och åstadkomna krig begått det nesligaste högförräderi mot unionen och ådragit sig en rättvis bestraffning. Jag återger här blott de vigtigaste paragraferna. —

produkter fingo blott föras till engelska hamnar för försäljning. Fabriker för järn- och stålsaker, för ylletyger m. m. tåldes icke. Detta synes otroligt, men är, ty värr! sant. Man gick ännu längre, belade införseln af socker, kaffe, vin, silke och andra produkter med tull och förordnade 1765 stämpelpapperets införande.

Genom de båda senare akterna uttömdes då ändtligen kolonisternas tålamod. Kongresserna å Massachusetts, Connecticut, Rhode-Island, New-Jersey, Pensylvania, Maryland och Sydcarolina förklarade dessa beslut rättsstridiga. I följd däraf upphäfdes visserligen stämpelförordningen, men i stället infördes tull på té. Så fortforo de ömsesidiga stridigheterna ännu i åratal, till dess de 13 staterna den 1 september 1774 sammanträdde till en nationalkongress och beslöto sig för ett starkt motstånd mot sådana mått och steg från Englands sida. Härmed var signalen gifven till kamp, till öppet krig, hvilket äfven utbröt och hade till följd koloniernas oafhängighetsförklaring, hvarpå efter en tvåårig kamp det engelska herraväldet bröts och afkastades.

Med hvilka medel England då bedref politik, med hvilka krafter det ville underkufva kolonierna, huru det till och med köpte soldater af några tyska furstar och skickade till Amerika, det är alt tillräckligt bekant och bildar en af de sorgligaste episoder i verldshistorien, en sådan, som vi hoppas aldrig mera skall återkomma.

Efter lyckligt fullbordadt befrielsekrig konstituerade sig kolonierna till en förbundsstat med republikansk

författning, hvars grundsatser äro faststälda i förbundsartiklarne af 1778, i konstitutionen af 1787 och dess tillsatsartikel af 1789.

*

Författningen i Förenta Staterna såsom union.

För att lättare förstå de nu följande inre partistriderna torde det vara nödigt att lära känna de vigtigaste grundsatserna i författningen. Däraf skall det för den civiliserade verldens alla rättslärde blifva klart: att sydstaterna genom sitt affall och åstadkomna krig begått det nesligaste högförräderi mot unionen och ådragit sig en rättvis bestraffning. Jag återger här blott de vigtigaste paragraferna. —

I Artikeln.

1 Afdelningen.

Den lagstiftande makten skall förlänas åt en Förenta Staternas kongress, hvilken skall bestå af en senat och ett representanthus.

2 Afdelningen.

§ 1. Representanthuset skall bestå af medlemmar, hvilka hvart annat år väljas af folket i de särskilda staterna.

§ 2. Hvarje representant måste hafva uppnått 25 år, vara invånare i staten och sedan sju år vara medborgare i Förenta Staterna.

§ 3. Representanternas antal skall icke öfverstiga en för hvar 30,000:de invånare; dock skall hvarje stat hafva åtminstone en representant.

§ 4. Representanthuset skall välja en talman och andra ämbetsmän och ensamt hafva rättighet till offentlig anklagelse mot statsämbetsmän.

3 Afdelningen.

§ 1. Förenta Staternas senat skall bestå af två senatorer från hvarje stat. Dessa senatorer skola väljas på sex år af staternas vederbörliga lagstiftare.

§ 2. Efter valet skall senaten församlas och indelas i tre klasser. Den första klassen af senatorer skall afgå efter två, den andra efter fyra och den tredje efter sex år, och den för hvarje gång afgående tredjedelen skall ersättas genom nytt val.

§ 3. Hvarje senator måste hafva uppnått 30 år och sedan nio år vara medborgare i Förenta Staterna äfven som borgare i den stat, af hvilken han väljes.

§ 4. Förenta Staternas president skall vara president i senaten, men icke hafva någon röst, utom då rösterna äro delade.

§ 6. Senaten har rätt att pröfva de honom förelagda anklagelserna mot statsämbetsmännen. Måste Förenta Staternas president försättas i anklagelsetillstånd, så skall justitie öfverdomaren föra presidiet. Till en dom fordras två tredjedelar af rösterna.

§ 7. Domen får icke sträcka sig längre än till afsättning från ämbetet och förklarande af oduglighet att förvalta något ämbete i Förenta Staterna. Dock skall den dömde ännuvara underkastad anklagelse inför edsdomaren och bestraffning efter lag.

Kongressen skall sammanträda åtminstone en gång hvarje år. —

7 Afdelningen.

§ 1. Lagförslagen om statsinkomsternas förhöjande skola utgå från representanthuset; dock kan senaten, liksom vid andra lagförslag, göra förbättringar (Amendements).

§ 2. Hvarje i representanthuset och senaten genomgånget lagförslag har de förenade staternas president att underteckna. Bifaller han icke, så har han med bifogande af sina invändningar att återskicka det till huset. Om då efter förnyad öfverläggning två tredjedelar af huset rösta därför, sändes det till andra huset till öfverläggning. Röstar man äfven här med två tredjedelar för antagandet, så erhåller förslaget laga kraft.

Skickar presidenten icke till baka lagförslaget inom 10 dagar, så erhåller det lika full laga kraft, som om han undertecknat det samma; så framt icke kongressen genom att själf uppskjuta tiden för afgörandet förhindrar dess återkomst.

§ 3. Hvarje senatens och representanternas förordning, beslut och votum måste föreläggas Förenta Staternas president till antagande, innan deras giltighet inträder. I händelse af vägran hafva båda husen att ännu en gång pröfva, och rösta i hvarje hus två tredjedelar för, så vinner billen laga kraft. —

Af den sista paragrafen se vi, att presidentens maktområde är mycket noga bestämdt och lagenligt fastställdt för att förebygga ett godtyckligt regerande. Man kan väl i de flesta fall med visshet antaga, att, om en så stor pluralitet erkänt en lag såsom ändamålsenlig, den ena rösten gent emot den samma måste hafva misstagit sig.

Slafveriet lät författningen fortfarande ega bestånd, men den öppnade utsigt till ett framtida förhindrande af slafhandeln genom § 1 i 9:de afdelningen, hvilken lyder:

»Invandringen eller införandet af sådana personer (slafvar), hvilka till äfventyrs någon af de nu bestående staterna anser ändamålsenliga, skall icke förhindras af kongressen före år 1808; dock bör detta införande beläggas med en taxa eller afgift, hvilken likväl icke skall belöpa sig till mera än 10 dollars för person.» —

De enskilda staterna blefvo genom 10:de afdelningen vissa inskränkningar pålagda genom följande vilkor:§ 1. Ingen stat får inlåta sig i ett fördrag eller i någon slags allians med den andra, slå mynt, sätta statspapper i omlopp, utfärda kaparebref, förläna adelstitel o. s. v. Statsskulderna skola betalas i guld eller silfver.

§ 2. Ingen stat får utan kongressens medgifvande pålägga någon slags tunngäld eller andra skatter, hålla trupper eller krigsskepp i fredstid, sluta något fördrag med en främmande makt eller inlåta sig i något krig, för så vida han icke verkligen angripes, eller en så stor fara hotar honom, att intet uppskof medgifves.

Om presidentens val och rättigheter erhålla vi upplysning genom II artikeln:

§ 1. Den utöfvande makten ligger hos Förenta Staternas president. Han väljes samtidigt med en vicepresident och förvaltar sitt ämbete i fyra år. Sättet vid hans val är följande:

§ 2. Hvarje stat väljer efter sina lagstiftande myndigheters förordnande ett antal valmän (elektorer), lika stort som antalet af de senatorer och representanter, den är berättigad att sända till kongressen. Dessa valmän hafva att församla sig i sina stater och på följande sätt välja en president och en vicepresident: De skola på en röstsedel skrifva presidentens och på en annan vicepresidentens namn, därefter uppsätta listor på de personer, som fått röster till president eller vicepresident. Dessa listor med angifvande af röstantalet hafva de att underteckna och förseglade sända till sätet för Förenta Staternas regering, resp. till senatens president. Senatens president skall nu i närvaro af senaten och representanterna öppna alla certifikat och låta räkna rösterna.

Den person, som erhållit pluraliteten af *alla* valmännens röster, skall vara president. Men om ingen af de valda har en sådan pluralitet, så skall representanthuset bland antalet af de personer, som hafva de flesta rösterna på presidentlistan, välja tre och af dessa tre genom scrutinium utnämna en president. Vid detta presidentval skola rösterna tagas efter stater och hvarje stat hafva blott en röst. Det beslutmässiga antalet valmän skall för detta ändamål bestå af två tredjedelar från alla staterna. Skulle representanthuset, när det i detta fall har att välja., icke välja president före fjärde dagen i nästa mars månad, så har vicepresidenten, liksom vid presidentens dödsfalleller något annat konstitutionelt förhinder, att under tiden fungera såsom president.

II Artikeln.

2 Afdelningen.

§ 1. Presidenten skall vara öfverbefälhafvare öfver Förenta Staternas såväl armé som flotta, om de kallas till Förenta Staternas aktiva tjenst. Han kan infordra öfverämbetsmännens i hvarje regeringsdepartement skriftliga utlåtande öfver hvarje sak, som rör deras ämbetes pligter. Han har äfven makt att förläna uppskof vid straffen och gifva nåd för förbrytelser mot Förenta Staterna, likväl icke i kriminalprocesser.

§ 2. Presidenten har makt att i samråd och öfverensstämmelse med minst två tredjedelar af senaten sluta fördrag, utnämna Förenta Staternas sändebud, konsuler, domare i öfverrätten och andre ämbetsmän, öfver hvilkas anställande ingenting redan är bestämdt genom författningen eller lagarne. Kongressen kan likväl, om han finner det ändamålsenligt, lagenligt öfverlemna tillsättandet af alla lägre ämbetsmän åt presidenten, domstolarne och departementscheferne.

§ 3. Presidenten kan under afbrotten i senatsammankomsterna provisoriskt besätta ledigvordna platser, hvilka likväl vid nästa sammankomsts början åter förlora sin giltighet. Han skall tid efter annan gifva kongressen underrättelse, förklaring öfver tillståndet i unionen och föreslå åtgärder. Han får vid utomordentliga tillfällen inkalla ett eller båda husen. I händelse af oenighet dem emellan kan han upplösa dem. Han skall sörja för lagarnes trogna handhafvande och utfärda ämbetsmännens utnämningar. Han mottager sändebuden och andre offentlige befullmäktigade från främmande stater.

4 Afdelningen.

»Presidenten, vicepresidenten och samtlige civilämbetsmän i Förenta Staterna kunna afsättas från sina ämbeten genom anklagelse inför senaten och öfverbevisning om högförräderi, utdelande af mutor eller andra förbrytelser eller felsteg.» —

I tredje afdelningen af tredje artikeln definieras högförräderiets förbrytelse på följande sätt:

§ 1. »Högförräderi mot Förenta Staterna består i anstiftandet af krig emot de samma eller i anslutningen till derasfiender genom förskjutande af krigsmedel och annat slags understöd. Ingen skall beskyllas för högförräderi utan två vitnens edliga försäkran om denna offentliga handling, så vida det icke följer bekännelse inför öppen domstol.

§ 2. Kongressen har makt att bestämma straffet för högförräderi; en konfiskering af förmögenheten får han likväl icke besluta.»

Af dessa paragrafer framgår tydligen för hvarje sundt människoförstånd, att de sydliga rebellernas anförare, såsom Jefferson Davis, Lee m. fl., voro högförrädare, hvilkas förbrytelse låg öppen för alla förnuftigt tänkande, för hela verlden.

I författningens tillsatsartikel står därtill följande paragraf emot slafveriet:

§ 1. *Hvarken slafveri eller ofrivillig tjnästskyldighet, utom såsom straff* för förbrytelser, om hvilka i fråga varande person enligt rättens alla formaliteter öfverbevisats, *skall finnas inom Förenta Staterna eller i någon under deras jurisdiktion stående ort.* —

Denna paragraf fick likväl icke strax de erforderliga två tredjedelarne af rösterna, emedan slafhandlarne och deras anhängare motverkade den. I följd däraf blef han länge utan laga kraft och blef trätofröet mellan de stridande parterna.

Dessa äro de vigtigaste grundlagarne i den författning, som amerikanarne gåfvo sig efter befrielsen från det engelska herraväldet. Den berömde Washington blef deras förste president. — Författningen innehåller härtill ännu bestämmelser om statsborgarnes dömande makt och rättigheter, hvilka för oss äro af mindre intresse, emedan de icke så mycket beröra de sedermera uppdykande stridsfrågorna. Af vigt äro likväl ännu följande bestämmelser:

IV Artikeln.

3 Afdelningen.

§ 1. Nya stater kunna genom kongressen upptagas i unionen, *men ingen ny stat skall bildas inom någon annan stats lagsaga, och ingen ny stat skall upprättas genom två eller flere staters förening utan de i fråga varande staternas lagstiftande myndigheters och kongressens bifall.*

Äfven enligt denna paragraf var sydstaternas affall högförräderi, ty de hade icke rätt att organisera sig till nya stater. I 4:de afdelningen heter det: »De Förenta Staterna skola garan-tera hvar och en af sina stater en republikansk regeringsform och skydda de samma mot både yttre och inre våldsamheter.»

Tillfälliga tillsatser, resp. fortsättningar och ändringar, till denna författning möjliggjordes för framtiden genom följande paragraf:

V Artikeln.

»Kongressen skall, om två tredjedelar af båda husen finna det nödvändigt, föreslå amendements (förbättringar) i denna författning, eller på förslag af de lagstiftande myndigheterna från två tredjedelar af Förenta Staterna för detta ändamål sammankalla en konvention. I båda fallen skola dessa amendements till hela sitt innehåll gälla såsom delar af denna författning, så snart de genom de lagstiftande myndigheterna från tre fjärdedelar af de enskilda staterna eller tre fjärdedelar af konventionsmedlemmarne blifvit antagna, alt efter som kongressen föreslår det ena eller andra slaget af stadfästelse.» —

Denna unionsförfattning af 1787 omfattade då 13 kolonier, under det den för närvarande har gällande kraft för ett område af 38 stater med långt öfver 39 millioner invånare. Så betydligt har denna statskomplex tillväxt. På en sådan grund för lagstiftningen kunna alla möjliga förnuftiga förändringar införas. Den härför städse erforderliga majoriteten betryggar också för godtycke och omstörtning. Så länge de uppstående partierna rörde sig på författningens grundval, gick statsskeppet det normala loppet med sin lagstiftning. Men när slafhandlarne ville absolut dominera, när de dikterade politik och lagar alldeles efter sitt sinne och sin egennytta, då uppstodo dessa fiendtliga motsatser mellan norr och söder, hvilka slutligen förde till blodiga katastrofer.

Låtom oss nu se, huru under dessa strider en man uppväxer, hvilken ödet just beskärt till detta statsskepps styrande.

En nordamerikansk presidents födelse och ungdom.

Andrew Johnson, Lincolns efterträdare och Förenta Staternas sjuttonde president, skådade den 28 december 1808 verldens ljus i Raleigh, hufvudstaden i Nordcarolina. Armod och bekymmer voro hans faddergåfva, ty föräldrarne förskaffade sig med bekymmer sitt dagliga bröd genom handarbete, hvilket icke kunde vara synnerligen lönande i en slafstat, hvarest inga fa-

tera hvar och en af sina stater en republikansk regeringsform och skydda de samma mot både yttre och inre våldsamheter.»

Tillfälliga tillsatser, resp. fortsättningar och ändringar, till denna författning möjliggjordes för framtiden genom följande paragraf:

V Artikeln.

»Kongressen skall, om två tredjedelar af båda husen finna det nödvändigt, föreslå amendements (förbättringar) i denna författning, eller på förslag af de lagstiftande myndigheterna från två tredjedelar af Förenta Staterna för detta ändamål sammankalla en konvention. I båda fallen skola dessa amendements till hela sitt innehåll gälla såsom delar af denna författning, så snart de genom de lagstiftande myndigheterna från tre fjärdedelar af de

enskilda staterna eller tre fjärdedelar af konventionsmedlemmarne blifvit antagna, alt efter som kongressen föreslår det ena eller andra slaget af stadfästelse.» —

Denna unionsförfattning af 1787 omfattade då 13 kolonier, under det den för närvarande har gällande kraft för ett område af 38 stater med långt öfver 39 millioner invånare. Så betydligt har denna statskomplex tillväxt. På en sådan grund för lagstiftningen kunna alla möjliga förnuftiga förändringar införas. Den härför städse erforderliga majoriteten betryggar också för godtycke och omstörtning. Så länge de uppstående partierna rörde sig på författningens grundval, gick statsskeppet det normala loppet med sin lagstiftning. Men när slafhandlarne ville absolut dominera, när de dikterade politik och lagar alldeles efter sitt sinne och sin egennytta, då uppstodo dessa fiendtliga motsatser mellan norr och söder, hvilka slutligen förde till blodiga katastrofer.

Låtom oss nu se, huru under dessa strider en man uppväxer, hvilken ödet just beskärt till detta statsskepps styrande.

En nordamerikansk presidents födelse och ungdom.

Andrew Johnson, Lincolns efterträdare och Förenta Staternas sjuttonde president, skådade den 28 december 1808 verldens ljus i Raleigh, hufvudstaden i Nordcarolina. Armod och bekymmer voro hans faddergåfva, ty föräldrarne förskaffade sig med bekymmer sitt dagliga bröd genom handarbete, hvilket icke kunde vara synnerligen lönande i en slafstat, hvarest inga fabriker blomstrade och nästan alt arbete förrättades genom lifegna slafvar. Det var nätt och jämt, att det betäckte de nödvändigaste utgifterna för uppehället, på att lägga ihop kunde de icke tänka. Hunger och bekymmer lade snart fadren på sjukbädden, hvarifrån befriaren från alla jordiska lidanden — döden förlöste honom.

Gossen Andrew hade knapt uppnått sitt fjärde år, när han gret vid sin faders lik. Hvad förmådde nu en fattig enka göra för sitt barn! Hon fick gå borta och skura, tvätta och sy och lemna gossen ensam hemma, hvilken då fördref tiden med att i sällskap med andra fattiga barn leka och göra ingenting, så godt det lät sig göra. Om att lära sig abcd hade barnet ingen aning, och modren tänkte icke därpå. Läsa och skrifva lärde sig blott plantageegarnes, slafhandlarnes och andra egendomsegares söner. Det var förbjudet att lära slafvarne läsa, på det de icke måtte upplysas om sina mänskliga rättigheter. De fattiges barn blefvo heller icke högre aktade än slafvar. Att lära att läsa var dem visserligen icke förbjudet, men ingenting var heller gjordt för deras skolbildning. Och de, de fattiga proletärfamiljerna, hvilka ofta icke förtjänte så mycket, att de kunde äta sig mätta och nödtorftigt kläda sig, huru skulle de kunna tänka på sina barns skolundervisning, hvarmed betala lärarne!

Bomulls-, ris- och sockerplanteringarna bearbetades alla af talrika slafvar. De husliga arbetarne, de rikas betjänande besörjdes likaledes af slafvar, hvilka blott bespisades såsom arbetsdjur och icke erhöllo någon vidare lön än vid lägligt tillfälle en portion prygel, om de icke rättat sig efter sin nådig herres lynne. Sina slafvar behöfde man icke betala, icke en gång kläda, ty de gingo oftast i paradisdrägt, och hvarföre skulle då herrarne gifva ut penningar till hvita arbetare!

Hvad blef under sådana omständigheter den stackars hvita befolkningen öfrigt! Att tigga om arbete såsom om en almosa.

Det var nåd, om slafegarne gåfvo en stackars hvit något arbete och lyckliggjorde honom med en liten förtjänst. Till och med om desse herrar varit bättre, än de i sjelfva verket voro, kunde de alltid blott af medlidande, af barmhertighet eller af brist på slafvar välja sig arbetare bland den hvita befolkningen. Dess existens var alltid beroende blott af slafegarnes nåd och barmhertighet, men om dem är det bekant, att denna känsla nästan helt och hållet saknades hos dem. Flertalet bestod afbistra, hårdhjärtade lättingar, som höllo hvarje proletär, vare sig han var hvit eller svart, för ingenting annat än en slaf och godtyckligt behandlade honom såsom ett arbetsdjur.

Redan med afseende på den hvita arbetsbefolkningen var slafveriet altså den största orätt, bortsedt därifrån, att de

svarta afrikanarne likväl på samma sätt kunde för sig göra anspråk på de eviga mänskliga rättigheterna. Eller skulle dessa Amerikas skönaste och fruktbaraste landsträckor verkligen tillhöra blott det lilla antalet lättingar, och blott herrar och slafvar där existera!!

Det vore otänkbart.

Man betänke, att det minsta antalet europeiske utvandrare hade kännedom om därvarande förhållanden. Den, som altså begaf sig dit för att nära sig af sina händers arbete, blef bittert bedragen. De, som ännu hade kvar några styfrar, lemnade snart åter landet. Men den, hvars reskassa tagit slut, måste blifva kvar och kom i en ännu svårare belägenhet än slafvarne.

Så gick det familjen Johnson.

Den lille Andrew måste ända till sitt elfte år gå utan något slags sysselsättning. Först nu lyckades det den fattiga enkan att träffa på en skräddare, som tog honom i lära.

Här fogade det sig, ganska märkvärdigt, rätt förebådande för hans framtida lefnadsbana, att, en godmodig granne vid sina täta besök hos skräddarfamiljen föreläste till allmän underhållning. Ämnet för hans föreläsningar var mestadels politiska tidningar, i hvilka de engelska parlamentstalen synnerligen utförligt behandlades. Frihetstalen i engelska underhuset utöfvade då icke blott på mästaren och gesällerna utan äfven på lärlingen en eldande verkan. Hos den senare väckte de äfven den brinnande önskan att kunna läsa. För gossen Andrew uppgick nu en helt annan verld, i hans ande grydde idéer, om hvilka han hittils icke haft någon aning. Det var liksom ett andens uppvaknande till sjelfverksamhet — till tänkande; ty under sin forna sysslolöshet hade han haft ringa anledning till eftertanke.

De godmodiga gesällerna kunde åtminstone lära honom alfabetet, och i hans läsöfningar understödde honom den vänlige grannen. På så sätt togs i tolfte året första steget framför vetandets port.

Det förstås af sig själft, att han blott kunde egna några timmar af natten åt denna sysselsättning, så framt icke skräddar-arbetet tog de samma i anspråk. Hans lektyr bestod likaledes af tidningar, några obetydliga folkskrifter och historiska arbeten.

Den väckta vetenskapstörsten hos en människa, hvilken hittils lefvat i natt och okunnighet, är hos verksamma andar så mäktig, att hon icke känner någon trötthet. Det upptändes ett oemotståndligt begär att vilja veta mer. Den ena boken slukas efter den andra, hvarje blad, hvarje tryckt kaffestrut läses och det gifves ingen större njutning än att dag och natt vara på detta sätt andligen sysselsatt. Därför försakar man verldens alla nöjen. När på söndagarne ungdomen gick ut att dansa, satt den lille Johnson hemma framför böcker och tidningar. Så gingo hans fem läroår till ända under vexlande sysselsättning med nålen och läsning. När denna lärotid 1824 slutade, vandrade han med renseln på ryggen till Sydcarolina och fick arbete i Laurens. Der qvarstannade han i två år, men återvände i maj 1826 till sin moder i Raleigh. Men då han icke fann tillräcklig förtjänst för att kunna lefva därpå, fattade han åter en gång vandringsstafven och gick ännu på hösten samma år med sin moder till Greenville i staten Tennessee, hvarest han erhöll sysselsättning såsom gesäll. Äfven härifrån företog han åtskilliga vandringar mot vester, för att någonstädes finna mera lönande arbete; men ingenstädes var det dock bättre än i det kära Greenville, och så återvände han städse efter alla fruktlösa vandringar dit igen. Det skulle blifva hans andra hem.

Såsom gesäll förmådde han egna mera tid åt sina andliga sysselsättningar och kunde äfven vid lägligt tillfälle köpa sig en ny bok. Allmän verldshistoria, företrädesvis de gamla romarnes historia, var hans älsklingslektyr. Ett klart hufvud, ett ljust förstånd uppfattar alt på en gång och anar mycket, som den tröge först med möda måste läsa sig till. Johnson var en af dem, hvilka strax se händelser, saker och förhållanden i sitt rätta ljus. Hvad han läste, förstod han. Visserligen var horisonten för hans studium mycket inskränkt och sträckte sig icke längre än öfver den redan nämda läsningen af några historiska verk och tidningar. Men honom felades, ty värr, ännu såsom tjugu-åring ett af de största, ja, det alra största bildningsmedlet, nämligen den likväl tämligen lätta konsten att uttrycka sina tankar genom skriftecken. Den tjuguårige Johnson hade ännu icke lärt sig så mycket, att han kunde

affatta blott ett bref! Lust och ifver hade han ju haft därtill sedan länge, men det fattades lärare.

Andrew Johnson. 2Ett sorgligt bevis på, huru det i slafstaterna var beskaffadt med det bildade ståndet. Borgare, bönder och slafvar stodo egentligen på samma trappsteg af andligt vetande, egentligen på okunnighetens. Slafhandlarne kunde därför med så mycket större förakt blicka ner på folket, ty blott för deras söner voro skolornas och undervisningens portar öppnade. Den fattige borgaren hade blott bekymmer för det dagliga brödet och förmådde icke aflägga någon penning för lärare. Men Johnson var af ödet utkorad till en högre ställning, till styrandet af en stor stat. Låtom oss nu se genom hvilka medel och på hvilka vägar det utrustat honom med den därtill erforderliga kunskapen.

Mannaår.

I Greenville fann Johnson icke blott sitt andra hem utan äfven en älskande maka och lärarinna. Han gifte sig där med en kvinna, som förut verkat såsom lärarinna i rika familjer och vid några skolor. En större lycka kunde icke komma honom till godo, detta var för honom mer vardt än gods och guld. Under den ljufva smekmånaden lärde hans fru honom att skrifva och räkna, införde honom i litteraturen och många andra vetenskapsgrenar, så att han först från denna stund kunde i väsendtlig mån upphjälpa sin bristfulla bildning. Genom sin maka kom han först rätt till insigt om, hvad som ännu felades honom i kunskaper och således hvad han hade att lära.

Med hans giftermål förbättrades äfven hans yttre ställning, han kunde etablera sig och grunda en egen affär. Hos den unge skräddarmästaren infunno sig nu talrika kunder, hvilka vid sina besök i verkstaden talade om statens och stadens angelägenheter. Så uppstodo ganska ofta lifliga debatter, i hvilka hvar och en uttalade sitt hjärtas mening. Goda grannar, umgängesvänner, skräddare och skomakare lärde här ömsesidigt känna hvarandras politiska tänkesätt. Skräddare Johnson kom snart i ropet att vara ett ljust hufvud, god politiker och frisinnad man. Hans klara praktiska förstånd fälde öfver alt den riktiga domen, så att han inom två år blef en politisk auktoritet bland småborgarne. Ja, han erhöll till och med ett sådant förtroende, att han, den knapt tjuguårige, valdes till ålderman, till rådman i Greenville. 1826 invandrade han där såsom en fattig gesäll och 1828 upphöjes han redan till en af de första förtroendeposter i staden. För visso det tydligaste bevis på att Johnson var en

Ett sorgligt bevis på, huru det i slafstaterna var beskaffadt med det bildade ståndet. Borgare, bönder och slafvar stodo egentligen på samma trappsteg af andligt vetande, egentligen på okunnighetens. Slafhandlarne kunde därför med så mycket större förakt blicka ner på folket, ty blott för deras söner voro skolornas och undervisningens portar öppnade. Den fattige borgaren hade blott bekymmer för det dagliga brödet och förmådde icke aflägga någon penning för lärare. Men Johnson var af ödet utkorad till en högre ställning, till styrandet af en stor stat. Låtom oss nu se genom hvilka medel och på hvilka vägar det utrustat honom med den därtill erforderliga kunskapen.

Mannaår.

I Greenville fann Johnson icke blott sitt andra hem utan äfven en älskande maka och lärarinna. Han gifte sig där med en kvinna, som förut verkat såsom lärarinna i rika familjer och vid några skolor. En större lycka kunde icke komma honom till godo, detta var för honom mer vardt än gods och guld. Under den ljufva smekmånaden lärde hans fru honom att skrifva och räkna, införde honom i litteraturen och många andra vetenskapsgrenar, så att han först från denna stund kunde i väsendtlig mån upphjälpa sin bristfulla bildning. Genom sin maka kom han först rätt till insigt om, hvad som ännu felades honom i kunskaper och således hvad han hade att lära.

Med hans giftermål förbättrades äfven hans yttre ställning, han kunde etablera sig och grunda en egen affär. Hos den unge skräddarmästaren infunno sig nu talrika kunder, hvilka vid sina besök i verkstaden talade om statens och stadens angelägenheter. Så uppstodo ganska ofta lifliga debatter, i hvilka hvar och en uttalade sitt hjärtas mening. Goda grannar, umgängesvänner, skräddare och skomakare lärde här ömsesidigt känna hvarandras politiska tänkesätt. Skräddare Johnson kom snart i ropet att vara ett ljust hufvud, god politiker och frisinnad man. Hans klara praktiska förstånd fälde öfver alt den riktiga domen, så att han inom två år blef en politisk auktoritet bland småborgarne. Ja, han erhöll till och med ett sådant förtroende, att han, den knapt tjuguårige, valdes till

ålderman, till rådman i Greenville. 1826 invandrade han där såsom en fattig gesäll och 1828 upphöjes han redan till en af de första förtroendeposter i staden. För visso det tydligaste bevis på att Johnson var en

karaktär, som vann allmän aktning. Denna aktning, detta förtroende stegrades år från år, ty han blef ännu två gånger vald till samma ämbete och därefter till stadens borgmästare. En mera lysande bana har väl svårligen någon annan gjort: inom sex år från den fattige skräddargesällen till borgmästaren i en stad.

Att icke heller den unge borgmästaren försummade att fylla luckorna i sitt vetande, öka sina kunskaper, låter väl tänka sig. Först nu studerade han riktigt flitigt, ty han vann mera tid och äfven penningar till inköpande af böcker. Verkligen förtjust och upplyftad af sina medborgares stora förtroende och besjälad af ett brinnande begär efter vetande använde han nu hvarje ledigt ögonblick till läsning. Hans offentliga ämbete bjöd honom att göra sig förtrogen med rätts- och statsvetenskapen. Juridiska och statsvetenskapliga böcker studerades i mängd. Hans senare i legislaturen och såsom president hållna tal bevisa, huru hemmastadd han blifvit däri. Mången höglärd statsman i Europa kunde afundas denne skräddarmästare hans statskloka hufvud.

Såsom omtänksam och insigtsfull borgmästare blef han ärofullt bekant i ännu vidare kretsar och i följd däraf 1835 vald till provinsens (County) representant i den lagstiftande församlingen i Nashville.

Unionens enskilda stater hafva nämligen särskilda legislaturer, i hvilka landets speciallagar diskuteras, under det vid regeringens centralsäte i Washington de allmänna, för samtliga staterna gällande lagarne diskuteras och utfärdas.

Såsom folkombud i staten Tennessees legislatur ådagalade han själfständighet och karaktärsfasthet. Han var icke en af de folkets män, som smickra den stora mängden och kallar godt alt det, som den samma önskar, utan visste äfven att vid lägligt tillfälle säga emot, obekymrad om, antingen han skulle stiga eller sjunka i folkets gunst. Så bekämpade han bland annat ett från flertalet utgånget lagförslag, men stod kvar i minoriteten och sjönk därigenom så betydligt i allmänna opinionen, att han icke omvaldes för nästa legislatur 1837. Men ödet gaf honom upprättelse. Vid tillämpningen instälde sig det opraktiska i detta förslag, och man kom till insigt därom, att Johnson haft rätt. I följd däraf omvaldes han för legislaturperioden 1839. Från nu går hans lefnadsgång i alt högre banor, till alt högre statsämbeten och värdigheter, så att han oafbrutet lefver och verkar i statens tjänst. 1840 utnämdes han bland andra af Tennessee attvälja president, följande år sände man honom till statssenaten och 1843 till kongressen i Washington. Här visste han likaledes att förskaffa sig anseende genom frisinne, praktisk blick och stor talgåfva och blef nu bekant i hela unionen såsom en betydande parlamentarisk förmåga.

I kongressen gjorde sig redan motsatserna mellan de sydliga och nordliga staterna med afseende på slaffrågan häftigt gällande. De sydliga länderna ville i strid mot författningen alt mer och mer utbreda slafveriet och i hvarje nytt till unionen sig anslutande territorium veta det samma erkändt såsom egande rättsligt bestånd. Så i Texas, Arkansas, Florida m. fl. I missourikompromissen af 1820 var likväl genom ömsesidig öfverenskommelse mellan syd- och nordstaterna fastställdt: »att slafveriet icke finge utsträckas längre mot norr än 30°—36° af parallelkretsen, och att det i hela det af Frankrike afträdda Louisiana skulle vara för alltid förbjudet.»

Likväl kränkte slafhandlarne fortfarande detta fördrag och visste att slutligen helt och hållet reducera det till noll och intet värde genom sin öfvermakt i kongressen och emedan presidenterna blott voro personer, som delade deras tänkesätt.

I denna fråga äfvensom i afseende på tulltariffen intog Johnsom en mera förmedlande, försonande ställning och tillvann sig därigenom till och med aktning af båda de motsatta partierna.

I kongressen lärde Johnson äfven att känna sin senare kollega Lincoln, och båda visste att ömsesidigt uppskatta hvarandra, om de också icke öfverensstämde i alla politiska och sociala frågor. Båda männen hade, oaktadt sin fattigdom och sin fullständiga brist på skolbildning, blott genom sina framstående själsgåfvor inom kort tid gjort en så lysande bana. Nu tvang dem icke blott deras törst efter vetande utan äfven deras höga officiella ställning till rastlösa studier i historia, politik och rättskunskap. Johnson utmärkte sig äfven liksom Lincoln genom en energisk viljekraft och karaktärsstyrka. Utan fruktan för tadel och misshag uttalade han städse oförtäckt sin åsigt om

samtliga lagförslagen och stridsfrågorna. Därvid höll han troget vid unionen och ville veta dess utöfvande makt försäkrad och oantastad såsom de enskilda staternas centralregering, under det sydstaternas öfrige deputerade sökte att intrassla härfvan och förordade en de enskilda staternas suveränitet, så att förbundsregeringenicke skulle hafva något als att säga i de vigtigaste angelägenheterna, t. ex. i slaffrågan.

Med hvilken skamlös fräckhet slafegarne redan då gingo till väga för att regera landet efter sitt sinne och vid lägligt tillfälle upplösa unionsregeringen må följande faktum bevisa.

Under Van Burens presidentskap (1838), hvilken president var ett slafhandlarnes kreatur, ville de absolut herska öfver unionen. Denne president förklarade, att han skulle inlägga sitt veto mot hvarje förslag, som ginge ut på slafvarnes i distriktet Columbia emancipation, emedan detta »*vore emot sydstaternas önskan*». När nu en viss Stave höll ett eldigt tal emot slafveriet, drogo sig samtlige representanter från sydstaterna till baka, och Rhet från Sydcarolina föreslog: »*att förklara unionen för upplöst*».

Altså ville slafhandlarne redan då blott i följd af ett tal sönderslita statsförbundet för att alldeles obehindradt kunna husera i sina territorier såsom oinskränkta tyranner.

Och hvarigenom aflägsnades denna kris? Genom eftergift från nordstaternas sida. Så genomförde sydstaterna det alldeles oerhörda, knapt troliga beslutet: *att alla petitioner och papper till kongressen, hvilka rörde slafveriet, als icke skulle uppläsas, utan blott framläggas på husets bord.*

Detla var ett fräckt kränkande af författningen, hvilken garanterar petitionsrätten, och något sådant har säkerligen aldrig förekommit i någon absolut monarkisk stat. Dylika och ännu svårare författningsbrott hafva slafegarne upprepade gånger låtit komma sig till last genom slafstaternas olagliga förökande.

Johnson, såsom ombudsman för och invånare i en af sydstaterna, visste att vid dessa debatter och strider intaga en klok hållning, att så väl vän som fiende måste akta honom. Han var visserligen ingen absolut motståndare till slafveriet, men ville icke hafva det samma utsträckt längre, och framför alt ville han hålla unionens och författningens integritet okränkt.

I följd af denna ställning och emedan han var vald hufvudsakligen af de icke slafegande, af det lilla borgarståndet, hvilket öfverensstämde med honom, bibehöll han fortfarande sina valmäns förtroende. Så förblef han tio år ledamot af kongressen, till dess 1853 ett annat ämbetes förvaltning anförtroddes honom. Innan jag vidare fullföljer hans lefnads gång, vill jag först gifva en liten karaktäristik af de båda hufvudpartierna och deras strider i nord- och sydstaterna.

Demokrater och republikaner.

Demokrat är efter europeiska begrepp en man, som vill folkets väl. Upplysning, bildning och välstånd äfven för de ringaste är hans valspråk. Den hofsamme demokraten skall lika väl i monarkien som i republiken söka att befordra detta och bygga vidare på statens gifna grundval.

Den radikale och i nyaste tiden de förblindade socialdemokraterne vänta likväl all räddning endast i och af republiken.

Dessa äro hufvudskiljaktigheterna mellan båda partierna. Att därvid den ena går mer åt höger, den andra mer åt venster, och att altså särskilda individuella fina skilnader finnas i åsigterna, förstås af sig själft.

Människornas bildningsgrad, hvarifrån deras förstånd, deras tankeriktning och åsigter röna inflytande, äro så omätligt skilda, att en skala, som uppstäldes från den okunnige till det kunnigaste, klokaste hufvud, skulle sönderfalla i milliontals delar. Blott härigenom låta de absoluta motsägelserna förklara sig, att den ene finner det förkastligt, som den andre söker att befordra.

Amerikas demokrater, hufvudsakligen under tiden för de rasande partistriderna, äro likväl efter europeiskt åskådningssätt «feodalaristokrater», men icke samtlige aristokrater af börd, ty där gäller ingen adel, utan »penningearistokrater», i flesta fall ganska vanliga penningearistokrater. Detta parti representerades af slafegarne, deras anhängare och med dem i förbindelse stående yrkesmän. Den senare klassen var äfven i nordstaterna starkt representerad. De kallade sig alla med orätt demokrater.

De flesta rika handelshus i New-York och andra städer stodo i närmaste handelsförbindelse med sydstaternas bomullsegare och förfäktade af dessa egoistiska skäl äfven deras intressen. Dessa voro till och med de farligaste fienderna, emedan de bodde i hjertat af unionen, vid regeringens centralsäte. Detta parti hade äfven ett anhang i en stor del af dess arbetsbefolkning. Det var sålunda mäktigt till sitt antal och ännu mäktigare genom sin kolossala rikedom på penningar och gods.

Däribland finnas naturligtvis särskilda schatteringar. Stränga unionister, hvilka vilja bibehålla det stora statsförbundet odeladt och okränkt, och partikularister, secessionister, hvilka hafva till mål ett åtskiljande och en suverän självständighet för sina småstater. Men alla öfverensstämma däri, att de fortfarande vilja

hafva i sin hand herraväldet öfver presidentvalen och lagstiftningen i unionen. Slafveriets bibehållande till evig tid var hos dem naturligt. Man begick till och med den fräckheten att ur bibeln vilja bevisa, att slafveriet vore en »*gudomlig inrättning*». Lättingarne måtte i alla afseenden hafva betraktat det såsom sådant. »Calhaun» hette den man, som uppstälde teorien om »slafveriets gudomliga berättigande».

Det andra stora hufvudpartiet, republikanarne, var till största delen bosatt i nordstaterna. Det bestod af det driftiga borgarståndet, af åkerbrukare och den lägre arbetsklassen. Men man räknade äfven till de sina rika köpmän och kapitalister, hvilka sedermera vid unionens krigslån visat sig såsom trogna hjälpare och understödjare, i det de förskaffade regeringen millioner.

Äfven detta parti sönderföll i två klasser: abolitionister och moderata republikaner. Abolitionisterne, af abolition, afskaffande, upphäfvande, ville åstadkomma slafveriets fullkomliga afskaffande från förbundet genom lagstiftningen. De moderata republikanarne gillade visserligen icke det samma, men de tänkte med tiden afskaffa det genom utlösning, lösköpande. Men i unionens okränkta upprätthållande öfverensstämde båda partierna, och efter krigets utbrott var deras gemensamma valspråk: »sydstaternas fullkomliga underkastelse i alla afseenden». Nu instämde äfven de moderate republikanarne för slafveriets fullkomliga afskaffande i alla stater.

Det republikanska partiet betecknades förut, under de fyratio åren, såsom Whigs och demokraterne såsom Tories, på samma sätt som i England. Likväl blef benämningen »republikaner och demokrater» förherskande och är ännu i dag bruklig.

Men att äfven bland sydstaternas demokrater funnos män, ja kunskapsrike politici, hvilka betraktade slafveriet såsom en olycka för unionen, må bevisas af följande uttalande af presidenten Jefferson, själf en sydlig slafegare:

»Hela förhållandet mellan herrar och slafvar är en yttring af de vilda lidelsernas eviga drifkraft. A ena sidan gränslös despotism, förödmjukande underkastelse å den andra. Barnen se alt detta och fortsätta på samma väg, ty människan är en efterapande varelse. Hvilka förbannelser skulle icke den statsman förtjäna, som kunde fördraga, att den ena hälften af medborgarne trampade den andras rättigheter under fötterna och hosden samma tillintetgjorde all moral och fosterlandskärlek! Med moralen skall han äfven undergräfva handel och industri. Hvem skall arbeta, i synnerhet i det heta klimatet, om han kan tvinga, en annan att arbeta i sitt ställe? Den, som kränker naturens lagar, enligt hvilka alla människor hafva samma rättigheter, ådrager sig deras straff. Jag bäfvar, när jag tänker på Guds rättvisa! Skulle icke hon en gång uppväcka förvirring, borgerligt krig, ja, en fullkomlig omstörtning i våra länder?»

Tänkande andar förutsågo altså, hvad som måste komma, men dylika profetiska röster förklingade spårlöst för slafegarnes öron. Dessa sökte att altmer utbreda slafveriet och äfven i de nytillkomna länderna grunda det såsom en statsinstitution. Biföll icke den norra delen, så hotade de med affall och krig. För unionens bevarande och fredens upprätthållande måste nordstaterna säga ja. På så sätt var det möjligt, att 1850 en lag kom till stånd, den

så kallade clayska kompromissen, hvilken statuerade slafveriet icke blott i de från Mexiko eröfrade landsträckorna utan äfven i distriktet Columbia, således rundt omkring förbundshufvudstaden Washington.

Än mer! Enligt denna kompromiss måste en sträng lag utfärdas om förrymda slafvars utlemnande, hvilken gjorde samtlige nordboarne till slafegarnes exekutionsbetjänter. Ingen ämbetsman, borgare, eller hvad han vara måtte, fick hysa några förrymda slafvar och var vid strängaste straff förpligtad att utlemna de samma.

Skammens rodnad öfver denna vanärande begäran stod målad på hvarje humanitetsväns kinder, men de måste foga sig i det oundvikliga, och slafegarne triumferade. Den af dem för 1853 valde presidenten Pierce uttalade till och med i sitt cirkulär, »att slafveriet hvilade på konstitutionell mark, och att lagen om förrymda slafvars utlemnande måste noggrant uppfyllas.»

Under det nordstaterna biträdde till och med denna barbariska lag, sträfvade slafegarne alt mer och mer att utöfva ett absolut herravälde öfver hela unionen. Godmodigheten och fredskärleken betraktades såsom svaghet och behandlades såsom sådan. Först efter krigets utbrott 1862 suspenderades lagen om slafvars utlemnande åtminstone med afseende på militären, d. v. s. sedan de sydliga staterna ett år bekrigat unionen, förbjöd den godmodiga norden sina soldater att utlemna de flyktade slafvarne till rebellerna.Sådant kallar man på vårt språk enfaldig dumhet.

Så snart slafegarne skjutit första skottet mot unionen, hade de förverkat lagar och rättigheter. Såsom gripande till vapen mot unionen och såsom dess fiender hade sydstaterna icke att fordra, att unionsregeringen vidare skulle uppfylla några rättigheter och pligter mot sydstaterna, emedan desse sjelfva genom det påbörjade kriget kränkt alla rätter och fördrag. Unionsregeringen hade nu blott pligten af sjelfbibehållelse och fick enligt lagarne icke mer behandla rebellerne såsom statsborgare utan blott såsom fiender. Alra minst fick norden låta dessa barbariska lagar ega bestånd, hvilka den sydliga egoismen dikterat med afseende på slafveriet. Unionsregeringen har till och med begått det största fel, när den i följd af en alt för stor benägenhet för försoning icke strax efter påbörjadt affall och gripandet till vapen uttalade slafemancipationen. Eländige skribenter, till och med en äreförgäten tysk, ville betrakta detta såsom rättskränkning, såsom ett ingrepp i eganderätten. Med denna egendomskränkning hade ju sydstaterna föregått! Norden hade väl dock nu rätt att öfva repressalier!

Genom att de icke gjorde det, utan ännu alltid öfvade skonsamhet, drogo de blott ut på längden med kriget och ökade betydligt de oerhörda offren af menniskor och förslösandet af penningar och egodelar.

Men innan vi närma oss slagningens tummel, måste vi först betrakta de vidare parlamentariska striderna, hvilka ändtligen ledde till afgörandet genom svärdet.

*

Negrerna degraderade från personer till saker.

Huru rabulistiskt lag och människorätt förfalskades och förvrängdes af slafhandlarne, må vidare följande händelse bevisa.

Ännu icke nöjde därmed, att hela Mexiko genom clayska kompromissen 1850 förklarades såsom slafstat och den stränga lagen om slafvarne framträdde, gick man till och med så långt, att man stälde slafvarne helt och hållet utom författningen och betecknade dem såsom egendom. D. v. s. så mycket som »rörlig förmögenhet», »lösegendom», kort sagdt, de nedsattes från »person» till »sak», ty slafhandlame sökte genom allehanda spetefundigheter bevisa, att slafvarne icke voro personer utan egendom. Och hvarför?

I unionsförfattningen betecknades slafvarne städse såsom »personer». Men enligt den sammas lagar måste hvarje person i följd af en åklagad förbrytelse ställas inför juryn, och hvarje häktad person skall genast erfara orsaken till hans häktande, inom tjugufyra timmar förhöras och — med få undantag emot borgen — frigifvas ända till förhöret.

Denna lag var dem för mycket hinderlig vid slafvarnes tillfångatagande. Enligt den samma måste slafvarne först ställas inför juryn och bevis anföras, att de voro förrymda slafvar; först därefter skedde utlemnandet.

Denna s. k. habeas-corpus-akt lät altså icke suspendera sig, den måste därför göras kraftlös med afseende på negrerna. I följd däraf blefvo de olycklige afrikanarne förklarade icke vara personer, d. v. s. icke vara människor, utan för »lös egendom», för »saker». Enligt den nu med tvång åstadkomna utlemningslagen fick en såsom förrymd slaf betecknad egendom icke försvara sig, stäldes icke inför någon jury, utan måste genast utlemnas. Härefter kunde hvarje såsom förrymd slaf signalerad färgad gripas och föras i slafveri. Någon bevisföring var icke erforderlig utan blott ett enkelt certifikat af ombudsmannen från den ort, hvarifrån han skulle hafva flytt.

Att härigenom äfven sådana, som icke voro slafvar, lätt grepos, och färgade, hvilka voro fria, förklarades för slafvar, kunde icke ens med bästa vilja undvikas. När man nu betänker, att för utlemnandet af en verkligen förrymd slaf eller ock blott misstänkt sådan betalades ända till tio dollars, så låter det väl tänka sig, att gemena varelser bedrefvo »slafjagt» såsom ett formligt handtverk.

För att göra skymfen fullkomlig, måste dessa liksom alla andra däraf uppkomna kostnader utbetalas rent af ur unionens statskassa! Och hvad hade nordstaterna erhållit af slafegarne för alla dessa vanärande offer?

Ingenting vidare än det medgifvande, att Californien skulle upptagas i unionen såsom fri stat utan slafveri! Detta hade slafhandlarne förut motsatt sig. Därvid är att märka, att där i allmänhet icke fans något slafveri.

Efter sådana framgångar skulle man väl dock ansett slafhandlarne nöjde. Men nej, nordens eftergifvenhet och fredskärlek

gjorde dem ännu fräckare i sina omättliga anspråk. Det hade ännu icke förflutit några fyra år efter den clayska kompromissens antagande, förrän sydstaterna åter afskaffade äfven denna.

En viss Stephen Douglas från Illinois framlade 1854 i kongressen ett förslag (cansas-nebraska-billen) till öfverläggning, enligt hvilket territorierna Cansas och Nebraska skulle organiseras och slafveri därstädes tillåtas. Vidare skulle lagen angående de förrymda slafvarne träda i kraft i områdena Nebraska, Utah, Oregon, Washington och Cansas och det öfverlemnas åt dem äfvensom Californien och Nymexiko att införa slafveriet. Och denne eländige sofist jämte hans anhang argumenterade detta så: *Ett förbud mot slafveriet från centralregeringens sida vore en kränkning af de enskilda republikanska staternas frihet, ett ingrepp i folksuveräniteten.*

Kunde väl detta feodalsällskaps oförskämda fräckhet gå längre?!

De gjorde för sig anspråk på frihet att få bringa en hel människoras under slafveriets ok! De kalla det en kränkning af den republikanska författningen, ett ingrepp i statssuveräniteten, om man lagligt förbjuder dem att göra andra människor till slafvar!!!

Nå ja, de bevisa ju ur bibeln, att slafveriet är en gudomlig inrättning. De svarta hade i deras ögon inga mänskliga rättigheter, voro ju inga människor utan »lös egendom», »saker»; om mänskliga rättigheter kunde med afseende på dem icke vara något tal. För sig gjorde de anspråk på absolut, republikansk frihet och för de arma svarta på knutpiska, hacka och plog till odlande af deras fält.

Inlemnandet af denna beryktade cansas-nebraska-bill uppväckte i kongressen och bland alla redligt tänkande en obeskriflig storm af förbittring. Lincoln, då medlem af kongressen, och alla med honom liktänkande uppbjödo hela sin vältalighet mot denna bill; alla förnuftets, rättvisans, sedlighetens och statsklokhetens skäl gjordes gällande emot den samma. Men oförnuft och demoraliseradt tänkesätt var rådande hos pluraliteten och — segrade. Billen blef genom presidenten Pierces undertecknande upphöjd till lag!

Ett skri af förbittring gick därför genom hela den civilicerade verlden, och likväl voro slafhandlarne icke nöjda ens därmed. Deras hersklystnad och omättlighet stegrades till en verk-lig mani. Ju mer man beviljade dem, dess mer fordrade de. Hvad som icke kunde uppnås på laglig väg, sökte de tillkämpa sig genom näfrätten. De grepo till vapen för att med våld påtvinga Cansas och till och med republiken Nikaragua i Sydamerika slafveriet! De

utdrogo såsom beväpnade missionärer för att lyckliggöra grannstaterna med slafveriet.

Då nämligen i Cansas bodde en fri befolkning, och intet slafveri där egde rum, så drog ett band beväpnade slafegare från Missouri dit, satte sig i besittning af landet, utfärdade lagar om slafveri och fördref de bofasta, fria jordegarne med vapenmakt. Likaså blefvo de från nordstaterna invandrande mottagna med bösskott. Till och med republikens senats- och vicepresident, Atchison, naturligtvis en sydländsk demokrat, organiserade ett invandrande sällskap för att göra Cansas till slafstat. Årslångt rasade nu här, liksom ett förespel till den stora striden, ett vildt borgarkrig mellan slafegarne och den fria befolkningen.

Men icke blott den råa styrkans gräsliga dåd utfördes, till och med äfven vid valen herskade svek, bedrägeri och vid passande tillfälle äfven knytnäfkamp.

De i spetsen för förbundsregeringen stående demokraterne — Pierce och Atchison — togo afgjordt parti för slafveriet, skickade guvernörer med trupper till landet för att öfvervaka, att det röstades i deras anda. Till detta ändamål hemtades till och med vid valdagen skaror af slödder från det angränsande Missouri för att rösta, och de hvita arbetarne hindrades genom våld och mutor vid omröstningen, för att man skulle kunna tillkämpa sig en majoritet för slafverikonstitutionen. Målet uppnådde de visserligen, men likväl gjordes mycket snart triumfen åter om intet. Talrika protester mot dessa bedrägerier vid valen inkommo till kongressen, och massorna af fria invandrare från nordstaterna bragte ändtligen en majoritet för en fri författning till stånd, så att slafverikonstitutionen åter upphäfdes och Cansas kunde såsom fri stat upptagas i unionen 1861.

Demokraterne, d. v. s. slafveriets försvarare, hade öfver hufvud med cansas-nebraska-billen uppnått höjdpunkten af sin makt och hersklystnad. Visserligen fick äfven nu deras presidentkandidat Buchanan pluraliteten 1856, men det var den sista segern före det förödmjukande slutet på deras parlamentariska makt. Undergången på slagfälten följde sedan efter.

En skräddarmästare såsom guvernör för Tennessee.

Master Johnsson hade såsom kongressledamot städse fört ett beslutsamt språk. Han var visserligen ingen försvarare af slafveriet, men ansåg ett plötsligt afskaffande af det samma icke vara statsklokt, emedan det skulle hafva till följd en stor, oberäknelig kris i landets ekonomi. Likväl ville han icke hafva det samma utbredt vidare och var angelägen om, att förbundsregeringens auktoritet i hvarje hänseende vore betryggad. Detta var, såsom vi redan förut sagt, hans ståndpunkt, hvilken han representerade icke blott i kongressen utan äfven i alla folkförsamlingar, och hvilken han försvarade med alla politiska och ekonomiska skäl.

Att icke hafva denne man till motståndare låg altså i sydstaternas intresse. Enligt sitt skaplynne och tänkesätt stod han visserligen republikanerne närmare, hans popularitet var också lika stor i norden som i södern, men han hade i slafhandlarnes ögon den förtjänsten att icke vara radikal abolitionist! Detta bragte dem på den tanken att knyta mannen fastare vid sin fana.

Skräddarmästar Johnson utnämdes altså år 1853 till guvernör för Tennessee.

Var det hufvudsakligen en egoistisk politiks bevekelsegrunder, som han hade att tacka för denna utnämning, så kommo dock äfven hans duglighet, hans vältalighet, hans praktiska blick med i beräkningen. Åt ett mindre skickligt hufvud hade man icke kunnat anförtro en sådan ställning. Han hade förut såsom borgmästare i Greenville lagt i dagen en betydande förvaltningsskicklighet och därvid bevisat den redlighet, som är den första och hufvudsakliga fordran på hvarje ämbetsman.

Altså hade mäster Johnson inom kort tid avancerat från simpel skräddare till ålderman, borgmästare, kongressledamot och guvernör; en statsmannakarrier sådan blott få gjort. På den senare platsen vann han ännu mera tid att föröka sina bristfälliga kunskaper. Hans ämbeten formligen tvungo honom att specielt studera stats- och rättskunskap. Skräddarhandtverket hade han redan såsom borgmästare öfvergifvit. I följd däraf lefde han

blott för sina ämbetsgöromål och sina studier. Såsom guvernör utmärkte han sig genom rättskärlek och opartiskhet samt humanitet mot den fattigare befolkningen. Så förvärfvade han sig de rikes aktning och de fattiges kärlek. Hans förvalt-ning tillfredsstälde fienden så väl som vännen, och det var så mycket mer underligt, som man lefde under rasande partistrider och icke i lugna tider, då alt går i det gamla vanliga hjulspåret och statsskeppet icke behöfver styras med ansträngning.

Hela nyare historien känner intet land, intet folk, hos hvilket ett så blodtörstigt partihat herskat som hos Amerikas demokrater. Icke blott i de öppna striderna och i jagterna efter förrymda slafvar föröfvades de afskyvärdaste gräsligheter, man grep äfven till lönmord.

Senatorn Summer från New-York, lärd och skriftställare, hade 1856 i ett kongresstal skarpt gisslat slafhandlarnes despotism och blodiga grymhet och sedan åratal genom tal och skrift motverkat detta barbari. För att bringa denne man till tystnad, blef han en dag i statsrummet, hvarest han satt och skref, öfverfallen af två sydstaternas kreatur och så länge bearbetad i hufvudet med käppslag, att han blödande och halfdöd sjönk till marken. Åkommorna voro så svåra, att han först efter fyra år fullständigt tillfrisknade och kunde visa sig i kongressen. Detta tillämnade lönmord var altså åter ett förespel till den sedermera mot Lincoln verkligen utförda gräsliga förbrytelsen.

Från all denna strid och detta partihat höll sig Johnson så fjärran som möjligt. Med exempellös klokhet och sällsynt takt visste han i sin förvaltning öfva lika rättvisa mot alla partier. I följd däraf beklädde han sin plats ända till den nya presidenten Buchanans tillträde 1857, då enligt regeln den högre förvaltningens ämbetsmän ombyttes. Men knapt hade han skilt sig från sin plats, förr än han redan upphöjdes till en ny hederspost. Man valde honom till senator i senaten i Washington.

Senaten representerar i unionsförfattningen öfverhuset, herrehuset, d. v. s. lagstiftningens s. k. förste kammare, till hvilken man naturligtvis sänder blott framstående personligheter. Alldenstund Johnson icke glänste genom rikedom och nästan hvar och en kände hans forna skräddareyrke, så hade han äfven för detta val att tacka sin öfverlägsna begåfning och sin aktningsvärda karaktär.

Demokraterne sökte göra honom helt och hållet till sin; men han tillhörde detta parti blott så till vida, som det rörde sig på unionsförfattningens mark, men aldrig blef han dess viljelösa verktyg för att kämpa för dess särskilda intressen. Detta parti blef nu i sanning dåraktigt i sina omåttliga anspråk. Först hadedet upphäft missourikompromissen, hvilken inskränkte slafveriet till sydstaterna, hvarefter så väl presidenten som den ringaste af folket gjordes till sydstaternas slafjägare, och slafveriet utsträcktes till nya områden.

Knapt är detta mål uppnådt, förrän redan åter den ödesdigra cansas-nebraska-billen framlemnas för att å nyo göra nya landsträckor till slafstater. Men Moloch är ännu icke tillfredsstäld, ju mer man offrar åt honom, dess mer vill han hafva. Nu uppstäldes till och med den nya dogmen;

»Att folket i nord- så väl som i sydstaterna als icke hade fritt val att antaga slafveriet eller icke, ja, att det öfver hufvud icke vore berättigadt att utesluta slafveriet. Enligt unionsförfattningen skulle hvarje medborgares egendom garanteras, han kunde taga med sig den samma hvart helst han ville. Till egendomen hörde också, liksom hvarje annan sak, slafvarne. Hvarje territorium hade altså rätt att införa slafvar.»

Därmed var tydligen sagdt: slafveriet finge enligt konstitutionen införas i hela unionen. Hade feodalbaronerne ur bibeln läst sig till slafveriets »*gudomliga inrättning*» så får man icke förundra sig öfver, om de äfven ur författningen tolkade sig till det samma.

Mot detta vanvettiga förfarande uppträdde Johnson afgjordt. Det hade äfven till följd, att det tils nu eniga stora demokratiska partiet delade sig i två fraktioner: i Douglas- och Breckinridgedemokrater. Det senare extrempartiet med sin nya dogm bedref nu helt systematiskt sydstaternas affall från unionen. Hade man i åratal gjort det samma hemligen, så skedde det nu offentligen inför allas ögon. Johnson bekämpade med all vältalighetens makt detta högförrädiska företag äfven som den vansinniga vurmen att vilja utsträcka slafveriet äfven till nordstaterna. Ty värr prädikade han för döfva öron och kom äfven slutligen i misskredit hos demokrateme. Den, som icke

instämde i alla deras vansinniga åsigter och fordringar, betraktade de såsom fiende. Johnson hade hittils intagit en mera förmedlande ställning mellan demokrater och republikaner. Såsom medborgare i sydstaterna såg han slafväsendet med egna ögon för att kunna bilda sig ett riktigt omdöme. Han själf hade af sina föräldrars liksom i sin egen fattigdom erfarit:

Att slafveriet vore en ännu mycket större olycka för den Hvita, fria arbetarebefolkningen än för de svarta, emedan den förraicke fick något arbete och blott vid tillfälle sysselsattes af sådane plantageegare, hvilka icke hade nog slafvar till sin jords skötsel. Den hvite handarbetaren, som ingenting egde, kunde altså als icke eller blott med största bekymmer existera i sydstaterna.

Det var ett sorgligt, for allas ögon liggande faktum, som icke kunde förnekas. Ehuru nu Johnson i sin ungdom själf pröfvat den bittra nöd, detta förhållande alstrade, och genomlefvat sina föräldrars jämmerliga elände, så var han ändå nog fördomsfri för att inse, att slafveriets plötsliga afskaffande, såsom abolitionisterne ville, skulle medföra sydstaternas ruin, hvilken först efter en människoålder åter skulle kunna afhjälpas.

Denna åsigt var det band, som ännu förenade honom med demokraterne. Därför sökte de äfven att fasthålla honom, såsom varande en inflytelserik folkets man och van parlamentstalare. Han begagnade sig af denna ställning så till vida, som han rådde dem å båda sidor till fred och försoning.

Men slafhandlarne hade under sista årtiondet helt systematiskt bedrifvit ett nordstaternas underkufvande och beherskande. Om utjämning och försoning ville de icke höra talas. Men när deras hersklystnad urartade till oförskämdt vanvett, när de tilltrotsade sig det ena medgivandet efter det andra, blefvo alt fräckare i sina fordringar och städse hotade med affall och krig, då lemnade många insigtsfulla demokrater ett parti, som måste gå under genom sin egoism och sin måttlösa hersklystnad. Äfven Johnson var högst missnöjd med de nyaste partistämplingarna och slafhandlarnes blodiga dåd och dolde icke sitt ogillande, hvilket naturligtvis ledde till fullkomlig brytning med desamma.

Däremot växte det republikanska partiet dagligen till antal och intelligens, så att vågskålen snart fick öfvervigt till deras fördel. Johnson hade aldrig stått det riktigt fjärran, utan öfverensstämde fullständigt med det samma i största delen af de vigtigaste statsfrågorna. Det fordrades således å hans sida ingen särskild öfvergång, ty han hörde ju af grundsats i flere afseenden till dem, under det han var förenad med demokraterne blott genom landsmannaskapet och några nationalekonomiska frågor. Hans fullständiga brytning med slafhandlarnes senaste tilltag betraktades nu såsom en fullständig öfvergång till det republikanska partiet.

Såsom senator behöfde han icke vidare hafva några konsiderationer. Han kunde nu tala fritt och rösta enligt sin öfver-tygelse. Nu led heller icke äran och den personliga värdigheten af att icke hafva gemenskap med ett parti, som hånade alla förnuftets och statens lagar, ja, hela sedligheten, och blott upphöjde sin egoism till statens grundlag! Att tillhöra ett parti, som fördömdes af hela den civiliserade mänskligheten, det var ju både synd och skam. Men Johnson hade i hela sitt lif sträfvat efter ära och anseende, följaktligen måste han nu undvika hvarje beröring med slafegarne. Deras despotiska regemente gick ock snart till ända. Den 1857 valde presidenten Buchanan, hvilken fullbordade syndaregistret och lät utföra det anlagda högförräderiet, var den siste president, som tillsattes af slafstaterna, hvilka i 44 år besatt presidentstolen ur sin midt och på den upphöjt män af sitt parti.

Det blodiga dramats utveckling

.

Nordstaterna med sin förherskande germaniska befolkning representerade rättvisa, lag, frihet och människovärde. De började nu likaledes göra propaganda för sina idéer, men icke genom mutor, valförfalskningar och lönmord, såsom slafhandlarne, utan genom sina traktater, frihetstal, prädikningar och skrifter, sådana som »Onkel Toms stuga», hvari de stackars svarta brödernas lidanden skildrades i ett sentimentalt, gråtmildt språk. Talrika

filantropiska föreningar bildades, hvilka utsände sina kringvandrande apostlar för att öfver alt prädika de arme svartes frälsning från slafveriets ok.

Religiösa svärmare drogo till och med till sydstaterna för att utbreda frihetsidéerna bland slafvarne och uppvigla dem mot sina herrar. En viss John Brown vågade 1859 det djärfva företaget att med några hundra abolitionister draga till Virginien för att med vapen tillkämpa sig slafvarnes emancipation. Att han måste duka under, kunde man förutse. Slafhandlarne läto honom i galgen plikta för sitt dåd. *)

Följden blef, att södern nu gick ännu mera energiskt till väga, underblåste krigselden och offentligen prädikade skilsmässa från nordstaterna. Huru mycket dessa folks åsigter förirrade sig, må följande tal af en viss Hammond från Sydcarolina bevisa:

*) Dessa strider äro utförligt framstälda i Dr Max Langes »Lincoln» (Leipzig, O. Spamer), hvarur jag lånat några notiser.

»Det föreslogs att åter öppna den afrikanska slafhandeln, men det skall vara omöjligt att vinna kongressen därför. Äfven önskade man att taga Mexiko och Central-Amerika såsom slaf-stater, men vi vilja af dessa länder blott hafva en neutral väg öfver näset. Beviljas oss icke denna godvilligt, måste vi tillkämpa oss den samma genom vapenmakt.»

» *Gud har icke skapat negrerna till något annat ändamål än att vara vedhuggare, vattenbärare, i allmänhet den hvita racens slafvar*. Södern med sitt bästa sociala och industriella system, som någonsin uppstälts, söderns invånare, ett af de dygdigaste, mest upplysta och mäktigaste folk, som nu finnas på jorden, hade länge underskattat sig och gjort sig själft orätt. Han (södern) skulle glädja sig åt sin styrka och kasta stridshandsken mot sin fiende. Omöjligen får norden beherska södern. Om den sydliga patriotismen icke hindrar detta, så skall kärleken till bomull (!) och tobak (!) göra det.»

»*Alt, hvad norden öfver hufvud kan önska, består uti att blifva underrättad derom, huru långt södern tillåter honom att gå!!* Det har lyckats söderns oöfvervinneliga mod och insigt att bevara monopolen på bomull, socker, ris och tobak i slafegarnes händer. *Negerslafveriet läres af bibeln (hör!!!), mänskligheten och den sunda filosofien.* Slafstaternas öde ligger i söderns egna händer. Om nordstaterna vilja företaga sig att draga en gränslinie mellan slafveri och frihet, *så skola sydstaterna sätta sig däremot, om de äfven skola nödgas sönderstycka (!) unionen och störta verlden i förderfvet !!! Det står i deras makt att göra bådadera, ty verlden kan icke (!) ega bestånd utan dem!!*» —

Det är icke mera en omåttlig hersklystnads språk, utan det är vanvettets. Men att det icke blott var någre enskildes röster utan alla slafhandlares åsigt, hafva deras dåd före och under kriget bevisat.

Gent emot dessa rebelliska sträfvanden koncentrerade sig alla insigtsfulle patrioter i nord- och sydstaterna, alla tankar och viljor i den enda idén.: *unionens obetingade upprätthållande*. Slafhandlarne förlorade altså på sitt eget område talrika anhängare. Klart tänkande, opartiskt dömande män, sådane som Johnson, bekände sig offentligen till unionisterna, d. v. s. till det republikanska partiet. Unionens och förbundsauktoritetens ostympade bibehållande var nu hufvudfrågan, slafveriet en bisak.Icke blott af amerikanska, utan äfven af europeiska, ja, till och med af tyska skriftställare har slafveriet blifvit gilladt. Man åberopar sig därvid på det anatomiska faktum, att negrernas hjärna i allmänhet är mindre utvecklad än den hvita racens, och att de därför icke äro mäktige en högre kultur.

Därpå måste svaras, att äfven bland negrerna uppträdt betydande andliga förmågor, och att de, som fritt lefvat bland kulturfolken, likaledes civiliserats, och följaktligen är äfven den svarta racen mottaglig för bildning.

Men antaget, att negrerna i följd af sin mindre fullkomliga hjärnutveckling äfven vore mindre mottagliga för bildning, icke tillgängliga för någon högre kultur, så hade likväl icke andra mänskoracer rättighet att göra dem till slafvar, behandla dem alldeles som blotta saker, såsom de sydamerikanske bomullshandlarne gjort!!

Lika litet som vi af naturen hafva rätt att göra våra hvita idioter och sinnessvaga till slafvar, lika litet hafva vi detta med afseende på de svarta. Man kunde på sin höjd på den ännu okultiverade racen använda ett mildt statens förmynderskap, men aldrig göra dem till slafvar, till arbetsdjur, ty det voro obestridligen negrerna under de amerikanske plantageegarne. De behandlade sina ridhästar bättre än sina slafvar. Det kan bevisas genom hundra tusentals exempel.

Men slafveriet var ju icke blott en skymflig tyrannisk behandling af de svarta utan äfven det största sociala onda för de hvita.

Slafegarne sjönko genom mödolöst hopande af sina kolossala rikedomar till ett bottenlöst frosseri, lätja och laster af alla slag, så att slutligen deras till vanvett urartande hersklystnad blott var en följd af deras demoralisation.

Det jämmerliga eländet hos de hvita arbetarefamiljerna, hvilka i följd af slafveriet icke kunde få något arbete, har jag redan ofvan skildrat. Det var sålunda ett alt igenom uselt statsskick, hvilket, om ock några år senare, säkerligen äfven utan krig måste gått under i följd af sitt sociala onda.

Söderns fortfarande hotelser med affall eller secession, som man kallade det, besvarade norden enstämmigt med: *Hela unionen.* Omkring detta banér samlade sig nu alla förnuftiga och ett fritt, starkt statsskicks vänner och rustade sig för det förestående presidentvalet.

Buchanans ämbetstid gick till ända den 4 mars 1861, och iföljd däraf måste i december 1860 ett nytt val ega rum. En oerhörd lifaktighet bemäktigade sig alla sinnen från norr till söder, när det gälde att kämpa om sin existens. Ännu hade icke hittils under någon valperiod en sådan feberaktig spänning drifvit de högsta så väl som de lägsta folkklasserna till valurnan. Det stora, verldsberömda statsskicket, frihetens beskyddare och alle vid Europa tröttes och fördrifnes fristad hotades med undergång, hotade att sammanfalla i talrika små enskilda stater, och härmed hotade ock fejderna från de öfvermodige slafhandlarnes sida att fortfara. Detta måste förebyggas.

Hela unionen! Unionens upprätthållande! var det valspråk, som man skref på stjärnbanéret. Och denna fana följde alle insigtsfulle patrioter i öster och vester, norr och söder. De lefde i den förhoppningen, att man under detta banér skulle segra.

I följd däraf öfvergingo äfven i slafstaterna de sanne fosterlandsvännerna, såsom Johnson m. fl., till denna fana och valde den republikanske kandidaten.

Slafhandlarnes anhängare i norden, de med dem i handelsförbindelse stående köpmännen, blefvo däremot så mycket oförskämdare och fräckare samt förklarade slutligen, att de ville afbryta hvarje förbindelse och gemenskap med republikanerna. Än mer, de förbjödo sina betjenter och annat arbetsfolk att läsa de republikanska tidningarna. Men alt förgäfves! Republikanernas politiska program, den fosterlandet hotande faran enade millioner och dref äfven de likgiltigaste till valbordet.

Ett presidentval.

Den högvigtiga 6 november 1860 nalkades, den dag, på hvilken unionens öde skulle afgöras. Det var valdagen för de ursprungliga valmännen, d.v.s. för alla röstberättigade medborgare i Amerika, hvilka välja ett antal valmän, elektorer, som sedan hafva att välja president och vicepresident.

Redan tidigt på morgonen voro alla gator och torg i städerna och på landsbygden uppfylda af oöfverskådliga människomassor. Valsedlar flögo omkring, män och gossar buro på ryggen stora plakat med namn, andra buro sådana på hattar och mössor. Här läste man: Abe is our Man! där: Let us name Aby! — Aby for ever! hade en tredje på mössan.None but Abe! Abe is the One!

Dessa och dylika inskrifter med ännu andra namn vandrade från ort till ort för att erinra de ursprunglige valmännen, hvem de hade att välja. De valberättigade borgarne gåfvo sina röster blott åt sådane män, som förut

offentligen förpligtat sig att välja deras kandidat, mannen af deras parti. I följd däraf kan det genast efter försiggånget val af valmän beräknas, hvilka presidentkandidater erhålla röstpluralitet.

Det på alla skyltar prålande Abe eller Aby med eftersatsen: är vår man, eller: låt oss välja Abe, var nämligen den verldsbekant vordne Abraham Lincoln, det republikanska partiets kandidat, hvars förnamn förkortades på detta sätt. —

Demokraterna voro, såsom redan är sagdt, delade i flere partier, och i följd deraf uppstäldes af dem tre kandidater: Douglas, Bell och Breckinridge. Denna tvedrägt kan betraktas såsom det rättvisa straffet för deras skamliga gerningar, ty härigenom erhöll republikanernas kandidat »Lincoln» de flesta rösterna.

Valresultatet var följande:

I de fria staterna: I slafstatena: röster, valmän. röster, valmän. Lincoln 1,831,180 169 26,430 0 Douglas 1,128,049 13 163,525 9 Bell 130,151 0 515,973 39 Breckinridge 279,211 0 570,871 72

Sedan detta resultat blifvit bekant, herskade oerhördt jubel i nordstaterna. En omåttlig glädje hade bemäktigat sig hela befolkningen, så att man omfamnade, smekte och kyste hvarandra midt på gatan. Det dracks och festades, och ändlösa lefverop utbragtes för fader Abraham.

Man trodde sig nu hafva eröfrat verlden, så betydelsefullt syntes Lincolns val för alla. De varsamme, lugnt tänkande lefde nu åtminstone i det glada hoppet, att unionen vore räddad. Den stora fria republikens odelade bestånd syntes nu betryggadt.

Den arbetande befolkningen var, mycket glad öfver, att ändtligen en gång en man ur deras midt kommit i spetsen för regeringen, och att principen äfvensom statsgrundlagarne om alla amerikanares lika berättigande till ämbeten och värdigheter blef

sanning. Ty hittils hade blott rike män och i de flesta fall sydliga slafhandlare innehaft presidentstolen.

I sydstaterna däremot herskade öfver alt bestörtning och vrede öfver att ingen af deras kandidater gått igenom. De förhatliga republikanernas triumf var för dem den förfärligaste tilldragelse, sådan de aldrig ansett den möjlig. Icke nog med att deras hittils utöfvade och städse missbrukade herravälde öfver nordstaterna gick förloradt, de fruktade äfven ett intrång och en inskränkning i sin makt öfver slafvarne. Och förr skulle ju — enligt deras utsaga — verlden gå under, än detta finge ske. Och sedan denne förhatlige plebej på presidentstolen!

Hittils hade blott gentlemän, män af börd och rikedom beklädt detta högsta ämbete, och nu skulle en f. d. vedhuggare och jordbrukare komma till denna värdighet och kunna föreskrifva dem, de rike jordegarne, bomullskonungarne, lagar!!

Det finge aldrig och åter aldrig ske.

Först och främst bestred man valets giltighet, ty Lincoln hade icke fått absolut pluralitet.

Detta var visserligen fallet, men enligt tolfte tilläggsartikeln af unionsförfattningen är en absolut pluralitet icke erforderlig, ty det heter:

»Den person, som har största röstpluraliteten till president, skall vara president, i fall ett sådant röstantal innefattar *alla* valmännens D. v. s. elektorernes. *Öfvers:s anm.* majoritet.»

I följd däraf var altså den enkla pluraliteten tillfyllest, och denna var konstaterad. Detta var också blott en betydelselös förevändning, för att man skulle gifva sig ett sken af rätt till sitt redan länge förberedda affall. Af 302 valmäns röster hade Lincoln erhållit de ett hundra sextio nios, och detta var den af författningen fordrade pluraliteten. Den »gamle hederlige Abraham», såsom folket kallade honom, var altså unionens rättmätige president och skulle följande år, den 5 mars 1861, tillträda sitt ämbete. —

Född 1809 af gamla föräldrar i en nybyggarehydda i staten Kentuckys urskog, hade han i ungdomen samma öde som föräldrarne: strängt arbete på fältet och i skogen.

För hvad han till anda och karaktär blifvit har han till största delen att tacka sig själf, ty hans ungdomsbildning kundeunder sådana knappa förhållanden och i denna aflägsenhet från den civiliserade mänskligheten blott vara ytterst torftig. Något litet läsa och skrifva var alt, hvad han senare tillfälligtvis lärde af en lärare.

Huru ringa faderns egendom var, kan man förstå deraf, att han vid säljandet af den samma fick 20 dollars och 10 fat bränvin för den.

Ur denna urskogskoja framgick altså en i verldshistorien epokgörande man, genom hvilken frihetens och jämnlikhetens principer, humaniteten och den allmänna människokärleken lagenligt förverkligades i den stora amerikanska unionen. Ty till denna tid herskade i sydstaterna blott tyranni och ett slafveri, hårdare än det någonsin herskat i Roms gamla cesarvälde och några andra gamla stater. Så länge slafveriet ännu egde lagligt bestånd, kunde man icke räkna unionen bland de civiliserade länderna. Abolitionisterna eftersträfvade altså dess aflägsnande icke blott af särskild kärlek till och hjärtlig omsorg om de svarte, utan hufvudsakligen äfven i afseende på den fattiga hvita befolkningen, hvilken mest led däraf, så att icke sällan alldeles utfattiga personer frivilligt delade slafvarnes öde och arbetade blott för det kära brödet, för att undgå hungersdöden.

Men äfven efter Lincolns val var det ingalunda nordstaterna, hvilka gingo aggressivt till väga, utan alt jämt sydstaterna. Ja, dessa fullföljde nu det oerhörda, de fullföljde den länge sedan planlagda förbrytelsen att slå den stora förbundsstaten i spilror.

Måtte verlden gå under, det bekymrade icke slafegarne, blott deras slafväsen blef beståndande.

Det fullkomnade högförräderiet.

Knapt var resultatet af omröstningen med afseende på valmännen bekant, förr än äfven Sydcarolina — den beständige rebellen mot förbundsauktoriteten — ännu i samma november månad utfärdade akter i lagstiftningsväg, hvilka representerade en formlig krigsförklaring mot unionen. Det värfvade till och med en frivillig armé, under förevändning att bekämpa slafupproren. Därefter sammankallade det de andra staterna till ett konvent för att rådslå om utträdandet ur unionen. De angränsande staterna Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana och Texas slöto sig till det och konstituerade sig den 8februari 1861 i Montgomery i Alabama såsom »Nordamerikas konfedererade stater».

Därmed var högförräderiet faktiskt fullbordadt. Men det skedde än mer.

Först och främst blefvo ännu staterna Nordcarolina, Arkansas, Virginien, Tennessee, Missouri och Kentucky dragna med i förbundet. Det öfvervägande flertalet af unionsvänner i de båda sista staterna åstadkommo likväl de sammas snara återgång till unionen.

Guvernör Pickens från Sydcarolina förklarade den 17 december 1860: »Sydcarolina skiljer sig från unionen därför, att vid det val, som kort förut egt rum, af president och vicepresident i norden, valet verkstälts efter sådana principer, att det icke längre vore nyttigt att vara i förbund med nordstaterna.» Några dagar därefter, den 20 december, förkunnades offentligen:

»Vi, det här församlade folket från Sydcarolina, förklara härmed, att den af oss i konventionen den 23 maj 1788 utfärdade förordningen, hvarigenom Förenta Staternas i Nordamerika konstitution ratificerades, härmed återkallas, och att således den hittils mellan Sydcarolina och de Förenta Staterna bestående unionen är upplöst.»

Jefferson Davis från Mississippi utnämndes till president i dessa rebellstater. Han var en skolbildad militär och stor politiker. Såsom sådan hade han i åratal stått i spetsen för ett mot nordstaterna fiendtligt parti, hvilket kallade sig »eldätare» och redan genom detta namn tillräckligt betecknade sig.

Hvad gjorde nu unionspresidenten Buchanan gent emot detta högförrädiska handlingsätt? Han förhöll sig fullkomligt passiv och förklarade i en not följande:

»Hvad är presidentens pligt? Att vaka däröfver, att lagarne öfver alt efterföljas. Men huru, om detta är omöjligt? Hvad då? — Svaret härpå gifva tvänne kongressbeslut, ett af den 28 februari 1795 och ett af den 3 mars 1807. Dessa bestämma, att om ett civil- eller kriminalförfarande icke är möjligt på normal väg, skall presidenten taga militären, krigsmakten till lands och sjös, till hjelp. Men hvarest en hel stat eller stater göra uppror (hör!) är detta omöjligt.»

Hvarför skulle detta vara omöjligt?

Stället har ju tydligen afseende på händelsevis upproriske stater, och nu var det Buchanans pligt att genast med helaJEFFERSON DAVIStruppstyrkan bekämpa upproret. I stället för att göra detta, förklarar han sig inkompetent och säger vidare:

»Händelserna utveckla sig så raskt, att det snart kunde hända, att den frågan framkastades till kongressen, om den hade rätt att med vapenmakt hålla en stat kvar i unionen eller återföra honom till den samma, om han franträdt den. Bejakas detta, så måste äfven kongressen hafva rätt att förklara denna stat krig.»

Detta var enligt författningen självklart, ty sydstaterna hade uppträdt fiendtligt mot unionen och måste redan från denna synpunkt sedt bekämpas. Men Buchanan sade:

»Efter moget öfvervägande har jag kommit till den slutsatsen, att denna makt tillkommer hvarken kongressen eller någon annan gren af regeringen.»

Förträfflig logik hos en lagarnes och författningens väktare!

Enligt Buchanans och rebellernas åsigter kunde altså hvarje stat efter behag utgå ur unionen. Men enligt författningens mening och ordalydelse är detta högförräderi!!!

Högförräderi hade rebellerna äfven begått genom sitt krigiska uppträdande mot förbundsregeringen! Än mer, de hade till och med *från denna regering stulit öfver en million vapen!!!*

Och gent emot sådana skändliga handlingar förklarar sig författningens och lagens väktare inkompetent!!

Han gjorde dock något. Han utskref till den 4 januari 1861 en bot- och bönedag och sade därvid: »Låtom oss anropa den högste, att han borttager ur vårt hjärta den falska meningsstoltheten, som drifver oss att för konsekvensens skull hellre framhärda i det onda än foga oss efter händelserna.» —

Dunkel är uttryckets mening, men så mycket framgår därur, att man skulle foga sig efter omständigheterna, d. v. s. låta rebellerna vara. Och han själf syntes icke »för konsekvensens skull vilja framhärda i det onda», d. v. s. i unionen. Han lät icke blott upproret obehindradt fortgå, utan hans ministrar gåfvo dessutom äfven medel till utförandet. Hans skattsekreter Cobb, en slafegare från Georgia, hade öfvertagit skatten i ordnadt skick och lemnade ifrån sig den samma med ett deficit af 6 millioner dollars. Krigssekreter Floyd sände alla vapen och krigsförråd till sydstaternas arsenal och gjorde altså nordstaterna försvarslösa, i det han öfverlemnade vapnen åt rebellerna!!!

Ärlige män i detta band voro general Scott och statssekreterCasz. Båda rådde presidenten att skicka förstärkning till Fort Sumter, emedan denna vigtiga punkt var lätt tillgänglig för fienden. Buchanan afböjde detta. I följd af detta förrädiska handlingssätt tog Casz genast afsked från statstjänsten.

Af detta och talrika andra fakta framgår, att Buchanan, likaledes en sydlig slafegare, var fullkomligt öfver ens med rebellerna och tillät secessionen, ja, i många punkter själf befordrade den samma.

Det var icke nog med att krigsministern Floyd sände 770,000 gevär och 200,000 revolvrar tillika med ammunition till de sydliga tyghusen, utan han hade äfven beordrat den reguliera armén till det aflägsna Texas. I öfverensstämmelse därmed handlade äfven marinministern Toucey, i det han spridt flottan öfver hela verldshafvet till verldens yttersta vrår, hvarigenom ett hastigt användande af den samma omöjliggjordes.

De talrika, i kriget mot England till hamnarnas och flodmynningarnes skyddande anlagda skansarne öfverlemnade man godvilligt åt rebellerna, så att redan den 28 december 1860 sydcarolinska trupper borttogo

skansen Moultrie vid Charlestons hamn och snart därpå alla inom söderns område liggande befästningar, tyghus o. s. v. Och presidenten Buchanan — förklarar: att han och kongressen icke hafva makt att ingripa däremot. Makten hade han i alla afseenden betagit sig, när han lät skingra trupperna och flottan öfver hela verlden.

Men om sådana röfvarebragder icke en gång skulle anses såsom straffvärdt högförräderi, hvad skulle då anses såsom sådant? Enligt § 1 af 3:dje afdelningen i unionsförfattningen lider detta likväl icke det minsta tvifvel. Det heter däri: »Högförräderi mot de Förenta Staterna *består allena i anförande af en krigshär emot de samma eller i anslutningen till deras fiender genom förskjutande af krigsmedel oeh annat slags understöd.*»

Men sydstaterna hade redan begått mer än förräderi, de hade ju till och med börjat krig!!!

Och norden — var gjord försvarslös.

En sydstaterna tillgifven tysk skriftställare*) kan gent emot detta förfarande icke afhålla sig från att anmärka:

»Söderns krigiska förberedelser understöddes genom det ännu i ämbetet kvarstående Buchanans ministerium på ett sätt, som

*) Henr. Blankenburg i sitt verk: Die inneren Kampfe der nordamerikanischen Union. Leipzig, Brockhaus.outplånligt påtrycker, om också icke presidenten själf, så dock hans ministrar högförräderiets brännmärke.»

När de nedriga handlingarna blefvo allmänt bekanta och framkallade den största förbittring, afskedade Buchanan kort före nedläggandet af ämbetet sin minister liksom för att låta påskina, att han icke vore skyldig till dess handlingar. Därmed kunde likväl ingenting göras ogjordt, sydstaternas affall var nu ett fullkomligt faktum.

Lincolns presidentskap.

Den 11 februari 1861 lemnade Lincoln sin hemort Springfield i Illinois för att begifva sig till förbundshufvudstaden Washington. I Indianopolis och några andra städer helsades han med jubel af myndigheterna och folkmassan, hvarvid han gaf följande antydningar om sin framtida politik:

»Orden *tvång* och *fiendtligt infall* begagnas nu ganska ofta i vidsträcktaste bemärkelse. Hvad kallas *tvång*, hvad betyder *fiendtligt infall?*»

»Skulle en krigshärs inryckande i Sydcarolina utan folkets önskan vara ett fiendtligt infall? Naturligtvis, och det skulle äfven vara tvång, om man med våld ville underkufva invånarne i Sydcarolina. Men om Förenta Staterna nöja sig blott därmed att försvara sina fästningar och sin öfriga egendom eller åter taga de samma i besittning och höja införseltullarne på främmande varor, då skulle unionen blott vara i sin fulla rätt. Enligt hvilken princip har en stat, som icke utgör mer än femtiondedelen af folket i afseende på land och människoantal, rätt att söndersplittra unionen och på det godtyckligaste sätt tvinga en mycket större del af nationen? Hvilken hemlighetsfull rätt att spela tyrann har något landområde fått därigenom, att man kallar det samma stat?»

Det var tydligt, men likväl mycket försigtigt taladt. På sin fortsatta resa från vester till öster kom han likväl att färdas genom landsträckor, i hvilka befolkningen mera sympatiserade med sydstaterna och visade sig kall, ja, ofta fiendtligt sinnad mot Lincoln, så att han icke kunde offentligen uppträda. Genom Baltimore och dess omnejd måste han till och med färdas förklädd. Och blott denna förklädnad hade han att tacka för att han undgick ett af slafhandlarne anlagdt bakhåll. Den 22 februarianlände han till Hvita huset i Washington. Den 5 mars besteg han presidentstolen och presenterades därefter af senatorn Baker för den framför Capitolium församlade folkmängden, hvilken helsade honom med oändliga jubelrop.

I sitt inträdestal uttalade han sig lika försigtigt mot sydstaterna och lade hufvudvigten af sin framtida politik därpå: »Att värna regeringens egendom, höja tullar och skatter och öfver alt bringa de kontrollförvaltningen

tillkommande rättigheterna till utförande.» Med afseende på slaffrågan uttalade han följande för sydstaterna lugnande ord:

»Sydstaternas invånare synas frukta, att deras egendom, deras land äfvensom deras personliga säkerhet hotas genom en republikansk förvaltning. Till denna fruktan hafva de inga förnuftiga skäl. Jag har i alla tidigare tal sagt och upprepar det ännu en gång, att jag icke har den ringaste afsigt att hvarken direkt eller indirekt sätta mig emot slafveriet, där det för närvarande eger bestånd.»

Beträffande de enskilda staternas affall yttrade han sig på följande sätt:

»Om Förenta Staterna icke verkligen vore en enda konstituerad makt utan blott en kontraktsmässig förening af stater, kunde då ett sådant kontrakt från den enes sida upphäfvas utan alla däri delaktigés samtycke?! Ingen del kan bryta kontraktet utan allas samtycke. Redan däraf följer, att ingen stat genom sin ensamma vilja får utgå ur unionen. Därför anser jag i kraft af konstitutionen och lagarne unionen såsom odelad, och jag skall bemöda mig, hvilket också författningen gör till min pligt, att troget och redligt bringa unionens lagar till verkställighet i alla stater. Jag hoppas, att man icke betraktar detta såsom en hotelse, utan blott såsom unionens bestämdt uttryckta afsigt att försvara och upprätthålla sig på lagligt sätt. För att utföra detta, är det icke nödvändigt att utöfva våld och utgjuta blod. Detta skall icke ske, så vida icke unionen tvingas därtill. Den mig anförtrodda makten skall jag använda till att värna regeringens egendom, altså alla den tillhörande hamnar, fästningar och andra orter, och taga den i besittning hvarhelst den lidit intrång. Likaledes skall jag höja alla tullar och skatter.»

Till svar på dessa visserligen fredsälskande, men med afseende på secessionen beslutsamma ord följde blott vildt krigsrop från sydstaternas sida.ABRAHAM LINCOLNÅtta dagar efter Lincolns tillträde till ämbetet infunno sig två af de sydliga staterna utskickade kommissarier för att åvägabringa den fullständiga skilsmässan, men de kunde hvarken erhålla presidentens eller hans ministrars bifall. Så måste nu krigets järntärning afgöra utgången, och millioner människor först gå under, innan fred och frihet kunde uppstiga ur blodhafvet.

Krigets början.

Hvilken olycka andens inskränkthet, girighet, hersklystnad och andra lidelser sedan årtusenden anstiftat bland mänskligheten, därom lemnar verldshistorien på hvarje blad upplysning. Hvilka offer dessa vilda lidelser i alra nyaste tiden åter fordrat på denna sidan och på andra sidan oceanen, är ännu i färskt minne hos oss alla. Girighet, hersklystnad och andens inskränkthet hade gjort de amerikanska slafhandlarne efter hvarje ernådd eftergift alt vansinnigare, och när genom Lincolns val utsigten att tilltrotsa sig ännu mera försvann, började de på brottsligt sätt krig.

Början gjordes redan i slutet af december 1860 med de vid Charlestons hamn liggande småskansarne. Den der kommenderande majoren Anderson hade den svåra uppgiften att med 70 man och 7 officerare försvara Fort Moultrie, Sumter och Pinckney, altså tre platser.

Förgäfves hade redan förbundsarméns öfverbefälhafvare, general Scott, några månader förut bedt presidenten Buchanan att ditsända förstärkningar och därvid uttryckligen sagt: »Enligt min kännedom om vår sydliga befolkning är det min fasta öfvertygelse, att fara för en snar akt af obetänksamhet är för handen». Förgäfves hade äfven major Anderson bedt därom. I stället erhöll han befallning att *icke lossa något skott* och måste till och med se på, huru rebellerna bygde anfallsverk. Han lemnade därför på natten den 27 december det mindre befästade Moultrie och drog sig till Fort Sumter, som genom sina 60 fot höga murar var skyddad för plötsliga öfverfall. Dagen därpå togo rebellerna Fort Moultrie i besittning. Inom kort tid hade de eröfrat alla i dess distrikt liggande krigsetablissement, så att blott Fort Monroe i Virginien, Pickens i Florida och det omtalade Sumter blefvo unionen öfriga.

Sydcarolinarnes fräckhet gick ännu längre, de förklarade förpresidenten Buchanan, att de skulle betrakta hvarje

försök att förstärka besättningen i Fort Sumter såsom en krigisk akt, under det de själfva rundt omkring skansen anlade batterier. Buchanan lydde och afsände ett ångfartyg för att lemna det lilla manskapet proviant. Detta bortjagades med kanonskott af rebellerna och återkom hem med genomskjutet stjärnbanér. Äfven denna krigiska våldsamhet upptogs af presidenten och hans ministrar utan ringaste svar. Å nyo ett bevis för, att de voro i komplott med rebellerna.

Sedan sydländske generalen Beauregard ostörd fullbordat sina fyra anfallsbatterier omkring Fort Sumter, skred han den 12 april till anfall och öfveröste skansen med ett kulregn. Följande dag sköt han till och med med glödande kulor på krutmagasinet, så att det sprängdes i luften. Den lilla tappra besättningen var öfver alt omgifven af brinnande bygnader, eld och rök och måste ändtligen kapitulera.

Det var egentligen det första skrämskottet i unionens hjärta. Ty ända dittils trodde man i sin godmodighet, att det icke skulle komma till krig, oaktadt det samma redan för ett par månader sedan faktiskt börjats genom det ofvan nämnda ångfartygets, »Vesterns stjärna», beskjutning af rebellerna. Nu först ryckte man upp sig till företagandet af jätterustningar. Fort Sumters fall tände såsom en blixt krigslust i allas hjärtan. De fredliga verkstäderna öfvergåfvos af sina invånare, som gingo att under stjärnbaneret kämpa för fosterlandet. Nu gälde det att skapa en armé, ty unionen hade i detta ögonblick så godt som ingen sådan.

I fredstid underhöllos omkring 14,000 man såsom reguliera trupper, och dessa hade Buchanan spridt åt alla håll; här en trupp till besättning i en skans, där en till gränsförsvar mot indianerna o. s. v. Men icke blott soldater utan äfven vapen och ammunition måste anskaffas. Ty det krigsmaterial, som fans, hade spelats i händerna på rebellerna. Det var en jätteuppgift för Lincoln, hvilken han ensam icke kunnat fullborda, om icke alla patrioter, fulla af offervilligt mod, åtagit sig fosterlandets försvar.

Ganska snart hade man en armé på 555,000 frivillige, hvilken fördelades i 430 infanteri-, 35 kavalleri- och 35 artilleriregementen. Den reguliera krigsstyrkan uppbragtes till 40,000 man, nämligen 6 kavalleri-, 5 artilleri- och 19 infanteriregementen. Underhållningskostnaderna för den samma belupo sigdagligen till 2 millioner dollars, under det kostnaderna för värfningen likaledes uppslukade stora summor. Handpenningen för en frivillig uppgick ofta till 4 à 500 dollars. Den största svagheten hos denna armé låg i bristen på teoretiskt bildade officerer. Hvem som af guvernören skaffat sig tillåtelse att bilda ett regemente eller en brigad blef dess öfverste. Den, som förde till öfversten ett kompani, blef kapten, och cheferna valdes af manskapet själft. Så erhöllo personer, som aldrig stått i något led, officersplatser.

Sydstaterna eller konfederationen, såsom de kallade sig efter affallet, hade däremot en betydande fördel. De egde icke blott unionens nästan hela vapenmaterial, utan det stod äfven talrika bildade officerer i deras midt, hvilka fått teoretisk underbygnad i kadettskolan i Westpoint. Till denna unionens statsanstalt hade de rika slafegarne af ålder sändt sina söner, under det man i nordstaterna valde andra ämbetsmannabanor. Deras president Jefferson Davis hade likaledes hemtat sin bildning där och såsom general fäktat i det mexikanska kriget, hvilket naturligen gjorde honom mera skicklig till öfverbefälhafvare än unionens president, Lincoln, som aldrig haft på sig en soldatrock. Davis bragte inom kort en armé på 25,000 man reguliera trupper och 150,000 frivillige under vapen. Många i sydstatarna födde, i unionen tjenande officerer, till och med öfvergeneral Scotts generalstabschef, öfverste Lee, inträdde vid secessionens början i sitt hemlands konfedererade armé. Nordstaterna hade altså icke blott att värfva manskap, utan äfven att skaffa sig officerer. De måste äfven upprätta gevärsfabriker, ty gevärgjuteriet i Richmond, rebellernas hufvudstad, var ju i dessas händer. Vapenförrådet i Gosport i Virginien med 2,000 stycken tunga, alldeles nya artilleripjeser samt 300,000 gevär hade de likaledes tagit.

Dessa stora fördelar tillförsäkrade till en början rebellerna en säker öfvervigt på slagfälten. Äfven i den civila förvaltningen hade de mera praktiskt bildade ämbetsmän än norden. Däremot var denna rikare på det industriella området och egde en befolkning af 19 1/3 millioner, under det sydstaterna blott voro bebodda af 8 millioner och 4,000 slafvar.

Såsom öfverbefälhafvare för unionsarmén kommenderade den 1786 i Virginien födde Wienfield Scott, en erfaren general, som fört kriget mot Mexiko och redan i yngre år kämpat mot engelsmännen, men hvilken väl

icke mera i sitt 76:te år egde denungdomliga spänstighet som hans motpart, den på fyratiotalet varande rebellpresidenten Jefferson Davis.

General Scott hade gjort till sin uppgift att beskydda förbundshufvudstaden Washington, bevara Vestvirginien och Missouri åt unionen, bekämpa upproret i Maryland och återeröfra Tennessee. Enligt denna plan uppställdes härarne, och enligt den opererade man. —

Redan den 19 april förekom en sammandrabbning vid Baltimore i Maryland, hvarest de från Massachusetts och Pensylvanien kommande trupperna, hvilka ilade fram till förbundshufvudstadens skydd, angrepos af befolkningen, men slogo sig igenom, hvarvid döda och sårade blefvo kvar på platsen.

Detta upprörde advokaten Butler i Boston till den grad, att han med några regementen angrep denna rebellstat och åter lade den samma under unionen. Därigenom återstäldes Washingtons förbindelse med de andra unionsstaterna. Butler utnämndes till general och utmärkte sig äfven i de följande striderna.

Under de första månaderna utkämpades blott mindre skärmytslingar i Missouri, Kentucki, Tennessee och andra stater, utan att det kom till någon afgörande drabbning. Det var ett slags guerillakrig. Norden behöfde ännu hjälpmedel: penningar, vapen, manskap o. s, v. Som härför erfordrades kongressens medgifvande, måste denna först sammankallas.

Äfven andra ovädersmoln hotade unionen. Frankrike och England ville erkänna rebellerna såsom krigförande makt, såsom statskonfederation. Lincoln förklarade, att han skulle betrakta detta såsom krigsorsak. Detta förmådde den gamle syndaren Napoleon att afstå därifrån. För honom skulle det i alla afseenden varit högst välkommet, om den stora mäktiga unionen söndersplittrats i vanmäktiga småstater.

En vördnadsvärd akt af Johnsons trofasta sinnelag

.

Lincoln hade sammankallat kongressen till en extra sammankomst den 4 juli 1861 för att erhålla de erforderliga hjälpmedlen för kriget. Från slafstaterna tordes ingen senator, ingen kongressledamot vid lifsfara begifva sig dit. Till och med unionens blotta anhängare, hvilka flyktade från sydstaterna, blefvo förföljda och utan vidare omständigheter hängda af vederbörande eller folket.Likväl hade en ledamot vågat det och begifvit sig till kongressen i Washington, det var ombudet från Tennessee: mäster Andrew Johnson. Han lemnade hemligt hus och hem, intog sin plats i senaten och beviljade alla medel till upprorets bekämpande.

Han hade till och med vågat säga till Jefferson Davis, när denne blifvit utnämnd till konfederationens president: »han (Johnson) skulle låta hänga honom såsom rebell, om han hade makt därtill.»

Att i följd af hans deltagande i kongressen hans hus och egendom konfiskerades, var icke mer, än man kunde vänta sig af slafegarne. Redan vid hans bemödanden att förhindra Tennessees affall från unionen hade han ådragit sig stora fiendtligheter. Han uppbjöd hela sin vältalighet för att bevisa sina landsmän, att en söndersplittring af den stora, aktningsbjudande verldsstaten blott skulle hafva till följd svaghet och vanmakt både till det yttre och till det inre och locka andra makter att eröfra en del af unionen. Huru lätt kunde icke England då taga de fordom innehafda nordstaterna och Frankrike göra anspråk på sitt forna område! Ingen annan makt på jorden skulle kunna hindra dem därifrån, ty de toge endast till baka, hvad de en gång egt. Unionen måste förblifva odelad och mäktig för att kunna afvärja hvarje krigiskt anfall och värna sin oafhängighet och själfständighet.

Detta var lätt fattligt äfven för den enfaldigaste, men likväl taladt för vinden. Då nordstaternas invånare icke mer ville låta absolut beherska sig af bomullshandlarne, och dessa omöjligt kunde erkänna plebejen Lincoln såsom president, så försökte man att sjelf grunda ett rike och lemnade icke gehör åt några däremot talande förnuftsskäl. Johnson betraktades därföre såsom affälling, såsom fosterlandets fiende.

Han skulle hafva varit partiet högst välkommen, om han med lif och själ slutit sig till det samma. Han skulle därigenom hafva uppnått höga ämbeten och värdigheter och blott hafva gjort, hvad tusende andra också gjorde. Till och med generalstabschefen Lee jämte många andra officerare och civile ämbetsmän hade utgått ur unionens tjänst och öfvertagit platser i sydstaterna; det hade altså synts ännu mindre underligt, om Johnson stannat hemma och fogat sig efter omständigheterna.

Att han icke gjorde det, utan skyndade till kongressen, hvarigenom han offrade hus och hem utan den ringaste utsigt att återfå dem eller erhålla ersättning därför, lemnar ett starkt bevis för hans högst aktningsvärda tänkesätt och karaktärsfasthet. Redan denna enda, af ädel patriotism framgångna handling förtjänar att i gyllene bokstäfver inristas i verldshistorien och förlamar alla kränkande utlåtelser, som man anfört mot Johnsons tänke- och handlingssätt.

Under det ära och fördelar erbjödos honom af rebellerna, sätter han sin knapt förvärfvade lilla förmögenhet på spel, offrar han hela sin existens åt en oviss framtid *för att uppfylla sin heliga pligt mot hela fosterlandet, såsom hans samvete bjuder honom.*

Utom Johnson voro blott några få sydstaternas representanter från Delaware, Kentucky och Maryland närvarande i senaten, och i representanthuset visade sig blott deputerade från Vest-virginien. Båda husen visade sig högst offervilliga, gillade Lincolns hittils vidtagna mått och steg, beviljade ett anslag af 500 milioner dollars och befullmäktigade honom att kalla ytterligare 500,000 man under vapen.

Beröfvad sin egendom, sitt inskränkta hem, tordes Johnson icke våga en återresa till Tennessee, ty han skulle med all säkerhet hafva gjorts oskadlig. Han stannade altså efter kongressens slut kvar i nordstaterna.

Med sin eld visste han äfven att upptända de tröga och likgiltiga för kriget, ty det fans ännu alltid folk i norden, för hvilka ett fördrag och en snöplig fred med sydstaterna skulle hafva varit kärare än unionens återställande. Lyckligtvis var detta antal litet och blef alt mindre, ju mera barbariskt södern uppträdde i krigföringen.

Johnson hjälpte till att organisera och reorganisera, hvar helst det var af nöden, ty så väl i civil- som i militär-tjänsten fans det jättearbeten, hvarvid hvarje medborgares hjälp var välkommen. Vi veta ju från åren för vårt tyskfranska krig, huru mycket arbete som kräfves, ehuru vår civil- och militär-förvaltning är med de bästa i verlden. Men i Nordamerika måste först vapen smidas, de värfvade trupperna klädas och inöfvas, officererna väljas och generalstaberna bildas. Därefter truppernas förplägning!Soldaternes dagliga kost var i de reguliera frivilliga regementena följande: 12 uns fläsk eller 1 skålp. 4 uns saltadt nötkött, 1 skålp. 12 uns bröd, en kvantitet skidfrukter, ris eller potatis, 1 6/10 uns kaffe eller 24/100 uns te, 21/100 uns socker, 32/100 gill*) ättika, 16/100 uns spermaljus, 64/100 uns såpa, 16/100 gill salt och 1 uns diverse grönsaker. De i tjänsten varande soldaterna, hvilka man icke kunde hålla med kost, godtgjordes för den samma med 75 cent, altså inemot 3 kronor pr dag. Hvarje soldat bekom årligen 2 mössor, 2 rockar, 3 par byxor, 3 flanellundertröjor, 3 par strumpor, 4 par stöflar, 1 kappa och 1 stalljacka. Dessutom 30 kronor i månatlig aflöning.

Sådana utgifter måste naturligtvis öka unionens krigsskuld till en enorm storlek. Men att först anskaffa alt detta, samla penningar och materialier i jättestora massor, var ett arbete, som blott kunde utföras med befolkningens tillhjälp. Johnson har genom råd och dåd redligt medverkat därvid och gälde i följd däraf såsom unionens trognaste och tillförlitligaste anhängare.

När efter ett års uppehåll krigslyckan åter vände sig till norden och general Grant återeröfrade Tennessee äfvensom hufvudstaden Nashville, visste man icke något tillförlitligare stöd för unionen att insätta såsom guvernör i denna stat än *mäster Johnson.* I följd deraf utnämndes han till militärguvernör i Tennessee och hade under dessa kritiska förhållanden på gränsen till det fiendtliga statsområdet ett af de svåraste ämbeten i hela unionen.

Att han under dessa svåra omständigheter förvaltar äfven detta kritiska ämbete till allmän belåtenhet, lemnar åter ett bevis på hans klokhet liksom på hans högst vördnadsvärda, redliga karaktär.

Innan vi följa honom vidare på hans vädjobana, vilja vi först följa krigshändelserna i spåren och meddela de vigtigaste tilldragelserna.

Slaget vid Bull-Run och de efterföljande striderna.

Arméernas organisation, truppernas tåg och mindre fäktningar hade redan varat några månader, utan att medföra något

*) 1 gill = 5 1/2 kub. tum.nämnvärdt resultat. Detta försatte befolkningen i feberaktig otålighet, och man betänkte icke, att man med ett sådant nätt och jämt sammanlupet manskap icke genast kunde utföra stora krigiska bragder. Den upproriska armén hade närmat sig Washington så mycket, att man från tornen kunde se dess fanor. Förbundshufvudstaden var således i fara att blifva eröfrad af fienden!

Ångest och fruktan voro altså å ena sidan rättfärdigade, och dessutom gick den tre månaders tjenstetiden för de engagerade 75,000 frivillige snart till ända, utan att man genom dem vunnit det alra ringaste. De skulle altså ännu utföra åtminstone ett värf, våga en slagtning och förjaga fienden från förbundsstadens närhet. Därföre öfver alt ropet: »Upp till Richmond!!!»

Detta rebellnäste, hvilket skulle göras till hufvudstad, och hvarest i juli en kongress af de konfedererade skulle ega rum, ligger blott 25 geografiska mil söder om Washington. Mellan båda städerna flyta likväl tre stora och några mindre strömmar till oceanen och bilda betydande gränsskilnader, som icke äro så lätta att slå bryggor öfver. Dessa äro Potomac vid Washington, James-River framför Richmond och midt emellan dem Rappahannock. Dessa naturliga gränsskilnader göra en spatsertur från den ena staden till den andra icke så alldeles lätt och voro det hufvudsakliga hindret, hvarför hvarken unionisterne kunde eröfra Richmond eller rebellerne Washington. Men ropet: »Upp till Richmond!» kunde den gamle general Scott icke längre motstå; han måste lyssna till folkets röst, så svårt det än var honom att med sin ännu fullkomligt oöfvade armé företaga ett sådant vågstycke. I följd däraf beslöt man att öfvergå Potomac, göra ett anfall och fördrifva fienden åtminstone från förbundshufvudstadens närhet.

Den 15 juli satte general Patterson med 24,000 man öfver floden, angrep general Johnston, som kommenderade öfver 18,000 man, men förmådde icke utföra en afgörande drabbning. Johnston drog sig därför till baka till de konfedererades center, öfver hvilken Jefferson Davis förde befälet.

En annan härafdelning på 40,000 man ryckte under general M'Dowell i 5 divisioner emot fienden. M'Dowell beordrade sin general Tyler att besätta staden Centreville. I stället för att göra detta gick denne till Bull-Run, en gytjig flod med branta trädbeväxta stränder, bakom hvilken den upproriska armén varlägrad på en höjd, och växlade kanonskott med den samma en tid, utan att erhålla de ringaste fördelar.

M'Dowell beslöt då, att den 21 juli våga en slagtning och beordrade general Hunter att gå omkring fiendens venstra flygel. Han marscherade framåt, men begick det felet att lemna sin reservafdelning för långt efter sig, hvarigenom ett hastigt angrepp icke var möjligt.

Den af presidenten Davis kommenderade, halfcirkelformigt uppställda arméen hade på sina höjder en mycket gynsam ställning, hvarigenom redan alla strategiska och taktiska fördelar voro den tillförsäkrade. Fast sammansluten stod den där och afvaktade anfallet.

Mac Dowell började slaget med allehanda konstiga manövrer såsom på exercisplatsen. Men olyckligtvis blef den af honom till den fiendtliga venstra flygelns kringrännande afsända divisionen i flanken och ryggen angripen af de fiendtliga generalerne Beauregard och Johnston, så godt som kringränd och därigenom slagen på flykten. Med skräckropet: »kavalleri kommer», sprang alt, som ännu hade friska ben. Regementena upplöste sig och störtade därifrån, så att Mac Dowell måste anträda återtåget. Följande dag samlade sig de förspridda hoparne framför Washingtons förskansningar. En lycka i denna olycka var för norden, att den sydliga arméen icke drog taktisk

nytta af sin seger och ända till Washington förföljde den i vild flykt bortjagande fienden, hvilket naturligtvis skulle hafva bragt förbundshufvudstaden i dess våld. Af unionsarmén hade 40 bataljoner kommit i fäktningen och lemnade inemot 1500 döde och sårade på platsen. Lika många man hade såsom fångar råkat i händerna på segraren. Detta totala nederlag framkallade visserligen en verklig dödsångest i nordstaterna, men upptände äfven ett nytt, större offermod, ja, en verklig stridslust och krigisk hänryckning. Däraf hänfördes äfven nu desse godmodigt enfaldige, som hittils ännu altjämt trott på försoning. Liksom vore en försoning möjlig med tigrar och räfvar!!! .

General Scott afgick, Mac Dowell erhöll sitt afsked, och den i Westvirginien genom lyckliga strider sig utmärkande general Mac Clellan utnämndes till unionsarméns öfverbefälhafvare.

En annan verksamhet utvecklade sig nu i kongressen. Hade man förut beviljat penningar med en viss försigtighet ochinskränkning, så gaf man däremot nu i öfverflöd, mer än Lincoln begärde.

Först utvidgade man hans rättigheter såsom krigets högste ledare, auktoriserade honom att värfva större truppmassor och beviljade honom mycket större penningesummor.

Vid krigets utbrott var, som redan är sagdt, flottan kringströdd på alla haf. De nu till marinsekreterns förfogande stälda penningmedeln gjorde det möjligt att inköpa talrika skepp, och så försattes inom få månader nästan alla sydstaternas hamnar i blokadtillstånd och tillförseln till sjös blef om icke helt och hållet så dock till största delen afskuren för rebellerna. Likaledes förhindrades utförseln af bomull, hvarigenom en af deras betydligaste penningkällor tillstoppades. Likväl utrustade de med Frankrikes och Englands tillhjälp ett antal små skepp, kallade blokadbrytare, och förmådde dymedelst tillfoga den nordamerikanska handeln betydande förluster.

Mot slutet af augusti företog därföre general Butler en operation till sjös med tre fregatter, kringseglade Kap Hatteras, vände sig mot skansarne Hatteras och Clark, hvilka beherskade mynningen af många strömmar från Nordcarolina, eröfrade några kapare och bragte nu blokaden, åtminstone mot denna kuststräcka, i full verksamhet. I slutet af oktober utfördes af general Butler mot Sydcarolina ett ännu större sjöföretag med en flotta af 70 skepp och 25,000 man. Visserligen förorsakade en häftig storm många skepps kantring, men kommodor Dupont ankom likväl den 4 November med åtminstone 25 skepp till hamnen vid Beaufort i Sydcarolina. Skansen Walkers fiendtliga artilleri bragtes snart till tystnad, och de fiendtliga skeppen bragtes i sådant trångmål, att rebellerne uppbrände de samma och utrymde staden. General Sherman, hvilken förde befälet öfver landtrupperna, tog den i besittning.

Efter denna lyckliga färd gick en del af flottan längs Georgias och Floridas kuster söder ut, eröfrade skansarna Pulasky, Clinch och Pensacola, under det den andra flottafdelningen begaf sig till Mexikanska viken för att taga New-Orleans, hvilket också skedde under nästa år.

Vid alla dessa fäktningar hafva äfven tyskar utmärkt sig. En flykting från Baden, Frans Sigel, kommenderade en truppafdelning i Carthago. Och efter den olyckliga slagtningen vid Bull-Run, hvarest hela arméen upplöste sig i den vildaste flykt,var det en tysk, öfverste Blenker, som förde sin brigad i ordnadt tåg öfver Potomac.

I slutet af samma år skulle unionen äfven lätt hafva blifvit invecklad i krig med England och Frankrike, om icke Lincolns kloka mått och steg afvändt det hotande ovädret.

Sydstaterna sände i november två kommissarier på en engelsk postångare till Europa för att hos de europeiska regeringarna utverka ett erkännande af konfederationen eller en neutralitetsförklaring med afseende på blokaden, hvilket skulle varit ett i alla afseenden hårdt slag för nordstaterna. Kaptenen på ett krigsskepp, Wilkes, hade blifvit underrättad därom och beslöt att fasttaga dem. Han upphann postångaren och tilltvang sig båda kommissariernes utlemnande. England upptog detta såsom casus belli och lät då först lugna sig, när Lincoln förklarade kaptenens handling egenmäktig och utlemnade de båda fångarne.

Med Frankrike kunde unionen lätt komma i förveckling, emedan Napoleon ämnade grunda ett mexikanskt kejsardöme, hvilket enligt Förenta Staternas politik och den s. k. Monroe-doktrinen icke fick ske. Ett dylikt krigsfall skulle säkerligen hafva blifvit ett mäktigt stöd för rebellerna och ett nederlag för unionen. Lincoln rådde

därföre att tils vidare undanrödja denna anledning för att icke behöfva splittra krafterna och icke bereda systaterna tillfälle att få någon allians. Alla dessa mått och steg gillade också mäster Johnson, hvilken äfven såsom senator hade ett ord med i laget. Han lefde då ännu såsom bannlyst i förbundshufvudstaden.

Krigets andra år 1862.

Den nyutnämnde öfverbefälhafvaren för unionsarmén, Mac Clellan, hade tils vidare ett jättearbete med de i massor tillströmmande stridskrafternas organisation och öfning. Hans verksamhet på detta område har öfver alt vunnit erkännande och beröm. Men att han hvarken i slutet på det gamla eller början på det nya året skred till handling, utan låg stilla i månader med en armé på 600,000 man, som dagligen kostade öfver en million dollars, under det fienden icke hade hälften så stor styrka till sitt förfogande, gjorde honom misstänkt att tillhöra det s. k. försoningspartiet. Denna overksamhet var så mycket mera iögonen fallande, som enligt den allmänna åsigten den fiendtliga hären kunnat kringrännas och anfallas både i fronten och i ryggen. Man mumlade därföre redan om förräderi och hemligt förstånd med sydstaterna. Man bör likväl betänka, att i sådana, tider en person lätt kan blifva ansedd som förrädare, om han icke delar den stora mängdens mening och åsigt och handlar därefter.

För att göra ett slut på denna overksamhet utfärdade presidenten Lincoln den 27 Januari en krigsorder, hvilken anordnade land- och sjötruppernas framryckande och anvisade Potomac-armén att taga järnbannätet nedanför Manassas-Junction. Icke ens därefter marscherade M'Clellan, utan framlade den 31 januari en annan plan — anfallsmarsch mot Richmond — men blef ändtligen genom upprepade tillsägelser nödgad att befria järnvägslinien mellan Baltimore och Ohio från fienden. Först i mars kommo härmassorna i vidare rörelse.

Må Mac Clellan också hafva handlat redligt efter sin åsigt och öfvertygelse och hållit det rådligt att icke göra något vinterfälttåg, så har han likväl felat mycket däri, att han nästan ett halft år låg i fullkomlig overksamhet och ostördt öfverlemnade denna dyrbara tid åt fienden till att förstärka och ordna sin armé, under det han redan i början af januari kunde i följd af sin numerära styrka räkna på en lycklig utgång.

Utom Potomac-armén på inemot 200,000 man under Clellan stod vid Mississippi ännu en annan på 160,000 man, öfver hvilken general Halleck förde befälet. Och i staten Arkansas hade general Hunter organiserat en armé, som hotade Luisiana och Texas äfvensom fiendens venstra flank, under det generalerna Grant och Buell från Kentucky tågade söder ut med 60,000 man. Fienden befann sig altså i ett om också glest nät af tre arméer, och hade dessa i rätt tid dragit sig till samman, så kunde de tillfångatagit hela den fiendtliga hären, såsom tyskarne ofta gjorde i det franska kriget. M'Clellans långa dröjsmål blef altså mer än tvifvelaktigt, om man betänker, att en så gynsam ställning redan genom gemensam handling säkerligen måst leda till seger. De andra arméernas anförare lågo icke hela vintern igenom så overksamme, utan handlade och kommo i många fall äfven till lyckliga resultat. Så hade Grant och Buell tillkämpat sig en seger vid Somerset och gjort terrängen ren ända till Cumberlandsfloden. Här var det åter tyskar, tyska gymnaster ocharbetare, som under sin brigadgeneral Schöpf gjorde ett djärft bajonettanfall och drefvo fienden på flykten. De samma hade redan förut i striderna vid Rich-Mautain och Laurehill i Vestvirginien utmärkt sig genom oförskräckt tapperhet. — Kort efter segern vid Somerset eröfrade Grant skansarne Donelson och Henry äfvensom Tennessee med dess hufvudstad Nashville.

Max Lange skrifver i sin förträffliga biografi öfver Lincoln: »Den tre dagars kampen om det fasta Donelson vid Cumberlandfloden bildar en af de blodigaste episoderna i kriget, och stormningen mot denna skans hör till Grants anmärkningsvärdaste krigsbedrifter, Under det han ännu väntade på Footes kanonbåtar, gaf han general Wallace order att taga mellersta skansen med storm. Tre regementen från Illinois utvaldes till detta vågstycke. Trots den mördande elden framtränga de ända till verkets glacis och finna bröstvärnet oöfverstigligt. Återtåget anträdes. Trupperna slå läger inom ett bösshåll på öppna marken. Det regnar, snöar, och iskalla vindar öka obekvämligheterna af det svåra vädret. Ändtligen synes Foote den 14 februari med två trä- och fyra järnbepansrade kanonbåtar. Fästningsverken bestodo af två batterier vid floden och en där bakom liggande skans,

som hade ett fördelaktigt läge på en brant sluttande kulle, hvars sluttning gjorts oöfverstiglig genom varggropar och fälda träd. Kanonbåtarne framgingo trots det mördande kulregnet, så att flaggskeppet erhöll 59 kulor.

På ett skepp bortslets vattenhjulet, då grep lotsen till rodret för att styra det. Man måste uppgifva striden. Följande dag ropades trupperna med stelfrusna lemmar under vapnen, för att tillbakaslå ett fiendtligt anfall. Oafgjord fortgår striden hela dagen, tils ändligen Wallace bringar hjelp. Woods kanoner rulla fram, Grant kommenderar hela sin styrka till stormning. Wallace anför första kolonnen. På framsidan var kullen kal, afdelad i klyftor genom klippafsatser och besatt med tät småskog. De tappre sprungo såsom indianer från träd till träd i det täta kulregnet. På den andra sidan klättrade det 57:de indianaregementet helt lugnt uppför kullens branta sida, utan att lossa ett skott. Aldrig hafva väl — skrifver ett ögonvitne — tapprare hjärtan så snabt trängt sig mot dödens portar som hjältarne denna vinterafton, hvilka klättrade uppför de kalla, slippriga höjderna. Under raseri och tystnad vunno de tum för tum, tils de uppnått höjden och nu fattade fast fot med ett dånande»hurra! framåt! fienden viker!» Det med hjälteblod fuktade stjärnbaneret svajar på den eröfrade skansen och melodien till Star spangled banner skallade jublande såsom segersång genom natten, hvilken blott tillät kort hvila, ty tidigt på morgonen skulle stormningen börja. Då ljuder den smattrande trumpeten, en hvit fana svajar på skansen — det betyder kapitulation. Denna följde den 15 februari med en besättning af 13,000 man».

I Arkansas hade äfven generalerna Siegel och Curtis uppnått lyckliga resultat. Den förre fick därefter befallning att förena sig med Curtis, men angreps under marschen af en fyra gånger starkare öfvermakt. Hans tyskar kämpade likväl så tappert, att fienden måste draga sig till baka. Den 6, 7 och 8 mars förorsakade han den samma ett betydande nederlag vid Pea-Ridge.

Efter eröfringen af skansen Donelson gick kommodor Foot till baka till Kairo för att utföra en operation nedåt på Mississippi, under det Grant fördref fienden ur Tennessee. Denne drog sig till baka till Alabama och förenade sig där med general Beauregard, hvilken nu tågade med en här af 55,000 man till banföreningspunkten vid Korinth och förskansade sig här.

General Grant innehade en svag ställning norr om Korinth vid Pittsburg-Landing och väntade här den från Kentucky kommande general Buell. Beauregard lät denna förening icke komma till stånd, utan angrep den 6 april och kastade Grants armé till baka till Tennessee. Under tiden inträffade general Buell, hvarpå striden började ännu en gång påföljande dag, men blef så oafgjord, att båda härarne tillskrefvo sig segern. Beauregard drog sig till baka till Korinth och förstärkte sin befästning.

Unionsarméen hade i dessa fäktningar förlorat vid pass 14,000 man, men började ändå en belägring af fästningsverken vid Korinth, hvilken likväl kunde bedrifvas blott svagt.

Kommodor Foot opererade med sina skepp och i förbindelse med den i Missouri stående popeska kåren framåt på Mississippi ända till den vid New-Madrid liggande ön »Island No. 10», hvilken genom .sin befästning bjöd halt. General Pope eröfrade Madrid och bombarderade ön utan att få den att gifva sig. Flodens beskaffenhet förhindrade skeppens medverkan. Ingeniör-öfversten Bissel, en tysk, lät därför gräfva en tre mil lång kanal, hvarefter Foots kanonbåtar från söder öfversållade befästningen med granater och orsakade öns öfverlemnande, hvilketskedde den 7 april. Pope förföljde de konfedererade och förenade sig senare med Grant.

Under dessa strider uppnådde general Butler ett lyckligt resultat genom sin flottexpedition mot New-Orleans. Hans stridskrafter belupo sig till 15,000 man jämte en af 50 skepp bestående flotta och öfver 300 kanoner. Butler kommenderade landtrupperna och kommodor Farragut flottan.

New-Orleans hade en besättning af 15,000 man, till sjös en betydande flotta och försvarades dessutom starkt genom de elfva mil nedåt strömmen liggande skansarne Jackson och Philipp. Därjämte spärrade en öfver den 2,000 fot breda strömmen slagen stark kedja hamnen, och omkring staden lågo rader af skansar och batterier.

New-Orleans' intagande föregicks af en fruktansvärd sjöstrid vid skansen Monroe, hvilken Max Lange förträffligt beskrifver efter avtentiska källor, och hvilken beskrifning jag här skall följa.

På unionsskeppet Cumberland dånar ett vaktens alarmskott, man ser en rebellernas flotilj närma sig, i hvars midt

är ett sällsamt fartyg med lutande tak och lång, stålklädd förstäf. Cumberland affyrar några skott, men den mörka järnmassan rör sig icke, och alla kulor studsa till baka från den samma. Men plötsligt dånar ett väldigt skott från detta vidunder och spolar 6 man från Cumberlands däck. Därefter styr »Merrimac» — så heter det fiendtliga vädursskeppet — emot den starka unionsfregatten och ger den en fruktansvärd stöt. Härpå viker det järnbeklädda odjuret långsamt till baka, går därefter åter fram och ger en ny stöt, och hvarje sådan förorsakar Cumberland ett stort hål. Men ännu förderfligare blifva denna mordängels kolossala kanoner. De komma unionsfregatten att sjunka. Nu seglar»Merrimac» löst mot »Congress» och tvingar honom att gifva sig; därefter ger han ännu fregatten »Minnesota» dödsstöten och drar sig till baka. Natten gör slut på blodsarbetet, men den följande dagen hotar åter med nya, förskräckliga dödar.

Men se, den åt undergången vigda unionsfregatten nalkas äfven en aldeles egendomlig räddare. Det visar sig ett från New-York kommande järnskepp, liknande en flotte, nästan i form af en bredskyggig hatt, hvarpå finnes ett rundt, vridbart torn med jättekanoner, hvilka affyra 184-pundiga kulor. Det bär namnet »Monitor» — »Förmanare», »Värnare» — och är bygdt af den snillrike svensken John Ericsson. Det börjar genast striden medde fiendtliga skeppen och öfverträffar »Merrimac» i förstörande kraft. Denne märker till en början als icke sin ankomne motståndare och vill just gifva det strandade »Minnesota» dödsstöten, då plötsligt en fruktansvärd knall dånar, en nästan två centner tung kula skakar »Merrimac» i dess grundvalar, och nu stöta de båda järnvidundren emot hvarandra, men de synas osårbara liksom bepansrade män. »Merrimacs» väldiga stötar glida lätt af från »Monitors» glatta järnväggar utan att åstadkomma den minsta darrning. Men nu erhåller »Merrimac» under vattenlinien ett fruktansvärdt dånande skott, hvilket sårar honom så svårt, att han måste taga till flykten. Unionens flotta var räddad!

Denna uppfinning af järnkrigsskepp, hvilka knapt sticka upp en fot öfver vattenbrynet och hafva ett eller två vridbara torn med kolossala kanoner, har det amerikanska kriget fostrat, och de hafva äfven blifvit adopterade af de europeiska staterna. De spela nu huvudrollen i alla flottor.

För att taga New-Orleans måste först de elfva mil framför staden vid Mississippi liggande skansarne Jackson och Philipp eröfras. Först måste den floden spärrande starka kettingen sprängas. Kommodor Farragut närmar sig den samma den 26 april på natten, men helsas med kanonkulor från skansarne. Likväl ränner han med full maskin mot kettingen, spränger den, och banan för flottan är fri. När nu den tappre Farragut lät lyfta ankar, öppnade skansarnes kanoner och talrika mörsarebåtar en verkligen helvetisk eld. Under haglet af bomber och granater, hvilka genom sitt farande härs och tvärs öfverdrogo natthimmelen med ett riktigt nätverk af eld och vid sitt nedslående anstälde fruktansvärda härjningar, ångade den tappre sjöhjelten fram mellan skansarne direkt på de fiendtliga krigsskeppen. Såsom väldiga jordbäfningar dånar elden från kanonerna. Brännare på brännare genomskära floden och utspy öfver alt död och förderf. Hundratals eldgap dåna på en gång från skansarne liksom från de fiendtliga skeppen, men sjelfva dessa helvetesgap kunna icke hindra de tappre från att framtränga. De hafva ett dubbelt arbete: att beskjuta skansarne och kämpa med den fiendtliga flottan. De förra skjutas i brand, släckas och öfversållas än en gång med eld. Skepp tillintetgöras och sjunka, och efter några få timmar har unionens flotta slagit i spillror elfva fiendtliga krigsskepp, tvungit skansarne till kapitulation, och när dagen grydde efter denna förskräckliga natt, är hjälten Farragutsegrare och ångar af mot New-Orleans. General Butler nalkades landvägen med sin trupp. Det hotande bombardemanget äfvensom skansarnes eröfring bevekte invånarne den 28 april till kapitulation. Det var unionens vigtigaste seger; den hade nu Mississippis nyckel i sina händer, och fri väg var åter öppnad för handelsförbindelsen på denna flod.

Mac Clellan hade, såsom redan är sagdt, legat tämligen overksam hela vintern igenom. Låtom oss följa honom på hans nyårskampanj!

Striderna vid Richmond och Bull-Run.

Krigföringens hufvudmål bestod för unionen i eröfringen af den rebelliska regeringens säte. Under krigets första år hade försöket misslyckats. Nu skulle då väl M'Clellan nå detta mål. Den under hans befäl stående potomacarmén delade han i tre kolonner. Den af 80,000 man bestående venstra kolonnen kommenderade han själf, den mellersta, bestående af 40,000 man, M'Dowell, och den tredje, 20,000 man, anförde general Banks.

Dessutom höll general Fremont guerillabanden i Vestvirginien i tygeln med 25,000 man. Till Washingtons försvar kvarlämnade man 10,000 man. Burnside stod med 15,000 man i Nordcarolina, Sherman med 10,000 man i Sydcarolina, Butler med 10,000 man framför New-Orleans, Wood med lika många i Monroe, sammaledes också Blenker.

Rebellarméen belöpte sig till: 90,000 man under general Lee, 45,000 man under Jackson vid Rappahannock och 40,000 vid särskilda kuster.

Unionsarmén var således till antalet mycket starkare och äfven mycket gynsamt posterad. M'Clellan satte sig den 10 mars i rörelse mot Richmond. Hans framryckande var långsamt och betänksamt, hvilket öfver hufvud karaktäriserar alla hans operationer. Och i stället för att välja den direkta landvägen från Washington till Richmond, gick han med en stor del af trupperna sjövägen för att lägga i land vid skansen Monroe och angripa Richmond från öster. Den andra härafdelningen måste gå den direkta landvägen och skulle rensa Shenandoadalen från fiender. Men planen hade i tid blifvit förrådd för rebellerne, så att dessa kunde göra sina schackdrag däremot. De drogo sinatrupper till baka och koncentrerade sin hufvudmakt till Richmonds försvar. Blott en liten del blef under Stonewall Jackson stående på linien mellan de båda förbundsstäderna och visste att hålla M'Clellans åtskilda kårer i schack. Till unionsarméns uppehållande blef också ännu en stark befästningslinie dragen från floderna Yorks och James mynningar tvärs öfver landet, hvilken tvang M'Clellan till långvariga belägringsarbeten. Att han genom sin armés delning på land- och sjövägen splittrat sin stridsmakt, skulle svårt hämna sig.

Hans afsigt att bestämma flottan till medverkan vid operationen kunde blott i ringa mån realiseras. Han fattade posto i norr vid York-River, på hvars källflod Pannenkey flottan kunde segla uppåt ända till fem mil vester om Richmond. Först måste likväl den floden beherskande fästningen Yorktown tagas, hvilket äfven skedde efter en belägring och beskjutning med jättemörsare och refflade kanoner. Besättningen lemnade platsen under natten till den 4 Maj.

Tid vunnen, alt vunnet! Rebellerne hade under tiden nått sitt mål, befästat Richmond, sammandragit och organiserat sina stridskrafter. Nu började då striden på fältet. Vid Williamsborg gjorde de konfedererade förbundstrupperna motstånd i förskansade ställningar. Efter blodiga fäktningar den 5, 6 och 7 maj drogo de sig till baka. Likväl ryckte M'Clellan icke framåt, fullföljde icke segern för att rikta en hufvudstöt mot rebellhären, utan blef liggande i en sumpig trakt och begärde förstärkning, ehuru hans armé ännu räknade 112,000 man. Ändtligen gick det åter långsamt framåt till Chickahominy, två mil framför Richmond. Här gjordes halt, emedan flottan i följd af de många i floden liggande pålverken icke kunde segla längre uppåt. Nu var han i fiendens omedelbara granskap, men vågade likväl icke ännu något angrepp, emedan han först hoppades på medverkan af general Mac Dowells vid Fredriksberg stående 20,000 man; denne hölls i schack af Stonewall Jackson, hvilken äfven slog de i Shenandoadalen och de till Washingtons försvar använda trupperna hvar för sig och försatte förbundshufvudstaden i förskräckelse. Mac Clellan dröjde nästan en månad i Chickahominys sumptrakter och lät bygga bryggor, under det hans armé försvagades genom sjukdomar och rymningar. Hans framskjutna venstra flygel blef slagen och tillbakakastad, innan ännu hans bryggor voro färdiga. Och när han hade dem färdiga, gick han då framåt?—- Ack nej, han låg ännu alt jämt kvar och väntade på förstärkning. Under tiden försökte rebellgeneralen Jackson att den 24 juni med 30,000 man kringränna Clellans högra flygel Denne lät därföre följande dag börja en fäktning med den på flodens södra strand stående flygeln. Detta afhöll icke rebellerna från att den 26 juni angripa hans högra flygel. Den 27 kom det till en hufvudslagtning vid Gaines-Hill, hvarvid fienden erhöll segern. Clellan måste draga sig till baka några mil och stod den 1 Juli vid Malvernhill vid Jamesfloden, hvarest 100 unionens kanonbåtar äfvensom hans 300 kanoner framför fronten visade fienden till

baka.

Den blodiga fäktningen vid Richmond hade förorsakat båda arméerna en förlust af 50 å 60,000 man; en kort vapenhvila var derföre önskvärd å båda sidor. M'Clellans ända till 60,000 man reducerade armé erhöll förstärkning genom general Burnsides 15,000 man och förmådde nu hålla stånd. I medio af augusti fick han af krigsrådet i Washington order till återtåg. Man hade förlorat förtroendet för hans fältherretalang. Lincoln utnämnde sedermera general Halleck till unionsarméens öfverbefälhafvare.

Den förlorade slagtningen, det misslyckade fälttåget mot Richmond nedslog icke nordens mod, utan upptände krigslågan ännu mer. Kongressen beviljade ett förslag, som på nio månader kallade under vapen 300,000 man landtvärn och 300,000 frivillige.

När Clellans och Burnsides trupper drogo sig till baka till Monroe och Fredriksberg, koncentrerade sig rebellerna bakom Rapidan, och den 3 augusti ryckte general Jackson fram för att angripa general Pope. En häftig fäktning blef den 5 augusti genom general Siegels ankomst afgjord till unionisternes fördel. Pope förföljde med hela sin styrka den sig till baka dragande Jackson, men prisgaf därvid sin venstra flank, hvilket föranledde general Lee att gå till Virginien, hvarigenom Pope liksom kringrändes. Den 26 augusti uppnådde han Warrenton, under det Jackson i hans rygg redan stod vid Manassas-Junction och tillbakaslog en mot honom utskickad trupp. Likväl blef han den 29 augusti slagen af de tre förenade divisionerna Hooker, Banks och Siegel, men kunde efter erhållen förstärkning å nyo framrycka och tillfoga unionsarmén ett nederlag, hvarpå denna måste draga sig till baka och blott genom Siegels väldiga artilleri bevarades från fullständig undergång. Jacksons försök att afskära den slagna arméen från Washington förhindrades genomen fruktansvärd strid vid Fairfax, efter hvilken Pope betäckte höjderna framför Washington och för fienden omöjliggjorde närmandet till förbundshufvudstaden.

Men det syntes, som om den gytjiga Bull-Run vore en verklig olycka för unionen, då den vid denna upplefvat två nederlag.

När likväl rebellerna öfverskredo Potomac och inträngde i Maryland och Pensylvanien, blefvo de slagna af Clellan, hvilken tvang generalerne Miles och Wiite att gifva sig med 10,500 man. I början af september egde blott förpostfäktningar rum. Den 16 och 17 kom det likväl åter till en mördande drabbning, hvarvid segern blef oafgjord. Den 18 hvilade M'Clellan, och när han den 19 åter ville angripa, hade fienden redan åter igen i lugn dragit sig till baka öfver Potomac utan att förföljas. Men dennes rytterigeneral Stuart hade likväl nog djärfhet att till och med bakom Clellans rygg göra ströftåg och brandskatta landet. Detta alt lät denne ske i lugn, och när han åter igen erhöll befallning att rycka fram, företog han en sådan snäckmarsch, att han på elfva dagar tillryggalade knapt sex mil. Nu var Lincolns tålamod slut; Clellan försattes i tjenstledighet, och Burnside erhöll befälet öfver Potomacarmén.

Den samma förstärktes till 210,000 man och delades åter i tre afdelningar. Summer förde befälet öfver den högra, Franklin öfver den venstra flygeln och Hooker öfver centern. Reservkåren hade Siegel att kommendera. Den 15 November framryckte Burnside med dessa stridskrafter för att uppsöka Lees armé. Denne hade dragit sig till baka från Shenandoadalen och intagit en fördelaktig ställning bakom Rappahannock. Burnside försökte att förekomma fienden vid Fredriksberg, men när han uppnådde Rappahannock, stod hans motståndare redan stridsfärdig på andra stranden och väntade hans anfall. Nu gälde det att inför fiendens ögon bygga bryggor, men materialets anskaffande tog flere veckor i anspråk. Efter detta svåra arbete skred Burnside den 13 december till angrepp vid Fredriksberg, eröfrade staden men förmådde icke fördrifva fienden från hans hufvudställning på höjderna bakom den samma. Rebellerne försvarade sin position, men uraktläto att förfölja Burnside, när denne åter öfvergick floden. Denna operation hade kostat honom 12,000 man.

Förföljandet, det s. k. begagnandet af segern, synes öfver hufvud taget i början af detta krig hafva varit generalernas svagaste sida. Hvarken unionisterne eller de konfedererade gjordehärutinnan undantag. Hade de lyckligen slutat en fäktning, vunnit en slagtning, så hvilade de på sina lagrar och läto motståndaren ostörd draga bort och å nyo ordna sig. Alt orsaker, hvarföre kriget utspann sig så mycket på längden.

Efter Hallecks utnämning till öfverbefälhafvare för unionsarmén erhöll general Grant öfverkommandot öfver den i Tennessee och vid Mississippi stående härafdelningen. Såsom undergeneraler fungerade Sherman och Rosencrantz. De försvarade sin terräng och hade under sommarens lopp inga betydande strider. Först i september och oktober kom det till slagtningar, i hvilka unionsarmén var den lyckligare och denna gång äfven betydligt försvagade den slagne fienden genom förföljande.

Utom de reguliera arméernas strider förekommo äfven talrika ströftåg af små guerillaband, hvilka öfverföllo städer och nybyggen, röfvade och plundrade öfver alt och misshandlade den värnlösa befolkningen. Grufligast hemsöktes Kentucky, Missouri och Tennessee af sydstaternas ridande röfvare. Den, som blott var misstänkt för att hysa sympati för norden, brandskattades och nedgjordes. De s. k. »Thugs» från New-Orleans betraktade mordet på en fiende, d. v. s. på en unionens vän, såsom »ett Gud behagligt verk». I följd däraf mördade man äfven i 19:de århundradet till Guds ära och missbrukade det heliga namnet till vanvettiga handlingar, alldeles såsom inkvisitionen förut.

Att de vilda indianerna därvid icke förblefvo overksamme, utan utöfvade sin blodgiriga lust att skalpera, afskära talrika huvudsvålar och smycka sig därmed, kan man tänka sig. Det var ändtligen ett tillfälle för dem att ostraffadt kunna hämnas på de förhatliga hvita. Så såg man öfver alt jämmer och elände, mord och plundring.

Året 1862 gick till ända, omätliga blodströmmar hade flutit, tusentals människolif offrats, blomstrande fält förvandlats till öknar, plantager och städer förhärjats och millioner människor störtats i det rysligaste elände, utan att man uppnått ett offervärdt mål. Krigsvågskålen mellan nord- och sydstaterna vägde ännu tämligen jämnt. Var norden rikare på manskap och hjälpmedel, så hade södern däremot teoretiskt bildade härförare, hvilka trots öfvermakten kämpade segerrikt och ofta kommo förbundshufvudstaden att bäfva. I detta stadium gick krigets andra år till ända under jämmer och elände, och den en gång så stolta unionen var till den grad bragt i oreda, att redan månge af dess

invånare ropade efter fred till hvad pris som helst. Men Lincoln och hans ministrar stodo fasta och oböjda. Dag och natt tänkte man på nya hjälpmedel, och så valdes då äfven verkligen ett, efter hvilket man redan vid krigets början hade bort gripa.

Slafvarnes emancipation

.

»Slafveriets afskaffande» hade sedan många år varit abolitionisternas fältrop. Och fastän alla frihetens och humanitetens vänner hyste samma tankar, ville de dock af många politiska skäl, d. v. s. för att icke alt för mycket uppreta slafhandlarne, icke plötsligt utan under årens lopp så att säga genom aflösning afskaffa det. Liksom man i Europa för egarne af riddargodsen genom aflösning med penningar upphäfde deras gamla feodalrättigheter, så ville man äfven här förfara gent emot slafegarne. Men att dessa icke voro med därom, kan man tänka sig. I fredstider hade ett sådant upphäfvande, nämligen slafveriets aflösning, från rättslig ståndpunkt och af politiska skäl varit det enda riktiga. Men när sydstaterna i följd af sin vanvettiga hersklystnad börjat krig och från förbundsarsenalen tagit alla vapen och all ammunition, då måste norden såsom vedergällning och af krigspolitik handla efter grundsatsen att fråntaga fienden alla hjälpmedel och så försvaga honom, att han genast måste önska fred, och då äfven genast diktera beslutet om slafveriets afskaffande. Genom dessa af klokheten och rättvisan förestafvade mått och steg skulle slafhandlarne hafva fått så mycket att skaffa med det inre, så helt och hållet kommit på det hala, att de icke kunnat föra ett fyraårigt krig. Att Lincoln icke genast utförde denna befrielseakt, får man blott tillskrifva hans försigtighet och hans mot sydstaterna försonliga politik. Men en sådan var icke användbar gent emot sådana hersklystna, förhärdade sinnen.

Ja, det är till och med. en svag sida hos Lincoln, att han efter krigets utbrott ännu alltid ville hafva slafveriet erkändt såsom egande rättsligt bestånd, att han ville värna och beskydda fiendens rättigheter, under det denne

trampadeunionens alla rättigheter under fötterna!! An mer! I följd af sin försoningspolitik begick han till och med uppenbar orätt mot den förtjänte general Fremont. När denne befriat Missouri från fienden och återeröfrat det åt unionen, satte han alldeles efter den unionstrogna vesterns önskan slafvarne i frihet. Lincoln ogillade denna handling och afsatte generalen från hans plats. Tacksamhet har han därföre icke skördat af slafhandlarne. Den legde lönmördaren Booth är det lefvande exemplet och beviset på dessa slafegares afskyvärdt nedriga tänkesätt.

I ett annat stadium kom slaffrågan i kongressen. Ar 1861 utfärdade denna lagstiftande församling ett cirkulär, enligt hvilket all till kriget mot unionen använd egendom skulle konfiskeras och de slafvar förklaras frie, hvilka på sina herrars befallning deltagit i striden eller i de till kriget hörande göromålen.

Först efter långt dröjsmål sanktionerade Lincoln detta cirkulär. Men när kongressen i december samma år mottog talrika förslag till »*slafveriets afskaffande i rebellstaterna*», uppträdde Lincoln afgjordt däremot, och i följd däraf blef saken vid det gamla. Blott i det under centralregeringens direkta förvaltning stående distriktet Columbia, blef slafveriet lagenligt afskaffadt och därigenom åtminstone unionsregeringens säte befriadt från denna skamfläck. Nu först förändrades krigsartiklarne så, *att unionens soldater icke mer finge användas till förrymda slafvars utlemnand*e.

Ända till denna tid hade detta nämligen skett. Att man icke strax i början af kriget utan först i andra året af det samma afskaffade denna omänskliga, af slafhandlarne dikterade lag, skulle man förr anse såsom inskränkthet än såsom försoningsberedvillighet. Statsklokhet var det icke.

I mars år 1862 gjorde Lincoln till och med ännu ett försök till försoning. I sitt cirkulär förklarade han för båda lagstiftande församlingarna: »Det är unionens pligt att komma den enskilda stat, som besluter sig för slafveriets fullkomliga afskaffande, till hjälp därigenom, att hon gifver den samma en subvention, öfver hvilken han efter eget bästa förstånd kan förfoga till att hålla sig skadeslös för den ur dessa förändringar framgångna olägenheten för det offentliga eller privata intresset. Detta centralregeringens förslag innebär ingalundadet anspråket att från förbundsauktoritetens sida få befatta sig med slafväsendet i staternas inre, utan den öfverlemnar snarare det suveräna afgörandet i denna angelägenhet åt de enskilda staterna och dess befolkning. Det är dem blott en fråga förelagd, hvars besvarande skall helt och hållet öfverlemnas åt det fria godtfinnandet».

Huru försigtig, huru nådig uppträder icke häri den godmodige Abraham emot de oförsonliga rebellerna! Han motiverade sitt förslag därmed, att han förklarade, att »krigskostnaderna skulle uppsluka mycket större summor, än som kunde behöfvas till samtlige slafvarnes friköpande». Att sydstaterna icke heller skulle acceptera detta förslag, kunde man förutse.

Norden hade nu gjort alt möjligt för att åstadkomma en försoning, en förlikning på rättslig basis, men förgäfves. Men hvad som af statsklokhet och krigspolitik bort ske strax i början af kriget, därtill dref först det olyckliga året 1862, därtill dref först den yttersta nöd.

Den 22 september förkunnade Lincoln i en proklamation: *»I kraft af den åt mig uppdragna maktfullkomligheten såsom arméns och flottans öfverbefälhafvare under den tid, det faktiskt beväpnade upproret mot Förenta Staternas deputerade och regering varar, förklarar jag såsom ett tjänligt och nödvändigt mått och steg i kriget alla slafvar inom de i upproret inbegripna staterna och delarne af stater fria från den 1 januari 1863 och förpligtade till bestämd angifven krigstjänst för unionen».*

Ett annat steg till slafvarnes emancipation tog han i december. Han föreslog i kongressen det längesedan beslutna amendementet till konstitutionen med följande artiklar:

»Hvarje slafstat, som före den 1 januari 1900 afskaffat slafveriet inom sitt område, skall af unionen erhålla en däremot svarande godtgörelse».

»Alla slafvar, hvilka genom krigsförhållandena på något sätt blifvit fria ända till upprorets undertryckande, skola vara det för alltid».

»Kongressen har att med de fria negrernas samtycke sörja för deras skadeersättning och bosättning på någon ort

utom Förenta Staterna».

Detta amendement fick likväl icke den erforderliga två tredjedelsmajoriteten och vann i följd däraf icke heller laga kraft. Först den 27 januari 1865 antogs det irepresentantemas hus. Men Lincolns ofvan omnämnda proklamation trädde i laga kraft den 1 januari 1863 och hade sedermera till följd, att de frigjorda negrerna användes till krigsarbeten och att hela regementen kunde organiseras. Denna om också till en början ringa praktiska förmån var als icke att underskatta.

I Louisiana, Nordcarolina, vid Mississippi äfvensom i de nyengelska staterna bildades regementen af svarta och färgade. Dessa hafva kämpat tappert och motsvarat högre fordringar, än man väntat. År 1863 upphöjdes äfven utskrifningen med allmän tjänstepligt till lag, under det man förut varit anvisad blott till värfningssystemet. Armélistan hade nu ett antal af 1,097,452 man. Kavalleriet och krigsmarinen blefvo likaledes betydligt förstärkta. Svensken John Ericsson hade åter bygt ett nytt kolossalt pansarskepp, Passaic, och beväpnat det med en femtontums Dahlgrens-kanon af 42,000 pund. Denne kastade granater på 330 och ovalkulor på 460 skålpund. Pipan består af ett 170 centner tungt rör, hvilket riktas genom en mekanism. Kanonen befinner sig i ett nio fot högt torn, i hvilket den affyras. Skeppet var pansarklädt med elfva tum tjocka järnplåtar och hade en vigt af 240 tons.

Att icke heller rebellstaterna blifvit efter i sina rustningar, kan man tänka sig. Negrernas emancipation och deras användande till krigstjänst uppeldade ännu mera deras herrars raseri, och så kallades under vapen alla, som öfver hufvud förmådde bära ett sådant. Så spelar det blodiga skräckdramat öfver från det gamla till det nya året, hvilket vi nu vilja skildra.

Krigets tredje år 1863.

I förbigående må anmärkas, att äfven vid denna tid den gamle despoten Napoleons äfvensom Englands å nyo försökta inblandningslust afgjordt tillbakavisades af unionsregeringen. På samma gång förbehöll man sig att framställa ersättningsanspråk för det rebellerna förlänade understödet i skepp och krigsmaterial, hvilket verkligen sedermera också skedde. I följd af detta Washington-kabinettets energiska uppträdande drogo båda makterna sina händer ur spelet och intogo ensynbart något vänligare ställning till unionen. Sydstaterna betogos därigenom åtminstone utsigten på främmande hjälp, och norden kunde nu ostördt arbeta vidare.

Ett hufvudmål var att fullständigt befria Mississippi från fienden, hvilken höll Vicksburg äfvensom Port-Hudson besatt och sålunda beherskade en flodlängd af 30 mil, hvarigenom kommunikationen och handelsförbindelsen spärrades. Därigenom hade rebellerna äfven förbindelse med grannländerna, hvarifrån de hemtade sin spanmål. Denna näringskälla skulle afskäras för dem. Dessutom var Vicksburg af strategisk vigt såsom centralpunkten för ett stort järnvägsnät. Först efter eröfringen af dessa båda positioner blef unionen herre öfver Mississippi, vestra Amerikas stora pulsåder.

Shermans i december 1862 gjorda försök att eröfra Vicksburg hade misslyckats. I följd däraf erhöll general Grant öfverbefälet öfver vestra armén. Han hade fyra kårer jämte en af 100 fartyg bestående flotta till sitt förfogande. Den 18 januari kom general Clernand med sin armé från Memphis nedfarande på Mississippi, och den 4 februari inträffade Grant. Båda togo ställning framför Vicksburg, men höllos genom fiendens på de branta höjderna liggande fästningsartilleri på tämligt afstånd. Detta beherskade strömmen. Stadens landsida skyddades genom ett förskansadt läger med 30,000 man. Grant ville på södra sidan sätta öfver strömmen, men för att icke behöfva taga vägen framför fästningens artilleri, måste en fästningen kringgående vattenväg skapas genom gräfvandet af kanaler och genomskärandet af en landtunga, hvilket tog några månader i anspråk.

Under det nu en del af trupperna hackade och gräfde, seglade Porters flotta uppåt Arkansas — en i Mississippi utmynnande flod — och tog Arkansas-Port. Men därefter vågade den tappre amiral Parragut att med några

krigsskepp ånga förbi framför Port-Hudsons kanoner och uppnå Red-River (röda floden). Sporrad af denna framgång seglade i medlet af april hela flottan uppför floden, under det kanonerna från Warrenton, Grand-Gulf och Vicksburg sände ett formligt kulregn öfver skeppen.

General Banks framryckte med sin landtarmé på vestliga stranden, satte nedanför Grand-Gulf öfver till den östliga, hvarigenom den förskansade ställningen vid Vicksburg hotadesi ryggen. Nu företog Grant ett energiskt angrepp på den samma, stormade de på branta höjder liggande skansarne och sprängde helt och hållet den fiendtliga armén. En del blef tagen till fånga, den andra flydde in i fästningen. Den till undsättning framryckande general Johnston blef likaledes slagen på flykten.

Flottan hade utfört ett fruktansvärdt vågstycke. Bomb-och granatregnet från skansarne ofvan ifrån var icke den förskräckligaste faran, äfven under ifrån hotade helvetet med död och ödeläggelse. Rebellerna hade besatt vattnen med helvetesmaskiner, de s. k. torpedos, hvilka lågo blott några fot under vattenytan, exploderade vid den minsta stöt och med lätthet sprängde ett förbiseglande skepp i luften. Dessa helvetesmaskiner måste först försigtigt uppsökas och uppfiskas, innan flottan kunde börja sin nattliga färd, hvilken belystes blott genom blixtarne från det fiendtliga artilleriet. Ett skepp sköts i brand och två andra skötos läck, men genomfarten lyckades. Grand-Gulf och Alexandria blefvo tagna. Den 19 maj försökte Grant första stormningen mot vallarne på Vicksburgs södra sida, hvilken dock blef tillbakaslagen, men likväl förnyades den 22.

En, som deltagit i stormningen, skrifver: »Under ett hagel af bomber, granater, kartäscher och drufkulor stormade vi ned från en kulle och upp på en höjd, hvilken var besatt med nästan ogenomträngliga palissader och besköts af batterier. Uppkomne stodo vi framför en bred graf, bakom hvilken tusentals kulor flögo emot oss från en förhuggning, under det ett ännu starkare kartäsch-regn föll ned på oss från skansen på andra sidan höjden. Att kämpa och strida var här omöjligt. Stormningen misslyckades åter igen, och Grant måste draga sig till baka med en förlust af nära 3,000 man».

Den tillförlitligaste stadseröfraren var från denna stund — hungersnöden. Grant måste äfven taga sin tillflykt till denne medkämpe. Han inneslöt staden fullständigt genom sin belägring, afskar all tillförsel till den och se, den 3 juli svajade parlamentärflaggan på Vicksburgs skans. —

Den stolta, såsom oöfvervinnelig ansedda staden måste gifva sig på nåd och onåd. Den 4 juli inryckte segrarne och gjorde 30,000 fångar, hvilka de släppte fria på deras hedersord att icke mer strida mot unionen. De funno vid pass 200kanoner, 50,000 musköter och en mängd krigsmateriel af alla slag.

Efter denna seger ilade Grant att understödja general Banks framför Port Hudson och tviugade äfven denna skans att gifva sig den 9 juli, hvarvid 5,000 fångar, 50 grofva kanoner och 30,000 gevär föllo i segrarens händer. Därefter intogs äfven den lilla staden Brownsville af Banks. Mississippi var nu fri, fullkomligt fri och helt och hållet i unionsregeringens händer. Det var ett af de ärorikaste mål under hela kriget. En af de vigtigaste positionerna var vunnen, de nordvestliga staternas förbindelse med hafvet åter öppnad och fienden beröfvad sina kornbodar. Likväl egde denne i den befästade hamnen vid Charleston på Sydcarolinas östra kust ännu en betydande väg till förbindelse med utlandet för att sända, sin bomull dit och införskrifva spannmål. Denna hamn äfvensom de i närheten belägna skansarne Sumter och Maultrie måste likaledes återeröfras.

Den 5 april visade sig amiral Dupont med sin flotta i hamnen. Landstigningstrupperna framryckte till stranden och började den 6 och 7 april från pansarskeppen elden mot fiendens skansar och batterier. Denna besvarades med skurar af bomber, kartäscher och tunga kanonkulor. Monitorerna framträngde, men hindrades genom stora pål- och nätverk, mellan hvilka lågo talrika helvetesmaskiner, att gå fram längre. En påbörjad kanonad bragte icke det fiendtliga batteriet till tystnad. Flottan måste efter en förlust af flere skepp draga sig till baka och vågade först den 10 juli åter ett angrepp på Morris-Island, sedan den erhållit förstärkning och dubbla antalet pansarskepp. Ett regemente landtrupper framträngde ända innanför bröstvärnet, men då reserven icke följde efter, måste det vända om. Nu började med mineringsarbeten, på sandbankarne planterades en krans af batterier och den 18 gjordes ännu en stormning, hvilken åter igen blef utan framgång.

Belägringsarbetena kunde blott skrida långsamt framåt, emedan ett ständigt kulregn från förskansningarna hindrade det samma. Den 17 augusti bombarderades skansen Sumter från både land- och sjösidan med 200-pundare, och de höga murarne genomborrades efter en kort tid. Därefter besköts Charleston med bomber och eldkulor. Den fiendtlige generalen Beauregards anhållan om vapenstillestånd i och för invånarnesaflägsnande beviljades. Men därefter tvang ett 48 timmars bombardement skansarne Wagner äfvensom batteriet Gregg att gifva sig den 9 september. Nu bombarderades Sumter äfven härifrån, men förgäfves. Det samma jämte Charleston blef ännu tils vidare i rebellernas händer och återeröfrades först efter krigets slut.

Efter Vickburgs eröfring gick general Grant med sin armé till Tennessee och kvarlemnade blott en liten besättning. I anseende till den tryckande sommarhettan och de utståndna ansträngningarna lät han slå ett vidsträckt läger och rastade några veckor.

Midt i Tennessee stod general Rosencrantz och hade i början af året en blodig slagtning vid Murfreesboro, men försvarade sin ställning. Till vidare anfallsoperationer var han för svag. I början af juni måste han likväl på befallning från Washington tåga framåt. Han trängde fienden till baka öfver floden Tennessee, bombarderade Chattanooga och inväntade till vidare anfall först Burnsides annalkande, men denne hölls till baka af fienden i östliga Tennessee. I början af september öfvergick han visserligen floden och kringrände fiendens venstra flygel, men den 19 och 20 september hade han en blodig slagtning med den samma och måste efter stora förluster åter draga sig till baka till Chattanooga. Burnside hade emellertid opererat vid Richmond, men blef tillbakaslagen och innesluten i Knoxville af Langstreets armé.

Under tiden utnämndes general Grant, segraren vid Vicksburg, till öfverbefälhafvare i Tennessee, Kentucky och Ohio, och det af honom förda kommandot vid Mississippi öfverlemnades åt general Sherman. Äfven Rosencrantz återkallades, och befälet öfver den af honom kommenderade Cumberlandsarmén anförtroddes åt general Thomas.

Efter några rekognosceringsfäktningar utspann sig den 23 november en tre dagars slagtning vid Chattanooga, i hvilken den segerrika unionsarmén gjorde ett byte af 6000 fångar och talrika kanoner. Därefter sände Grant en kår till Knoxville, hvilken nödgade rebellerna till återtåg och befriade den inneslutne Burnside. Staterna Kentucky och Tennessee voro nu fullständigt rensade från rebeller, och Richmonds förbindelse med de vestliga sjöstaterna fullkomligt afskuren. Så hade vid årets slut unionen betydliga fördelar framför rebellerna. Nukunde man hoppas ett lyckligt slut på kriget, hvilket likväl lät vänta på sig ännu öfver ett år. Innan vi vända oss till det nya året, vilja vi först kasta några blickar på Potomacarméns öde, hvilken städse haft det mycket mödosamt och svårt och efter Burnsides afgång stälts under general Hooker.

Denne lät i slutet af april vid Fredriksburg inom tre dagar sätta den 100,000 man starka armén öfver Rappahannock och fattade posto i Chancellorsville. Rebellernas general Lee koncentrerade hastigt sina trupper, gjorde stormande anfall på Hookers högra flygel och dref den på flykten den 3 maj. Därigenom att två andra divisioner i rätt tid ingrepo och tungt artilleri framfördes bragtes fienden likväl att stanna. I ett nattligt anfall återeröfrade Hooker också sitt artilleri.

Vid fäktningen mot Hookers högra flygel hade rebellgeneralen Jackson Stonewall tillkämpat sig sin sista seger. När han på aftonen kom till baka från en rekognoscering af förpostkedjan blef han af sina egna män, hvilka höllo honom för en fiende, sårad genom trenne skott. Få dagar därefter hade sydstaterna att beklaga hans död. Han var en af deras skickligaste och tappraste officerer. Epitetet Stonewall — Stenvall — hade man tillagt honom såsom hedersnamn. Så märkvärdiga äro ödets skickelser. Fältherrar, som förblifvit osårade i det tätaste kulregnet, som nästan synas osårbara, duka ofta under för ett högst märkvärdigt öde. Man tänke på Wallenstein, Napoleon I, Murat, Ney och på så många andra anförare i gamla och nya tiden. Människor, som undgå döden bland millioner kulor och hundra tusentals bajonetter på slagfältet, omkomma genom en aldrig anad händelse. Så måste den oöfvervinnlige Stonewall Jackson af sina egna krigskamrater lida döden såsom tack för sina hjältedater.

Men förlusten af denne tappre hindrade icke Lee att än en gång med all makt angripa unionsarmén. En fruktansvärdt dånande kanoneld öppnade slagtningen, därefter följde ett förtvifladt handgemäng och förskräcklig

blodsutgjutelse, så att inom få timmar jorden var betäckt med döda och sårade i högar. Skogarne nedskötos med granater för att därifrån fördrifva rebellerna. Likaledes bombarderades Fredriksburg och Chancellorsville, så att den senare platsen fullständigt sjönk ned till en öde grushög. Man kämpade å båda sidor som lejon, ja, som tigrar; blott ett från himlen sändt störtregngjorde för tillfället slut på det omätliga slagtandet. Hooker drog sig under natten till baka öfver Rappahannock, och fienden tillskref sig segern.

Unionsarmén hade förlorat omkring 20,000 och rebellerna omkring 15,000 man.

I medlet af juni öfvergick Lee med sin vid pass 100,000 man starka armé Rappahannock, kringrände unionsarméns högra flygel och fattade posto i Bull-Runbergen, under det hans rytterigeneral Stuart gjorde ströftåg till Maryland och Pensylvanien. Därefter vände sig äfven Lee med hufvudarmen dit. Nu höll man det i Washington för rådligt att mot denne rörlige fiende ställa en bättre motståndare och uppdrog den 27 juni åt general Meade att föra befälet öfver Potomacarmén. Denne uppsökte genast Lee och påträffade den 1 juli hans avantgarde vid Gettysburg. Unionisterna fattade posto på en högt belägen kyrkogård framför staden, förskansade sig och väntade på angrepp, hvilket skedde den 2 juli och upprepades äfven den 3.

Den fruktansvärda artillerielden, som båda dagarne öppnade slagtningen, förvandlade Gettysburg till en grushög. Därefter stormade rebellhären öfver lik och sårade upp mot kyrkogården, och trots regnet af granater, bomber och kartäscher kasta de sig öfver unionisterna, och det uppstår ett ursinnigt handgemäng, som ingen penna förmår skildra. De störtas hopvis ned från höjden, förföljde af unionisterna flykta de till sitt berg. Men trots den inbrytande natten börjar Meade nu ett stormanfall mot fiendens ställning. Man stormar upp för berget, och då man kommit upp, börjar handgemänget å nyo. Fienden tager till flykten, men förföljes så häftigt, att han måste draga sig till baka öfver Potomac och Rapidan.

Det var en dyrbar, blodig seger, som kostat unionisterna omkr. 25,000 man. En ännu större förlust hade rebellerna att beklaga sig öfver.

På hösten inrättades vid Gettysburg en kyrkogård för de fallne krigarne, vid hvars invigning presidenten Lincoln höll graftalet.

Under fiendens flodöfvergångar hade unionisterna kunnat bereda honom ett ännu större nederlag, om de varit snabbare och mera energiska i förföljandet. Men det var i detta krig städse de segrande partiernas svaga sida. Meade skall till

och med icke hafva fått kännedom om Lees flodöfvergång, förr än den blifvit verkställd. Därefter fattade han posto vid Culpepper på flodens norra strand. De heta sommarmånaderna bjödo äfven denna gång hvila. Blott rekognosceringsfäktningar och ströftåg förekommo vid passande tillfälle. Likväl försökte Lee i oktober ännu en gång att kringränna unionisternas högra flygel, denna gång visserligen utan framgång; men likväl ryckte han åter öfver Rapidan och tvang Meade till återtåg mot Washington. Den 13 oktober kom det till en skarp fäktning vid Briston, i hvilken Lee blef slagen och tvungen till ett andra återtåg öfver Rappahannock.

Den 26 november öfvergick Meade Rapidan för att leverera fienden ännu en drabbning. Men när han fick se hans förskansade ställning, uppgaf han sitt förehafvande och drog åter till baka öfver floden. Båda arméernas vinterqvarter lågo åter på samma ställe som året förut. Rapidan och Rappahannock bildade gränslinierna mellan de fiendtliga stridskrafterna.

Potomacarmén räknade ännu omkring 70,000 man; likaledes äfven Lees armé. Så hade endast dessa båda arméers sommarfälttåg kostat öfver 60,000 man.

Krigslyckans vändning år 1864.

Under det förflutna året hade unionen redan åter eröfrat en så dominerande ställning, att dess arméer höllo

rebellstaterna så godt som inneslutna. Mississippi, Tennessee, Kentucky voro åter i dess händer och fienden var afskuren från hafvet. Dennes venstra flank, linien från Memphis ända till Mexikoviken, var hotad och förlamad genom arméerna Sherman i Vicksburg, Banks i New-Orleans och Mississippiskansarnes besättning. Den högra flanken hölls i schack af Potomacarmén. Blott Alleghanybergen och Shenandoahdalen tilläto de konfedererade ryttarskarorna spelrum för käcka ströftåg. Aret 1864 medförde en ännu gynnsammare vändning. Gorgonhufvudets hals var åtsnörd.

I detta sista stadium gjorde sig rebellerna ännu mera föraktliga i hela verldens ögon, än de redan voro. Ettverkligen bestialiskt raseri, sådant intet vilddjur råkar i, visade de mot de fångne. Negersoldaterna blefvo piskade, tills de icke mer hade något kött på knotorna, och därefter skjutne. Hvita och svarta fångar sammanpackades inom en trång inhägnad utan tak, och prisgåfvos åt alla hungerns och törstens qval samt väderlekens besvärligheter. Vid den minsta rörelse sköt man på dem. Ja, deras omänsklige fångvaktare lät vid skjutöfningar använda dem som skottaflor. Efter dem, som händelsevis flydde, hetsades de beryktade blodhundarne, hvilka söndersleto dem lefvande. Dessa och ännu andra otroliga våldsbragder äro faktiskt konstaterade. På deras sanning kan man altså icke det ringaste tvifla. Men vedergällningens stund nalkas. Det vanvettiga herraväldet hos denna urartade människoklass går till ända.

Lincolns åtgärder och sätt att gå till väga icke blott gillades af kongressen, utan man fattade äfven det beslutet: »Att kongressen fordrade den mest energiska och hänsynslösa fortsättning af kriget ända till förbundsauktoritetens öfver hela nationalområdet obetingade återställelse; att den förkastade hvarje vapenstillestånds-, freds- eller förmedlingsförslag, så länge en enda rebell stode under vapen mot förbundet». I en annan resolution förklarade det såsom kongressens pligt: »Att ställa till regeringens förfogande alla till rebellernas undertryckande erforderliga medel af manskap och penningar». —

Unionsarméns styrka belöpte sig i början af år 1864 till omkr. 500,000 man och 65,000 man negertrupper. De senare ökade sig under årets lopp till dubbla antalet. Dessutom lågo ännu öfver 100,000 man på sjukhusen, och inemot 50,000 man befunno sig såsom fångar i fiendens händer.

De konfedererades armé uppgick till 340,000 man, men sjönk snart ned till 200,000. I denna nöd instälde de äfven negrerna i ledet såsom pionierer och vid kanonservisen, hvilket de förut icke vågade, af fruktan att slafvarne vid lägligt tillfälle skulle rikta vapnen,mot sina egna herrar.

General Grants ärorika bragder förmådde Lincoln att i februari anförtro honom öfverbefälet öfver armén. Sherman erhöll kommandot öfver Tennesseearmén. Den 15:de och 16:de armékåren beordrades till Vicksburg för att angripa rebellerna vid Dalton, under det Logan med en del af Cumberlandsarmén skulle ankomma från Huntsville. En tredje arméafdelningriktades från New-Orleans mot Mobile. De båda första arméernas förening omöjliggjordes likväl genom fiendens rytteri och guerillaband. Sherman måste vända om, och Banks angrepp på Mobile hade heller ingen framgång. Nu fingo generalerna Banks och Steele befallning att vid Red-River uppsöka rebellkåren Price, som hotade Arkansas och Texas. Denna truppsändning beledsagades af en flottilj under Porter ned efter Red-River. Ty värr blef den samma sittande i det låga vattenståndet, under det Banks den 8 april blef slagen vid Cross-Roads och måste lemna 4000 fångar och 40 kanoner i fiendens händer. Steele slog sig igenom och kom fram till Little-Rock. Men flottan satt fast. Hvad var att göra? Öfverlemna den åt fienden eller förstöra den?!

Något annat val kände man icke. Redan skulle förstörelseverket börja. Då framkom en öfverste Bailey, som avancerat från vedhuggare och flottkarl till officer, med en jätteplan, hvars utförande ansågs för omöjligt, åtminstone på så kort tid. Men kommodor Porter och general Banks höllo företaget för icke så alldeles outförbart. De accepterade Baileys plan och stälde till hans förfogande alla medel för dess utförande.

Det skulle nämligen byggas en rad af stora dammar framför vattenfallen för att därigenom hämma vattnet och få ett högre vattenstånd, som kunde bära flottan. Denna skulle då upplyftas af det höjda vattenståndet och ledas ut öfver vattenfallen i det djupare farvattnet. Ett sådant arbete, som kräfde minst ett år, måste likväl nu utföras inom några få dagar, innan lifsmedeln för människor och djur blifvit förtärda. Det gälde nu att anskaffa stora

timmerstockar och annat trävirke. Hus och qvarnar nedrefvos i följd af behofvet af trä, och 3,000 man skickades in i urskogen för att fälla träd.

Så började ett verkligen myrartadt arbete. Der voro oupphörligt yxor i rörelse för att nedhugga urgamla jätteträd och sysselsätta hela regementen med deras transporterande. Här lyftas stora stenmassor för att nedsänkas i vattnet. De, som bygde dammen, hade ett verkligt sisyfusarbete, stodo ofta i vattnet ända till skuldrorna och måste ständigt kämpa med det vilda elementet, som städse förstörde, hvad de med möda uppbygt. Men hvar och en arbetade, såsom hade det gält hans eget lifs räddning. Så växte dammen från timme tilltimme, vattnet uppdämdes, och snart var jättearbetet nära sin fulländning. Då genombryter plötsligt den påträngande, svällande vattenmassan hufvuddammen och gör en 55 fot bred öppning. Men raskt besluten låter Porter med ett skepp göra försöket att genomfara den vilda vattenhvirfveln. Med andlös spänning åskådar hela armén det farliga vågspelet. Styrdt af säker hand seglar »Lexington» midt igenom det brusande vattenfallet, det vaggar hit och dit och försvinner i den dånande skummassan. Men se der! Nedanför vattenfallet blir det åter synligt och seglar på det här segelbara vattnet lugnt framåt till alla närvarandes glädje och jubel. Hastigt försökes experimentet äfven med två andra skepp, hvilka likaledes lyckligt komma igenom. Men nu var vattenståndet åter lika lågt som förut, och de öfriga skeppen stodo åter på det torra.

Hvad var att göra?! Att ersätta den förstörda fördämningen hade fordrat mycken tid, och den hade man icke. Bailey kom därföre på en annan idé.

Han lät bygga sidodammar, hvilka uppdämde vattnet och förde det i större massa till Öppningen. Outtröttligt arbetade man dag och natt, och äfven detta jätteverk var inom kort tid fulländadt. Farvattnet höjde sig, och inom några dagar var hela flottan räddad.

Omätligt jubel och ett bifall, som aldrig ville taga slut, belönade upphofsmannen och utföraren af denna djärfva idé. Kommodor Porter utropade under glädjetårar: »Ord äro icke till fyllest för att uttrycka den beundran, som jag egnar Baileys skicklighet. Det är utan tvifvel det största verk af detta slag, som verlden någonsin sett!»

Detta stordåd utförde altså en f. d. vedhuggare! En annan vedhuggare satt på Capitolium i Washington och hade en ännu mycket svårare uppgift vid ledningen af det stora statsskeppet, som var hotadt af talrika fiender i in- och utlandet. —

När Lincoln i general Grant funnit unionens räddande arm, trodde han sig böra högre ära och utmärka honom. Han framstälde därföre den 2 mars i kongressen ett förslag att åter vid armén införa en generallöjtnants grad och tilldela generalmajoren Ulysses Grant denna värdighet. Den 9 mars utnämndes denne därtill i Hvita huset i Washington med följande ord af Lincoln:»Herr general Grant! I erkännande af de af Eder redan utförda bragderna och i förtröstan därpå, att Ni skall lyckligt lösa de blifvande uppgifterna i vår stora strid, öfverlåter jag härmed i nationens namn åt Eder den höga befattningen af generallöjtnant i Förenta Staternas armé. Betydelsen af denna ära motsvaras af en lika mycket betydande ansvarighet. Då hela nationen så förlitar sig på Eder, skall den säkert stå vid Eder sida vid uppfyllandet af dessa pligter. Jag vill blott ännu tillfoga, att min egen öfvertygelse står i innerligaste samklang med det, som jag här säger Eder i landets namn.»

Liksom en gång grekerna framför Troja hade sin vise, tappre Ulysses, så äfven nu den nordamerikanska unionen. Dess Ulysses Grant har icke blott räddat unionen och befriat den från dess dödsfiender, han har sedermera äfven såsom statsman under hela åtta år ledt den i normala banor.

Låtom oss återvända till krigsskådeplatsen!

En vigtig punkt i Georgien, Atlanta — söderns vapenplats — måste befrias från fienden. General Sherman skulle med Tennessee- och Cumberlandsarmén utföra denna bragd. Denna armé belopp sig såsom den förenade vestarmén till 100,000 man. Efter den sammas koncentrering började den tappre generalen i början af maj sina operationer mot söder från Chattanooga. Den fiendtlige generalen Johnston vek städse till baka. Den 13 maj togs Dalton, under det Johnston innehade en förskansad ställning vid Resaca. Sherman angrep den samma den 15 och 16 maj, men blef tillbakavisad, och Johnston fortsatte nu sitt återtåg till Atlanta, fattade posto åtta mil därifrån,

under det han sysselsatte sin motståndare genom general Hood och dennes arrièrgarde.

När Sherman kom i fiendens närhet, anfölls han af den samma den 28 maj vid New-Hope-Church.

Striden blef oafgjord, Johnston bibehöll sig i sin position och drog sig därefter till baka till en bergssluttning. Sherman följde efter och träffade fienden den 12 juni på Kenesawbergen. Trots det fruktansvärdt nedströmmande regnet försökte han ett stormanfall, men utan framgång. Blott genom att kringgå honom kunde han fördrifva Johnston ur sin position.ULYSSES GRANTJohnstons ständiga koncentrering baklänges, såsom fransmännen säga, misshagade i Richmond, och så vardt han återkallad och befälet uppdraget åt general Hood, hvilken omintetgjorde alla Shermans försök att öfvergå Peach-Tree-Creek. Den 19 juli kringrände Sherman fiendens högra flygel och satte öfver Chattahooche, men blef följande dag angripen, innan han ännu koncentrerat hela sin armé på södra stranden. Hoods försök att genombryta Shermans långsträckta ställning misslyckades. Sherman uppstälde sin här i slagtordning framför den starkt befästade stadens norra sida. Hood angrep den 22 juli hans venstra flygel, men måste åter draga sig till baka till sin fasta position framför Atlanta. Ett Shermans angrepp på stadens norra sida hade icke heller någon vidare följd än en stor förlust af trupper, hvilken uppgick till 6000 man. Lika stora förluster ledo rebellerna.

Sherman sköt nu en del af sin armé åt höger och omslöt staden från norra och vestra sidan för att beherska den till. Macon ledande järnbanan, hvilket likväl förhindrades genom Hoods utfall den 28 juli. Nu företog den käcke rytterigeneralen Stoneman ett ströftåg till Macon, men måste duka under för de öfverlägsna stridskrafterna. Med honom förlorade Sherman sin tappraste general och största delen af sitt rytteri.

Så strandade alla försök att beherska banan och afskära fiendens förbindelse. Sherman uppgjorde därför en ny plan. Han lät en del af hären marschera mot söder för att på en mils afstånd afbryta Atlantas järnvägsförbindelse och tvinga fienden att utrymma platsen. Den 27 augusti började han sin marsch. En afdelning af hären blef kvar framför Atlanta och en annan framför Chattanooga för att skydda dess basis. Sherman påträffade några mil söderut svaga trupper, slog dem och förstörde fullständigt den sig här förgrenande banan.

Det betydliga försvagandet af Hoods armé tillät icke mer någon offensiv. Han såg sig i följd däraf nödsakad att utrymma platsen, gick förbi Sherman längre åt öster och uppnådde därefter åter banan och gjorde på den återtåget.

Den 2 september, då fästningen Atlanta intogs af Sherman, var en stor högtidsdag för unionen. Rebellerna hade i och med denna stad förlorat icke blott en stark vapenplats utan äfven en i strategiskt afseende vigtig position.General Hood tog med sin nu blott 40,000 man starka armé vägen genom staten Alabama till Tennessee i den afsigten att locka Sherman dit. Men denne sände blott general Thomas med 25,000 man; han själf fullföljde en annan plan.

Thomas följde fienden i parallelmarscher till Tennessee och försökte att afhålla honom från hufvudstaden Nashville. Den 30 november kom det till en skärmytsling, hvilken utföll till Hoods nackdel. Thomas uppnådde ännu i rätt tid hufvudstaden. Rebellerna framryckte och påbörjade den 16 december en blodig slagtning, som skall hafva kostat dem 17,000 man och 51 kanoner. Thomas vann en fullständig seger och dref fienden åter öfver gränsen. Hood tog vid årets slut vinterkvarter vid Corinth med sin nu blott af 20,000 man bestående armé — han hade altså förlorat öfver två tredjedelar af den samma.

Under dessa bragder försvann Sherman plötsligt från krigsskådeplatsen, utan att man hade en aning om, hvart han vändt sig. Med 55,000 man och 10,000 hästar, hvilka svärmade omkring i flere kolonner, drog han igenom det på klippor och skogar rika Georgien, utan att någon kände hans mål. Vi vilja icke följa honom på hans hemlighetsfulla marsch utan återvända nu till Grant och Potomacarmén, hvilka vi i början af året lemnat.

Den stod på nyåret norr om Rapidan och var förstärkt till 120,000 man, under det den Richmond försvarande rebellgeneralen Lee hade till sitt förfogande ungefär 90,000. Emot Richmond skulle nu opereras från tre sidor. I öster från Monroe genom Butler, i söder från Suffolk genom Kauz, i vester af Siegel, som hade fått sig tilldelad den svåra uppgiften att från Shenandoahdalen öfvergå Alleghannybergen.

Sedan en veckas ihållande regnväder lagt sig, började Grant den 5 maj öfvergången öfver Rapidan, hvarvid han genast fick en skarp fäktning med Lees högra flygel, så att på aftonen tusende af döda och sårade betäckte slagfältet. Nästa morgon följde ett angrepp från båda sidor. Striden svigtar hit och dit, blott den inbrytande natten bjuder mordengeln halt, hvilken likväl nästa morgon å nyo börjar sitt blodiga dagsverke. Ändtligen måste Lee draga sig till baka bakom Po-River.

Ett åsyna vitne till denna strid skrifver: »Den 10 maj var unionsarmén på en milsvid utsträckning sysselsatt med att framrycka. Det var en underbart storartad anblick att se dessa tappra med fasta steg i slutna rader gå löst mot fiendens

förskansningar. En jorden skakande kanoneld från alla batterierna utgjorde desse tappras dundrande marschmusik. De talrika bomberna antände skog och gräs. Öfver alt brand, död och förderf. Trupperna marscherade genom eld och rök direkt på fienden. Den, som faller, förtäres af lågorna, hvilka utbreda sig öfver alt och finna riklig näring i det torra gräset. Den 11 maj rasar samma strid. Den 12 maj på morgonen smyga sig unionisterna till de fiendtliga skansarne, skjutgrafvar och bröstvärn stormas, tusende af Stonewallbrigaden sträcka vapen. Stridstumlets svigtande hit och dit varar åter ända till aftonen. Men under natten drager sig Lee till baka från sin ställning vid Spottsylvania. — Unionens trupper triumfera såsom segrare.» Genom dessa fem dagars strider hade på båda sidor 30,000 människor blifvit dels dödade dels sårade. »Det kunde kallas ett slagtande, icke en slagtning.»

Efter några dagars rast satte sig Grant åter i rörelse för att kringränna fiendens högra flank och fördrifva honom från Richmond. Men Lee drog sig till baka till en genom floden skyddad ställning, i hvilken han äfven kunde motstå den annalkande Butler, hvilken den 16 maj blef slagen af Beauregard.

Rebellerna hade under dessa slagtdagar förlorat sin bästa rytterigeneral Stuart och med honom ett betydligt artilleri, så att detta slags vapen från denna stund icke mer hos dem spelar någon framstående roll.

Efter några rekognosceringar öfvergick Grant Pamunkey, under det Lee gick ännu längre till baka och vid Cold-Harbor intog en skyddad ställning. Den 3 juni försökte Grant ett angrepp för att tränga Lee ifrån Richmond. När detta misslyckades, beslöt han att från södra sidan operera mot staden. Vid Bermuda-Hundred sammanträffade han med Butlers kår och fattade posto två mil från Petersburg-Richmond. Den 16 och 17 juni företogos stormförsök mot Petersburg, men blott de yttre skansarne eröfrades. Ett med hela armén den 18 juni förnyadt angrepp hade också ringa framgång, och följande dag dref honom till och med ett utfall af Beauregard åter till baka.

På båda sidorna hade tusende blifvit på platsen. Dessa förluster och den heta årstiden förmådde härarne till en kort vapenhvila.

Den ännu på nyåret i Shenandoahdalen dröjande Siegel blef den 16 maj slagen af Breckinridge och måste nu afträda sitt kommando till Hunter. Denne gick i början af juni öfverAlleghannybergen, förstörde Virginia-Tennesseebanan, men hindrades att vidare framtränga af Earlys kår. Under det nu Sheridan med sitt rytteri gjorde ströftåg ända fram till Richmond, gick Early till Maryland och Pensylvanien, öfvergick den 7 juli Patomac och hotade Washington. Grant måste i följd däraf uppgifva den vid Weldonbanan fattade positionen och afsände en armékår till förbundshufvudstadens skydd.

Här stodo rebellerna redan blott 200 steg från skansen Stevens. Liksom en gång Hannibal framför Rom injagade dödsförskräckelse hos de stolta romarne, så nu Early hos Washingtons invånare. Han hade förklarat, att han icke ville skona något hus. Var det en ädel rörelse i hans inre, eller kände han icke noga förbundshufvudstadens besättning och de andra härarnes ställningar? Nog af, när hans armé var färdig att framrycka, gaf han befallning till aftåg. Washington var räddadt! På eftermiddagen anlände förbundstrupperna.

Rebellerna brandskattade hela trakten omkring förbundshufvudstaden och drogo sig åter till baka, belastade med tungt byte.

Grant kallades i slutet af juli till en konferens i Washington och öfverlemnade under tiden kommandot åt Meade.

För att taga Petersburg hade man sedan månader gräft sig under jorden, gräft en 50 fot lång och 20 fot djup mina och fylt den samma med 80 centner krut. Den 20 juli skulle stormningen börja. En åska, såsom hade jorden remnat, genomljudade natten. Efter några sekunder höjde sig likt en kulle en jordmassa i luften och föll åter ned med åskdån. Ett kolossalt rökmoln höljer den till en stenhop förvandlade platsen som i en svepduk. Skansen är sprängd i luften, några negerregementen storma genom breschen, men hundrade eldgap dundra ett halt emot dem. Ständigt nya regementen storma an och nedmejas såsom gräs. Den förskräckliga kratern uppslukar, full af ruiner och lik, manskapet i tusental. Af trötthet vid åsynen af människooffer gafs befallning till återtåg. Stormningen var misslyckad.

Grants vidare operationer fullföljde nu det målet att isolera Richmond jämte Petersburg. För att uppnå detta, måste man vara herre öfver den från Petersburg mot söder ledande Weldonbanan och den från Richmond i söder gående Danvillebanan, Grant gjorde den 18 augusti ett plötsligt anfall mot Lees venstra flygel, slog honom till baka och eröfrade lyckligt Weldonbanan. Tre gånger försökte Lee att återvinna den samma, men förgäfves.Grant hade offrat 12,000, Lee 8,000 man. Den vigtiga förbindningslinien förblef i unionens händer. Grant omringade nu Petersburg jämte dess förskansningar från Sydvestra sidan och kom därigenom i förbindelse med Sherman. Mot slutet af Augusti inträdde åter en vapenhvila. —

Den i Shenandoahdalen dröjande Eariy, hvilken ännu altjämt brandskattade Pensylvanien och Maryland, skulle ändtligen i den tappre rytterigeneralen Sheridan finna en värdig motståndare. Denne hade förenat sig med Hunter och angrep Early den 17 september vid Winchester, slog honom och trängde honom uppför dalen till Straszburg, hvarest han den 21 och 22 september tillfogade honom ytterligare två nederlag.

Den 19 oktober dundra åter kanonerna. Rebellerna närma sig i kilformiga massor, hvilka blifva alt större och genombryta unionsarméns centrum vid Cedar-Creek. Allmän förvirring, ilande flykt och fienden tätt i hälarne. Förgäfves spärras vägen för att uppehålla de flyende. En kår gör front men blir likaledes kastad till baka. Då visar sig plötsligen på en svart, skumbetäckt häst en liten man med järnhårda anletsdrag — det är general Sheridan, hvilken ilar till hjälp. Ett skallande hurra ljuder från hela manskapet, och alla stå såsom fastväxta vid marken. Sheridan ordnar de flyende i kolonner, för dem emot fienden, hans kavalleri stormar in på fiendens rygg. och inom några timmar är ett totalt nederlag tillfogadt den samma. Under de därpå följande dagarne blefvo äfven de andra till understöd anryckande fiendtliga trupperna slagne och därmed hela den fiendtliga armén nästan totalt förintad. Shenandoahdalen var nu rensad från fiender, och hela nationen jublade åter öfver den tappre härföraren Sheridans ärofulla seger. —

I september innehade Grants trupper en sex mil bred ställning, dels framför skansen Darling, dels framför Vermuda och hufvudhären framför Petersburg. De stora förlusterna tilläto icke någon ny offensiv förr än han kunnat förstärka sin här genom det af Lincoln tillåtna uppbådandet af 300,000 man. Den 29 september gjorde han ännu en stormning mot Petersburg, hvarvid han dock blott kom i besittning af några ytterverk. Men det stora resultatet var Richmonds afskiljande från det öfriga rebellområdet. Härigenom och genom kusternas blokad stoppades lifs— ådrorna. Rebellerna kunde icke åter förstärka sin armé,hjälpmedeln utsinade, hämndens timme nalkades, det despotiska herraväldet gick till ända.

Sjöoperationer.

Under det den ärorika tredubbla konstellationen Grant, Sherman och Sheridan med sina tappra härar vunno de vigtigaste positionerna och alt jämt dref fienden trängre till sammans, voro icke heller unionens sjöhjältar mindre verksamme, utan utförde operationer, hvilka såsom de beundransvärdaste sjöstrider i verldshistorien icke hafva sin like.

Krigsflottan hade man 1864 uppbringat till 671 skepp för att blockera rebellstaternas långa kuststräcka, särskildt för att bevaka och på öppna sjön uppfånga Sjöröfvarne. Ett af de farligaste röfvarskepp var det i England för

rebellerna bygda och af kapten Semmes anförda Alabama, hvilket ensamt genom borttagande af handelsfartyg redan tillfogat den nordamerikanska handeln en förlust af öfver 4 millioner dollars. Detta fruktade röfvarskepp ankrade i medlet af juni i Cherburgs hamn för att reparera sjöskador och intaga kol. Den 19 juni visade sig den det samma på långt håll följande unionskorvetten »Kearsarge» och uppfordrade »Alabama» att gifva sig, hvilket naturligtvis besvarades blott genom kanondunder. Efter en två timmars kanonstrid blef »Alabama» likväl så sönderskjutet, att det måste gifva sig. Handeln var befriad från det mest fruktansvärda röfvarskeppet. —

Sedan unionen eröfrat New-Orleans, hade rebellerna ännu vid Mobile i Mexikanska viken, äfvensom vid Charleston och Wilmington säkra hamnar för ut- och inlöpande skepp. Trots bevakningen från unionsflottans sida vågade likväl blokadbrytare att smyga sig igenom. Bugten vid Mobile beskyddades genom skansen Morgan med 136 och skansen Gaines med 50 kanoner. Dessutom var inloppet till hamnen gjordt osäkert genom pålar och torpedos. Här låg återstoden af rebellernas krigsflotta, hvilken bestod af fyra järnpansrade och 8 träskepp med 50 kanoner.

Den på nyåret 1864 af Dahlgreen företagna sjöoperationen hade misslyckats. Nu försökte den käcke sjöhjälten Farragut sin lycka mot Mobile. Den 5 augusti ångade han in i bugten vidMobile med 14 fartyg, till största delen träskepp, emedan han icke kunde tåla järnpansarne. Därvid lät han sammankoppla två och två skepp, på det manskapet skulle kunna ömsesidigt hjälpa hvarandra och, om det ena sönderskjöts, dess besättning kunna rädda sig på det andra. Han själf lät binda sig vid masten uppe i tackelverket på sitt skepp, på det han icke skulle falla ned, om han blefve sårad. Der uppe utdelade han sina befallningar genom språkröret och for på morgonen kl. 7 med flottan — han med sitt skepp i spetsen — midt in i de hvarandra korsande eldarne från båda skansarne. Kartäscher och granater flögo såsom myggsvärmar kring de tappres hufvuden. Midt i detta helvetiska dån af springande bomber, exploderande helvetesmaskiner och brinnande skepp sköto hans kanonierer med kallblodigt lugn i skansarnes skjutöppningar. Så genombrusas luften fortfarande af granater, bomber, kartäscher och helgjutna kulor af alla slag. Den gamla modern jorden suckade under denna de hvarandra bekämpande människobarnens mördande korseld. Ett hagel af glödande kulor förvandlar skansen Morgan till ett eldhaf. Dess murar äro genomskjutna, dess kanoner sönderskjutna och dess försvarare gjorda oduglige till strid. Den tystnar.

Under denna hemska paus närmar sig likväl den fiendtliga flottan och kastar sina kulor på eskadern. Det längst framträngda unionsskeppet »Tecumsch» stegrar sig plötsligt liksom en sårad häst. En fruktansvärd dof knall höres, kolossala vatten-och rökmoln uppstiga, skeppet sjunker med manskap i hafvets djup. Det hade stött på en helvetesmaskin. Af den hundra man starka besättningen räddas blott tio man jämte lotsen.

Oaktadt denna katastrof framtränger ändock den lejonmodige Farragut med sin eskader. Nu börjar monitorens strid med de fiendtliga pansarskeppen. De mindre blifva dels tagna dels gjorda otjänliga till strid. Blott ett stort svart järnpansradt fartyg, »Tennessee», på hvilket amiralen Buchanan befinner sig, fortsätter modigt striden. Ett vädursskepp ränner ner det, det reser sig och fortsätter striden å nyo. Nu utdelar Farragut till samtliga träskeppen befallning att med förenade krafter nedskjuta »Tennessee». Han själf ångar löst emot det och låter i dess närhet samtlige kanonerna från sitt skepps bredsida dåna mot det fiendtliga järnpansaret. Därefter vänder han sig plötsligen, ränner med full maskin emot det samma och stöter bogen af sitt skepp emot »Tennessee». Nu slog äfven för detta järnpansarkapitulationens timma, det var svårt såradt och måste stryka flagg. Återstoden af den fiendtliga flottan var totalt förintad.

Följande dag kapitulerade äfven skansarne Gaines och Powell. Sedan det gamla sjölejonet Farragut reparerat sina skadade skepp, smyckat de eröfrade med stjärnbaneret och inregistrerat dem i sin eskader, började han den 22 augusti ännu ett angrepp på skansen Morgan. Den förstärkta eskadern anstälde med sin 15-tums kanon och sina eldkulor en sådan förödelse, att man hvarje ögonblick måste vänta en explosion af det svårt skadade krutmagasinet. Skansens kommendant såg sig därför likaledes tvungen till kapitulation.

Den vigtiga hamnen låg altså åter i unionens händer. Men staden Mobile kunde för närvarande icke eröfras, emedan den därtill användbara hären var för svag. Ändock var det en af de vigtigaste segrarne och bildar en glänsande episod i krigsmarinens personliga tapperhet.

Nu gälde det ännu att taga Wilmington i Nordcarolina. Denna uppgift hade amiral Porter föresatt sig. Han afseglade den 13 december från Monroe med 65 krigsskepp och en transportflotta, hvilken förde landstigningstrupper under general Butler. Det lilla hamninloppet försvarades genom en af lerjord bygd skans, kallad »Fiskaren». Den var omgifven af en graf, och denna var besatt med starka pålverk. Tre detacherade ytterbatterier förhindrade hvarje annalkande.

Porter ville spränga skansen genom en explosion, lät fylla en båt med krut och bringa den i dess närhet. Men explosionen förorsakade ingen stor förstörelse, och då intet anfall följde, blef den utan resultat. Ett starkt bombardement följande dagen sköt visserligen hål och förorsakade högar af ler samt bragte äfven det fiendtliga artilleriet till tystnad, men ändock hade general Weizels och hans negerregementens stormanfall icke någon följd, emedan ingen vid bresch fans. Eröfringen måste tils vidare uppskjutas

En djärf hjältedat utförde marinofficeren B. Cushing på denna kust. Han hade för afsigt att under natten öfverfalla och tillintetgöra det fiendtliga vädursskeppet »Albemarle». På en liten båt, som drog efter sig en helvetesmaskin, for han den 27 oktober, åtföljd af 13 frivilliga, uppför Roanoke. Ett plötsligt alarmskott och en floden upplysande vårdkas förråda det djärfva företaget. Vädursskeppet är genom balkar skyddadt för hvarjeannalkande. Likväl seglar Cushing under stark kanoneld löst på det samma och söker undanskjuta balkarne. Det lyckas att bringa helvetesmaskiner till »Albemarle». Då sänker en jättekula den lilla båten i hafvets djup, en fruktansvärd knall höres — vädursskeppet är spillradt. Den sårade kapten Cushing räddar sig genom simning. Kommen i land gömmer honom en neger, tils han får tillfälle till flykt. Genom denna storartade hjältedat var rebellernas sista röfvareskepp förstördt.

Shermans hemlighetsfulla tåg genom Georgien.

Under det i början af kriget nästan alla härförarnes planer diskuterades i tidningarna och således före utförandet voro fienden bekanta och i de flesta fall omintetgjorda genom förberedelse och motsatta schackdrag, var man däremot under sista tiden försigtigare och tystlåtnare. Så skedde det äfven med Shermans till utseendet äfventyrliga tåg. Under det han gaf general Thomas order att sysselsätta den 40,000 man starka hären under Hood, särskildt att fördrifva den ur Tennessee och Kentucky, påbörjade han själf den 13 november med sin 60,000 man starka armé genom det ovägade, bergiga Georgien en hemlighetsfull marsch, hvilkens mål ingen anade. Sitt kavalleri lät han svärma förut med vidsträckt front, hans infanteri marscherade i små kolonner i särskilda riktningar, och så visste ingen, hvarken i norr eller söder, om Mobile, Savannah, Charleston eller Richmond skulle lyckliggöras med hans besök. Först vid Millen, 18 mil ifrån kusten, förenade sig de skilda härafdelningarna och marscherade nu mellan två, flankerna betäckande, floder direkt på — kuststaden Savannah.

Tåget var så mycket farligare, som Sherman icke blott lemnat sin basis, afbrutit hvarje förbindelse med norden, utan äfven marscherade genom ett fiendtligt land. Detta faktum står ensamt i krigshistorien. Den första och vigtigaste hufvudläran i krigsvetenskapen är att städse bibehålla sin basis, sin förbindelse med den öfriga hären och med landet. Att uppgifva sin operationsbasis, d. v. s. afbryta sin förbindelse med hufvudarmén, betraktas därför såsom det största fel. Låtom oss nu se till, huruden tappre härföraren utfört och dragit nytta af sitt mot all tradition stridande strategiska schackdrag.

Den 12 november påbörjade han, som sagdt, sitt romantiska tåg. Det är självklart, att han lät fullständigt förstöra alla järnbanor och öfriga kommunikationsmedel, som han lemnade bakom sig. Af sitt 60,000 man starka infanteri och sina 5000 ryttare lemnade han efter sig alt umbärligt, icke stridsdugligt manskap och medtog endast så mycket proviant, som han kunde behöfva.

I norden rådde feberaktig spänning och ångest för den tappra hären, i söder dödsfruktan för denna herskares annalkande, hvilkens ändamål man icke kunde ana, och för hvilken hvar och en måste frukta för hem och härd.

Så tågade han 70 mil öfver berg och dal, genom skogar och obanade landsträckor, öfver bäckar och floder, än slående än upprifvande bryggor. Hvarhelst några vägar voro farbara, voro de gjorde farliga genom helvetesmaskiner. Dessa lågo blott en fot under jorden och de, som vandrade däröfver, skulle hafva blifvit dödens säkra byte. Hela regementen skulle på detta sätt sönderslitits, ty redan en människas lätta steg skulle hafva kommit dem att explodera. Sherman lät därför först genom de medförda krigsfångarne undersöka alla gångbara vägar och upptaga helvetesmaskinerna, innan han förde armén däröfver.

Nu, då jag skrifver dessa rader, har den forne rebellgeneralen Beauregard anklagat Sherman för detta handlingssätt och offentligen beskylt honom för barbari, emedan han låtit aflägsna de af rebellerna nedlagda helvetesmaskinerna genom krigsfångar, d. v. s. genom rebeller.

Sherman hänvisar i sitt försvar med rätta därpå, att andra härförare i forna tider, t. ex. Wellington i Spanien, handlat på samma sätt, och att det skulle varit inhumant och barbariskt, om han genom sitt eget folk låtit utföra detta farliga arbete. Därutinnan, att han lät bortskaffa de af fiendehand lagda helvetesmaskinerna genom fiendehänder, handlade han blott rättvist och klokt, ty fienden måste bäst veta, hvar de voro förborgade och kunde därför äfven lättare undgå faran af en explosion än den okunnige. Den därvid gjorda erfarenheten har öfvertygat honom om riktigheten i hans åsigt. Helvetesmaskinerne upptäcktes och gjordes oskadliga. —

I början tog Sherman en sydlig riktning till Macon, vände sig därefter åt öster och öfvergick vid Milledgeville Oconeefloden.Därefter öfvergick han Ogeecheefloden och rörde sig vidare i dalen mellan denna och Savannahfloden. Den 14 december syntes han framför kuststaden Savannah, hvilken försvarades af Hardee med 15,000 man.

Blott de 10,000 grekernas tåg under Xenophon kan värdigt ställas vid sidan af denna Shermans strategiska hjältedat. —

Samma dag han kommit, stormade han genast den vid Ogeechees mynning liggande skansen Mac Alister och hade att glädja sig åt understöd af Dahlgreen, hvilken ankommit till sjös med en del af flottan. Efter eröfringen af denna post försökte han att innesluta Savannah från landsidan. Innan detta skedde, utrymde kommendanten staden och drog sig med sina 15,000 man till baka till Charleston, hvarvid han förlorade blott 800 man. Den 22 december höll Sherman sitt intåg i Savannah och gjorde ett byte af 150 kanoner och 30,000 balar bomull. —

Obeskrifligt stor var öfverraskningen och jublet i hela unionen, när Shermans första depesch inträffade, hvilken helt enkelt berättade, »att hans tåg på 300 engelska mil lyckats bra, och att han under det förlorat blott en vagn. Han hade förstört 200 mil järnbanor och andra kommunikationsvägar, men hans armé var trots strapatserna i bättre tillstånd nu än vid hans afmarsch från Atlanta.»

Den med sin armé för tillintetgjord och död ansedde Sherman stod där altså såsom segerrik fältherre och gaf hela situationen en annan vändning. Icke nog med att en af de mest betydande hamnstäderna åter kommit i unionens händer, de stridande partierna hade äfven fått en helt annan ställning på det stora krigs-schackbrädet, hvilken ställning inom kort för rebellstaterna måste leda till ett fullkomligt »schackmatt». Unionen hade nu koncentrerat sina hufvudstridskrafter på de vigtigaste punkterna i söder, under det rebellerna mycket försvagade och splittrade lågo vidt kringspridda.

Äfven på det politiska området, inom unionens förvaltning, tilldrog sig ännu vid årets slut något, som förlänade regeringen ny kraft och moralisk auktoritet. Låtom oss altså kasta en blick på denna tilldragelse.

Två presidenter ur arbetsklassen.

På hösten 1864 hade unionens röstegande medborgare åter att välja sina elektorer i och för ett presidentval, emedan Lincolnsfyraåriga ämbetstid gick till ända i mars månad följande år. Samtidigt med presidenten valdes äfven hans vicepresident. Före dessa val uppställa de särskilda partierna sina program (»Platform» kallad), till

hvilka deras kandidater måste bekänna sig, om de vilja blifva valde.

Demokraterna — krigets upphofsmän — förklarade i sitt program från Chicago alla krigsansträngningar gagnlösa, önskade ett inställande af fiendtligheterna och en staternas fredliga förening till en federal union med upprätthållande af alla staternas enskilda rättigheter. Däri var naturligen slafveriets upprätthållande äfven inbegripet. De hade uppstält den förre generalen Clellan till presidentkandidat.

De moderata republikanarne fordrade däremot i sitt program från Baltimore krigets fortsättande ända till rebellernas fullkomliga underkufvande och slafveriets fullkomliga afskaffande. De förklarade sig för Lincolns återväljande.

Men man ansåg det äfven för alldeles nödvändigt att välja en vicepresident af alldeles samma tänkesätt, hvilken hjälpte till att realisera detta program. Och för denna post visste man icke att uppställa någon mera passande personlighet än mäster Andrew Johnson, hvilken sedan 1862 fungerade såsom guvernör öfver Tennessee.

Han hade i många afseenden bevisat sig såsom den mest rättrådige och karaktärsfaste man i unionen, hade vid krigets utbrott satt egendom och lif på spel för att erinra rebellerna om deras pligt och värna unionens integritet. Såsom militärguvernör öfver Tennessee var han utsatt för ännu större faror. Här hade han att vara vaksam mot inre fiender äfvensom mot de ofta ända i hufvudstadens närhet ströfvande fiendtliga trupperna och guerillabanden. En trognare, tillförlitligare man i råd och dåd trodde man sig icke kunna finna för vicepresidentplatsen, ty han hade icke blott i lyckan utan äfven i olyckan bevisat sig såsom unionens trognaste stöd. Lincoln och Johnson uppstäldes därför af republikanarne såsom kandidater i valstriden.

Den 8 november röstade 2,223,035 röstegare för Lincoln, 1,778,200 för Mac Clellan. Af de valde elektorerne röstade 213 för Lincoln och Johnson och blott 21 för Mac Clellan. Båda männen af folket voro altså med stor pluralitet kallade till unionens styresmän.Båda härstammade, såsom redan förut är anmärkt, från alldeles fattiga familjer ur arbetsklassen, men hade i lifvets stränga skola utbildat sig till bergfasta karaktärer, som förmådde stå emot ödets stormar. Däraf låter en Lincolns järnhårda ståndaktighet förklara sig gent emot rebellerna och de olycksfall, som under krigets första år hemsökte unionen — äfvensom ståndaktigheten mot Englands och Frankrikes inblandningslusta, för hvilka makter en söndersplittring af den stora verldsutmanande unionen skulle hafva kommit högst efterlängtadt.

Samma bergfasta ståndaktighet beundra vi äfven hos Johnson. Vid krigets utbrott, då andra smickrade de sydliga staterna, förklarade han rebellpresidenten Jefferson Davis: »att han (Johnson) skulle låta hänga honom såsom högförrädare, om han hade makt därtill.»

Och när Lincolns rop utgick till kongressen, lemnade han hus och hem, ilade till rådet i Washington och var här unionens ifrigaste förkämpe.

Om man ännu nogare eftertänker, hvilka jättestora svårigheter hans guvernörplats beredde honom i ett rundt omkring af fiender omgifvet land, i ett land, som fortfarande hade att lida af fiendtliga infall och lätt kunde återeröfras, ja, flere gånger delvis återeröfrades, så påtränger sig hvar och en den öfvertygelsen, att Johnson var en af dessa ovanligt energiska karaktärer, som icke födas alla dagar. Hans klokhet, hans praktiska blick ersatte honom det, som han icke lärt i skolan och där icke förmådde lära, emedan han såsom den fattigaste bland de fattiga icke kunde besöka någon skola. Och hvad han genom själfstudium och sin hustrus medverkan förvärfvat i kunskaper, visste han tiofaldt gifva praktiskt värde. Icke mindre som talare i kongressen än som ämbetsman i staten kunde han till nytta för det närvarande göra sig till godo stora historiska tilldragelser och tillämpa verldshistoriens lärdomar. Ehuru Lincoln och Johnson framgått ur den fattigaste arbetsklassen, voro de likväl icke på ringaste vis svaga för kommunistiska hjärnspöken.

Katastrofen 1865.

Med nytt stärkt förtroende till Lincolns regering och stor tillförsigt om seger till den tappra armén inträdde man i nordeni det nya året, under det i rebellstaterna detta förtroende så väl till regeringen som till hären djupt sjunkit och alla hjälpkällor voro utsinade. Landets befolkning hade under krigets lopp mycket glesnat och betydligt förminskats. Oaktadt sina krigslagar, som kallade alla manliga individer från 17 till 50 år under vapen, kunde de likväl ställa blott en här på 170,000 man i fält.

Och när de i mars beslöto sig att beväpna sina slafvar, hade redan hämndens timma slagit — det var för sent. Penningar, manskap och förtroende hade försvunnit, en ärlig fred hade för dem varit det bästa, men de fortsatte striden ända till — sin undergång.

Nordens krigsstyrka belopp, sig till en million. Besättningen i alla återeröfrade områden äfvensom lasaretten togo likväl mer än hälften i anspråk, så att inberäknadt negersoldaterna blott inemot 350,000 stodo i fält.

Såsom vi minnas, kunde Fort Fischer, hvilken beskyddar Wilmingtons hamn, icke eröfras i december året förut. Följande månad gjorde amiral Porter ett förnyadt försök, visade sig med sin flotta den 12 januari inom skansens synhåll, lät under natten genom ett antal träskepp beskjuta skogen på stränderna, under det pansarskeppen trots det fruktansvärda kulregnet ankrade midt framför skansen och började en väldig kanonad, hvilken svagare besvarades af fienden. Klockan 3 på morgonen gingo de medförda trupperna i land, under det bombardemanget ännu mera förstärktes, så att 312 eldgap kastade sina död och förderfbringande kulor på skansen. Det samma fortsattes påföljande dag, bragte ändtligen det fiendtliga artilleriet till tystnad och möjliggjorde nu en stormning af landttrupperna. Ett obeskrifligt vildt slagtande för hand uppstår och den från skansens alla vrår fördrifne fienden måste ändtligen gifva sig 2,000 man stark. I segrarens händer föllo 72 kanoner, men de tre stormbrigadernas anförare voro sårade, och 500 hade blifvit på platsen. Ännu ett dylikt blodsarbete hade man att vänta sig framför Wilmington. En den 11 februari företagen stormning på Wilmingtons skansar blef tillbakaslagen. Däremot hade ett flottans och landhärens angrepp på den landförbindelsen betäckande skansen Anderson lycklig framgång. Nu kunde staden beskjutas från tvänne sidor, och i följd af denna betänkliga situation utrymde general Hookes Wilmington den 21 februari. Så kom åter en af de vigtigastehamnstäderna i unionens händer. Några dagar förut, den 17 februari, hade äfven det stolta Charleston måst gifva sig. —

Efter den långa marschen och eröfringen af Savannah unnade Sherman sina trupper en fjorton dagars hvila. Den 17 januari bröt han åter upp, marscherade på omvägar till Branchville, hvarest järnbanorna från Savannah och Charleston sammanträffa. Han hade för afsigt att med belägringskåren framför Wilmington taga besättningen i Charleston till fånga. Kommendanten i Charleston, som anade den hotande faran, öfvergaf i följd däraf staden den 17 februari. Inom fem dagar voro nu de båda vigtigaste hamnstäderna med stora förråd af alla slag tagne i besittning af unionen och gjorda till basis för vidare operationer.

Alla fasta städer på kusten af Carolina med det i dem hopade krigsmaterialet voro rebellerna fråntagna, men hufvudstaden Raleigh i Nordcarolina befann sig ännu i deras händer. Den försvarades af Johnston, till hvilken äfven Hardee hade anslutit sig. Men Grant hade för denna armé afskurit vägen till Virginien. Sherman hade fattat posto vid Goldsboro och beherskade den till Weldon ledande järnbanan och vägen till den virginiska gränsen. På samma gång stod han den fiendtliga armén vid Raleigh så nära, att han höll den i schack. —

Efter alla dessa glänsande eröfringar befann sig ännu altjämt det egentliga rebellnästet Richmond i fiendens händer. Fyra år igenom hade det motstått alla anfall, fyra år hade det med klokhet och tapperhet försvarats af Lee, så att öfverfältherrarne Scott, Mac Clellan, Meade och till dato äfven Grant icke förmått eröfra det. I början af året 1865 höll Lee det ännu i sina händer med en 55,000 man stark armé.

Af Grants armé stodo 30,000 man på den norra och ungefär 60,000 man på den södra stranden af den framför Richmond flytande James-River. Den 5 februari ville Grant bemäktiga sig den från Lynchburg till Richmond ledande järnbanan. Efter två dagars hårda strider vann han visserligen en smula terräng, men befann sig ännu en mil ifrån den genom förskansningar betäckta banan.

Under tiden hade den tappre och stridsfärdige Sheridan den 2 mars i grund slagit den ännu i Shenandoahdalen

stående general Early och helt och hållet tillintetgjort hans armé. Därefter visade han sig framför Lynchburg, förstörde den till Richmond ledande banan och James-Riverkanalen, hvarigenom rebellernaafskuros från all förbindelse, och hungersnöd uppstod i Richmond. Efter dessa heroiska bragder gick han öfver James-River och förenade sig den 22 mars framför Petersburg med Grants armé för att med honom kämpa den sista afgörande kampen mot rebellnästet.

Den 25 mars gjorde Lee ett utfall från Petersburg för att genombryta Grants armé. Men då hjälptrupperna icke hastigt följde efter, gick operationen om intet. Han blef tillbakaslagen, och Grant vann ännu mer terräng. Den 27 mars infunno sig Lincoln, Sherman och Sheridan hos Grant för att rådgöra om det sista förintelseslaget. —

Rebellerna hade under några månader i all tysthet åter bygt sig några pansarskepp och försökte komma ned på Jamesfloden för att förstöra Grants skeppsbrygga och hans transportflotta och eventuelt äfven hota Washington. Lyckligtvis blef det käcka företaget i tid upptäckt och gjordt om intet. Skeppen måste vända om, en pansarbåt föll i händerna på unionisterna.

General Grant började nu det stora afgörande slaget. Den 29 koncentrerade han nästan hela sin armé framför Petersburg och försökte med sin venstra flygel kringränna Lees högra flank. Denne upptäckte planen och den honom hotande faran, hvilken han förebygde genom ett utfall, i det han ville afskära och slå Grants högra flygel. Det var en verklig förtviflans strid, som för Lee blott hade till följd enorma förluster. Den 1 april öfvertog Sheridan befälet öfver Grants venstra flygel och förnyade striden. Han lät genom sina ryttare taga jordvallarne vid Lynchburger-banan, under det han föll fienden i ryggen och härigenom bemäktigade sig den till Lynchburg ledande bansträckan. Därigenom var åter igen en vigtig förbindelse afskuren för rebellerna, Därefter lät Grant under natten bombardera Petersburg genom en kolossal kanoneld, och den 2 på morgonen lät han sina stormkolonner rycka fram emot södra fronten. Förskräckligt dåna kanonerna, vapenbullret af alla slag öfverljuder de sårades jämmerskri. Berg af lik torna sig upp så höga som de vallar, som nu öfverstigas. Emot middagen är slagtningen vunnen, och Sheridans ryttare sopa till sist slagfältet rent.

På eftermiddagen gör fienden åter ett utfall. Sheridan jagar fram som en stormvind, hans rytteribrigader störta in på fiendens rygg och förinta genom svärd och hofslag alt, som de finna försig. Under natten öfversållar amiral Porter skansen Darling med jättekulor.

Men nog af det rysliga skådespelet!

Lee hade med sin armé kämpat såsom ett lejon och en tiger, men nu måste han duka under för öfvermakten. Hans ifver, hans mod, hans klokhet skulle hafva varit värdiga att tjäna en bättre angelägenhet än de demoraliserade slafhandlarnes despotism och hersklystnad. Under natten till den 3 april lemnade han Petersburg och Richmond, sedan han stuckit denna stad i brand, sprängt krutmagasinet i luften och förstört ammunition och förråd. De sista striderna hade kostat honom långt öfver 16,000 man. Unionisterna gjorde 12,000 fångar, togo såsom byte 500 tunga kanoner och andra föremål. Nu slog äfven förlossningens timme för de på Belle-Isle i James-kanalen befintliga 7,000 krigsfångarne.

Tidigt på morgonen tågade den segerrika hären med general Weitzel och hans negerregementen i spetsen in i den svårt förstörda staden. Hvilken anblick! Öfver alt ruiner, förstörelse, brand, död och stympning! Och hvilken förundran hos invånarne i Richmond vid åsynen af dessa negerregementen!

Den 4 april höll presidenten Lincoln sitt intåg i den med outsägliga offer återeröfrade staden.

När på morgonen den 3 april Lees aftåg blef bekant, gälde det att förfölja den flyende och tvinga återstoden af hans armé till kapitulation eller fullständigt nedgöra den samma. Grant och hans tappra härförare unnade sig icke ett ögonblicks hvila, utan följde fienden i hälarne.

Lees flyende armé bestod ännu af tre kårer. Hans af Sheridan vid Five-Forks slagna högra flygel, hvilken Custars kavalleri förföljde, hade öfvergått Appomatox, dit äfven centern och den venstra flygeln följde honom. På andra sidan floden vid Chesterfield-Courthouse förenade de sig åter och bildade ännu alt jämt en nära 60,000 man stark truppmassa. Lee hade för afsigt en förening med Johnstons armé och hade då åter kunnat fortsätta striden och

draga ut på tiden med kriget. Detta måste förhindras.

Den rastlöse, hastigt följande Sheridan upphann Lee vid Jettersville, slog honom åter till baka och fråntog honom 2,000 fångar och provianten. Den så hårdt ansatte söker under natten undkomma tvärs öfver fältet, men förgäfves. Han upphinnes af

Humphrey och hans arrièregarde beröfvas sina transportvagnar. När han kommit in på härvägen till High-Bridge, stöter den från Burkesville kommande Ord på honom. Lee slår honom till baka, men då visar sig Grants hufvudstyrka. Lee bildar front, hans general Ewell är slagfärdig, men Sheridan störtar sig med hela sitt rytteri öfver honom, skingrar hans kår och gör 9,000 fångar, däribland äfven Ewell. Likväl flyr Lee vidare, lemnar artilleri, krutvagnar och alt i sticket för att hastigt uppnå Lynchburg. Men Grants armé upphinner honom ännu en gång, griper honom i flanken och ryggen och börjar striden på nytt. Hela regementen nedskjutas, men den trotsige rebellanföraren känner ingen mänsklig medömkan öfver sina bröders nedslagtande, han fortfar att kämpa och skulle sannolikt hafva låtit fullkomligt nedslagta sitt folk, om icke den segerrike och likväl humane Grant till honom riktat en vördnadsfull skrifvelse, hvari han i mänsklighetens namn bad Lee afstå från den gagnlösa och för honom blott förderfliga striden och gifva sig.

Lee gjorde undanflykter och uppstälde vilkor. Grant svarade, att han blott hade det enda vilkoret att sätta Lees armé ur stånd att åter kunna kämpa mot unionen. Den fullständigt inneslutne såg nu, att han liksom det vid en hetsjagt omringade villebrådet kunde totalt nedskjutas, och *kapitulerade*.

Lee jämte hans officerare blefvo på deras hedersord frisläpte och fingo behålla sina vapen och hästar. Den från 60,000 till vid pass 26,000 man reducerade armén måste lofva unionen trohet och fick skingra sig i alla riktningar. Denna Grants mildhet var ett fel, ty flere återstoder af den samma förenade sig med den ännu under vapen stående Johnston. Men äfven dennes dödstimme hade redan slagit. Innesluten mellan Grants och Shermans trupper, blef honom blott en utväg till Sydcarolina eller Georgia öfrig. Men den i ilmarscher dit jagande general Stoneman förstörde vid Salysbury alla förråd, kommunikationer, 100 mil järnbanor, under det Sherman under tiden eröfrade Raleigh och gjorde det omöjligt för Johnston att undkomma. Denne bad om vapenstillestånd, hvilket af Sherman beviljades, men icke gillades i Washington. I följd däraf kapitulerade Johnston.

Likaledes kapitulerade äfven de i Texas, Louisiana, Arkansas och Memphis stående kvarlefvorna af hären. Framför Mobile egde likväl en hårdnackad strid rum. Flotta och landttrupper bombarderade på en gång staden, och ehuru ännu två skeppförstördes genom helvetesmaskiner, kom likväl äfven denna ort den 10 april i unionens händer.

Rebellpresidenten Jefferson Davis, nedrig i åminnelse, hade redan under Richmonds intagande gripit till flykten. Men general Wilsons rytteri eftersatte honom i sporrsträck och uppspårade honom vid Macon i Georgia den 10 maj.

Där fick man se en märkvärdigt korpulent dam, hvilken i högsta grad väckte de tappre krigarnes intresse. Som soldater icke kunna afhålla sig från att skämta med damer och gent emot det täcka könet äro något mera närgångna än civilisterna, så trängde äfven denna gång Wilsons soldater in på den intressanta kvinnogestalten. Hvem kan nu beskrifva deras förvåning, när de vid ett förtroligare närmande till den hulda gestalten igenkänna — Jefferson Davis!!

Hatt och slöja bort — och den länge sökte är lefvande i deras våld, till stor glädje för de käcka ryttarne, för hvilka denna fångst är mer värd än en eröfrad stad. Han sattes tils vidare i säkert förvar. —

Karaktäristik af de tre segerrika hjältarne.

Innan jag vidare följer tilldragelserna, vill jag först meddela några underrättelser om de segerrika härförarne, hvilka under de svåraste omständigheter utfört de största hjältedater och såmedelst räddat unionen. I främsta

rummet står den vise, tappre hjälten Ulysses; men icke hjälten vid Troja, utan den nordamerikanska fristatens räddare.

Generallöjtnant Ulysses Grant, Richmonds eröfrare, föddes den 27 april 1822 i Point Pleasant, Claremont County i staten Ohio. Han gjorde, såsom så många af nord- och sydstaternas officerare, sina studier vid krigsakademien i West-Point. Han lät inskrifva sig vid den samma 1839 och utnämndes efter fullbordade studier 1843 till underlöjtnant vid fjärde infanteriregementet. Såsom sådan kämpade han i alla slagtningar i det mexikanska kriget 1845 under general Taylors befäl och sedermera under general Scott. Han utmärkte sig under båda generalerne och utnämndes vid Molino del Ro till löjtnant och vid Chapultepec till kapten. Såsom sådan förde han sitt regemente till Oregon, men tog 1854 afsked och slog sig ned i Galena i staten Illinois.Soldatlifvet hade för honom behag blott i slagtningarnas vimmel, men icke i de långtråkiga fredliga paraderna. Han höll det för nyttigare att i fredstid sysselsätta sig med borgerliga göromål. Men så snart de förrädiska slafhandlarne affföllo från unionen och började krig, syntes Grant genast åter på stridsplatsen. Han erbjöd sin tjänst åt guvernören Yates, hvilken utverkade, att han utnämndes till öfverste vid det 21:sta Illinoisrege-mentet. Redan den 17 maj 1861 avancerade han till brigadgeneral och förde befälet i Missouri och dess grannskap.

Efter eröfringen af skansen Henry den 6 febr. 1862 grundades ett nytt distrikt under benämningen »West-Tennessee», och befälet öfver det samma uppdrogs af general Halleck åt Grant. Vid skansen Donelson hade han alla där stationerade krafter till sitt förfogande och kämpade med lycklig framgång, hvarefter han utnämndes till generalmajor öfver volunteers (de frivilliga). Detta skedde i februari 1862.

Efter några rastdagar beordrades han åter i fält. Hans segerrika strider vid Shiloh den 6 och 7 april höjde och utbredde ännu mer hans beröm; han gälde nu för en af de bästa generalerna.

I den segerrika slagtningen vid Corinth, hvilken utkämpades af Halleck i maj samma år, kommenderade Grant näst efter högste befälhafvaren. Och när Halleck beordrades till Washington, måste Grant öfvertaga högsta befälet i Tennessee och samtlige vester ut liggande land, de båda Mississippistränderna inbegripna, från Corinth ända till Louisiana. Hans trupper bildade 13:de armékåren och tillkämpade sig äfven under hans frånvaro några segrar. I december samma år förlade han sitt hufvudkvarter till Holly Springs. Emedan manskapet mycket förökats, måste han indela det i fyra kårer, mänligen i 13:de, 15:de, 16:de och l7:de kårerna af Förenta Staternas armé.

Efter Shermans fruktlösa anfall på Vicksburg, blefvo flere planer framkastade och äfven försökte för att angripa den fiendtliga krigsmakten i ryggen. Det följdrikaste schackdraget var Grants marsch genom Louisiana och hans öfvergång öfver Mississippi till Bruinsberg. Öfvergången öfver floden måste han verkställa under kanonbåtarnes skydd. Före och under denna hufvudexpedition lät han manövrera på åtskilliga andra punkter och göra låtsade anfall, för att draga fiendens uppmärksamhet från öfvergången. Denna verkstälde han med otrolig snabbhet. Nu i midten af enaffällig stat, förmådde han leverera några hufvuddrabbningar. Han eröfrade hufvudstaden, besegrade hela den fiendtliga Mississippiarmén och tvang den att gifva sig. Obeskrifligt stort var jublet öfver befriandet och återeröfrandet af den stora floden, på hvilken skeppsfarten därefter med stor högtidlighet öppnades. I slaget vid Jackson, hvarest Grant fullkomligt tillintetgjorde Johnstons armé, tog han äfven såsom byte rebellpresidenten Jefferson Davis' privatkorrespondens och bibliotek.

I följd af dessa glänsande vapenbragder kallades han att börja striden mot rebellgeneralen Lee. Med lugn tillförsigt till sin insigt och kunskap och med förtroende till sin armés tapperhet skred han lugn och med redig eftertanke till verket. Detta är öfver hufvud ett af hans hufvudsakligaste karaktärsdrag. Han stormar icke strax med lidelsefull tapperhet löst på fienden, utan utväljer ganska långsamt och försigtigt efter hand de bästa ställningarna, går blott då och då några steg framåt, några åt sidan, gör äfven då och då en sväng bakåt, om klokheten bjuder det och en fördelaktig ställning därigenom erhålles. Så opererade han äfven framför Richmond, och däraf förklaras hans månadslånga dröjsmål, hans för långsamma framryckande mot staden. Vi européer höllo honom för overksam och väl äfven för feg, när vi läste berättelserna om hans långsamma framtågande. Så mycket större blef nu förvåningen, när glädjebudskapet förkunnade oss den affälliga stadens intagande. —

Med afseende på sin karaktär i allmänhet skildras han såsom blygsam och anspråkslös. Hans yttre är enkelt och okonstladt och hans drägt nästan tarflig. I följd däraf betraktades han af soldaterna såsom en kuriositet, när han öfvertog befälet. Hans uppträdande med en gammal luggsliten uniform bildade den största kontrast mot de unga granna officerarne. Ehuru begåfvad med vänligt blickande, egentligen blinkande ögon och ett vänligt sätt, håller han dock på en mycket sträng disciplin. Han är af medelmåttig längd, har rödt hår och liknande skägg och vägde — såsom amerikanska tidningar då berättade — 170 skålpund; nu sannolikt några skålpund mer. Hans älsklingssysselsättning är tobaksrökning, hvari han öfverensstämmer med Sherman. Amerikanarne hafva också redan uppstält en jämförelse mellan sina stora generaler såsom — »smoker» (rökare). »Sherman är en lidelsefull rökare», säger ett amerikanskt blad. »Han röker med samma energi och ifver, som han utför hvarje annansysselsättning. Man skulle tro, att detta passionerade rökande skulle beröfva honom smaken därför, men ingalunda. Ehuru generalerna äro lika stora rökare, är dock sättet för deras rökande ganska olika och framgår ur olikheten i deras karaktär. Från sättet i deras rökning kan man redan sluta till deras karaktärer. Grant lugn, försigtig, stilla — Sherman lidelsefull, rask och städse i upprörd stämning. Den förre röker med lugn, behaglig glädje, den senare åter, som vore det en pligt att blossa ut cigarren på kortast möjliga tid. Grant lägger sig därvid behagligt tillbakalutad på sin stol, själ och kropp synas försänkta i det djupaste lugn. Han blåser röken långsamt i höjden och synes bilda sina tankar och handlingar i de moln, som omsväfva hans hufvud. Han röker med samma behagliga lugn, som en flegmatisk kines röker opium och därvid förgäter och lemnar utan uppmärksamhet hela den yttre verlden. Halft rökande och halft tuggande njuter han sin milda havannahcigarr med värdighet och lugn. Helt annorlunda däremot Sherman.

Denne pustar som en rasande röken i luften och drar, som vore cigarren förstoppad. Därvid tager han den hvarje ögonblick ur munnen och afstöter askan. Under det han röker går han beständigt med stora, raska steg af och an i rummet och synes försjunken i de djupaste tankar och förslag. Skalkaktiga iakttagare påstå likväl, att han därvid icke tänker på annat än det stora problemet: huru och på hvad sätt cigarren hastigast kan rökas ut. Aldrig röker han densamma hel och hållen utan alltid blott till hälften och kastar därefter bort stumpen. Där han dröjer längre ligga sådane i dussintal. När han 1861 var medarbetare i en tidningsredaktion i Louisville, låg ständigt ett stort antal stumpar i hans närhet, hvilka man på skämt kallade »Shermans gamla soldater.» —

Så långt det amerikanska bladet. Det finnes visserligen häröfver ännu några spalter i fin engelsk stil, men jag tror, att våra läsare skola hafva nog af dessa små rökparalleler. Öfver hans börd och lefnadsförhållanden kan jag lemna blott några få notiser. William T. Sherman är född 1818 i staten Ohio. Han gjorde likaledes sina militäriska studier vid krigsskolan i West-Point, lät 1841 upptaga sig i armén och avancerade i det mexikanska kriget till kapten. Vid secessionskrigets utbrott förblef han unionen trogen, inträdde såsom öfverste i det 13:de infanteriregementet, blef brigadgeneral och sedermera generalmajor. HansWILLIAM SHERMAN WILLIAM SHERMANhjältedater jämte hans djärfva tåg till Georgien hafva förvärfvat honom evigt beröm i verldshistorien.

Jag öfvergår nu till Sheridan, som har den största andelen i Richmonds eröfring och tvang Lee till kapitulation, såsom redan är berättadt.

Philip Henry Sheridan föddes 1831 i samma stat, i hvilken Grant och Sherman skådade verldens ljus, nämligen i Perry County i staten Ohio. Hans föräldrar hade utvandrat från Irland till Amerika. Han hemtade likaledes sina militära kunskaper i West-Point och utnämndes efter fullbordade studier 1853 till underlöjtnant vid första infanteriregementet. Vid sitt inträde i armén måste han äfven genast deltaga i fälttågen i Texas åren 1853—1855. Under det senare året uppdrogs åt honom på några månader befälet öfver skansen i New-Yorks hamn, hvarefter han beordrades till Californien och måste öfvervaka järnbanan vid Pacifickusten. Äfven på denna plats kvarblef han icke länge, ty han kommenderades att deltaga i striderna mot indianerna i området Oregon och har utmärkt sig genom tapperhet och fyndighet i striderna mot de vilda folkstammarne, hufvudsakligen vid vattenfallen vid Columbia den 28 april 1856. Han förvärfvade sig icke blott sin befälhafvares tillfredsställelse, utan berömdes äfven mycket af general Scott och förordades till befordran.

Vid rebellkrigets utbrott utnämndes han till kapten vid 13:de infanteriregementet och fungerade flere månader i

St. Louis såsom president vid en där rådslående militärkommission. I december 1861 avancerade han till kvartermästare i sydvestarmén, opererade sedan i Sydmissouri och därefter i Arkansas under general Curtis. Vid dennes armé kvarblef han ända tils efter den stora slagtningen vid Pea Ridge på våren 1862, därefter utnämndes han till öfverkvartermästare i general Hallecks stab och utmärkte sig liksom Grant i slaget vid Corinth. I maj samma år erhöll han befälet öfver andra Michigankavalleriregementet. Därigenom försattes han i sitt rätta lifselement, ty han synes särskildt född till kavallerist.

Den 30 maj, tre dagar efter erhållet befäl, kämpade han vid Corinth mot en mycket större kavalleristyrka och slog den på flykten. Efter denna seger anförtroddes honom befälet öfver en kavalleribrigad, hvarmed han den 1 juli slog rebellgeneralen Chalmers med hans nio kavalleriregementen på flykten och nästan tillintetgjorde dem. Denna segerrika framgång var så förvånandestor, att till belöning en brigadchefs stjärna förlänades honom. Så kom han genom energisk verksamhet och följdrika segrar inom få månader till generals rang och fick i december samma år befälet öfver tredje divisionen i Ohioarmén. Därefter opererade han under Buell i Kentucky. I det blodiga slaget vid Perryville i oktober samma år kämpade han å nyo med utmärkt tapperhet, men ännu mera förvånansvärdt i det segerrika Murfresborofälttåget under Rosencrantz' öfverbefäl i december och januari. Så förgick ingen månad, i hvilken han icke stod i den blodigaste slagtnings vimmel, och i följd däraf utnämndes han den 31 december 1862 till generalmajor.

Från denna tid börjar en rad ännu mera glänsande vapenbragder; först under Rosencrantz i Tullahoma-, Chattanooga- och Chickamauga-fälttågen, därefter med Grant i Potomacarmén, hvarest han städse upprätthöll sitt anseende såsom den utmärktaste och bäste kavallerigeneralen. Han hör till de nordamerikanska generaler, som aldrig lidit ett nederlag. Därför uppdrog Grant också åt honom kommandot öfver midteldivisionen i hans kombination mot Richmond. Denna stads intagande följde, och Lees jämte hela hans armés tillfångatagande är, såsom redan sagdt, företrädesvis Sheridans verk. När nämligen Lee tog till flykten, förföljde honom Sheridan med sitt kavalleri så snabt som en stormvind och träffade honom med hela hans armé vid Jettersville, tio mil norr om Burkesville Junction. Han angrep honom, förorsakade honom svåra förluster, gjorde ett stort antal fångar, eröfrade samtlige hans kanoner jämte talrika hästar och lastvagnar. Lee försökte att slå sig igenom och ville uppnå järnbanan vid Lynchburg. Hade detta lyckats, hade han varit räddad. Men Sheridan och hans kavallerister kämpade såsom lejon och tvungo Lees armé att vända om. När han åter dref den till baka, sände han en kurir till Grant med underrättelse om denna händelse och bad honom att genast anträda marschen, han ville drifva fienden emot honom för att åstadkomma dennes hela tillfångatagande. Ehuru Grants trupper redan marscherat tjugo engelska mil, bröto de likväl upp ännu under natten. Härunder fortsatte Sheridan utan uppehåll den blodiga striden och lemnade den fiendtliga armén icke ett ögonblick i ro. När han stod mellan Lynchburg och Lees armé telegraferade han äfven till general Meade och utbad sig dennes skyndsamma hjälp. Äfven skickade han återbud till Grant och lät visa honom den marschlinie, på hvilken han hade att slå in.

Under det han fortfarande oroade fienden och slogs med honom, hade de beordrade trupperna tid att uppnå stridsplatsen. Och detta skedde äfven så fullständigt, att Lees hela armé så småningom omringades. En flykt var nu icke mera möjlig, och att kämpa emot en sådan öfvermakt hade varit dumdristighet och vansinne. Men hade Lee verkligen försökt striden mot nordens talrika trupper, så hade hans armé blifvit nedslagtad ända till sista man, ty han var fullkomligt omringad, och Sheridans oöfverträffliga kavalleri omkretsade honom beständigt såsom örnen sitt byte. Den järnhårda nödvändigheten tvang honom altså till kapitulation för att skona lifvet på många tusende.

Sheridan skildras såsom robust, energisk och försigtig. Om han röker lika passioneradt som Grant och Sherman, därom hafva de amerikanska tidningarna ännu icke berättat något.

En och samma stat gaf altså unionen tre af dess största generaler, dess räddare och befriare, anmärkningsvärdt är ännu, att, såsom jag redan ofvan anmärkt, nästan alla nord- och sydstaternas officerare, såsom Stonewall Jackson, Lee, Meade, Grant, Hooker, Sheridan, Burnside m. fl. gjort sina militära studier i en och samma krigsskola, nämligen i West-Point. Äfven detta förklarar till en del krigets obestämda vacklande, ty båda

arméernas samtliga generaler hafva under sin studietid gjort samma strategiska och taktiska manövrar, och i följd däraf kunde redan hvar och en af de första rörelserna ana sin motståndares förestående schackdrag och vidtaga sina mått och steg däremot.

Måtte dock ur de talrika blodiga grafvarna och efter sådana omätliga offer en skön, varaktig fred samt frihet och rättvisa blomstra för alla! Omätligt mycket blod har flutit — många tusende gingo bort i sin rosiga ungdoms skönaste blomstring — men det eftersträfvade målet vardt uppnådt, och äfven amerikanarne måste trösta sig med den historiska sanningen, att ännu intet folk på jorden uppnått sin frihet utan blodiga strider.

Lönmord och slut på det blodiga dramat.

Ödets väfnad och tillskyndelse, verldshändelsernas gång bereder ofta människor och ting en helt egendomlig, märkvärdig skickelse. Så äfven Lincoln.

Då han först tillträdde sitt presidentskap började kriget med skansen Sumters eröfring af rebellerna. Då han tillträder sitt andra presidentskap, slutar sista akten af det blodiga dramat med denna skans återeröfring. Än märkvärdigare! Den 13 april 1861 sjönk stjärnbaneret från denna skans och föll i rebellernas händer. Fyra år senare återeröfras det och hissas på samma dag. En och samma skans bildar altså krigets både början och slut.

Men en ännu större ödets skickelse var den återvalde presidenten Lincoln beskärd. Hans mödosamma, af sorger och jättestora bördor belastade ämbetslefnad hade under de fyra krigsåren haft blott lidanden och bekymmer. Men början af hans andra ämbetsperiod visade sig gladare. Seger på seger följde för unionsarmén, rebellernas herravälde gick till ända, de sista kvarlefvorna af deras trupper gåfvo sig. Städer och länder, hamnar och skansar hade åter kommit i unionens händer. På besagda 13 april upplefde nu Lincoln äfven den för honom särdeles glädjande underrättelsen om stjärnbanerets återplanterande på skansen Sumter.

I lyftad, glad stämning höll han dagen därpå, den 14, ett kabinettsråd, i hvilket man rådslog om de mått och steg, man skulle vidtaga mot rebellerna. Han mottog senatorer och deputerade, hade äfven ett långt samtal med sin äldste, i Grants armé såsom kapten stående son och andra personer. Efter måltiden underhöll han sig med en deputation af borgare från Illinois, vid hvilket tillfälle han äfven varnades att icke så lätt utsätta sitt lif för rebelleras hämndbegär, som det skett t. ex. vid resan till Richmond. Äfven i Washington vore han prisgifven åt faror. Lincoln sökte att skämtsamt aflägsna dessa farhågor, framvisade ett paket bref och sade: »Här är ett antal hotelsebref, i hvilka ett mord förespeglas mig. Ville jag länge eftertänka och göra mig sorger däröfver, så måste jag komma i en ganska nervös stämning. Tillfällen att mörda mig gifves det så många, att, om förrädare verkligen hysa sådana tankar, jag med bästa vilja och största försigtighet icke skulle kunna undgå ett sådant öde. Hvarför skall jag då göra mig alldeles onyttiga sorger?»För aftonen hade Lincoln och general Grant mottagit en inbjudning till Fords-teatern, hvilken Grant till följd af påskyndad afresa icke kunde antaga, under det Lincoln lofvat infinna sig. Från deputerandena Colfax och Ascher skildes han under handtryckning med de orden: »Colfax, glöm icke att vid eder genomresa säga till folket i grufdistrikten, hvad jag i dag på morgonen sagt Er om deras tillgodoseende efter kriget. Närmare skall jag telegrafera till San Francisko.»

På aftonen for Lincoln med sin maka och två senatorn Harris barn, hvilka han hemtat, till teatern, hvarest en prosceniumsloge af första rangen var reserverad åt honom. Till den samma ledde två dörrar från det närbelägna galleriet, till hvilket en mörk korridor gränsade. Lincoln tog plats, bredvid honom hans gemål och fröken Harris med sin styfbroder, major Rathbone. Vid logen svajade stjärnbaneret.

Med spänd uppmärksamhet följde publiken handlingen i stycket »Vår amerikanske kusin», —- då plötsligt ett pistolskott small och en man med ropet »Frihet!» springer från presidentens loge in på skådebanan. Under språnget sliter han med sina sporrar ett stycke ur fanan. På skådebanan ropar han med lyftad dolk »Södern är hämnad!» och försvinner spårlöst mellan kulisserna. .

Lönmördaren hade träffat, — stående tätt bakom Lincolns stol hade han skjutit honom i hufvudet, så att kulan trängde från det venstra till det högra örat. Medvetslös sjönk Lincoln i armarne på sin af dödens fasa betagna omgifning.

Huru var vid ett sådant tillfälle, midt ibland publiken och i gemålens och vännernas omedelbara närhet ett så gräsligt dåd möjligt!

Mördaren och den som lejt honom hade väl beräknat och förträffligt begagnat lokalens beskaffenhet. Lönmördaren hade gömt sig i den omnämnda mörka korridoren och borrat ett litet hål i dörren till logen, hvarigenom han kunde iakttaga Lincolns plats. Under en spännande, uppmärksamheten fängslande situation inträder han i logen och utför dådet.

Major Rathbone fattar tag i mördaren, denne låter pistolen falla, sårar med sin dolk majorens arm och undkommer på detta sätt genom kulisserna i det fria, hvarest han med vindens hastighet spränger bort på en redo stående häst, innan ännu publiken kommit till besinning efter sin förskräckelse. Ännu störreblifva likväl förskräckelsen och oredan, när på alla gator berättas ett annat dåd, ett mordförsök på ministern Seward, hvilket en ung man, vid namn Payne, samma afton utöfvat.

Denne hade smugit sig in i ministerns sjukrum, hvarest denne i följd af ett fall låg till sängs, strypt sjukvårdaren, slagit ministern till marken och gifvit honom några knifstyng, hvilka lyckligtvis likväl icke voro dödliga. De tillskyndande anförvandterne och husets invånare förmådde icke en gång fasthålla lönmördaren. Dock blef han redan följande morgon gripen, under det Lincolns mördare, skådespelaren Booth, sprängde ut i det fria.

Men äfven honom hann den snabbseglande Nemesis. Ryttarskaror upptäckte honom. Han flyktar med en bundsförvandt till en lada och hotar att skjuta hvar och en, som närmar sig. Man antände byggnaden för att drifva honom ut. Hans medbrottsling kom ut, Booth icke. En soldat skjuter på honom för att lätt såra honom, men såret vardt dödligt, och med orden »Gagnlöst! gagnlöst!» utandas han sitt förbrytarelif.

Att mördarne varit lejda af slafhandlarne, ser man redan af hela komplotten, ty äfven Grant, Stanton, vicepresidenten Johnson och andra skulle falla genom lönmord och undgingo detta öde blott genom slumpen eller en lycklig händelse, huru man vill kalla det.

Hade verkliga slafegare försökt lönmordet, så hade man kunnat tillskrifva det enskildas personliga hämndbegär. Men dessa båda individer, som egde hvarken plantager eller slafvar och altså genom emancipationsakten hade ingenting att förlora, kunde blott vara lejda af de demoraliserade slafegarne, hvilka efter att hafva röjt ur vägen de herskande personligheterna sjelfva åter ville rycka till sig herraväldet. —

Detta lönmord var kronan på deras nedriga dåd. Detta brännmärke skall ännu igenom århundraden för alla kommande slägten känneteckna dem såsom den mest urartade och förderfvade menniskoklass i nyare tiden.

Den till döds sårade Lincoln fördes till ett gent emot teatern befintligt hus. Hans omgifning: maka, äldste son, krigsministern Stanton och läkare lyssnade till hvarje hans andedrag, om hopp om tillfrisknande ännu vore för handen. Omätligt stor var de närvarandes sorg, till och med den hårdnade krigsministern Stanton kunde icke afhålla sig från tårar. Med ögonen fortfarande slutna låg den döende där och andades lugntJAY WILKES BOOTHända till morgonen, därefter ett hämmande af andedrägten — pulsen — och lifvets gnista var släckt.

Odesdigra 14 april!

Såsom en af den segrande unionens största jubeldagar förvandlar han denna ärorika glädjedag på en enda natt till en tårfyld sorgedag, ty den 15 april förkunnar telegrafen genom hela unionen dess ädlaste patriots död. Så styr ödet öfver menniskor och stater.

Ännu har väl aldrig i en nations lif en sa högt jublande, glad stämning så plötsligt förvandlats till djup sorg och smärta! De i går festligt smyckade gatorna, bekransade flaggor och hus omhöljas i dag med sorgflor, under det män och gubbar på offentliga platser gråta ut sin smärta såsom barn, hvilka förlorat sin älskade fader. Ja, Lincoln benämndes fosterlandets fader, och såsom sådan blef han äfven djupt beklagad och sörjd. Från Atlantiska

oceanen ända till Stilla verldshafvet, från den isiga nordpolen ända till det heta Mexiko, ja, bland alla jordens civiliserade folk herskade alldeles samma sorgfulla stämning öfver hans — en af människoslägtets ädlaste och bäste — martyrdöd.

Framför Capitolium i Washington.

Den fria platsen framför Washingtons Capitolium — sätet för den stora nordamerikanska unionens regering — var den 16 april 1865 så tätt packad med människor, att ordningens tjänare blott med möda kunde erhålla en smal väg till stora trappan, till bygnadens hufvudingång. Det var en brokig blandning af olika folkstammar af alla färgskiftningar, från den hvita europeen ända ned till den svarta afrikanska negern. Den röda indianen, den mörka kreolen och mulatten, ja, till och med det himmelska rikets gula invånare saknades icke. Och hvilket språkligt virrvarr, hvilken målförbistring hörde man icke där!

Vid tornbygnaden i Babel kan den icke hafva varit större, icke mera brokig än här framför det skönt bygda Capitolium med sin präktiga grekiska fasad och de smärta Joniska pelarne, hvilka erinra om Greklands blomstringstid.

Alla väntade redan sedan timmar med segt tålamod på den nya uppenbarelse, som skulle ingå i Capitolium. Allas läpparvoro fulla af lof öfver folkets man, öfver de fattiges och undertrycktes Messias. Engelska och tyska tungor voro visserligen förherskande, men hans lof ljöd äfven på italienska, spanska, portugisiska, franska, ryska och på de der vilda idiomerna, hvilka ännu icke af de lärde äro uppstälda i grammatik, och öfver hvilkas ursprung ännu stora tvifvel herska.

Äfven kinesen instämde lifligt, ty äfven han behöfde ett kraftigt skydd mot godtycke och tyranni för att arbeta fri och obehindrad och därefter åter kunna draga hem till det himmelska riket, om icke förr så dock i kista såsom död. Ty kinesen finner blott i hemmets jord den efterlängtade eviga hvilan.

Denna otaliga människomassas spända väntan gälde altså en ny unionspresidents intåg. Den med brinnande ifver valde — Lincoln — var ett lik.

Enligt Förenta Staternas författning hade nu vicepresidenten att träda i dennes ställe och till slutet af den fyraåriga valperioden förvalta hans ämbete. Denne vicepresident, som genom Lincolns död upphöjdes till verklig president i ett af de största statskomplex, och hvilken den 15 april svor på författningen, var vår Andrew Johnson.

Dagen därpå ville han begifva sig till Capitolium att mottaga de högsta ämbetsmännen och de främmande makternas sändebud.

Vid dylika tillfällen äro då naturligen alla på benen, som ännu kunna gå och stå. Så var det äfven denna gång framför Capitolium i Washington. Trängseln blef timme efter timme större, och polisen hade alt större arbete att hålla vägen fri. Ändtligen syntes militär. Den bildade spalier, och därmed var den gräns dragen, efter hvilken man nödvändigt måste foga sig.

Efter en stund närmade sig en öppen vagn, i hvilken sutto ministern Seward och en annan man, hvilken man naturligtvis med skallande jubel helsade såsom »President Johnson». Det var en man med liten gestalt, med mycket energiska ansigtsdrag, hvilka läto sluta till en fast, viljestark karaktär. Den stora menniskomassans entusiastiska helsningar syntes hos honom väcka stort välbehag. Han blef icke trött på att vänligt tacka ända tills han uppnått målet, stannade framför portalen till Capitolium och höll ett tal, som likväl ohördt förklingade, öfverröstadt af sorlet. De dånande lefveropen, longlive och andra utrop tystnade icke förr, än han dragit sig till baka till detinre af Capitolium. Men lugnt blef det icke; nu utöfvades kritik och utbyttes förhoppningar och farhågor, såsom det öfver alt plägar ske vid ombytet af sådana inflytelserika personligheter.

Men snart upprullades en annan bild för åskådarnes ögon, som äfven gaf samtalet en annan riktning.

En lika elegant vagn som presidentens for igenom spaliern, på hvars med björnskinsmössor beklädda kuskar man genast igenkände ryska sändebudets vagn. Han helsades med nästan lika entusiastiskt jubel som presidenten. Så hade också kejsar Alexander dels af sympati för slafvarnes befrielse, dels af politik städse visat uppriktigt tillmötesgående mot unionen. Han själf hade för få år sedan befriat sitt rikes slafvar, de lifegne, ur deras ovärdiga ställning och måste af denna orsak äfvensom af vedervilja mot sydstaternas revolution bevisa sig såsom en trogen vän till unionen. Äfven ville han i det så kallade ryska Amerika hafva en trogen bundsförvandt i nordstaterna. Däraf hans vänskapliga ställning till unionen och hans vedervilja mot de revolutionära slafhandlarne. Detta visste folket och därför uttryckte det sin glada tacksamhet för det förbifarande ryska sändebudet.

Men plötsligt slog denna jublande stämning om i motsatsen, ett allmänt mummel gjorde sig märkbart, när Englands och Frankrikes sändebud reste förbi. Man tänkte på de vapenförsändelser, hvilka från båda länderna lemnats till slafhandlarne, och på de kapare, som hufvudsakligen i England bygts för de revolutionära sydstaterna och åstadkommit outsägligt elände.

»Alabama!» ljöd det såsom från en mun. Denne beryktade kapare var icke blott bygd i England utan äfven släpt af stapeln fullständigt beväpnad för slafegarne. Genom detta mäktiga hjälpmedel förmådde de längre motstå unionen, än det varit möjligt utan det samma. Visserligen utgingo dessa understöd och denna vapenhandel blott från snikne privatmän, men båda regeringarna voro enligt den allmänna folkrätten förpligtade att förhindra de samma. Från moralens, humanitetens och folkrättens synpunkt fingo de icke tåla det och måste utöfva den strängaste vaksamhet.

Detta understöd till slafegarne har sedermera stått det trogna Albion dyrt.

Efter krigets slut fordrade unionen hos England skadeersättning därför, att det tillåtit dessa skeppsutrustningar jämte vapenhandeln, och Albion måste efter en skiljedomstols utslagbekväma sig att utbetala femton millioner dollars för att undvika ett krig.

Efter de engelska och franska sändebuden följde snart det italienska, österrikiska, preussiska och andra. Gent emot dem förhöll sig mängden neutral på samma sätt som deras staters regeringar förhållit sig neutrala gent emot de kämpande partierna. Man talade om de eleganta vagnarna, den granna betjäningen och kom därefter åter till baka till presidenten Johnson. Af honom väntade man en sträng tuktan på slafegarne, hvilka börjat detta fruktansvärda, människomördande, länder förödande krig och med bestialisk råhet fört det till och med mot värnlösa fångar.

Ännu hade man icke trädt deras slafekonomi för nära, norden hade till och med gjort dem talrika fördelaktiga medgifvanden, och likväl afföllo de från unionen, när nordstaternas kandidat Lincoln erhållit seger vid valet. Ehuru under hela 44 år endast presidenter ur deras midt och af deras tänkesätt stått i spetsen för regeringen, voro de likväl så oförskämdt fräcka, att de vid första misslyckande i sina valspekulationer började öppet krig, emedan nordstaternas kandidat segrat, hvilken icke räknades till deras parti och icke häller kunde vinnas för deras människohandel.

När Lincoln för andra gången valdes till president och Johnson till vicepresident, var den fyraåriga striden nära sitt slut. Det gälde nu att ordna de förstörda statsförhållandena, bota de sociala skadorna och hålla dom öfver de blodiga förbrytare som åstadkommit affallet från unionen och börjat kriget mot den samma.

Johnson höll man för en sträng domare. Efter sitt tillträde till ämbetet såsom vicepresident hade han vid en officielfest i Richmond uttalat dessa ord: *»Högförräderi är en af de svåraste förbrytelser; för högförrädaren är döden till och med ett för lindrigt straff. Hans gods måste äfven hemfalla till staten. Jag föreslår repet för anstiftarne och ledarne, hvilka bragt en så outsäglig blodsutgjutelse och olycka öfver oss. Ingräfven det djupt i edra hjärtan: högförräderi är den afskyvärdaste förbrytelselse, och förbrytarne skola lida sitt straff.»*

Dessa ord af Johnson gingo från mun till mun. Och så höll man honom då för den kränkta rättvisans och

mänsklighetens hämnare.Slafhandlarne hade icke blott genom det nedriga i det förrädiska affallet och kriget gjort sig föraktliga i hela den sedliga verldens ögon utan äfven genom det gräsliga sätt, på hvilket de förde kriget. Och när de voro totalt besegrade och det blodiga dramat gick till ända, trodde de sig ännu i sin vansinniga förblindelse och bottenlösa uselhet genom lönmord än en gång kunna leda ödet till sin förmån. De ville genom mordet på samtlige högre ämbetmän återvinna sin förlorade makt. Deras lejda lönmördare hade, såsom redan är sagdt, icke blott Lincoln utan äfven statsministern Seward, vicepresidenten Johnson, krigsministern Stanton, general Grant m. fl. på dödslistan. Under det Lincoln blef skjuten på teatern, blef den i sin våning sjuk liggande Seward öfverfallen af en mördare vid namn Payne och svårt, men icke dödligt sårad. De öfriga offren undgingo blott genom en händelse det rysliga ödet, såsom ofvanföre berättats. Detta sista oerhördt nedriga dåd af de helt och hållet demoraliserade slafhandlarne påtryckte dem en outplånlig skamfläck och uppväckte bland hela den civiliserade mänskligheten en verklig afsky för dessa urartade varelser. Får man då förundra sig öfver, om en stor del af unionens befolkning ropade icke blott på rättvisa utan äfven på hämnd?

Att man ville veta hufvudmännen, anstiftarne och ledarne på ett alldeles särskildt sätt bestraffade, var ju så självklart, så naturligt, att man icke kunde tänka sig motsatsen. Stenarne skulle hafva rörts, om rebell-ledaren Jefferson Davis och hans medhjälpare undkommit ostraffade; de, som genom sitt skamlöst påbörjade krig mot sina medborgare voro skuld till många hundra tusendens död !!

Johnson hade altså på festen i Richmond offentligen uttalat hvad hela den förnuftiga mänskligheten tänkte och sade. Man väntade nu, att han äfven såsom president skulle handla i enlighet med sina ord. Däraf folkets entusiastiska hyllning, alldeles sådan som den, som kommit Lincoln till del.

Det var äfven ännu en annan orsak, hvarför Lincoln och Johnson så älskades, beundrades och verkligen ärades af folket. De voro folkets högt betrodde män till följd af sin börd och sina tänkesätt. Båda hade från arbetsklassen svingat sig upp till presidenter för ett af de störsa statskomplex i verlden. Från den fattige handarbetarens enkla koja hade de förts till kongressen och ändtligen till Hvita huset i Washington.Lincoln hade liksom Johnson icke en gång tillfälle att erhålla den första undervisningen i en skola, emedan i de röjda skogarne och på de nyodlade fälten väl funnos enskilda hyddor, men ännu inga städer och byar. Ett par grannar förbarmade sig öfver den fattige vetgirige gossen och lärde honom att läsa och skrifva. Sedermera kom han genom faderns förändrade nyodling den civiliserade mänskligheten något närmare och kunde besöka en privatskola. Därefter blef det att hacka, gräfva, så, skörda, fälla träd och förrätta andra svåra arbeten. Och likväl har af denne den fattige handarbetarens son blifvit en stor politiker och mäktig statsman!

Detta imponerade på och smickrade folket, ty det var ett faktiskt bevis på att i deras land alla statsborgarne voro lika för lagen, att alla hade samma rättigheter och samma pligter, att den fattigaste så väl som den rikaste kan nå till de högsta statsämbetena, om han besitter förmåga och folkets förtroende kallar honom därtill.

Var Lincoln i sin ungdom en fattig arbetare i skog och på fält, så var Johnson en fattig hopkrymt innesittare — en skräddare. Från sitt skräddarebord hade han kommit till den stora nordamerikanska unionens presidentstol, och det på en tid, när unionen genom de sydliga rebellernas underkufvande åter kommit till höjden af sin makt.

Detta gaf ett outtömligt ämne åt den framför Capitolium församlade mängden, hvilken hade sett den forne skräddaren såsom »Förenta Staternas president» fara till residenset.

Men en president måste dock hafva stora och djupa kunskaper, och hvar hade Johnson fått dem?

En skola, ett universitet, kunde han besöka lika litet som hans kollega Lincoln. Han måste altså på sitt skräddarebord hafva läst mycket, studerat mycket. Sannolikt liknade han dessa vetgirige, som icke gifva sig tid till att äta och äfven under måltiden hafva sin bok liggande framför sig och se mera i den än på talriken. Under det Johnson förde nålen, läste han, såsom redan är sagdt, verldshistoria och särskildt sitt fädernesland historia. Och i stället för att efter slutadt arbete drifva omkring på krogarne, satt han hällre hemma framför lärda verk, studerade stats- och rättsvetenskap äfvensom den nordamerikanska unionens författning och lagstiftning, i hvilken ödet för framtiden beskärt honom att spela en stor roll.Sitt anseende, sin ställning hade han förvärfvat sig

blott genom kloka tal vid de politiska sammankomsterna, vid valstriderna. Hans klara förstånd, det skarpa omdömet om fosterlandets sociala onda, hans kunskap i lagarne och de politiska förhållandena — alt detta framstäldt i en för alla tydlig och alla öfvertygande vältalighet förskaffade honom folkets gunst äfvensom Lincolns förtroende.

Denne hade strax efter sitt första tillträde till presidentämbetet utnämnt Johnson till militärguvernör öfver Tennessee. I denna ställning förvärfvade han sig genom rättvisa och hänsynslös energi förbundsregeringens förtroende och stor kärlek bland alla unionens vänner, under det han för slafhandlarne var en nagel i ögat. I följd af denna popularitet valde man honom vid Lincolns andra presidentskap till dennes vicepresident och hoppades nu af de båda energiske männen unionens fullständiga återställande äfvensom anstiftarnes och rebellanförarnes rättvisa bestraffning.

Häröfver diskuterades ännu mycket framför Capitolium. Hvar och en opartisk skall nu fråga, huru och hvarigenom detta fruktansvärda hat mellan medborgarne i en stat uppstod. Var det verkligen genom sydstaternas sårade fåfänga öfver att ändtligen en gång en nordens kandidat blef vald till president? Eller fruktade de af denne man ett intrång i sitt välstånd, i sin existens ?

Dessa frågor har jag besvarat i min lilla historiska »Återblick på uppkomsten af tvedrägten mellan nord- och sydstaterna.» Genom de skildrade striderna förklaras äfven dessa båda ur folket komne mäns uppstigande till presidentvärdigheten, hvilket sannolikt icke skulle kunnat ske under lugna, ordnade statsförhållanden. Ja, man kan till och med påstå, att båda männen blefvo stora blott i och genom sitt lands partistrider; ty det var idéer, lagar och rättigheter, som man stred om. Man måste altså beväpna sig med kunskaper, om man ville andligt besegra fienderna. Blotta pratet hade ingen verkan. Politikens, stats- och rättslärans, nationalekonomiens och det sunda människoförståndets grunder måste framställas i församlingen, om talarne ville öfvertyga och värfva anhängare. Till sådana tal fordras trägna studier, de kunna icke läras vid glasen.

Af de statliga och sociala förhållandena, af syd- och nordstaternas geografiska läge äfvensom af den af olikamänniskoracer bestående befolkningen kunna de fruktansvärdt blodiga striderna förklaras. Under dessa strider sågo vi, huru Lincoln och Johnson kommo till anseende och makt, ja, huru de ändtligen städes i spetsen för en af de största och mäktigaste stater för att lösa en jätteuppgift, som få voro vuxne. På dem tillämpas Schillers ord: *»Med sina högre mål ock mänskan växer».* —

Svårligen hafva de båda männen i sin ungdom drömt om så höga ämbeten. Lincoln i de amerikanska urskogarne, Johnson på skräddarebordet togos i ungdomen så mycket i anspråk af omsorgerna för dagligt bröd, att inga äregiriga planer kunde slå rot hos dem. Tid och förhållanden måste bereda jorden, väcka de slumrande andekrafterna hos båda och sporra dem till själfverksamhet för att göra dem skicklige till de dem bestämda uppgifterna.

Låtom oss nu betrakta Johnsons verksamhet som president.

Master Andreas Johnson såsom Förenta Staternas president.

Enligt unionens författning öfvertager vicepresidenten genast ämbetet, om presidenten dör eller på annat sätt förhindras att förvalta det samma. Den 15 april kallades altså mäster Andrew Johnson till presidentvärdigheten i de nu verkligen åter »Förenta Staterna i Nordamerika». Han aflade på denna dag ed på författningen och mottog de högsta ämbetsmännen samt följande dag de utländska staternas sändebud.

Situationen var trots den ärorika segern och rebellstaternas fullkomliga underkufvande ännu altjämt tillräckligt kritisk. Landets stora ruin, den kolossala förlusten af människor, den till oerhörda summor växande statsskulden,

de gensträviga partierna, som skulle bekämpas, — alt detta gjorde statens högsta ämbete till en tung börda.

Norden hade under kriget genom sår och sjukdomar förlorat inemot 325,000, södern omkring 200,000 man, de icke inberäknade, hvilka hemkommit såsom krymplingar. Den före kriget sig ännu icke till 300 millioner belöpande statsskulden uppväxte till 2,800 millioner dollars. Från den 1 april 1864 ända till 1865 dagligen 2,100,000, under krigets sista månad kostade hvarje dag nästan 4 millioner dollars. Utom denna hela unionens skuldhafva likväl äfven de enskilda staterna och städerna nödgats belasta sig med särskilda lån. Hvad som ännu gjorde denna jätteskuld synnerligen besvärlig var den höga räntefoten — 5 ända till 7 procent — mot hvilken lån kommo till stånd. Därför tog endast räntans årliga inbetalning en betydlig summa i anspråk.

Den största uppgiften för presidenten var och förblef likväl de återeröfrade rebellstaternas rekonstruktion. Det var en klippa, mot hvilken många kunde stranda.

Hvad skulle ske?

Skulle de återeröfrade staterna, upptagne i unionen, återinträda i sitt forna förhållande och sända deputerade till kongressen, såsom hade ingenting skett?

Då hade ju detta partis gamla intrigspel kunnat begynnas å nyo. Det skulle hafva gjort unionens segrar och eröfringar äfvensom slafemancipationen och de mot slafveriet vidtagna måtten och stegen till blotta illusioner. Detta vore icke blott oklok politik, det vore dumhet och förräderi.

Med rätta måste altså tils vidare ett slags krigstillstånd förblifva bestående i sydstaterna, såsom det från urminnes tider varit fallet i alla återeröfrade länder. Den talrika armén upplöstes med undantag af 70,000 man och i rebellstaterna, förlades en besättning för att upprätthålla lugn och ordning.

En annan stor fråga uppstod om rebellanförarnes bestraffning. Folket i sydstaterna, d. v. s. den stora massan, hade, mer eller mindre skyldigt, lidit nog genom kriget, och *fick icke göras så ansvarigt därför som upprorets hufvudmän och ledare.* Men att dessa icke skulle komma ostraffade undan fordrade både logik, klokhet och rättvisa.

De, högförrädarne och anstiftarne af kriget — upphofvet till ländernas och folkens förhärjande och det alldeles obeskrifliga eländet — de, som voro skyldige till många hundra tusendens död och sår — de kunde och fingo icke gå fria; det fordrade den eviga rättvisan till försoning för det myckna oskyldigt utgjutna blodet och klokheten bjöd att afskräcka dylika lystnader, för att förhindra vidare försök till högförräderi.

Det kunde och finge dock icke mera heta: »De små tjufvarne hänger man, de stora låter man gå». Detta hånfulla ordspråk finge icke gå i uppfyllelse på rebellernas hufvudmän.

I Johnson helsade man därför nästan allmänt rättvisans hämnare. Hans första uppträdande motsvarade äfven folketsförväntningar. Den 29 maj utfärdade han en proklamation, hvars hufvudsakliga innehåll jag vill citera:

»Jag, Andrew Johnson, Förenta Staternas president, förklarar härigenom, att jag förlänat alla personer, hvilka direkt eller indirekt deltagit i upproret — med undantag af de nedanföre särskildt uppräknade — full amnesti med återställande af deras egendom, med undantag af eganderätten till slafvar och af sådana fall, där redan rättsliga förhandlingar pågå med afseende på konfiskationen af vissa rebellers egendom. Denna amnesti förlänas dem likväl blott med det vilkor, att de svära och äfven hålla följande till protokollet fogade ed: Jag N. N. svär och försäkrar högtidligt inför den alsmäktige Guden, att jag från denna stund skall troget understödja Förenta Staternas konstitution och försvara unionen, och att jag lika troget skall lyda alla lagar och förordningar, hvilka under upproret blifvit utfärdade beträffande slafveriets afskaffande, och troget understödja de samma, så sant mig Gud hjälpe.

»Härifrån äro följande klasser undantagne:

1. Alla de, hvilka såsom civila eller diplomatiska ämbetsmän eller annars såsom in- och utländska agenter tjänat den s. k. konfederationen.

2. Sådana, hvilka lemnat domarebefattningar i Förenta Staterna för att understödja upproret.

3. Sådane, hvilka såsom militär- och marinofficerare öfver öfverstes rang tjänat rebellernas regering.

4. Alla, som lemnat sin plats i kongressen för att understödja upproret.

5. Alla de, som nedlagt sina ämbeten inom unionens armé eller flotta för att undandraga sig pligten att göra motstånd mot rebellerna.

6. Alla de, som stått i förbindelse med dem.

7. Alla de personer, som aflägsnat sig från Förenta Staterna eller ännu äro frånvarande i afsigt att understödja upproret.

8. Samtlige rebellstaternas militär- och marinofficerare, hvilka genom regeringen uppfostrats i krigsakademien i West-Point eller i Förenta Staternas sjökrigsskola.

9. Alla personer, hvilka såsom rebellstaternas guvernörer beklädt inkräktade platser.

10. Alla personer, som lemnat sina hem inom Förenta Staternas jurisdiktion och begifvit sig utanför den federala militär-linien och in i rebellstaterna för att understödja upproret.11. Alla personer, som på öppen sjö stört Förenta Staternas handel, och de, som från Canada gjort infall i Förenta Staterna eller varit sysselsatta med att tillintetgöra Förenta Staternas handel på de sjöar och floder, som skilja de engelska provinserna från Förenta Staterna.

12. Alla personer; som aflagt amnestieden, sådan den föreskrifvits af presidenten i hans proklamation af den 8 december 1863, eller efter denna proklamation svurit trohetseden till Förenta Staternas regering, men icke hållit eden.

13. Likväl kunna af hvarje klass af de till undantaget hörande personerna amnestiansökningar inlemnas till presidenten, hvilka ansökningar benäget skola på liberalt sätt så till vida tagas i öfvervägande, som det är öfverensstämmande med omständigheternas faktiska förhållande och Förenta Staternas fred och värdighet.

Statsministern skall på vederbörligt sätt utfärda föreskrifter och regulativ för amnestiedens upptagande och afgifvande, så att regeringen blir skyddad för bedrägeri.

Gifvet i Washington den 29 maj 1865 i 89 året af Förenta Staternas oafhängighet.

Andrew Johnson

På uppdrag af presidenten: *W. H. Seward*, statssekreterare.»

Denna proklamation vann till och med bland republikanarne icke något allmänt bifall, först och främst emedan den möjliggjorde ett bestraffande af de officerare och soldater, hvilka genom kapitulation fått sig nåd tillförsäkrad, och för det andra emedan presidenten med afseende på benådningsrätten tillåtit sig för stort spelrum.

Angående den flyktige rebellpresidenten Jefferson Davis, som äfven misstänktes att hafva anstiftat komplotten till mordet på Lincoln, utsattes ett pris för hans tillfångatagande. När han, såsom ofvan berättats, upptäcktes i fruntimmerskläder och togs till fånga, måste han vandra i fängelse.

En tysk skriftställare skrifver med anledning häraf: »Till och med från bojorna skonades icke denne olycklige man (Davis)».

Hvilket otillbörligt medlidande! Liksom om denne statsförbrytare, denne upphofsman till och medbrotsling i kriget och det jämmerliga eländet — liksom om denne medskyldige till hundra tusendens död förtjänat ett annat öde!! —Johnson gjorde ett för stort bruk af den honom tillkommande benådningsrätten. Till och med rebellstaternas öfverfältherre, general Lee, beviljades på egen begäran amnesti. Därigenom aflägsnade Johnson från sig många af unionisterna. Till och med hans ifrigaste anhängare förbittrades på honom och kunde icke bringa hans förra yttrande om högförrädarnes bestraffning i samklang med hans nuvarande förfarande. Så

började hatet att röra på sig och beskylla honom, *att han med sina för många benådningar af beryktade rebellanförare fullföljde blott ett enskildt politiskt mål för att komma till makt och större inflytande.*

Att ännu en tid bibehålla krigstillståndet i sydstaterna bjöd den politiska klokheten. De rebeller, som man i går afväpnat, kunde man icke i dag gifva full frihet, till och med om de icke tänkt på att å nyo operera mot förbundsauktoriteten.

Johnson stälde därför, såsom redan Lincoln gjort med återeröfrade stater, sydstaterna under provisoriska förbundsguvernörer och indelade dem i fem militärdistrikt, i spetsen för hvilka stodo generaler för att genast kunna undertrycka tillfälliga fredsstörande uppträden. Dessutom fingo de icke inblanda sig i den borgerliga administrationen. Guvernörerna fingo icke utöfva någon diktatur. Befolkningen skulle själf ordna sina angelägenheter.

Slafemancipationens förverkligande försiggick visserligen icke utan excesser från slafegarnes sida, hvilka icke lätt kunde umbära sin kära »svarta arbetsboskap», men det skedde blott i enskilda fall, hvilka icke hade till följd upplopp i massa.

Några sydstater sände deputationer till Washington för att utverka krigstillståndets upphäfvande och gynsamma vilkor i och för sin reorganisation. Johnson mottog dem vänligt och uppstälde följande tre hufvudvilkor:

»Att bifalla det författningsamendement, som inför slaveriets upphäfvande såsom grundlag i unionsförfattningen; att som ogiltiga förklara de beslut i deras legislatur, som röra secessionen (skilsmässan från unionen); att icke erkänna, resp. icke inbetala de af sydstaterna i och för kriget upptagna lånen, men däremot erkänna de af unionen åsamkade skulderna.»

Så svårt det äfven var för folket att härtill säga ja, tvangs det likväl därtill af den järnhårda nödvändigheten i dess situation.

Men andra strider uppstodo för Johnson med kongressen, specielt med det republikanska partiet. Detta fullföljde den tendensen, att nu vid sydstaternas reorganisation iuskränka desammas för stora enskilda rättigheter, och förstärka centralregeringen. Erfarenheten hade lärt, att slafegarne vid alla tillfällen, då de lade i dagen sin hersklystnad och söndringslusta, städse åberopade sig på de enskilda staternas suveränitet och i flere fall stälde.denna till och med öfver unionsförfattningen. *Ja, att de höllo ett affall för berättigadt, emedan det i följd af hvarje stats suveränitet och konstitutionen stode honom fritt att utgå ur unionsförbundet.*

Hvar och en med kännedom om förhållandena måste äfven tillstå, att centralregeringens band på de enskilda staterna före kriget var för svagt, och att det blott härigenom blef de sydliga länderna möjligt att affalla och börja krig och till och med taga till sig unionens alla vapenarsenaler. Ja, till och med den afskyvärda terrorism, som slafegarne flere årtionden igenom utöfvat, kunde icke en gång afskaffas genom unionsförfattningen. Det var altså statsklokt och äfven med rättvisan öfverensstämmande, när det republikanska partiet nu ville begagna tillfället att stärka förbundsauktoriteten och inskränka slafegarnes godtyckliga regemente. Det gick blott för långt i några fordringar. Och man kan betrakta det såsom löjligt och opolitiskt, att det ville gifva den nyss ur slafveriet befriade negern rösträtt.

Denna fattiga, hittils såsom djur behandlade människoklass, som kunde hvarken läsa eller skrifva och icke hade en aning om legislatur och konstitutionell författning, altså i de flesta fall als ingenting visste, hvad dessa val och omröstningar hade att betyda, — hvad skulle dessa människor företaga med valrätten!!

En del af republikanarne trodde sig härigenom kunna bryta bomullskonungarnes öfvermakt och öfverlägsna antal, d. v. s. öfverrösta dem. Dessa goda människor betänkte likväl icke, att de röstberättigade negrerna först därigenom kunde blifva ett vapen i händerna på sina forna herrar och nu begagnas såsom s. k. »röstdjur». Här behöfdes inga dyrbara mutor, ett glas bränvin var nog, och den svarte röstade som hans gifvare bjöd honom.

Vi veta dock, huru till och med i civiliserade stater valen i många fall förfuskas af det okunniga folket.

Hvad förmår bonden att vid riksdagsvalen icke rösta för den frisinnade kandidaten utan för herr guvernören eller

andra inflytelserika ämbetsmän?!Fruktan och ångest att i motsatt fall råka i onåd hos den stränge herren, eller — såsom det heter på folkspråket — för att därigenom ställa sig in hos honom.

Johnson hade i detta fall en mycket förnuftig åsigt, hvilken han med följande ord uttalade inför en deputation från sydstaterna: »Då jag betraktar valrätten enligt författningen såsom de enskilda staternas sak, kan jag såsom unionspresident icke göra mina åsigter om den samma så mycket gällande som jag kunde, om jag hade en politisk verksamhet i mitt lilla fädernesland Tennessee. Då skulle jag tala därför, *att valrätten så småningom i tidernas lopp gåfves åt negrerna, oeh då först åt dem, som kämpat för unionen, därefter åt dem, som kunna läsa oeh skrifva, och ändtligen åt dem, som genom att ega en förmögenhet på 200 eller 250 dollars bevisa, att de kunna uppehålla sig genom sitt arbete.* Men att nu gifva alla negrerna rösträtt skulle vara att frambesvärja ett racekrig.»

Om ock det senare icke hade gått i uppfyllelse, så hade dock stora missförhållanden uppstått.

Johnson fordrade tils vidare af sydstaterna blott »tillstånd för negrerna, att inför rätta uppträda såsom vitnen och målsmän, samt att man sörjde för deras skolundervisning», hvilken ända hittils varit dem förmenad.

Detta är också ett bevis på hans praktiska statsklokhet, liksom äfven följande yttrande med afseende på sydstaternas reorganisation. Han sade till en deputation: »Ehuru sydstaternas avtonomi teoretiskt är alldeles sådan som före kriget, har dock detta krig praktiskt *gifvit förbundet makt och rätt att bringa den genom omstörtningen af alla rättsliga förordningar och förhållanden i dessa stater nödvändig blifna reorganisationen i samklang med händelsernas sedan dess skedda utveckling.* Men denna makt måste användas med försigtighet och utan omstörtning. Det är bäst, om man låter reorganisationsverket ombesörjas af sydstaterna själfva. Om de göra det orätt, så ligger makten i vår hand att kunna förbättra deras misstag.»

De besegrade sydstaterna fogade sig med klokhet och slughet i de genom eget förvållande åstadkomna förhållandena. De hade icke på en natt blifvit unionstrogna, men de måste nu i sitt eget intresse foga sig efter den järnhårda nödvändigheten. De till undantagen hörande bådo till största delen om benådning, hvilken frikostigt gafs dem af Johnson. I följd därafförsiggingo valen till de enskilda staternas legislatur äfvensom till de förenade staternas kongress med stort intresse. De af Johnson fordrade ändringarna i de enskilda författningarna äfvensom sanktionerandet af amendementet till unionsförfattningen antogos med stor majoritet. På hösten 1865 valde de med Johnsons bifall sina guvernörer — hvilka hittils insatts af centralregeringen — äfvensom sina senatorer och representanter i kongressen.

Därmed voro de unionstrogne icke belåtne. De ville låta krigstillståndet fortfara ännu längre i sydstaterna och ville icke anse dessa berättigade att inträda i kongressen. Och det just af den hufvudorsaken, *»att de fruktade, att den genom slafegarne uppkommande majoriteten skulle omintetgöra alla lagförslag till centralregeringens stärkande samt åter göra det forna demokratiska herraväldet gällande.»*

Den högt förtjänte general Butler, senatorerne Summer, Wade och med dem det stora republikanska partiet yrkade på uppfyllandet af Johnsons löfte, nämligen att rebellanförarne skulle bestraffas, deras politiska rättigheter fråntagas dem och deras förmögenhet konfiskeras.

Dessa fordringar voro äfven fullt berättigade, så vida det icke äfven nu skulle heta: »De små tjufvarne hänger man, de stora låter man gå.»

Men icke blott på grund af rättvisa skulle de tilldelas sitt förtjänta straff, utan på grund af politiken. Slafegarnes så många år igenom mycket missbrukade herravälde måste brytas, om en enhetlig och stark centralregering skulle komma till stånd.

Denna af det stora flertalet i landet hysta åsigt förkastade Johnson och fullföljde sin benådningspolitik. Han blef därför, dag från dag alt mer impopulär och till och med förhatlig.

Då man icke kunde återkalla hans talrika benådningar i deras civilrättsliga följder, uppstälde man följande sats:

»Då sydstaterna i följd af sitt uppror förlorat sin rätt som stater, måste de behandlas såsom blotta territorier, förvaltas af förbundsregeringen och få ännu icke sända några deputerade till senaten och kongressen.»

Territorier äro sådana statsområden, som ännu icke hafva 60,000 invånare och altså icke betraktas såsom stater. —

Genom att utesluta sydstaternas deputerade från kongressen hoppades man att bättre kunna fullborda reorganisationsverket likasom förbundsregeringens stärkande.

Johnsons brytning med kongressen.

Johnsons hela förra lif borgar därför, att hans nu varande försonlighetspolitik väl till största delen framgick af ädla motiv. För ett biinflytande eller en bestickning från sydstaternas sida var han säkerligen icke tillgänglig. Af en sådan hade han i en mycket ringare ställning icke låtit vinna sig. Ja, han hade till och med på en tid, då det stod illa till med unionen och man icke kunde ana, att den skulle bestå krisen och triumfera såsom segrare, satt hus, hem och lif på spel i dennas tjänst. Huru skulle han då nu såsom högt uppsatt president för det stora statsväsendet kunna låta vinna sig genom en lumpen penningsumma?!

Detta är alldeles otänkbart. På sin höjd kan man tillskrifva den gamla tillgifvenheten för hans hemland någon andel häri. Men af hans tal och proklamationer framgår det klart, att han handlade efter sin inre öfvertygelse, och att han trodde sig genom sin försoningspolitik kunna återställa freden mellan nord- och sydstaterna.

Att han härutinnan bedrog sig och höll slafegarne för bättre och försonligare, än de voro, hafva så väl tidigare som senare tilldragelser åter bevisat. Jag erinrar blott om den där lönmördareligan, kallad »Ku-Kux-Clan», och det demokratiska partiets nyaste fräcka uppträdande, hvilket vill göra händelserna ogjorda och åter införa det gamla slafveriet.

Men Johnson leddes äfven vid sin politik af författningsbetänkligheter. Han trodde, att enligt unionsförfattningen hvarken presidenten eller kongressen hade rätt att på längre tid utesluta sydstaterna från författningen, resp. från att vara representanter i kongressen, och väntade, att sydstaternas senatorer jämte representanter åter skulle intaga sina platser.

Dessa författningsbetänkligheter kunde man icke låta gälla. Sydstaterna själfva hade först brutit författningen och skoningslöst fört krig mot den samma och dess anhängare. Hvad skulle de hafva gjort, om de segrat?!

Därpå lemnar hela deras handlingssätt svar.

Att nu åter vilja regera dessa människor efter bokstafven i den författning, som de själfva brutit och bekrigat, hade ju varit oklokt. Man skulle åter satt i deras händer de genom fyraårig blodsutgjutelse dem fråntagna vapen och medel, för attde vid första lägliga tillfälle å nyo skulle kunna börja spelet. Johnson själf hade ju sagt, att *kriget gifvit förbundet makt och rättighet att bringa den genom omstörtningen af alla rättsliga förordningar och förhållanden i dessa stater nödig blifna reorganisationen i samklang med händelsernas sedan dess skedda utveckling.*

Men sydstaternas deputerade i kongressen skulle hafva pålagt denna reorganisation en trång hämsko och fortsatt sin gamla partitaktik.

Det får altså icke betraktas såsom partifanatism, såsom hämndbegär hos republikanerne, att de ville verkställa denna reorganisation utan plantagebaronernas hämsko. Politisk klokhet och sydländarnes genom deras handlingar tillräckligt kännetecknade karaktär bjödo deras uteslutande.

Ännu löjligare är det, när en tysk skriftställare, såsom Heinrich Blankenburg i sin bok, talar om författningsbrott och säger: »Norden beträdde revolutionens mark, den förnekade författningen.» — Detta hade ju skett af sydstaterna!

För öfrigt skulle ju författningens rättigheter blott tils vidare icke komma de rebeller till del, hvilka själfva brutit och bekrigat den — och det icke af hämndbegär utan med full beräkning — för att icke genast åter gifva dem medel och vapen i händerna till nya strider. Blott tils vidare skulle ju detta tillstånd upprätthållas, sådant det skapats af kriget och sådant det rent af var nödvändigt till skydd för unionsförfattningen och de unionstrogna staterna!!. Detta fordrade icke blott den försonande rättvisan utan äfven statsklokheten.

Den på hösten 1865 sammanträdande kongressen handlade således rättvist och klokt, då den genom sin sekreterare lät förklara de anlände sydstaternas representanter såsom icke lagligt legitimerade och deras val såsom ogiltigt.

Om slafbaronernas samme tyske advokat säger häremot: »Ingen, som eger någon kunskap i statsrätten skall i författningen kunna upptäcka den minsta antydan till rättfärdigandet af ett sådant förfarande» — så kan man svara därpå, att unionsförfattningens upphofsmän häller icke kunde förutse, att den samma skulle af slafegarne brytas och bekrigas. Men likväl står i författningen en artikel om *högförräderi och dess bestraffning.* Men att åter benåda dessa högförrädare, innan dådet knapt hunnit fullbordas, var ju spott och hån med den för *heligoch okränkbar förklarade författningen.* Om rebellanförarne kommit ostraffade därifrån, så skulle ju endast det varit nog att uppmuntra till en ny förbrytelse.

Clerk Mac Pherson uppfylde altså blott en pligt, då han ansåg de elfva rebellstaternas deputerade icke vara legitimerade och midt för deras näsa stängde dörren för dem.

Johnson ville likväl icke stifta lagar utan sydstaternas representanter och motverkade därför kongressen. Hans hufvudargument var: »Representanterna från en del af unionen äro icke berättigade att gifva samtlige staterna lagar och mycket mindre att dekretera speciallagar för de icke representerade staterna.

Men denna grund kan likväl blott vid normala statsförhållanden vara giltig i stater, som lefva i fred och vänskap med hvarandra och gemensamt akta på och följa författningens lagar, men icke med afseende på rebeller och högförrädare, som själfva brutit författningen. I följd af en sådan falskt använd teori hade man ju också måst upphäfva krigstillståndet strax efter kapitulationen, resp. eröfringen, och åter styra rebellerna efter författningen.

Men det har själfve Johnson icke hållit för rådligt, utan låtit undantagstillståndet bestå ännu i månader. Höll han detta för nödvändigt för lugnets och ordningens återställande, så borde han häller icke hafva förargats på kongressen därför, att denne af samma skäl ville låta undantagstillståndet fortfara, tils reorganisationen fulländats och rebellerna fullständigt fogat sig efter lagarne. Johnsons järnfasta karaktär, hvilken vi beundra i hans forna lif, manifesterade sig, ty värr, i denna situation till hans nackdel. Han höll orubbligt fast vid sin åsigt — och konflikten med kongressen kom till utbrott.

På första dagen af den 39:de kongressen, hvilken samlades i december, framstälde Thaddeus Stevens från Pensylvanien ett förslag: »Att båda husen måtte uppdraga åt ett af femton medlemmar bestående utskott att undersöka tillståndet inom de stater, som deltagit i upproret, och afgifva ett utlåtande, om några af dessa och i så fall hvilka af dem voro skicklige och berättigade att åter upptagas i sin förra ställning inom unionen.»

Detta förslag antogs med 123 röster mot 36. Statsklokheten bjöd detta. —

I senaten framlemnade Wilson från Massachusetts en bill, hvilken förklarade de af slafstaterna utfärdade »Blacklaws»(undantagslagar för de svarte) äfvensom »Fredmens-Codes» (undantagslagar för frigifne), i allmänhet rebellstaternas alla lagar och förordningar, hvilka statuera en rättsolikhet »på grund af hudfärgen», för upphäfda och vid straff, förbjöd deras tillämpning.

Dagen därpå visade sig presidenten Johnson i kongressen för att uppläsa sitt budskap, i hvilket han framstälde grunddragen af sin förvaltningspolitik. Det obestridligen af honom själf författade aktstycket karaktäriserar hela hans tänkesätt och rättsåskådning så träffande, att jag, för att lemna tillfälle till en närmare uppfattning af hans person och af situationen, därur återgifver de vigtigaste satserna:

Medborgare i senaten och representanthuset.

I det jag tilltalar Er, håller jag det för min heliga pligt, att i folkets namn tacka Gud för unionsstaternas upprätthållande. Därefter vända sig våra tankar till den genom lönmord döde presidenten, hvilken djupt sörjes och beklagas icke blott af nationen utan äfven af andra folk. Denna sorg finner tröst blott i betraktandet af hans lif och verksamhet, i det han genom folkets förtroende för andra gången kallades till statens högsta ämbete och gjorde ett slut på det borgerliga kriget. Hans död vältrade på mig en börda och svårare sorger, än någon enda af mina företrädare fått vidkännas.

För att kunna uppfylla mina svåra värf, behöfver jag understöd och förtroende af alla, som med mig äro verksamme i de olika regeringsafdelningarna, behöfver jag understöd af hela folket. Jag känner blott en väg till erhållande af denna oumbärliga hjälp, och denna är det öppna framställandet af de principer, som leda mina handlingar. Ty jag vet med mig, att resultatet af mina arbeten till största delen beror på edert bifall.

Unionen Förenta Staterna i Nordamerika skulle enligt stiftarnes idé vara så länge som de enskilda staterna och bilda en fullkomlig förening af dessa enskilda stater genom folkets vilja. Försynens ledning kunde aldrig tydligare skönjas i människolifvet än när den åstadkom dessa staters förening. Det är den största tilldragelse i den amerikanska historien och tillika den följdrikaste för alla folk på jorden.

Konventionens medlemmar, hvilka gjorde utkast till författningen, medförde sina enskilda staters äfvensom andrarepublikanska regeringars i gamla och nyare tiden erfarenhet. Och när till författningens giltighet fordrades folkets bifall, kom efter lång diskussion hennes antagande lyckligt till stånd. Denna författning har rikliga hjälpmedel till sin upprätthålielse. Den är lifskraftig, har makt att stifta lagar, straffa förräderi och betrygga lugnet i det inre.

Fördristade sig någon enskild att usurpera regeringen i en stat, eller uppstode en oligarki, så är det Förenta Staternas pligt att åt hvarje enskild stat återställa dess garanterade republikanska regeringsform. Blottar tidens lopp brister i författningen, så är en möjlighet till förbättringar i den samma för handen, hvarigenom dess stadganden fortfarande kunna hållas i öfverensstämmelse med den framskridande bildningens fordringar.

Denna förmåga af själfuppehållelse och förbättring har städse i fullaste mått förfäktats af hvarje patriotisk president, af Jefferson och Jackson icke mindre än af Washington och Madison. Washingtons, fosterlandets faders afskedsord till Förenta Staternas folk innehöll framför alt den förmaningen 'att hålla författningen helig'. Och presidenten Jeffersons inträdestal förklarade 'centralregeringens upprätthållande i sin författningsenliga kraft' såsom vår inre freds och yttre säkerhets hufvudankar. Författningen såsom folkets i Förenta Staterna verk skall vara lika oförstörbar som folket.

Många patrioter ledo förr af en kväljande fruktan för ett statsregeringarnas uppslukande af centralregeringen och af den farhågan, att staterna skulle ryckas ur sina naturliga banor. Men just vårt lands storlek skulle moderera farhågorna för centralregeringens öfvertag. De till dess område hörande förhållandena äro så talrika, att den måste akta sig för att sysselsätta sig med saker, som ligga utom det samma. Skedde annorlunda, skulle den verkställande makten och domaremakten blifva mycket besvärliga under sin tryckande tyngd, och lagstiftningen råka i lägervall. Det är altså för de enskilda staterna en mycket större frestelse att vilja utöfva en del af centralregeringens åliggande än för den senare att intränga inom de förras rättssfär.

Underkastelsen under majoritetens utslag betecknades i början af vårt århundrade af Jefferson såsom »republikens lifsprincip», och de fyra sista årens tilldragelser hafva, såsom vi hoppas, för alltid visat, att intet vädjande till våldet kankomma i fråga. Unionens upprätthållande innesluter äfven i sig upprätthållandet af de enskilda staterna och alla deras rättigheter, men ingalunda har en stat på något sätt rätt att skilja sig från unionen eller förklara dess lagar för ogiltiga. De enskilda staterna hafva ingen suveränitet, såsom secessionisterne påstå; ty konstitutionen säger: »Förenta Staternas författning och lagar, hvilka af de förra erhållit sin kraft, och alla fördrag, som äro ingångna eller komma att ingås af unionsregeringen, skola vara de enskilda staternas högsta lag och domarens hafva att följa dem.

För en sådan som vår statsförfattnings bestånd äro tjänliga inskränkningar i staternas makt absolut erforderliga

och nödvändiga.

I början af vår stats existens, när vi först började intaga ett rum bland makterna på jorden, var vår oafhängighetsförklaring beroende af våra enskilda staters bifall. Likaledes erhöll hela unionsförfattningen lifskraft först genom de enskilda staternas ratifikation. Äfven hvarje förändring, hvarje amendement i författningen från kongressens sida tarfvar de enskilda staternas bifall. Utan de samma hade vi häller ingen senat. —

Se vi på vårt lands beskaffenhet, så framlyser i statssystemet dess förmåga att inom sin jurisdiktion innesluta ett stort rike. Men de enskilda staternas bästa säkerhet består blott i och genom centralregeringens auktoritet, består blott i Förenta Staternas konstitution. Och denna konstitutions bestånd innesluter äfven de enskilda staternas. Deras ömsesidiga förhållande gör oss till det, vi äro, och i vårt politiska system är deras förbindelse oupplöslig. Det hela kan icke existera utan delarne och dessa icke utan det hela. Så länge Förenta Staternas författning eger bestånd, så länge skola äfven de enskilda staterna bestå. Den enas förstörelse är den andras förintelse; den enas upprätthållande är den andras upprätthållande, och det kan häller icke vara annorlunda i en sådan statsorganism.

Detta är min åsigt om vexelförhållandet mellan konstitutionen och de enskilda staterna, och i enlighet med denna söker jag öfvervinna de vigtiga frågorna och de stora svårigheterna i min förvaltning. Därvid har jag bemödat mig att undandraga mig ögonblickets ingifvelser och ur konstitutionens oföränderliga grundprinciper härleda en helsosam politik.

Den första frågan efter det borgerliga krigets slut var den, om sydstaterna skulle betraktas såsom ett eröfradt område ochställas under en från presidentan såsom arméns hufvud utgående militärauktoritet.

På obestämd tid insatta militärstyrelser skulle hafva delat folket i segrare och besegrade och i stället för att åstadkomma ömsesidig försoning blott anstiftat hat och tvedrägt. De skulle äfven hafva förorsakat stora omkostnader. En fredlig förvaltning af detta land är ett af de bästa medlen till endrägtens återställande. Hvilken invandrare, hvilken flitig borgare skulle draga till ett land för att underkasta sig en militärstyrelse?

Det patronat och herravälde, som under presidenten skulle utöfvas öfver stora, af naturen rika områden är af för stor ansvarighet, för att jag skulle kunnat öfverlemna det åt någon. Och jag själf skulle endast genom den mest trängande nödvändighet funnit mig föranlåten att utföra det samma. Till och med det diskretionära bruket af sådant våld, om det varat i åratal, skulle hafva varit farligt för centralförvaltningens renhet och till och med för de staters (?) frihet, som förblifvit lojala.

Dessutom hade detta militärherravälde såsom öfver ett eröfradt område betydt, att staterna i följd af deras invånares uppror upphört att existera (?!). Den sanna teorien är likväl, att alla pretenderade secessionsakter från början voro af noll och intet värde. Staterna kunna icke begå något högförräderi (?!) och skydda individerna, som begå sådant förräderi (?), och det just lika litet, som de kunna afsluta giltiga fördrag med eller åtaga sig förbindelser gent emot främmande makter.»

Här motsäger Johnson verkliga förhållandet. Invånarne i de berörda staterna hade ju verkligen begått högförräderi. Att vilja tyda det annorlunda, gifva tilldragelsen ett annat namn, är icke logiskt. Det synes, som ville han rentvå rebellerna från beskyllningen för högförräderi. Därpå tyder äfven följande yttrande:

»De stater, som försökte att affalla, bragte sig i en situation, i hvilken deras vitalitet (lifskraft) försvagades, men icke förintades, deras funktioner suspenderades men förstördes icke. Om en stat uraktlåter eller vägrar att uppfylla sina pligter, så måste centralregeringen så mycket mer upprätthålla sin auktoritet och öfvertaga funktionernas utöfning. Efter denna princip har jag handlat och i alla afseenden sökt återställa centralregeringens rättmätiga energi och de enskilda staternas regeringar. Till detta ändamål äro provisoriska guvernörer insatte, konventioner sammankallade, guvernörer valde, legislaturer församlade ochsenatorer och representanter för Förenta Staternas kongress valde. Äfven äro så långt som möjligt domstolarne åter öppnade, så att lag och rätt åter må göras gällande. Blokaden är upphäfd och tullplatserna vid inloppshamnarne återstälda, så att Förenta Staternas tullinkomster åter stiga. Äfven postväsendet förmår utveckla sin verksamhet,

Jag vet mycket väl, att denna politik icke är utan risk(!!). Till dess framgång är staternas bifall erforderligt, och den innehåller en uppmaning till de samma, att genom förnyandet af sin lydnad mot unionen åter upptaga sina funktioner såsom stater i den samma. Bland de många svårigheterna innebär likväl denna den minsta risken. För att minska faran, har jag hållit det för min pligt att göra bruk af den centralregeringen tillkommande benådningsrätten. Då ingen enskild stat kan kasta en slöja öfver högförräderiets brott (altså hafva de dock begått högförräderi), så är centralregeringens benådningsrätt ett medel till straffens mildrande. Jag har vid utöfningen af den samma vidtagit den försigtigheten, att jag beviljat den med det vilkor, att lagarne i vår konstitution äfvensom den sociala omhvälfningen med afseende på slafveriet erkännas. Alla patrioter måste önska en allmän amnesti, för så vidt den är förenlig med den allmänna säkerheten (!!). En försoningens ande måste uppfylla alla partier. Det är icke för mycket fordradt, att å ena sidan reorganisationsverket utföres med beredvillighet att glömma det förflutna, och å andra sidan uppriktigheten af ett fasthållande vid unionen därigenom ställes utom alt tvifvel, att man erkänner och ratificerar det författningsamendement, som upphäfver slafveriet. Så länge antagandet af detta amendement uppskjutes, så länge måste man tvifla på uppriktigheten i försoningen. Genom denna akt utplånas minnet af det förflutna, och ny befolkning, nya kapital och fred komma de delar af unionen till godo, som äro mest i behof däraf. Det är altså icke för mycket begärdt, att de stater, hvilka nu åter intaga sin plats i unionen, gifva denna pant på varaktig lojalitet och fredligt tänkesätt. Genom antagandet af detta amendement blir vår återförening möjlig, och det tvedrägtens element — slafveriet — aflägsnadt som så länge åtskilt oss. Därefter blifva såren helade och folket stärkt genom fred, vänskap och ömsesidig kärlek och hjälp. Efter antagandet af detta amendement till konstitutionen skola sydstaterna åter intaga sina platser i senaten ochrepresentanthuset och hjälpa till att afsluta reorganisationsverket. Det ligger då i eder hand, medborgare i senaten och medborgare i representanthuset, att bedöma edra medbröders valkvalifikation.

Med afseende på den frågan, om de befriade negrerna genom proklamation af verkställande makten kunna göras till valmän, har jag studerat och tagit till råds konstitutionen, dess upphofsmäns tolkning och kongressens nyare lagstiftning. När vid grundandet af vår oafhängighet unionens kongress anvisade de enskilda staterna att insätta egna regeringar, öfverlät den åt hvar och en af de samma valrättens afgörande och anordning. Därför uppstod en stor olikhet i staternas valkvalifikationer. Förenta Staternas konstitution erkänner denna olikhet, i det den säger, 'att vid valet af medlemmar i representanthuset valmännen i hvarje stat skola hafva den erforderliga kvalifikationen såsom valmän af medlemmarne i statslegislaturens talrikaste afdelning'. Efter konstitutionens införande var det öfverlåtet åt hvarje stat att efter eget godtfinnande förstora valmännens antal. I följd däraf har hvarje stat ökat antalet på sina valberättigade, så att för det närvarande i det allra närmaste allmän rösträtt är införd. Värnandet af denna de enskilda staternas rätt har så inrotat sig i folkets vanor, och författningens tolkning har däri varit så otvifvelaktig, att den förre presidenten under det borgerliga kriget aldrig hyste den tanken att inskränka denna rätt. Och i kongressens förhandlingar har man icke funnit något, som kunde förmå centralregeringen att öfvergifva denna politik. Förlänandet af valrätt åt freedmen (frigifne negrer) från presidentens sida skulle nödvändigt medföra den sammas utsträckande äfven till de färgade i alla staterna och sålunda omgestalta valrätten i de nordliga, mellersta och vestliga staterna lika väl som i de sydligare. Denna handling hade varit ett maktmissbruk å presidentens sida, till hvilket han hvarken genom konstitutionen eller genom andra lagar var berättigad. Däremot undvikes faran för en konflikt, om afgörandet af denna fråga öfverlemnas åt de enskilda staterna. Hvarje stat må besluta därom, huru vida och när den vill gifva negrerna rösträtt, om strax eller så småningom och med vissa vilkor. Om negrerna visa tålamod och manliga dygder, skola de förr genom de enskilda staterna än genom unionsregeringen kunna erhålla valrätt.

Ehuru jag icke hyser något tvifvel om, att unionsregeringen nu efter krigets slut icke är berättigad att utvidga de enskildastaternas valrätt, så har den likväl rätt och pligt att skydda negrerna i deras frihet, deras egendom och deras arbete och se till, att den välförtjänta lönen för deras fria arbete till dem utbetalas. En lidelsefri behandling af denna angelägenhet är trängande nödvändig. Landet saknar arbetskrafter och negrerna sysselsättning och erforderligt skydd.

Negrernas rättighet till flyttning och utvandring kan man betvifla, men deras aflägsnande och kolonisation genom

tvång skulle jag icke vilja förorda. Må vi hällre uppmuntra dem till nyttigt arbete, därigenom skola de gagna sig och landet. Förändringen i deras belägenhet består däri, att i slafveriets ställe trädt arbete enligt ackord. Nu sammanfalla arbetsgifvarnes och arbetstagarnes intresse. Bäst är det, om de enskilda staterna tillförsäkra freedmen tillbörligt skydd. Så länge detta icke skett, är intet hopp om fördelaktigt uppskattande af deras arbete för handen. Men den misslyckade utgången skall icke läggas de frigifne till last. Jag vet, att den ifriga filantropismen redan i den närvarande tiden skulle vilja förverkliga sitt aflägsnaste mål. *Men tiden är äfven ett mäktigt element i hvarje reform.* Det är redan en ovanlig handling att hafva frigjort 4 millioner människor. Nu måste äfven banorna till fritt ärligt arbete öppnas för dem, därefter skall deras framtida öde bestämmas genom deras förhållande. Om försöket misslyckas, om de försvinna och gå under, så kan man icke tillskrifva det någon uraktlåtenhet från rättvisans sida.» (Mycket bra sagdt.)

»Nu, då slafveriet går till ända, (hör!!) träder det största onda i afseende på nationalekonomien först rätt klart i dagen. Slafveriet var väsentligen ett arbetsmonopol och riktadt mot det fria arbetets konkurrens och existens, hvilket det gjorde omöjligt. Där arbetet och arbetarne voro kapitalisternas egendom, kunde den frie hvite icke få något arbete. Så lemnade också de frie arbetarne slafstaterna, emedan deras ställning var mycket prekär. Efter borttagandet af detta monopol skola de frie arbetarne från alla verldsdelar tillströmma och hjälpa till att utveckla dessa länders omätliga hjälpkällor. De södra kuststaterna med sin fruktbara jord och sitt gynsamma klimat kunna nära en mycket större befolkning än någon annan del af vårt land. Invandringen till dem skall ske från norden och från Europas kulturnationer.

Rikta vi vår blick från det närvarandes lidande, hvilket det borgerliga kriget åstadkommit, till framtiden, så skola vi af hennehafva att förvänta större välsignelser än hittils. Slafveriets afskaffande är en pant på, att dessa länder skola erhålla en talrikare, industriellare och flitigare befolkning, hvilken i åkerbruk, näringsflit och rikedom skall täfla med hvarje annan i Förenta Staterna.» —

Senare delen i detta cirkulär, den som handlar om slafveriet, länder hvarje statsman till ära, under det början innehåller många motsägelser och står i strid med den förvärfvade erfarenheten. Ty hela den forna historien lär ju, att striderna mellan nord- och sydstaterna uppkommit blott och bart genom de senares hersklystna, alldeles oförsonliga anda. På en försoning med dessa människor kunde man således als icke tänka. Dessa hafva blott underkastat sig den järnhårda nödvändigheten och skola åter resa sig, så snart bandet blir slappare. Ja, under det jag skrifver dessa rader, resa de redan åter hufvudet, röra på sig och tala om motrevolution, om omgörandet af vissa förhållanden genom en president af deras val och deras tänkesätt. Och presidentvalet 1877, då den närvarande presidenten Hayes erhöll blott en röst mer än demokraternas kandidat, har bevisat, huru rörligt och mäktigt detta parti åter blifvit.

Johnson bedrog sig altså på sina för ingen försoning tillgängliga landsmän. De måste ännu ledas med hårdt tilldragna tyglar, såsom kongressen och med den flertalet af de sanna patrioterna aktade det för nödvändigt.

Amendementet till författningen, hvilket upphäfver slafveriet, erhöll den erforderliga majoriteten. Af de 36 staterna röstade 27 för antagande, däribland de forna rebellstaterna Virginia, Tennessee, Arkansas, Alabama, Louisiana, Nord- och Syd-Carolina. Minister Seward förkunnade i följd däraf den 18 december 1865 *att amendementet blifvit ratiftceradt af tre fjärdedelar af alla staterna genom deras legislaturer och i följd däraf erhållit laga kraft.* Det lyder såsom artikeln XIII af författningen:

»Hvarken slafveri eller ofrivillig arbetsskyldighet utom i de fall, då det användes som straff för förbrytelser, om hvilka ifrågavarande person måste öfverbevisas enligt rättens alla formaliteter, får finnas till inom Förenta Staterna eller på någon under deras jurisdiktion stående ort.» —

Såsom redan är sagdt, hade Johnson gjort sydstaternas deputerades återinträde i kongressen beroende af detta författningsamendements antagande. Men oaktadt detta nu skett, hölländock kongressen på representanternas uteslutande och konstituerade den nämnda femtonmanna-kommissionen, som skulle undersöka »om några och hvilka af de i upproret deltagande staterna befunno sig i ett så fredligt tillstånd, att de åter kunde betraktas såsom

stater i unionen och anses berättigade att deltaga i den författningsenliga representationen.»

En berättelse af den till sydstaterna sände general Grant säger visserligen, att invånarne fogat sig efter omständigheterna och i statsförhållandenas nya tillstånd, och betraktar de två hufvudsakliga stridspunkterna — skiljandet från unionen och negrernas emancipation — såsom genom kriget definitivt lösta, men han fordrar ändå i landets intresse en truppafdelning till skydd så väl för de hvite som de svarte. Han säger: »Fyra krigsår, under hvilka lagen kunde tillämpas blott med tillhjälp af bajonetten, hafva kan kända kommit befolkningen att förgäta lydnaden mot den borgerliga makten. Jag håller det för nödvändigt, att i dessa stater kvarlemnas några små garnisoner, tils alt åter kommit in i de gamla spåren och den borgerliga auktoriteten blifvit fullkomligt återstäld. *De hvite så väl som negrerna önska centralregeringens skydd.*»

Gent emot rebellstaternas besegrare måste de forna rebellerna naturligen hafva hycklat en viss lojalitet och förklarat sig belåtne med sakernas nya ställning. Men i verkligheten hade de förblifvit de samma, såsom deras senare manifestationer ända till den dag, som i dag är, faktiskt förkunnat. Men att hålla militärbesättning bland dem anser likväl äfven Grant *absolut erforderligt.* Mera träffande skildrar den forne generalen Karl Schurz*), hvilken på Johnsons önskan genomreste de underkuvade länderna, dessa folks tänkesätt. Han säger med afseende på Johnsons mått och steg: »Om man blott fäster afseende vid återställandet af det yttre regeringsmaskineriet, så är det närvarande experimentet tillräckligt. Men om det sydliga folkets anda skall bekväma sig i de nya förhållandena och den nya ordningen, *så är den närvarande rekonstruktionsprocessen alldeles otillräcklig. Massornas och de fleste ledarnes lojalitet består blott i underkastelse under nödvändigheten; den nationella andan såsom den sanna lojalitetens basis saknas fullkomligt.* Emancipationen fogar man sig i så till vida, som man aflägsnar

*) För närvarande minister.formen för det gamla slafveriet, men negern förblifver ändock slaf. De sydliga legislaturerna skola snart finna en ny form därför. Dessa och andra missförhållanden kunna blott därigenom afskaffas, *att unionsregeringen fortfarande håller sydstaterna under kontroll, tils det fria arbetet står på fast basis och den nya ordningens fördelar blifva ögonskenliga.* Detta resultat skall äfven befordras därigenom, att de frigifna erhålla vissa politiska rättigheter för att skyddas mot orättvist behandlingssätt. En förklaring från centralregeringen, att kontrollen öfver sydstaterna skall räcka så länge, tils dessa önskvärda tillstånd uppnåts, skulle hafva en högst välgörande verkan. En fast politik å unionsregeringens sida skall åstadkomma talrika omvändelser.» — Detta låter tänka sig. Så och icke annorlunda kunna förhållandena hafva varit, som Grant och Schurz antyda.

Denna åsigt hyste äfven kongressen och med den det stora flertalet af landets befolkning. Presidenten Johnson var likväl af en annan mening och fullföljde sin försoningspolitik. Obekymrad om den dagligen aftagande folkgunsten gick han sin egen väg, handlade efter pligt och samvete, och såsom han ansåg rätt efter författningen. Författningen var hans kodex, hans norm. Han betänkte blott icke, *att samma författning äfven vill veta högförrädarne bestraffade,* och att förbrytarne mot den samma icke strax åter kunde så behandlas, som hade als ingenting skett. Hans försonlighetspolitik vann skenet af att man gladde sig, att man skattade sig lycklig öfver att åter se husets vanartige söner midt ibland sig. Detta var också alldeles emot hans förra åsigter, då han själf med energiska ord *önskade högförrädarnes bestraffning genom galgen.* Hans nu varande politik skulle väl dock ännu alltid kunnat rättfärdigas, om de forna rebellerna blifvit tillgängliga, för en försoning, om de bättrat sig och öfver hufvud varit såsom andra människor. Men så väl hela deras historia som äfven senaste tidens tilldragelser hafva bevisat raka motsatsen. Misstog sig altså Johnson, då han höll slafegarne för bättre, än de äro, så får han likväl icke därför fördömas, utan han förtjänar vårt medlidande.

Presidenten Johnsons veto och dess försvagande genom kongressen.

Det kan icke förnekas, att kongressen gick för långt, när den gaf den knapt ur lifegenskapen befriade negern valrätt, hvilket ju hvarje civiliserad invandrare erhåller först efter femårig vistelse i Förenta Staterna. Likväl gick representanthuset på därmed och upphäfde först valrättens inskränkning med afseende på hudfärgen i distriktet Columbia, hvilket åtgörande äfven senaten sedermera biföll.

Ehuru en stor del af den hvita befolkningen icke var tillfredstäld därmed, kunde dock ingenting göras däremot, emedan det med stor pluralitet fattade beslutet hade afseende blott på förbundshufvudstadens distrikt, som står under centralregeringens omedelbara förvaltning. Den 25 januari antogs likväl i senaten och sedermera äfven i representanthuset en lag om »Freedmen-Bureaux», hvilken för samtlige staterna skulle haft djupt ingripande följder, om icke presidentens veto gjort den samma overksam.

Denna centralbyrå för frigifna slafvar och flyktingar var den 3 mars 1865 genom en kongressakt grundad för ett år och skulle, sedan förhållandena ordnats, upphöra. Den hade till uppgift »att kontrollera de frigifne och flyktingarne i rebellstaterna, att förvalta öfvergifna länderier och öfverlemna arbetet vid de samma åt arbetsamme och lojale frigifne.»

Den å nyo utfärdade, resp. förlängda, lagen utsträckte nu denna byrås auktoritet öfver hela unionsområdet och uppdrog åt presidenterna »att indela de stater, i hvilka frigifna negrer funnos, i distrikt, för dem utnämna officerare såsom förbundskommissarier, att befullmäktiga dessa att välja ur armén tagna agenter till underordnade ämbetsmän och ställa dessa under militärisk jurisdiktion.» — Därigenom blef likväl den militära domsrättigheten mycket utsträckt och för stor makt den samma tilldelad, ty kommissarierna hade rätt att döma den, som gjorde intrång i en färgads rätt, till penningestraff på ända till 1000 dollars och fängelsestraff på ända till ett år.

Men hvad som ännu företrädesvis gjorde denna lag misshaglig var det sätt, hvarpå många ämbetsmän i denna byrå gingo till väga, hvilka drefvo ett slags människohandel, i det de för öfverlemnande af fria negrer läto af plantageegarne betala sig 5 till 20 dollars för stycket.Vid betraktande altså däraf, att genom denna lag rättskipningen och förvaltningen i alla enskilda stater stördes, *uttalade Johnson sitt veto däremot.* Det samma mottogs väl i kongressen med spott och hån, senaten skred till och med till en ny röstning, men då tvåtredjedels majoritet icke kom till stånd, vann den ingen laga kraft, och presidentens veto förblef verksamt.

Här hade Johnsson allmänna opinionen åter på sin sida, hvilket gaf honom mod att i ett tal till den store patrioten Washingtons ära på dennes födelsedag — en unionens nationalfest — ännu en gång klart och tydligt uttala sin åsigt med afseende på sydstaternas reorganisation. Det förråder den öfvade talaren och en fast karaktär, som förmår simma äfven emot den starka strömmen, en karaktär utan ångest och fruktan för allmänna opinionen. Några satser ur det samma skola för visso vara månge läsare välkomna.

»Min politiks väsen och tendens går ut på att återställa sydstaternas förening med och deras forna förhållande till centralregeringen. Denna högtidliga dag, på hvilken vi fira vår stora republiks grundläggare, anser jag särdeles passande för mig att offentligen uttala mitt beslut. Liksom år 1860 så står jag i dag inför eder, gent emot dem, som äro fiender till författningen och söka göra intrång på centralregeringen. Jag har aldrig kungjort andra åsigter än då och icke fullföljt några andra. Då fans det två partier, af hvilka det ena ville förinta förbundsauktoriteten för att upprätthålla slafveriet, medan det andra icke mindre arbetade på dess undergång för att afskaffa slafveriet. Men jag håller fast vid min gamla ståndpunkt, fredsstörarne må komma från norr eller från söder. När de från de södra staterna utbröto i uppror och krig, stod jag orubbligt fast på unionsregeringens sida, och det samma gör jag nu gent emot dess motståndare i norden. För mig stod alltid främst värnandet och upprätthållandet af unionen — med eller utan slafveri. Nu är det öppna upproret genom regeringens starka arm brutet, och sedan den fullgjort detta, för den emot de besegrade följande språk: Ingen kompromiss! Nedläggen vapnen, erkännen unionsförfattningen, fogen eder efter förbundslagarne, då är alt utplånadt.

Nu hafva de verkligen sträckt vapen och tillstå, att de befunnit sig på afvägar, att deras plan att spränga unionenstrandat, och återvända till lydnaden, till den gamla författningen *). Därefter säger jag dem: om J lyden

lagarne och åter underkasten eder den rättmätiga förbundsregeringen, så är jag beredd att för eder åter öppna unionens portar och återställa det gamla broderliga förhållandet.»

Jag anmärker häremot, att ett sant broderligt förhållande als icke egt rum mellan södern och norden. Slafhandlarne ville städse herska enväldigt, och när de drefvo det altför långt och därför förlorade majoriteten, började de ett af de blodigaste krig, som verlden någonsin sett. Men låtom oss höra Johnson vidare:

»Må någon stå upp och säga, att han lidit mer för unionen än jag! Men att öfva hämnd emot ett helt folk, det vare fjärran från oss alla.

Man har på många sätt tadlat min lust att gifva förlåtelse, och likväl har ingen allvarligare än jag bemödat sig att öfverlemna hufvudförrädarne åt ett rättvist straff och stämpla förräderiet såsom en döden förtjänande förbrytelse.

Men skola på en gång hela stater och distrikt hemfalla åt döden?! — Aldrig och åter åldrig!! Däremot talar mitt samvete och dens lära, som dog för oss på korset.

Låtom oss se oss omkring, älskade landsmän! Knapt har upprorets krutrök skingrats, och redan stirrar ett nytt hemskt emot oss. Dess ändamål är det samma som det nyss tillintetgjordas: den författningsenliga regeringens omstörtande, om också icke genom öppet våld, så dock genom högsta statsmaktens koncentrering i händerna på några få och därigenom konstaterandet af ett tillstånd, som är lika farligt och straffvärdt som planen att lösslita sig från unionen. Hvad detta parti eftersträfvar har det klart visat. Det vill genom ett ansvarigt centraldirektorium draga nästan all makt i staten till sig, utan att ens fråga de enskilda staternas legislativa och exekutiva ämbetsmän till råds. Så har en af de enskilda staternas mest betydande rättigheter, den att bestämma öfver kvalifikationen vid valet, ryckts dem ur händerna och öfverlemnats åt ett utskott. Huru anomalt är dock icke detta förfarande! I hela fyra år hafva vi kämpat och påstått, att ingen stat har rätt att skilja sig från unionen. Och nu skola vi förneka hela vårt förra påstående och gilla satsen, att de där staterna icke als tillhöra unionen och

*) Men icke alla, många blott skenbart.icke häller få tillträde till den samma. Jag tillstår öppet, att jag såsom regeringens hufvud aldrig kan göra en sådan åsigt till min.»

Den sista satsen är något sofistisk. De återeröfrade staterna betraktades och behandlades ju icke af kongressen såsom »icke tillhörande unionen», utan man skulle blott ännu vägra rebellerna vissa rättigheter, på det de icke å nyo skulle kunna bedrifva det gamla ofoget. Och till skydd för den hvita så väl som den svarta befolkningen fordrades ännu ett besättande af hufvudpunkterna, altså ett slags krigstillstånd, hvilket utan tvifvel någon tid måste göra intrång på den borgerliga förvaltningen. Men detta är städse följden af alla krig i alla jordens länder. Att kan hända här och där linien öfverskreds, bragte likaledes de genom rebellerna åstadkomna anomala förhållandena med sig.

Men väl hade Johnson så till vida rätten och humaniteten på sin sida, som han fordrade, att icke ett helt folk, icke hela områden skulle bestraffas, icke den oskyldige lida med den skyldige. Äfven däri kan man icke alltid samvetsgrant och noga draga gränslinien. När ett land besväras med krigstillstånd, måste, ty värr, tusende oskyldige medborgare hjälpa till att bära bördan, hvilket nästan är alldeles oundvikligt. Men Johnson hade ju redan benådat många anstiftare, ja krigets upphofsmän.

Låtom oss nu vidare följa historiens gång.

Sedan presidentens ofvan nämnda veto inträdt, antog kongressen med 104 röster mot 33 följande resolution.

»Upproret, hvilket, såsom presidenten sade den 29 maj 1865, i den gräsligaste gestalt företogs af en del af Förenta Staternas folk mot de rättmätige vederbörandena, men hvars stridskrafter nu äro nästan helt och hållet öfverväldigade, har under sitt förlopp beröfvat folket i de stater, i hvilka det egde rum, all rättmätig borgerlig styrelse.» (Johnsons egna ord).

»I detta fall är det kongressens pligt, att genom lämplig lagstiftning sätta folket i de berörda staterna i stånd till organiation af nya statsregeringar och, såsom författningen säger, garantera hvarje stat en republikansk regeringsform.

Det är därför husets väl öfvertänkta åsigt, att tillståndet i rebellstaterna måste föranlåta presidenten att ännu en tid bortåt upprätthålla habeas-corpus-akten i dessa stater.

Likaledes måste tillståndet i rebellstaterna föranlåta presidenten att ännu så länge i de samma upprätthålla den militäraockupationen och kontrollen. Presidenten förtjänar nationens »tack därigenom, att han genom vapenmakt tillräckligt skyddar nämnda staters lojala medborgare och frigifna.»

Kongressen citerade altså Johnsons egna ord för att, om jag så får säga, hålla honom vid ordet, resp. erinra honom om hans utlåtande.

Sydstaterna uteslötos nu tils vidare från att deltaga i kongressen, och den 16 mars antogs följande bill:

§ 1. Alla Förenta Staternas invånare (med undantag af de icke skattskrifne indianerna), som icke tillhöra någon annan stat, äro medborgare i Förenta Staterna. Och desse medborgare — utan skilnad till hudfärg och utan afseende därpå, om de förut varit slafvar, — hafva i hvarje stat och territorium samma rätt: att afsluta kontrakt och uppträda inför domstol såsom anklagare, anklagade och vitnen. De skola åtnjuta alla de hvite medborgarnes personliga egendomsrättigheter, få altså förvärfva, köpa, sälja, hyra, öfverlåta o. s. v. sin egendom. Strafflagarne skola vara lika för alla och de däremot stridande lokallagarne upphäfvas.

§ 2. Den, som förhåller någon person de i § 1 alla medborgare garanterade rättigheterna på grund af någon annan lag eller bruk, eller pålägger straff i afseende därpå, att han förr varit slaf, eller i afseende på hudfärgen, är förfallen till ett penningstraff på ända till 1000 dollars eller fängelsestraff på till och med ett år.

Detta är hufvudinnehållet i denna civil-right-bill, hvars öfriga paragrafer hafva afseende på de domstolar och ämbetsmän, hvilka det åligger att verkställa denna lag och vaka öfver dess tillämpning.

Denna lag var den nödvändiga följden af slafemancipationen. Då den senare blifvit verklighet, kunde de frigifna icke gå omkring såsom fri, rättlös boskap, utan måste njuta den borgerliga lagens välgerningar och skydd.

Märkvärdigt nog var presidenten Johnson åter igen missbelåten med denna lag och inlade än en gång sitt veto af följande skäl:

»Han erkände icke nödvändigheten af en så djupt i de enskilda staternas legislatoriska och administrativa rättigheter ingripande akt från centralregeringens sida, billen vore okonstitutionel, emedan den gjorde intrång på de enskilda staternaslagstiftande och dömande rättigheter. Först och främst uppstode den frågan, om det motsvarade en klok politik, att man, under det hela elfva stater icke vore representerade i kongressen, upphöjde hela den färgade befolkningen och andra uteslutna klasser till medborgare i Förenta Staterna. »Kan väl förnuftigtvis antagas, att fyra millioner knapt ur slafveriet befriade negrar ega de erforderliga egenskaperna för att kunna utöfva full medborgarrätt, under det den bildade utländingen — för att blifva medborgare — först måste genomgå en femårig pröfvotid?»

»Raceskilnaden gynnas genom denna lag till förmån för de färgade mot de hvita. Centralregeringen tillvällar sig härigenom en makt, som upphäfver staternas federationssystem. En så djupt i de enskilda staternas jurisdiktionsrätt ingripande lag skulle endast nära tvedrägtens och secessionens anda och icke låta fred och endrägt komma till stånd. Han erkände nödvändigheten af ett skydd för de frigifna slafvarne och skulle i detta afseende räcka kongressen handen, men under domarenas medverkan och icke genom de till södern sände förbundskommissarierna.»

Likaledes protesterade Johnson i detta vetocirkulär mot de sydliga kongressmedlemmarnes uteslutande, emedan unionsförfattningen garanterade hvarje stat rätt att representeras i kongressen, och emedan sydstaterna aldrig upphört att vara förbundsstater, emedan deras separationsbeslut *ab initio* varit af noll och intet värde, och altså hade de ännu sin fulla rätt att representeras. Bristen på en statsorganisation hade han såsom president redan afhjälpt; kongressen hade altså ingen rätt att behandla dessa stater såsom ännu icke rehabiliterade. Om det likväl skedde, så måste han, såsom vald af hela nationen, värna och beskydda de här icke representerade staternas intressen och rättigheter.»

Detta är icke mer ett opartiskt språk af en den stora unionens president, utan ett försvarstal af en sydstaternas advokat.

Kongressen var fulltalig, d. v. s. enligt konstitutionen kompetent att fatta beslut äfven utan sydstaternas representanter, och följaktligen äfven berättigad att stifta lagar. Och den nu använda lagen utfärdades ju för hela unionen och var betingad, ja, absolut erforderlig i följd af situationens nödvändighet. Den konstitutionella principen var genom den samma icke kränkt, ty kongressen är beslutmässig, när majoriteten af dess medlemmar är till städes, och det var fallet denna gång. —Men Johnson gick ännu längre. För att göra kongressens beslut overksamma, förklarade han den 4 april 1866 i följande proklamation upproret afslutadt:

»I följd däraf, att unionens president på särskilda tider, åren 1861 och 1862, förklarat ett antal stater såsom stadda i uppror, och kongressen antagit den resolutionen, att man för krig blott för att upprätthålla författningens auktoritet och bibehålla unionen okränkt, och att kriget skulle upphöra, så snart detta mål blifvit uppnådt; och i betraktande däraf, att i rebellstaterna intet organiseradt beväpnadt motstånd mot unionsregeringen mer eger rum och det kompetenta förbunds- eller statscivilämbetet i de samma kan bringa lagarne till verkställighet och folket är lojalt(?) sinnadt och på lagstiftningens väg fogat (?) sig efter det slafveriet förbjudande författningsamendementet. eller vill foga sig efter det samma; i betraktande däraf, att det med afseende på de nämnda premisserna är det amerikanska folkets öppet förkunnade vilja att icke låta någon stat skilja sig från unionon och att i följd däraf hvarje stat bildar en integrerande del af unionen och såsom sådan skall förblifva; och i öfvervägande däraf, att folket i rebellstaterna gifvit ett tillfredsställande bevis på bifall till detta den nationella enhetens suveräna och väsentliga beslut; vidare i öfvervägande af, att det gäller såsom regeringens grundprincip, att personer, som gjort uppror, men besegrats och underkastat sig, antingen måste behandlas så, att de blifva frivilliga vänner, eller att man håller dem under militärmakt, för att hindra dem från vidare våldsamheter, — hvilken sistnämnda politik likväl strider mot humaniteten och friheten; i öfvervägande af, att författningen träffar bestämmelser blott för författningsmässiga samhällen såsom stater, men icke för distrikt utan lagligt fastställdt invånareantal, kolonier, provinser eller skyddstater; i betraktande af, att sådane stater med afseende på de politiska rättigheterna, undantagsrättigheterna, anseendet och makten måste ställas lika med de unionerade staterna; i hänseende till, att politiskt likberättigande är en rättsprincip och väl egnad att återföra folket i sydstaterna till borgerlig trohet; och i öfvervägande af, att stående härar, militära ockupationer, krigstribunal och tillfälligt upphäfvande af habeas-corpus-akten i fredstider göra intrång på den borgerliga friheten, äro med de personliga rättigheterna oförenliga, mot den amerikanska institutionens anda fiendtliga ochdärför blott i yttersta nödfall få göras gällande; med hänsyn till dessa rättsgrunder och i öfvervägande af, att unionsregeringens politik från upprorets början ända till dess slut städse handlat efter dessa principer — i följd af alt detta förklarar jag upproret i Tennessee, Virginia, Alabama, Arkansas, Mississippi, Louisiana, Florida, Georgia, Nord- och Sydcarolina slutadt och för framtiden ansedt såsom slutadt.»

Med denna proklamation var likväl hvarken kongressen eller massan af folket tillfreds. Hvar och en visste, att sådana fredliga förhållanden ännu icke existerade i sydstaterna, och att de forna slafhandlarnes hersk- och hämndlystna anda, till och med om den synbart fogat sig efter förbundslagarne, ändock vid första lägliga tillfälle åter skulle frambryta.

Dessutom fann man den den 16 mars af kongressen utfärdade civil-right-bill rättvis och genom situationen erforderlig, under det Johnsons veto däremot syntes oförklarligt. Man betraktade det såsom ett ensidigt partitagande för slafegarne. Kongressens båda hus ignorerade därför Johnsons veto äfvensom hans proklamation med afseende på krigstillståndets upphäfvande, röstade därför ännu en gång om civil right-bill, som än en gång så väl i senaten som i representanthuset erhöll den erforderliga tvåtredjedels majoriteten och därigenom upphöjdes till lag.

Johnsons veto var annulleradt, och folket jublade öfver kongressens seger.

Det var det första betydande parlamentariska nederlaget för en man, som hittils blott var van att segra, hvars tal städse inspirerades af praktisk klokhet, alltid träffade det rätta och därför *betecknades såsom allmänna*

opinionens sunda människoförstånd. Från denna stund lefde han nästan blott på krigsfot med den samma så väl som med kongressen.

Rebellpresidenten Jefferson Davis hade han visserligen efter dennes tillfångatagande låtit behandla tämligen strängt, men han mildrade slutligen hans fångenskap och utverkade ändtligen, att han mot en lumpen penningsumma såsom kaution frigafs. Sedermera blef han till och med fullständigt benådad! Dylika handlingar måste ovilkorligen såra rättskänslan och altjämt åter erinra om den bekanta folkkritiken: »De små tjufvarne hänger man, de stora låter man gå.»

Men kongressen tänkte och handlade annorlunda. Femtonmannautskottet framlade de vilkor, under hvilka det höll rådligtatt återupptaga sydstaterna i unionen. Enligt dessa skulle de forne rebellerna ända till den 4 juli 1870 icke hafva någon del i valen till kongressen och till presidentskapet. Rebellanförarne Jefferson Davis, general Lee, Stephens m. fl. skulle för alltid beröfvas valbarhet till förbundsämbeten, men däremot få behålla så väl den aktiva som den passiva valrätten i sina egna stater. Hvilken mildhet, hvilken humanitet! Det var så självklart, så af det sunda människoförståndet och rättskänslan dikteradt och genom politisk försigtighet anbefaldt, att alla stater i verlden skulle hafva gjort det samma. Statsämbetsmän, som brutit sin ed och bekrigat staten, få dock omöjligen åter bekläda ämbeten i den samma. Kongressen var altså till och med för mild mot rebellanförarne.

Sydstaternas deputerades tillträde till kongressen gjorde femtonmannautskottet beroende af antagandet af en tilläggsartikel till unionsförfattningen. Senat och representanthus antogo detta amendement den 16 juni 1866, och det samma gäller nu såsom artikeln XIV i konstitutionen. Men Johnson lät först senare, den 18 augusti 1868, genom minister Seward publicera denna tilläggsartikel såsom ratificerad. Anda dittils vägrade han sitt bifall. Jag citerar det väsendtliga innehållet i den samma:

1. »Alla i Förenta Staterna födde eller naturaliserade och deras jurisdiktion underkastade personer äro medborgare i unionen och den stat, i hvilken de bo. Ingen enskild stat får stifta någon lag, som kringskär statsmedborgarnes frihet. Icke häller får någon stat taga en persons egendom, frihet eller lif utan laglig dom, eller vägra en person inom sin domvärjo lagarnes skydd.

2. »Kongressrepresentanternas antal förblifver öfverlemnadt åt de enskilda staterna hvar och en efter sin folkmängd, hvarvid, med undantag af de icke skattskrifne indianerna, alla valberättigade invånares röst är giltig.

3. »Ingen person får blifva senator, deputerad i kongressen eller valman vid presidentval eller bekläda ett ämbete i Förenta Staternas eller en enskild stats tjänst, hvilken varit delaktig i upproret mot unionen eller lemnat densammas fiender bistånd, så framt han, vare sig såsom medlem af kongressen eller såsom ämbetsman i Förenta Staterna eller såsom regerings- eller rätts-ämbetsman i en enskild stat, veterligt svurit en ed att upprätthålla den sammas författning. Kongressen kan likväl

efter votum af en tvåtredjedels majoritet i båda husen upphäfva detta beslut.

4. »Giltigheten af unionens statsskuld, inberäknade de skulder, som äro åsamkade genom utbetalande af pensioner och belöningar för tjänster vid upprorets och rebellionens undertryckande, får icke sättas i fråga. Däremot få hvarken Förenta Staterna eller någon enskild stat betala sådana skulder, som åsamkats till befordrande af uppror eller rebellion mot unionen, och icke häller erkänna någon fordran, som framställes för förlusten af en slaf.» O. s. v.

Hvarje förnuftigt tänkande skall nödgas erkänna denna artikel såsom motsvarande rättvisan och den politiska klokheten. Blott rösträttens förlänande åt de ur slafveriet knapt befriade negrerna låter icke helt och hållet rättfärdiga sig. Likväl var det enligt tillägget i *andra afdelningen* ännu altjämt hemstäldt åt staterna att antingen låta negrerna rösta och därigenom sända flere representanter till kongressen eller anse dem såsom icke röstberättigade och därigenom hafva färre kongressdeputerade.

Ty det heter i *andra afdelningen*: »Om vid ett val af valmän för unionens president och vicepresident, vid val af kongressmedlemmar eller dömande och exekutive ämbetsmän eller medlemmar i den enskilda statens legislatur

några manliga invånare i en sådan stat, hvilka uppnått 21 år och äro medborgare i unionen, beröfvas rösträtt eller förfördelas, så skall — om detta icke sker på grund af delaktighet i upproret eller någon annan förbrytelse — valberättigandets numeriska grundval i en sådan stat reduceras efter måttstocken af det förhållande, i hvilket antalet manliga medborgare står till antalet af tjuguettåriga medborgare i denna stat».

Enligt denna passus behöfde ingen enda stat låta negrerna deltaga i valen, eller kunde först efter åratal och erhållande af större bildning betrakta dem såsom röstberättigade. Ville den på intelligensens bekostnad hafva ett större antal valmän och deputerade, så lät han äfven de svarta träda till valurnan, hvilka likväl sannolikt skulle varit lika bekväma och indifferenta som flertalet af våra europeiska valmän och antingen als icke eller blott enstaka eller på arbetsgifvarnes kommando skulle visat sig.

Johnson uttalade sig öppet mot denna tilläggsartikel, namneligen mot de första paragraferna, och motverkade ratifikationen. Då han förklarat krigstillståndet upphäfdt och dikteratsydstaternas representanters tillträde till kongressen, ville han icke vidare låta sätta detta tillträde i fråga och kände sig äfven inskränkt och kränkt i sin rättighet såsom president. Han frånsade kongressen rätt att föreslå eller till och med till lag upphöja ett sådant amendement, utan att sydstaterna voro representerade. Och ehuru hans egen stat Tennessee ratificerade denna tilläggsartikel och i följd däraf åter såsom röstberättigad stat inträdde i unionen, höll han ändock fast vid sitt motstånd och kom därför till och med i konflikt med sin trogne och kloke minister Seward.

Seward hade sändt amendementet till statsguvernörerne för att det samma skulle diskuteras i legislaturerna. Detta betecknade Johnson i ett cirkulär till kongressen såsom en utan hans vetskap företagen ministeriel handling, hvilken icke skulle erhålla regeringens bifall, emedan elfva stater icke voro representerade och den nu varande kongressen icke representerade hela nationens vilja.

Så framträder denna oböjliga, järnfasta karaktär hos alla, som icke dölja sin åsigt och handla därefter. Likväl hade han ännu alltid ett stort antal anhängare, som fullkomligt gillade hans politik. Så offentliggjordes i september en af 50 generalmajorer, 84 brigadgeneraler och 3000 andra officerare undertecknad inbjudning till en stor sammankomst i Cleveland, hvari presidentens försoningspolitik berömdes och det förklarades, att sydstaterna efter sin underkastelse icke fingo behandlas såsom underkuvade länder. Äfven inom det civila ståndet förklarade sig betydande röster tillfredsstälda med Johnsons handlingssätt.

När likväl i flere sydliga stater förekommo talrika exesser och blodiga uppträden mellan hvita och negrer och i Memphis 40 negrer mördades, så att Sheridan måste förklara New-Orleans i belägringstillstånd och behandla Louisiana såsom i krigstillstånd, lutade största delen af allmänna opinionen åter åt kongressens åsigt och höll dess mått och steg för den enda riktiga, efter förhållandena afpassade politiken. Huru tydligt detta förkunnades Johnson, fick han särskildt erfara på en resa, som han i sällskap ined Seward, Grant, Farragut och andra framstående personligheter företog till Chicago, för att i följd af en inbjudning öfvervara nedläggandet af grundstenen till en minnesstod åt senatorn Douglas.

Till New-York gick denna resa ärorikt. Han blef med sinaföljeslagare festligt mottagen och öfverhopad med de största ärebetygelser. Men i den kalla norden och Vestern afkyldes så småningom denna entusiasm så mycket, att, ju längre han kom i norr och vester, till och med en alldeles motsatt stämning här manifesterade sig genom allehanda yttringar af missnöje. Nedstämd häröfver glömde han sig ända därhän, att han uttalade skymford mot kongressen och gjorde allehanda skarpa vitsar. Det är självklart, att detta minskade antalet af hans anhängare.

Hans hufvudmotståndare hade likaledes arrangerat ett ressällskap och följde Johnson i spåren. Där han i dag hållit ett försvarstal för sin politik, visade sig i morgon hans motståndare för att klandra den samma och med eldande frihetstal entusiasmera massan. Grant och andra af hans följe vände i rätt tid om. Men alt detta och ännu mycket annat omak rubbade honom icke i hans åsigt. Bergfast stod han kvar på sin ståndpunkt, till och med när valen till den 40:de kongressen utföllo mot hans politik.

När den 3 december 1866 andra sammanträdet af den 39:de kongressen öppnades, framlade han i det öflliga cirkuläret än en gång sin åsigt, betonade att skatterna från sydstaterna skulle höjas, och att dessa i följd däraf

äfven voro berättigade att representeras i kongressen, ty »ingen pålaga utan representation». Med detta valspråk, ur hvilket Amerikas frihet uppvuxit, hade man fordom gått i striden mot England, och man skulle nu icke häller längre förhålla sydstaterna denna rätt. Sträfvan att inskränka de enskilda staternas vigtigaste rättighet och uppdraga den åt förbundsmakten ledde till despotism, för hvilken redan Washington, Jackson och andre presidenter varnat. —

Kongressen lät icke häller genom detta budskap omvända sig utan såg i Johnsons handlingar ett slags despotism, som man hade att inskränka. Dessutom hade de nya blodiga tilldragelserna i några sydstater faktiskt återfört krigstillståndet, och man riskerade altså genom att fullfölja den Johnsonska försoningspolitiken blott förnyade upprorsförsök, och dessa kunde blott därigenom förebyggas, att man ännu hölle dessa stater under sträng uppsigt och icke strax återgåfve dem de parlamentariska vapnen i kongressen äfvensom hamnarna och skansarne. För att nu bryta Johnsons halstarrighet, grep man till andra mått och steg.

Kongressens anklagelse mot presidenten Johnson.

För att inskränka presidentens makt, d. v. s. hålla den under kontroll, fattade den 39:de kongressen strax efter sitt öppnande det beslutet, »att nästa kongress icke först i december 1867 utan redan den 4 mars åter skulle sammanträda till ny verksamhet».

Dessutom fann man Johnsons politik och sydstaternas gynnande så farliga för staten, att man ansåg en anklagelse mot honom för alldeles nödvändig.

Representanten Ashley framstälde i följd häraf den 7 januari 1867 följande anklagelse i kongressen:

»Jag anklagar presidenten Johnson för öfverskridande af sin ämbetsmyndighet och våldsamt ingripande i konstitutionen och lagarne, emedan han gjort ett skadligt och olagligt bruk af sin tillgifts-, benådnings- och veto-rätt, förslösat statens egendom på obehöriga ändamål; på lagstridigt sätt utöfvat inflytande vid valen och själf begått och med andra förenat sig i handlingar, hvilka enligt konstitutionen äro stora förbrytelser mot staten och måste bestraffas.»

Men då Ashley icke styrkt sin anklagelse med faktiska bevis, så kunde blott obetydligt göras häraf. Likväl uppdrog kongressen åt sitt justitieutskott »att undersöka Johnsons ämbetsverksamhet och bestämma, om han låtit komma sig till last handlingar, hvilka voro beräknade på att omstörta, försvaga eller korrumpera förbundsregeringen, och om han själf begått eller låtit andra begå handlingar, som i unionsförfattningens anda äro att anse såsom svåra förbrytelser, så att ett ingripande i kongressens författningsenliga makt vore erforderligt».

I följd af denna anklagelse sväfvade nu öfver Johnson en undersökning och fråndömdes honom först och främst genom kongressens beslut benådningsrätten med afseende på de forne rebellerna. Men det var utan tvifvel ett maktspråk, hvartill kongressen genom författningen icke var berättigad, men hvilket likväl bjöds af den politiska nödvändigheten.

En annan slags inskränkning i presidentens makt uppnåddes äfven genom antagandet af *Tenure- of-Office-Act*, en lag, enligt hvilken presidenten icke utan senatens medgifvande får utnämna eller tillsätta ämbetsmän. Därigenom skulle det täta ämbetsmannaombytet förhindras, ty hvarje nyvald president bragtestädse sina goda vänner och anhängare till ära och värdigheter. Äfven denna lag, som den 19 februari antogs med stor majoritet, kan med beröm omnämnas blott såsom ändamålsenlig.

Då sydstaterna icke antagit det den 16 juni 1866 utfärdade författningsamendementet, framstälde Thaddeus Stevens den 23 januari ett förslag, »att man måtte fullkomligt fråntaga verkställande makten, d. v. s. presidenten, söderns reorganisation och endast låta utföra den genom kongressen». På detta sätt skulle artikeln XIV för sydstaterna oktrojeras, hvilket vi ju äfven i Europa hafva upplefvat. Stevens' förslag öfverlemnades åt femtonmannautskottet. Detta framstälde den 6 februari till diskussion ett lagförslag, som hade afseende härpå,

hvilket den 20 februari antogs i senaten med 35 röster mot 7 och i representanthuset med 125 röster mot 46. Det väsentliga innehållet i denna lag lyder:

»Vid betraktandet däraf, att för närvarande i rebellstaterna icke finnas några lagenliga statsregeringar, icke något skydd för lif och egendom, och det likväl är erforderligt att där upprätthålla lugn och ordning tils lagliga, republikanska regeringar inrättats, förordnas härigenom:

1. Dessa stater indelas i fem militärdistrikt och ställas under förbundets militärauktoritet.

2. Presidenten har att utnämna befälhafvare för dessa distrikt och ställa en tillräcklig truppmassa till deras förfogande.

3. Militärbefälhafvaren har att beskydda invånarnes lif och egendom, undertrycka uppror och våldsamheter, eventuelt organisera militärdomstolar etc.

4. Grymma och ovanliga straff få icke ådömas, och dödsdomar få blott efter presidentens stadfästelse verkställas.

5. Så snart likväl invånarne i en af rebellstaterna genom ett konvent, bestående af alla fullåriga manliga medborgare utan skilnad till race (med undantag af sådane, hvilka i följd af delaktighet i upproret eller allmän förbrytelse beröfvats valrätten), antagit en i hvarje afseende i samklang med förbundsförfattningen stående statsförfattning, och denna författning gifver alla medborgare valrätt, och den samma blifvit af samme medborgare antagen och af kongressen pröfvad och gillad, och när den på grund af denna författning valda legislaturen i denna stat ratificerat det såsom artikeln 14 af förbundsförfattningen föreslagna amendementet — så skall den i fråga varande staten vara berättigad att representeras i förbundet, dess senatorer ochrepresentanter efter ämbetsedens afläggande tillåtas inträde i kongressen, och föreliggande lag for denna stat mista sin kraft. I valet till detta konvent få icke de deltaga, hvilka mistat valbarhet till ämbeten.

6. Innan rebellstaterna utfört denna akt, äro de där bestående civilregeringarna att anses blott såsom provisoriska och underkastade kongressens speciella uppsigt, hvilken kan afsätta eller förändra dem. Ingen är till ett sådant ämbete valbar, som genom amendementet mistat denna valbarhet.» —

Denna kongressens rekonstitutionsbill skall för visso af många anses såsom en svår kränkning af författningen. Till och med Förenta Staternas högsta domstol, Supreme Court, förklarade sig med afseende på Civil-Reight-Bill för Johnson och höll militärdomstolarne för okonstitutionella i sådana distrikt, hvarest civildomstolar verkade med erkänd auktoritet.

Men om man betänker, att i alla civiliserade stater på jorden nyss besegrade rebeller icke genast åter styras efter författningens bokstaf, utan så länge ställas under undantagsdomstolar, tils de gifvit tillräcklig garanti för lugn och ordning, så skall man i detta fall finna äfven kongressens politik helt och hållet förestafvad af de abnorma förhållandena. Men lika litet får man misstänka Johnsons motiv. Han trodde sig handla korrekt efter författningens bokstaf, då det likväl blott var en viss förkärlek, jag hade så när sagt en hemlandskänsla, för hans fosterbygd, som dikterade hans politik och gjorde honom till sydstaternas advokat.

Med afseende på den af kongressen mot honom framstälda anklagelsen utfärdade den 40:de kongressens justitieutskott i juni en berättelse af det innehåll, »att det hittils saknades tillräckliga skäl och bevis för att rikta en anklagelse mot presidenten Johnson».

Kongressen uppdrog i följd häraf åt utskottet *»att framdeles hålla i sigte och eventuell återupptaga denna kasus»*.

Emot kongressens rekonstitutions- och ämbetsbill vågade Johnson icke inlägga något veto, men kom i en annan konflikt genom krigsministern Stantons aflägsnande från sin post, hvilket skedde under kongressens upplösning den 12 augusti. Enligt den af kongressen utfärdade ämbetsbillen var detta olagligt, en sådan suspendering fick ske blott med kongressens bifall, ochdenne ville icke aflägsna den förtjänstfulle mannen, som under kriget gjort ett så utomordentligt gagn.

Ännu en annan konflikt uppstod med generalerne Grant och Sheridan. Den senare hade såsom öfverbefälhafvare i Louisiana fråntagit där varande guvernören hans ämbete, hvilket Johnson betraktade såsom ingrepp i sina rättigheter och därför återkallade Sheridan.

Detta förmådde general Grant att i en skrifvelse till Johnson bedja honom »återkalla denna order och lemna Sheridan kvar på sin post, emedan han troget och med förstånd uppfylt sina pligter, och emedan söderns ännu icke rekonstruerade befolkningselement — som gjort alt, som stod i deras krafter för att störta unionsregeringen, och som nu endast och allenast ville blifva tagne till råds öfver rekonstitutionen — skulle tyda detta såsom en triumf och uppmuntras till en ny opposition, i det de kommo på den tron, att verkställande makten stode på deras sida.»

Alla patrioter i landet lefde i den förhoppningen, att Johnson icke skulle bryta med desse båda högst förtjänte generaler, hvilkas tapperhet och fältherretalang räddat unionen, utan aflägsna missförhållandet, — men förgäfves. Johnson höll icke blott fast vid sin order, utan utfärdade den 7 september till och med en amnestiproklamation, hvilken reducerade de ännu icke benådade till ett ganska litet antal, så att af 200,000 endast omkring 200 icke fingo amnesti, nämligen Jefferson Davis och hans kabinett, rebellstaternas statsguvernörer, de utländske agenterna, de högste officerarne i landthären och sjömakten äfvensom de personer, som voro anklagade för särskilda förbrytelser.

Genom denna benådningsakt handlade Johnson emot kongressens rekonstitutionsbill. Alldenstund denna icke var församlad, kunde den ej hindra det och göra de ögonblickliga följderna overksamma. Sålunda återfingo nästan alla de forna rebellerna valrätten.

Denna tvedrägt mellan presidenten och kongressen uppmuntrade rebellerna på nytt till allehanda olagligheter och grymma handlingar. Det bildade sig en verklig lönmördareliga. Den beryktade lönmördareklubben »Ku-Kux-Clan» försökte genom talrika mord på invånarne i nordstaterna bringa kongressens rekonstitutionsbill på fall och fördrifva de invandrade från sydstaterna. De voro altså alldeles de samma som förr, hvilkas medel deras förkastliga ändamål skulle helga.Det finnes i alla länder på jorden dåliga människor, och till och med civiliserade nationer, såsom vår, gömma många gemena varelser i sig. Men sådana gräsligheter, som slafegarne utöfvat, har icke den nyaste historien att berätta från något annat land. Man tänke blott odjuret Wirtz, krigsfångarnes beryktade väktare, som behandlade de samma så, som de råaste barbarer för årtusenden sedan icke skulle hafva gjort! På en 450 steg lång och lika bred skogsmark, som var omsluten med en pålvägg och als icke hade något tak, inpackades 30,000 krigsfångar, som här måste gifvas till pris åt alla väder, hungra, försmäkta och kväfvas i sin egen orenlighet, så att månatligen 2000 genom döden befriades från sina kval. Den, som inom denna fålla vågade sig öfver en viss gräns, dödslinien kallad, blef af skildtvakten skjuten, och den, som utförde denna hjältedat, *erhöll en månads permission i belöning*! Efter de flyktige hetsades, såsom redan är sagdt, blodhundar, hvilka upphunno och söndersleto de kraftlösaste. Hvarje morgon genomvandrade en skara, som uppsökte döde, fållan och funno på en enda dag 207 lik.

Men nog därom. Den tiden är förbi, men på de unionstrogne få vi icke harmas, om de nu genom tjänliga mått och steg från statens sida ville sätta sig i säkerhet för sådana gräsligheters förnyande.

Statsprocessen mot presidenten Johnson.

Den 3 december 1867 begaf sig presidenten Johnson med en suverän herskares själfmedvetande och värdighet till den 40:de kongressens åter öppnade sammanträde för att uppläsa sitt omfångsrika budskap, på samma sätt som de konstitutionella monarkerna sina trontal.

Med herskareblick började han med oböjdt mod att läsa och återupprepa, hvad han redan förut sagt. Bland annat anmärkte han: »Union och konstitution äro oskiljaktiga; störes den ena, så måste båda gå under. Uppriktigheten

tvingar mig till den förklaringen, att för närvarande icke finnes någon union i våra fäders anda. Den af dem grundade unionen kan blott då ega bestånd, när alla till den samma hörande stater sändadeputerade till kongressens bägge hus, när den ena staten lika fritt som den andra förvaltar sina inre angelägenheter efter eget godtfinnande. Utan konstitution äro vi ingenting, men med och genom konstitutionen äro vi det, hvartill den gjort oss. Utan lydnad kunna vi blott motse fortsatta missgerningar mot den personliga rätten, oupphörliga fredsstöranden, nationel svaghet, finansiel oreda, vårt välstånds fullkomliga ruin, allmänt sedeförderf och slutligen därtill folkfrihetens undertryckande. För att bevara vårt fosterland för en så förskräcklig olycka, skulle vi dock sädse lägga handen vid verket till unionens lagenliga uppbyggande. Vi må tvifla på visheten i en lag, men vi få icke förändra den af det skäl, att den inskränker vår makt något mer, än vi önska. Detta är icke blott en fråga för individen eller för en klass eller ett parti, utan för oss alla en pligt, en hög och helig pligt, till hvars uppfyllande vi edligt förbundit oss. De, hvilka icke så gladt och beredvilligt understödja konstitutionen som de, hvilka äro den med kärlek och tillförsigt tillgifna, må dock åtminstone åt henne bevara statstjänarnes pligttrogenhet. Godtyckliga mått och steg växla ofta, leda till snedsprång, och despotismen har ingen hvilopunkt.

»Det är en vigtig fråga, huru långt presidentens pligt fordrar att uppehålla och skydda unionen, så att han motsätter sig en författningsvidrig akt af kongressen. Har en lag i författningsenlig form kommit till stånd genom den högsta lagstiftande makten och upptagits bland statens lagar, så kunde ett motstånd från verkställande maktens sida på tiden för upphettade partifejder leda til en häftig sammanstötning mellan båda regeringsfaktorernas anhängare. Det vore borgerligt krig, och till detta får man skrida blott då, när det är nödvändigt såsom enda medlet mot ett farligt ondt. Ett samvetsgrant öfverhufvud skall förlåta mången villfarelse och till och med ondskefull fiendtlighet, innan det skrider till ett brytande af den allmänna freden. Det skall icke vidtaga några våldsamma åtgärder, så länge ännu fredliga medel kunna användas. Men *fall kunna inträffa, som tvinga verkställande makten att fasthålla vid sina rättigheter utan hvarje afseende på följderna.*»

Johnson framstälde altså eventuelt vapenmakt såsom en möjlighet mot kogressens förfarande.

»Utfärdar kongressen en lag, som visserligen icke befinner sig i handgriplig strid mot författningen, men vid utförandethotar att tillfoga regeringens organiska bygnad obotliga skador, och skulle intet lagligt medel finnas mot dessa farliga följder, eller folket icke kunna skydda sig därför, utan att dess valde försvarare förlänar det sin hjälp, — *om t. ex. kongressen genom en lag vill aflägsna regeringsdepartementets koordinering — då har presidenten att uppfylla sin ansvarighets högsta ämbetspligt och rädda nationens lif från alla faror.*»

Äfven detta är en hotelse att med vapenmakt genomföra sin politik.*)

»Hvad vår finansförvaltning angår, så är det allmänt bekant, att stora bedrägerier föröfvas mot skatteämbetet och kolossala förmögenheter samlas på statens bekostnad. Och denna korruption tilltager dagligen och skall leda till vår undergång, till skam och vanära, om den icke motverkas. Skattebetalande och statstrogne måste önska en ärlig finansförvaltning, men dessa oerhörda plundringar kan befolkningen icke längre fördraga. Detta oss vanärande förhållande har flere orsaker. Några höga skatter förleda för mycket till kringgående af de samma och till ämbetsmännens mutande, hvilka genom stora summor låta förleda sig till bedrägeri mot staten. Utan tvifvel har också äfven den öppet förkunnade missaktningen för författningsenliga pligter från de högsta, inflytelserikaste personernas i landet sida hjälpt till att försvaga de underordnade ämbetsmännens moraliska pligtkänsla.

»Hvad angår ämbetsmännens afsättning, så är det klart, att presidenten utan denna maktutöfning icke kan sörja för lagarnes trogna efterlefnad. En ämbetsmans onda vilja stärkes genom utsigt till strafflöshet. Författningen ger presidenten rätt att afsätta ämbetsmän, men kongressens ämbetsbill fråntager honom den samma och inrymmer åt honom blott rätten att framkomma med besvär och anklagelser. Såsom anklagare har han då att vända sig till ett tribunal, hvars medlemmar icke såsom presidenten äro ansvarige för hela folket (?) utan blott for dem, som gifvit dem deras uppdrag. Dessutom kan uppskjutandet af en afsättning från ett ämbete förorsaka stor skada.

»Det är icke regeringsmaxim att betrakta statsämbetena såsom innehafvarnes egendom. De äro förtroendepanter

på den

*) Men nationens lif var ju icke hotadt genom kongressen. Detta är en högst löjlig beskyllning.allmänna välfärdens befordran, förlänade dels för bestämd tid, dels blott för den goda utöfningens varaktighet, men i allmänhet beroende af godtfinnandet hos den makt, som förlänar ämbetena och såsom majestät representerar folkets gemensamma vilja. Författningens skapare hafva i detta afseende välbetänkt lemnat statens öfverhufvud fria händer, och något eftertänkande måste föra alla sanna patrioter till den öfvertygelsen, att äfven i detta fall ingen bättre bana än den genom konstitutionen föreskrifna kan väljas.»

Denna och mången annan sanning samt bitande ord sade Johnson med järnhård panna kongressen och visade sig än en gång såsom en statsman utan fruktan om ock icke alldeles fri från tadel.

För kongressen var detta ett helt oväntadt språk. Hotelsen, »att det under vissa omständigheter vore presidentens pligt att rädda nationens lif från all fara» och »att ett borgerligt krig vore oafvisligt såsom yttre medel mot det värsta onda», — lät till och med befara ett statsstreck. Det var en öppen hotelse mot kongressen att vilja ingripa med våld, om den icke enligt Johnsons åsigt fogade sig efter författningen med afseende på sydstaterna och tilläte dem att representeras i kongressen.

Ett så oerhördt språk hade ännu ingen president vågat föra mot den högsta lagstiftande myndigheten. Såsom svar på detta budskap uppdrog kongressen åt det permanenta justitieutskottet, *»att samla alt vidare material i och för processen mot Johnson, hvilket det samma redan i december verkstälde och uppstälde elfva anklagelsepunkter»*. De vigtigaste voro:

»Johnson hade låtit en straffvärd pligtförsummelse komma sig till last, då han efter rebellhärens kapitulation icke genast inkallat kongressen.»

»*Vidare hade han kränkt Tenure-of-Office-Act af den 2 mars 1867 genom att afsätta den högt förtjänte krigsministern Stanton från hans ämbete.* Och i ett den 18 augusti 1866 hållet tal hade han förklarat, »*att den 39:de kongressen icke vore Förenta Staternas författningsenliga kongress, utan blott en representation af ett visst antal stater.* I följd däraf hade han äfven förnekat den bindande kraften af den utaf denna kongress utfärdade lagen, med undantag af de anordningar, sorn han sjelf gillat. Och i öfverensstämmelse med denna förklaring hade han försökt att hindra utförandet af Tenure-of-Office-Bill (ämbetsbillen), i*det han använde olagliga medel att hindra herr Edwin Stanton från att återvända till sin plats såsom sekreterare för krigsdepartementet, sedan senaten vägrat att godkänna hans aflägsnande.*

Vidare hade han försökt att förhindra utförandet af senatsbeslutet af den 2 mars 1867, hvilket förordnade, »att alla presidentens och militärdepartementets anordningar med afseende på de militära angelägenheterna skulle publiceras genom förmedling af arméns generalchef». Likaledes hade han äfven sökt förhindra utförandet af den samma dag utfärdade lagen, »hvilken konstituerade en verksammare styrelse öfver rebellstaterna. *Han hade på detta sätt vid utöfvandet af sina funktioner gjort sig skyldig till en stor missgerning (hig misdemeanor)»*.

Enligt författningen bestod straffet för sådana förbrytelser i *»afsättning från ämbetet»*. Till domens verkställande fordrades en tvåtredjedels majoritet i senaten. Den 16 maj röstades däröfver i senaten: 35 röster voro för domen och 19 för frikännande.

Då altså den erforderliga tvåtredjedels majoriteten icke kom till stånd, var processen undanröjd, och Johnson förvaltade sitt ämbete anda till den 4 mars 1869, då hans valperiod var slut.

Johnsons sista lefnadsår.

Märkvärdiga öde! Genom en enda röst afgjordes icke blott Johnsons utan äfven republikens ställning. Hade 36

röstat för hans dömande, så hade han varit förlorad och senatspresidenten Wade kommit till hans plats under interimsstyrelsen ända till nästa presidentval, men i sista ögonblicket trädde några republikaner på demokraternas sida och åstadkommo detta resultat.

Sedan denna process slutat, kom en försoningens anda Öfver de båda kämpande partierna. Kongressen gillade Stantons afsked äfvensom general Shofields utnämning till krigsminister. Och Johnson visade sig försonligare gent emot kongressen, i det han den 18 augusti ratificerade och genom Seward lät publicera den 14:de tillsatsartikeln till författningen, mot hvilken han förut hyst betänkligheter. Han stödde sig därpå, att tre fjärdedelar af staterna efter hand gifvit sitt bifall, och att han därför icke kunde draga dess ratifikation i betänkande.De flesta sydstaterna voro också redan i kongressens anda reorganiserade i enlighet med lagen af den 20 februari. Alabama, Arkansas, Georgia, Florida, Louisiana, Nord- och Sydcarolina hade fogat sig efter den samma. Den 14:de tillsatsartikeln hade altså erhållit den enligt konstitutionen erforderliga tvåtredjedels majoriteten i kongressen äfvensom bifall af trefjärdedelar af de enskilda staterna och fick genom presidentens ratifikation laga kraft. Den förstärker på lämpligt sätt centralregeringen, utan att despotiskt beherska de enskilda staterna. Jag har ofvanför meddelat innehållet af den samma.

Huru mycket Johnson efter processen förändrat sin åsigt, bevisar han därigenom, att han för den förut blott såsom rumpkongress betraktade och till stiftande af lagar icke berättigade kongressen nu själf lät framlägga ett lagförslag till vidare modifikation af författningen. Ty värr, begick han likväl därigenom en inkonsekvens. Dittils ville han veta författningen värnad ända till bokstafven och icke tillåta någon förändring, och nu föreslog han själf »amendements»!

I enlighet härmed *skulle presidentskapets varaktighet förlängas från 4 till 6 år, men den, som varit president, icke få omväljas*. Johnson hade härigenom för afsigt att något aflägsna de för ofta inträffande valoroligheterna, som bilda en stor skuggsida i det amerikanska statslifvet.

Med afseende på presidentens val skulle i *hvarje kongressdistrikt röstas direkt, så att den kandidat, som i ett distrikt har pluralitet, erhåller en röst för detta distrikt. Om ingen kandidat erhölle den absoluta pluraliteten af de 317 rösterna, skulle ett val anställas mellan de två, som fått de flesta rösterna.*

I händelse af presidentens och vicepresidentens död eller afsättning skulle statssekreteraren, efter denne finansministern och eventuelt krigsministern öfvertaga ämbetet.

Ett annat förslag hade afseende på förbundsdomarne, hvilka *icke mer skulle väljas på lifstid utan blott på 12 år*.

Ändamålsenligheten af dessa lagförslag betviflades icke, men likväl ignorerade kongressen de samma och senaten lät till och med lägga dem olästa *ad acta*. Ett lagförslag af en man, som förut icke erkänt kongressens rättsbestånd och hans lagar, ville man als icke diskutera, äfven om det varit ännu mera ändamålsenligt.Statsprocessens utgång äfvensom Johnsons senare förhållande förskaffade honom åter ett betydande anhang, så att han för det den 3 november 1868 förestående presidentvalet sattes i fråga af en del af det demokratiska partiet, men utan framgång.

Såsom bekant erhöll general Grant — unionens räddare — pluraliteten och förvaltade sitt ämbete så ärofullt, att han valdes för en andra period.

Johnson förvaltade sitt ämbete ända till mars 1869, då Grant aflöste honom, i tämlig endrägt med de lagstiftande faktorerna. Konflikterna voro förklarade och till en del lösta. I tider af heta partistrider, öfverskrider äfven den lugnaste tänkare understundom den gränslinie, inom hvilken han vid normala statsförhållanden skulle hafva hållit sig. Äfven Johnson måtte väl slutligen känna, att ett envist fasthållande vid författningens bokstaf gent emot rebellerna likväl icke varit den alldeles riktiga tolkningen och politiken. Ty enligt konstitutionens anda och ordalydelse fingo de nyligen bekämpade »förbrytarne mot författningen» icke strax kallas till rådslag öfver den samma, till högsta lagstiftande makten, utan de hade att lida sitt välförtjänta straff. Detta dikterade icke hämndens oförsonliga ande, utan den eviga rättvisans och den politiska klokhetens ande. —

Johnsons förslag till förändring i författningen kan betraktas såsom hans politiska testamente. Det är hans sista politiska kungörelse. Efter nedläggandet af sitt ämbete valdes han ännu en gång till senator, drog sig därefter till baka till sitt hemland Tennessee, lefde där i stillhet och alldeles utan politisk verksamhet ända till år 1875, då han efter en kort sjukdom dog den 31 juli.

Huru mycket äfven partihatet vanstält hans bild, vitnesbördet om en karaktärsfast, klok man kan icke nekas honom. Och beundransvärdt förblir alltid det, att en människa, som först i sitt elfte lefnadsår lärde sig första bokstäfverna i abcd, kunde växa upp till en så betydande kapacitet.

Blef hans död äfven icke såsom en Lincolns sörjd och beklagad, så förstummades öfver hans graf dock ändtligen denna ondskefulla fördömelselusta, som söker svärta karaktären och pådikta honom laster för att göra mannen föraktlig. Nu måste vän och fiende berömmande erkänna, att han varit en klok, karaktärsfast statsman och ärlig människa, som likaledes stårvärdigt vid sidan af den stora republikens vördnadsvärde presidenter. Verldshistorien skall såsom opartisk domare veta att med beröm uppskatta hans förtjänst om unionen och öfverlemna alla dåliga förtal åt glömskan.

Visserligen finnes ingen dödlig, som icke har sina svagheter, men där så mycken fasthet i karaktären, parad med praktisk klokhet och ärligt tänkesätt, finnes som hos Johnson, där komma de samma sällan i dagen, utan göras overksamma genom andens verksamhet. Johnson har lefvat med ära, verkat ärligt och efter sitt förstånd och samvete förvaltat sina ämbeten. Men då ingen dödlig människa är ofelbar, så få vi icke häller fördöma honom, om han vid tillfälle begått ett felsteg. Hans stora förtjänster om det amerikanska statslifvet glänsa klart i unionens stjärnbanér, och hans lif och verksamhet skola af alla generationer erkännas och beundras.

Utom hans envishet gent emot kongressen är det egentligen blott ett fel, som tillägges honom, eller rättare, som förtalet har att förkunna om honom.

Vid sitt tillträde såsom vicepresident skall han hafva visat sig något »upprymd». I följd däraf utskreks han såsom en drinkare. Men hade han förut verkligen varit en sådan, ja, hade han öfver hufvud blott oftare anlitat glaset, till och med utan att berusa sig, så skulle han säkerligen icke af folket blifvit vald till så höga areställen och från förvaltningens sida icke blifvit utnämnd till guvernör öfver Tennessee. Mycket sannolikare låter följande förklaring häröfver i en tidning: »Denna tilldragelse har från många sidor blifvit elakt tolkad, hvarvid presidentens aktningsvärda lif helt och hållet trängts i bakgrunden. Naturligast synes väl den förklaringen, *att Johnson vid buffeten bredvid kongressen klingat för ofta med sina vänner och dem, som lyckönskade honom, och just emedan han var ovan att dricka blifvit öfvermannad af vinets styrka.*»

Detta är det sannolika förhållandet, hvilket hans motståndare till partiändamål vanstält. Det vore väl möjligt, att han först på sista tiden, under sin högre ställning i staten vant sig att dricka, men utom anförda händelse vid hans införande såsom vicepresident vet fama ingenting att berätta. Det kan sålunda icke hafva varit så farligt med hans begär efter starka drycker. På den högtidliga dagen skulle han likväl för visso afhållit sig från att dricka och beherskat sin svaghet, om dethos honom varit vana. Men på så sätt af hundrade goda vänner lyckönskad och prisad, blef han ju så godt som tvungen att »svara» och »smutta», och många droppar adderade tillsamman göra ändtligen en liten flaska. Det finnes väl ingen människa på jorden, som icke någon gång vid en diné eller något annat tillfälle druckit ett glas mer, än han kunde tåla. Om detta för själfve Johnson hände några gånger vid festliga tillställningar, så finge man för den skull icke för alltid stämpla honom såsom en drinkare, såsom partihatet gjort. Han, som lefde och förtjänade sitt bröd bland folket, skulle icke hafva kunnat dölja denna last. Och drinkaren hade man hvarken valt till borgmästare eller kongressledamot och alra minst till vicepresident. Frid öfver hans stoft! —

Öfver hans graf reser sig åter partistriden på nytt. De gamla slafhandlarne skulle åter vilja påbörja sin forna hushållning, oinskränkt styra unionen efter sitt godtfinnande och göra de utförda handlingarna om intet. Huru vida de åter skola komma till herravälde och makt, skall framtiden visa. För närvarande inskränker sig deras verksamhet blott till valagitationer. Det sorgligaste i det nu varande amerikanska statslifvet är den korruption,

hvartill så många ämbetsmän gjort sig skyldige, öfver hvilka nu dom hålles så väl i pressen som inför domstolarne. Först när omutlig redlighet och rättvisa råda, när den rikaste så väl som den fattigaste fogar sig efter lagarne och håller landets institutioner i helgd, skall freden och folkets sanna välfärd frodas. Då skola äfven konster och vetenskapar uppblomstra och förädla civilisationen, och då skola äfven dessa skarpa politiska motsatser, om ock icke helt och hållet försvinna, så dock åtminstone förmildras. *Förädlad sedlighet, konst och vetenskap, fred och rättvisa äro grundvalarne för hvarje sundt statslif.*

Att befordra och bringa dessa till herravälde måste vara en uppgift för hvarje statsman och alla humanitetens vänner. Ett lands visaste och bäste lagar blifva utan verkan och kunna missbrukas, om de handhafvas af sedes- och samvetslösa människor. Denna längesedan i de antika så väl som i de moderna staterna genom historien bekräftade sanning skulle man behjärta äfven på andra sidan oceanen. Verldens mäktigaste stater sönderföllo i spillror, så snart kultur och sedlighet, upplysning och rättvisa försvunno och demoraliserade individers godtycklighet kom till herraväldet. *Blott där lagens ordning herskar,humanitet och rättvisa trona och besjäla människorna, blott där blomstra konst och vetenskap, uppstår och tillväxer välståndet och gör folket stort och mäktigt. Det lär oss gamla verldens så väl som nyare tidens historia.*

—

Återblick på Johnsons presidentskap.

Märkvärdiga förvandling! Den man, hvilken såsom simpel fattig skräddarmästare och ålderman, såsom borgmästare och kongressledamot äfvensom senare guvernör öfver Tennessee genom sina tal så väl som genom sina handlingar städse förvärfvade sig sina valmäns och den stora allmänhetens bifall, hvilken allmänt ärades och beundrades såsom folkets älskling, såsom de humana idéernas representant — denne man faller i onåd, blir hatad och till och med föraktad under förvaltningen af statens högsta ämbete.

Var det afundsjuka mot uppkomlingen, som fostrade hatet? Det kan icke antagas, ty nästan alla partier och den stora massan önskade ju Johnson till president.

Hade han i sin högre ställning verkligen blifvit en drinkare, såsom man allmänt utspred?

Icke häller det är lätt antagligt, om man betänker mannens järnhårda karaktärsfasthet. Och hade han i sitt eget hem verkligen tillfredsstält denna böjelse, hvarom man ingenting närmare förnummit, så skulle han säkerligen vid offentliga tillfällen beherskat sig. Och han var nog en tillräckligt stark karaktär för att kunna beherska sig. Men, såsom jag redan förut sagt, han har i glädjen öfver unionens återställande äfvensom öfver sin upphöjelse till statens högsta värdighet klingat med otaliga lyckönskande vänner, och blef därigenom upprymd. Det se vi ofta vid våra dinéer, supéer och andra festligheter, utan att det faller någon in att såsom drinkare beteckna en ämbetsman, som vid ett sådant tillfälle genom några glas försättes i en upprymd stämning. Att Johnson såsom skräddarmästare lefvat högst regelbundet och icke varit hängifven åt någon last, är ett allmänt kändt faktum. Och jag upprepar det ännu en gång, drinkaren skulle man icke hafva valt till ålderman, borgmästare, kongressledamot och ännu mindre till senator, guvernör och president.Men, torde man invända — kanske var denna hans böjelse då ännu icke så allmänt känd.

Äfven det kan icke gerna antagas. Den, som lefde så i det offentliga som Johnson, som redan på sitt skräddarbord dref politik med grannar och vänner, diskuterade hemma och offentligt öfver stads- och statsangelägenheter, dens karaktär måste ganska snart blifva mycket väl bekant.

Men nog härom. Hvad onda människors tadelsjuka kan göra till och med af en dygdig man, det se vi ju äfven i Europa, ja till och med i vårt bildade land, där man, ty värr, likaledes på alla möjliga sätt och vis svärtar sin politiske och vetenskaplige motståndare. Jag skulle kunna kväda en bitter klagovisa däröfver. Men därom en annan gång. Låtom oss återvända till Johnsons ämbetsverksamhet såsom president. —

Såsom jag redan ofvan framstälde, var det genast hans första stora politiska värf, hans majproklamation, som misshagade och förminskade förtroendet. Därefter den stora kontrasten i hans handlings-, låtom oss säga — hans benådningssätt!

I denna proklamation blefvo till och med de af Grant och andra härförare genom kapitulation benådade officerare åter stälda inför rätta! Det var en missaktning mot unionens högt förtjänte räddare och stred emot krigs- och folkrätten. Visserligen har unionens president liksom de europeiska staternas monarker rätt att förkasta kapitulationer och afslutna fördrag, men man gör likväl blott ytterst sällan bruk däraf och blott då, när den tvingande nödvändigheten så bjuder.

Visserligen hade Johnson gjort den tillsatsen, att de blifvande rebellerna eventuelt skulle benådas, om de anhöllo därom hos förbundsregeringen, d. v. s. hos honom.

Men det var ju det svåra förhållandet. Han stämplade redan benådade såsom åter straffbara, för att därefter genom sin nåds rikedom åter kunna befria dem från straffet.

Att detta väl var hans hufvudändamål framgår af de talrika benådningar, som han kort efter proklamationen verkstälde-Han slog formligen öfver i benådningsakter. Men det var en fullständig kontrast mot hans forna ryktbart vordna yttrande om "bestraffningar på rebellerna och högförrädarne, som han ville veta hängda, och hvilkas förmögenhet staten skulle konfiskera. Ville man också icke förfara så strängt med dem, så hade man åtminstone bort gifva dem några års fängelse för att försona denkränkta rättvisan. Detta milda straff hade ju redan varit en stor benådning. Men att befria dem från alla slags straff och till och med åter låta dem komma till kongressen, såsom Johnson faktiskt fordrade, det kunde till och med den fogligaste ieke gå in på.

Man må dock blott betänka, att nordstaterna genom detta krig förlorat öfver 300,000 man, och att öfver en million hemvände såsom krymplingar. Och därtill tänke man på ländernas förhärjande, på den till många milliarder uppgående förlusten i förmögenhet! — Och upphofsmannen till denna kolossala blodsskuld skulle därför icke ens lida det ringaste straff!!

Men för de unionstrogne handlade det icke blott om att försvara den kränkta rättvisan, det gälde ju äfven att hindra slafegarnes forna öfversitteri att åter komma till stånd, att förhindra, att de nyss besegrade icke åter gjorde alla tillkämpade rättigheter illusoriska och såsom förr dikterade för nordstaterna sina godtyckliga mått och steg eller eventuelt åter grepo till vapen. Att förhindra detta bjöd den politiska klokheten äfvensom unionens statsintresse och dess trogna offervilliga befolkning, som i åratal lidit krigets fruktansvärdaste lidanden.

Må nu Johnson af en utaf hemlandskänsla alstrad tillgifvenhet för sine forne landsmän hafva handlat så, och emedan han verkligen trodde sig genom sina allmänna benådningar återställa frid och endrägt mellan segrare och besegrade, så sväfvade han likväl i stor villfarelse, som är så mycket oförklarligare, som han och hela verlden alt för väl kände slafhandlarnes karaktär och tänkesätt och deras forna beteende. Och hvilken motsägelse sedan!

I sin majproklamation stälde han sig såsom öfver måttan sträng domare och ville till och med hafva de redan genom kapitulation frie rebeilerne bestraffade, men om de både honom om nåd, skulle den eventuelt beviljas dem. Och när han formligen slösade med benådningar, vann han visserligen i sydstaterna tvetydiga vänner, men i nordstaterna talrika fiender. Detta var den första handling, som beröfvade honom en stor del af Mans popularitet och väsentligen förminskade hans anseende.

Den andra misshagliga akten af ännu större vidd var undantagstillståndets upphäfvande i de besegrade staterna och de knapt oskadliggjorda rebellernas tillträde till kongressen.Den första akten, benådningen, gillades ännu af många, men unionsfiendernas tillträde till kongressen, där de åter på nytt kunde börja sitt gamla despotiska spel, uppväckte allmän förbittring och verkligt hat mot Johnson.

De båda förtjänstfulle generalerne och unionens räddare, Grant och Sheridan, hade i sina betänkanden uttalat sig för undantagstillståndets bibehållande tils vidare. Likaså en alldeles oombedd, vår tyske landsman Carl Schurz. Men Johnson ville under betydelselösa förevändningar icke stifta några lagar utan sina älskade sydländingar, upphäfde undantagstillståndet, förklarade rebellerna för rehabiliterade och uppfordrade dem till kongressval.

När nu kongressen betraktade de så valda representanterne såsom icke berättigade, och lät visa dem på dörren, var konflikten drifven till sin spets, och allmänna meningen hos de unionstrogna stod på kongressens sida.

Men hvad gjorde den järnhårde Johnson? Rättade han sig efter pluralitetens åsigt?

Nej! Tvärt om höll han i början af december 1867 i sitt budskap en straffpredikan för den 40:de kongressen och hotade med en statskupp, med vapenmakt folkets representanter. Ty det kunde inträffa fall, hvilka tvungo presidenten att utan alt afseende på de möjliga följderna hålla fast vid rätten, hufvudsakligen om t. ex. kongressen genom en lag ville afskaffa regeringsdepartementens likberättigande», o. s. v.

Detta var nytt. Ett så hotande språk hade ännu ingen amerikansk president fört till folket. Den formliga anklagelsen och statsprocessen mot Johnson var svaret pä detta budskap. Nu var han den mest hatade man i hela landet. En gång älskad, ärad, beundrad och ansedd såsom unionens mäktigaste stöd, nu föraktad och afskydd. Hans dom ansågs såsom viss. De senatorer, som icke skulle rösta för hans dom, tillades på förhand alla skymfliga titlar. , Några skola till och med hafva erhållit hotelsebref. Det är förklarligt. I tider af politisk oro såsom dessa voro, rubbas äfven den lugnaste karaktär af partilidelsens vågor. Men för de unionstrogne stod ju alt hvad de tillkämpat sig i den blodiga striden på spel, om sydstaterna strax återfingo det forna inflytandet: säte och stämma i kongressen. De på slagfälten besegrade skulle nu med lätthet åter kunna blifva segrare i parlamentet. Det måste förhindras, och den, somdäruti var dem behjälplig, måste aflägsnas. I följd däraf önskade man Johnsons fällande.

Såsom jag redan ofvanför berättade fäldes han också verkligen af 35 röster och frikändes af 19. Men då för domens trädande i laga kraft fordrades en tvåtredjedels majoritet, altså 36 röster, så hade den ena rösten, som saknades, till följd domens ogiltighet, och Johnson kvarstod därför ända till valperiodens slut i sitt ämbete.

Icke utan ett smärtsamt beklagande kan man skiljas från en i andligt afseende så begåfvad man, som från de ringaste förhållanden svingat sig upp till statens högsta äreställe och gjort landet så utomordentliga tjänster, tils han råkade i denna oförklarliga halsstarrighet, hvarigenom han kom i oenighet så väl med de lagstiftande faktorerna som med alla insigtsfulla patrioter. Man skall i första hand fråga: måste Johnson tillfredsställa kongressens alla fordringar och såsom en viljelös person gilla och publicera dess förordningar och lagar? — Skulle han uppfylla de radikales alla önskningar och fordringar? —

Det hade han icke behöft, men han fick icke ställa sig i strid med pluraliteten i senaten och i representanthuset äfvensom med Grant, Schurz och andre män. Ännu mindre fick han Tära inkonsekvent med afseende på sina förut uttalade åsigter. Det var icke nödvändigt att låta hänga Jefferson Davis och hans medhjälpare och konfiskera deras förmögenhet, som han förr sagt, men några års fängelse hade de väl förtjänt. Det hade icke tillintetgjort dem, och den allmänna rättvisan hade varit försonad och unionsvännerna belåtne. Men om man också gillar alla hans benådningar af de största ledarne, så kan ingen förnuftigt tänkande gilla deras så snara tillträde till kongressen. Det skulle hafva varit det största politiska fel, den största oklokhet och en svår förbrytelse mot unionen och dess trogne statsmedborgare, emedan de knapt besegrade rebellerna åter kunnat missbruka dessa rättigheter.

Men att Johnson satte sitt veto emot Civil-Right-Bill, hvarigenom de frigifne negrerne först blefvo människor, d. v. s. juridiska personer, och erhöllo lagens skydd, var icke blott o-klokt, utan äfven moraliskt förkastligt. Desse arme frigifne fingo dock icke löpa omkring såsom vild boskap, som hvar och en kunde misshandla utan att blifva straffad! Enligt Civil-Hight-Bill fingo de anklaga den, som förolämpade dem, förvärfva

Yoch sälja fast egendom o. s. v., och dessa första grundvilkor för hvarje mänskligt samhälle ville Johnson ännu förhålla dem under den betydelselösa förklaringen, »att kongressen icke vore beslutmässig, att ingen lag kunde utfärdas utan representanter från sydstaterna!»

Detta var obestridligt den största villfarelsen i hans lif, det största och till sina följder svåraste misstaget under hela hans förra politiska verksamhet. Därigenom gaf han sig en moralisk dödsstöt, och den fysiska följde snart efter. Lika stor var den villfarelsen, att han trodde, att kongressen kränkte författningen, när den ännu tils vidare

uteslöt de knapt besegrade re-bellerne från lagstiftningen och ännu icke ville tåla dem midt ibland sig.

Man kan förr säga, att Johnson kränkte författningen, i det han icke blott benådade de enligt författningen straffbare högförrädarne, utan till och med åter förlånade dem såte och stämma i kongressen.

Men nog med striderna. — Förnuft och statsklokhet voro på kongressens sida, med den öfverensstämde unionens räddare och befriare — Grant och Sheridan. Men Johnson var och förblef en förhatad, föraktad man. Han var mer hatad och föraktad, än han förtjänte, ty det låter icke uppvisa sig, att han handlat så af oädla bevekelsegrunder. Man kan och får beskylla honom blott för villfarelse och egensinne, och det förtjänar blott medlidande. Hatet mot den förr så mycket firade förminskades icke ens då, när han sedermera biföll kongressens mått och steg och ratificerade och publicerade dess författningsamendement och lagar. Denna allmänna afvoghet nedstämde honom till den grad, att han blef högst melankolisk och få år efter nedläggandet af sitt ämbete lade han sig till evig ro. Den 3 mars 1869 aflöstes han af Grant. Han lefde därefter mestadels i stillhet och obemärkthet i sitt hem och dog den 31 juli 1875 i Carter County-Tennessee, altså 6 år efter sitt presidentskap, såsom jag ofvanför berättat. Johnson är och förblifver för alla statsmän, ja, för hela den civiliserade mänskligheten ett lärorikt och varnande exempel. Hans lif och verksamhet förtjäna därför att blifva allmänt bekanta. Må vi förlåta honom hans villfarelse och beundra hans andliga kapacitet och karaktärsstyrka, hvarigenom han stigit så högt och gagnat sitt fosterland så mycket under de största faror och tjänat såsom ett mäktigt stöd för lag och ordning.Det andliga lifvet i Nordamerika.

Under det de väldigt dundrande kanonerna skakade jorden och försatte alla sinnen i ångest och fruktan, blefvo likväl andens män och upplysningens kämpar — skriftställarne — icke glömde. I New-York firades till och med skalden William Cullen Bryants sjuttionde födelsedag på ett synnerligen glänsande sätt. Century Club, hvilken bland sina medlemmar räknar de utmärktaste skalderne, skriftställarne, lärde och konstnärerne i Förenta Staterna, anstälde till den sjuttioårige veteranens ära en stor fest och bragte honom så anderika hyllningar, som blott ytterst sällan komma en författare till godo under hans lifstid.

Det ligger för mycket i många människors natur att blott ära de döde. De lefvande afundas man deras talang och söker så mycket som möjligt förringa den. Många kunna häller als icke tro, att denna människa, som äter, dricker och sofver såsom alla andra, skall vara en stor ande. I deras verk finner man blott fel, ser man blott skuggsidorna, men icke det stora och sköna. Men framför grafven flyr afunden, de döde missunnar man icke deras kyliga läger. Öfver dem reser man dyrbara minnesvårdar, under det man i lifvet bekrigade dem och lät dem kämpa med näringsomsorger. Deras minnesvårdar förorsaka ofta större kostnader, än de någonsin i lifvet förvärfvat för sina verk. I nyaste tider synes man i allmänhet bortlägga denna dårskap och äfven något akta på de ännu skaffande och verkande. Äfven konstnärernes och skriftställarnes materiella existens börjar redan gestalta sig bättre. Ja, många författare hafva till och med lysande inkomster, under det de mindre renommerades flertal, som gör mindre uppseende, ännu alltid äro tryckta af svåra sorger. Det är dock ett godt tecken för den i Amerika uppstående kulturen, att man där till och med under den fruktanvärdaste ödeläggelse af länder och slagtande af människor tänkte på de förtjänstfulla skriftställarne och gaf dem bevis på sitt erkännande,

Men hvem är William Cullen Bryant? — skola många af mina läsare fråga.

En berömd amerikansk skriftställare, då 70 år gammal, altså mycket bedagad och likväl så litet eller nästan intet bekant i vårt land. Just därför vill jag meddela några underrättelser om denne och ännu några andra skriftställare och kämpar för humanitet och andlig kultur, och jag hoppas, att de skola intressera hvarje vetgirig läsare.

Då många amerikanska skriftställare, hvilka härstamma från den anglo-sachsiska racen, för det mesta skrifva på engelska, så äro de i följd däraf äfven mera bekanta för engelsmännen än för oss. Huru stora äfven de politiska olikheterna må vara mellan engelsmän och amerikanare, deras stora skriftställare äro dock och skola städse förblifva en båda nationernas gemensamma egendom. Amerikanarne se med samma stolthet som briterna upp till sina store Shakspeare, Milton och Byron. En novell af Dickens, en dikt af Tennyson upptagas genast efter framträdandet med entusiasm och såsom en gemensam egendom för alla engelsktalande. Under det Byrons arbeten i hans hemland ännu föga voro föremål för uppmärksamhet, och han själf i följd af sina villfarelser måste

lefva i främmande land, läste och beundrade hvarje bildad familj i Nordamerika hans »Childe Harold» och andra snillefoster. Ja, man påstår, att ännu för närvarande Byrons arbeten äro mera spridda, mera lästa och uppskattade där än i hans hemland. Det säga engelsmännen själfve.

Men på samma sätt som nordamerikanarne såsom sin andliga egendom betrakta denne store britiske författare och nästan skatta honom högre än hans landsmän, så äfven engelsmännen med afseende på de amerikanske skriftställarne.

Washington Irving har formligen fått medborgarrätt i den engelska literaturen. Hans »Sketch-book» och »Bracebriedge Hall» äro utbredda öfver hela England, mycket mer spridda än iriången engelsk författares alster. Likaså Long-fellows »Evangelina», »Lifvets psalm», äfvensom Prescotts och Bancrofts historiska arbeten. De senare läsas och uppskattas nu äfven i Tyskland. Alla dessa och ännu många andra amerikanska snilleprodukter betraktas såsom frukter af den engelska andliga kulturen och såsom mognade på engelsk mark. Men Bryants arbeten äro ända hittils så väl för briterna somför andra folk föga bekanta. Af Adolf Laun är ett band af hans dikter öfversatt till tyskan. Det storartade natursceneriet i hans hemland afspeglar sig i alla hans dikter. Han för oss med landskapsmålarens trohet på prairierna, i urskogen, till många generationers grafvar äfvensom till de mänskliga städernas människofylda torg. Samtliga sångerna beröra den stora nationens hjärta med dess strider för frihet och rättvisa. Hans naturskildringar erinra om Lenaus' härliga bilder.

Men just denna specifikt amerikanska egendomlighet, denna landskolorit, dessa stämningsbilder ur det amerikanska national-lifvet, hvarigenom de liksom representera nationalandan, göra visserligen Bryants dikter högst kära och värdefulla för amerikanarne, men äro sannolikt orsaken till den ringa spridningen bland andra folk, ehuru de så till form som innehåll synas oss lika mästerliga som Longfellows för oss redan sedan länge bekanta produkter.

I den nordamerikanska litteraturen intager Bryant såsom skald och jurnalist första rummet. Han har utmärkt sig såsom kämpe för unionen, för lag, humanitet och frihet äfvensom för slafemancipationen och högst välsignelserikt verkat för allmänhetens upplysning i statens vigtigaste frågor och sociala förhållanden. I följd däraf firades äfven på ett ärofullt sätt hans 70:de födelsedag af unionens mest framstående andar.

Karaktäristiskt för slafstaternas kultur är, att de hittils ännu icke fostrat en enda skald eller annan betydande skriftställare. Alla framstående lärde, skalder och prosaförfattare voro barn af norden — voro frihetens söner. Äfven detta bevisar, att slafveriet icke blott gör de svarte mindre mänsklige, utan äfven är den mäktigaste hämsko på deras herrars kultur, hvilkas hela andliga upplysning endast och allenast sträcker sig till kännedomen om att kunna njuta lifvet. Arbetet gälde hos de rika slafegarne för oanständigt och såsom tillkommande blott den lägre folkklassen. »Men lätja är början till alla laster!» Bland lättingar hafva ännu inga stora andar uppstått, inga ädla snillebragder utförts. Hersklystnad, intriger och allahanda nedrigheter äro lätjans frukter. Tyranner inspireras icke till sång och ädla idéer. Detta är blott goda, flitiga människors födslorätt, hvilka i sina sånger prisa frihet och rättvisa och söka förverkliga humaniteten bland alla jordens folk.

Det festliga helsningstalet till Bryant höll den för oss be-kante historikern Bancroft. Han uttalade däri, att de kommande generationerna skulle högakta och älska Bryants arbeten såsom »den älskliga sångudinnan i vår republiks ungdomsår», denna sköna, sträfsamma ungdomstid, då hon ännu icke såsom nu efter det blodiga krigets borgerliga utbrott var nedtyngd af sorger och bekymmer. Från hans snillealster strålade fridens och lycksalighetens sköna ungdomsår till baka såsom från en tidens spegel. Han hade skildrat det amerikanska lifvet med glänsande och dock sanna färger, och äfven bragt till skön poetisk framställning de allmänt mänskliga känslor, med hvilka alla jordens kulturfolk sympatiserade.

Bryant uttalade i ett poetiskt svar sin ledsnad öfver sin höga ålder och anmärkte, »att han afundades de unge männen » deras kraftiga helsa, andens liflighet och ungdomens gyllene tidsålder. Och om han visste en källa, ur hvilkens vatten han kunde dricka evig ungdom, skulle han uppsöka henne, vore hon än aldrig så många mil aflägsen, och med största glädje dricka lifvets förnyelse. Tillika beklagade han med djup smärta unionens ruin, den omätliga blodsutgjutelsen och det barbariska människoslagtandet. Dock trodde han sig vid horisonten se en

fridens och frihetens hoppfulla stråle.

Detta var år 1865, då de segerrika unionsgeneralerne genom sina glänsande bragder berättigade till denna förhoppning. Den då ännu mycket kraftige, ungdomlige gubben Bryant hade ännu en rörlig ande, mera full af idéer och handlingslust än fallet är med månge unge män.

Amerikas konstnärer öfverlemnade åt honom ett dyrbart album med många praktfulla teckningar. Och så firades han såsom den förtjänstfulle skriftställare, som hufvudsakligen genom sina verk höjt Amerikas andliga kultur och sträfvat att i lifvet förverkliga de poetiska idealerna. Såsom grundläggare af na-tionai-akademien har han äfven verkat högst välsignelserikt för konsten. Hans död följde först för ett par år sedan. — Öfver sin skapande verksamhet äfvensom öfver den gripande makten i sina dikter uttalar han sig i följande ord:

The secret would'st thou know

To touch the heart or fire the

Wood at will?

Let thine own eyes o'erflow;

Let they lips quiver with the

passionate thrill;Seize the great thought ere yet its power be past, And bind in words the fleet emotion fast. —

Det är: Skalden känner djupt i hjärtat hvad han skrifver och tänker, ty

Blott hvad från hjärtat går till hjärtat hittar vägen.

Näst i ålder af Bryants kolleger var den ett år yngre Fitzgreen Halleck, född i Guildford i staten Connecticut. Denne egnade sig först åt köpmansyrket och trädde i förbindelse med millionären Asters banksällskap i New-York. Efter dennes död drog han sig till baka till sin födelseort och tillfredsstälde sin andes behof af lektyr. Mäktigt kännande högre rörelser i sig, sökte han uttala dessa i ord och blef så med tiden skald och skriftställare. Sin första dikt offentliggjorde han i en New-Yorks journal under titeln »En farmgosse från Connecticut». Det från det amerikanska lifvet tagna ämnet var behandladt på ett så mästerligt språk, att man till och med betviflade hans författareskap och trodde, att penningar och goda ord förhjälpt honom därtill. Detta eldade honom till vidare poetiska arbeten, och så offentliggjorde han 1819 under psevdonymen »Cracker & Co.» i Evening Post »Poetiskt skämt», som i följd af de fina, skarpa vitsar, hvarmed han gisslade de mänskliga dårskaperna, blef mycket omtyckt och erhöll stor spridning. Från denna tid offentliggjorde han årligen talrika produkter, bland hvilka hans »Marco Bozzaris» läses öfver alt, hvarest man talar engelska, — säger en engelsk litteraturhistoriker.

Hallecks arbeten utmärka sig genom eldig lyrik, musikaliskt språk, harmoni och manlig vältalighet. Han besökte 1822 England och skref såsom minne »Älnvick Castle» ett beautiful poem f som af alla engelsmän beundras såsom »klassiskt».

Halleck satt vid festbordet bredvid Bryant och gladde sig åt sin ämbetsbroders triumf och det ärofulla erkännande, som unionons störste andar egnade honom.

Äfven en lärd språkforskare tog del i denna festglädje, nämligen Charles Anthon, professor i grekiska vid »Columbia College» i New-York. Född där 1797 tillfredsstälde han tidigt sitt behof af vetande och studerade vid samma universitet, hvarest han sedermera verkade såsom lärare. Sin största förtjänst för-värfvade han sig genom en upplaga af de gamla klassikerne, som är utbredd öfver hela Amerika och väsentligen bidrager till att göra amerikanarne bekanta med desse och införa dem i den antika andeverlden. Så blef det möjligt att senatorer, folkrepresentanter och äfven mäster Johnson vid lägligt tillfälle kunde citera en gammal grek eller romare. Anthon gälde såsom den lärdaste filolog och den flitigaste lärde, hvilken kl. 4 på morgonen steg upp och arbetade till långt in på aftonen. Men äfven han hvilar nu ut från lifvets arbete och nöd. Hans ande dväljes nu bland en Homeros', Aischylos', Sophokles', Herodotos', Livius', Virgilius', Tacitus' och andras andar. —

Gå vi vidare vid den festliga taffeln, så se vi äfven den för några månader sedan af oss sörjde Bayard Taylor, som

gick bort mycket för tidigt den 21 december 1878 såsom unionens sändebud i Berlin. Född den 11 januari 1825 på ett gods vid Kennet Square i Chester-County, läto honom hans icke förmögna föräldrar från hans sjunde år besöka en vanlig skola. Hans brinnande vetenskapstörst slukade likväl hvarje inför hans ögon kommande bok. Redan i sitt 12:te år skref han noveller, dikter och studerade främmande språk, ehuru de icke lärdes i skolan. I sitt 16:de år kom han i lära hos en boktryckare i West-Chester. Här hade han tillfälle att lära känna mången ny bok och tidningar. Hvarje ledig stund begagnade han till sin utbildning. Största njutningen beredde honom resebeskrifningar; för dem kunde han sitta uppe hela nätter och läsa, ända tils han på morgonen åter måste till stilkasterna. Detta väckte hos honom längtan att vilja lära känna främmande länder. En lust att resa föll så starkt öfver honom, att den hvarken lemnade honom rast eller ro. Men hvarifrån taga medel ?!

Alldenstund han redan genom några dikter och prosaartiklar i åtskilliga tidningar gjort sig bekant, lyckades det honom att blifva engagerad såsom korrespondent för en tidning i Philadelphia och erhålla 20 pund sterling i förskott. Han företog altså i sitt tjugonde år i sällskap med en kusin en tvåårig fotresa — 1844 till 1846 — genom Europa. Därvid tvang honom emellanåt penningförlägenhet att åter arbeta såsom boktryckare. Tilldragelserna under denna resa offentliggjorde han i Views a-foot, or Europé seen With Knapsack and Staff. Denna bok gjorde plötsligt sin författare till en allmänt bekant, omtyckt skriftställare och utgick i 28 upplagor. Redan den valda titeln, »Ut-sigter till fots, eller Europa sedd med käpp och kappsäck «, d. v. s. ränsel på ryggen, lät ana ett humoristiskt och dock på samma gång lärorikt arbete.

Efter sin återkomst utgaf han 1846 en tidning i Phoenix-ville, begaf sig därefter till New-York, blef medarbetare i Li-terary World och bolagsman i New-York Tribune. Ar 1849 besökte han guldlandet Californien och skildrade därvarande förhållanden mycket troget i sin bok »Eldorado». Men hans aldrig stillade längtan till det aflägsna dref honom ännu längre. Ar 1851 företog han en stor verldsresa, hvartill den store statsmannen Horace Greely var honom behjälplig. Han genomreste Egypten, Nubien, Mindre Asien, Syrien, Indien, China, Japan, Ryssland, Lappland, Sverige, Danmark och återvände 1858 till sitt hemland för att ännu en gång publicera sina öden. Ar 1862 framträdde hans The Poeis Journal, ett slags dagbok.

Det då varande borgerliga kriget fordrade de mäktigaste andarne på de förnämsta platserna. Det gälde att hafva de europeiska makterna till vänner. Man måste altså sända de intelligentaste männen till deras hof. I följd däraf sändes äfven den unionstrogne Bayard Taylor såsom legationssekreterare till Petersburg. Det hade såsom bekant lyckats legationen att erhålla kejsar Alexander till unionens beständige vän och gynnare.

Efter fulländandet af sin diplomatiska mission lefde han i närheten af Philadelphia, gjorde likväl ganska snart åter reseutflykter och uppehöll sig 1872 en längre tid i det sköna Timringen, hvarest han lärde känna den berömde astronomen Hansens i Gotha snillrika dotter och förmälde sig med henne. Ar 1874 besökte han ännu en gång sitt kära .Egypten, drog därefter från ekvatorn till nordpolen för att kunna poetiskt förhärliga ön Islands tusenåriga jubelfest.

Förvåning och beundran gripa oss, när vi nu betrakta hans skrifter, hvilka han författade under sitt oroliga vandringslif. Den aldrig rastande kroppen motsvarades äfven af hans aldrig hvilande ande. Alltid verksam! Med foten och hufvudet, fysiskt och andligt verksam ända till sista ögonblicket. Det skulle man sätta såsom hans grafskrift.

Såsom skriftställare verkade han mångsidigt, skref jurnalartiklar, romaner, reseskildringar, dikter, historier, öfversatte Tegnérs Frithiofs saga och Goethes Faust och ärnade låta en biografi öfver Goethe följa efter, men härifrån hindrade honom dö-den. Hans vigtigaste verk äro: Rhymes of travel, Poems of home and travel, Poems of the Orient, The picture of St. John, The ballad of Abraham Lincoln, The Masque of the Gods, Home Pastorals, Ballads and Lyrics, Hannah Thurston, en roman: »Joseph and his friends», äfven ett drama: »The Prophet» samt en Tysklands historia.

Taylors mångsidiga kunskaper, hans andliga verksamhet liksom äfven hans unionstrogna tänkesätt föranledde nuvarande presidenten Hayes att 1878 utnämna honom till sändebud i Berlin. Ty värr har ödet icke länge unnat honom denna hederspost, ty det bortryckte honom inom ett år. Hans tidiga död beklagades på det smärtsammaste

icke blott i hela Amerika utan äfven i Tyskland. I Leipzig höll kosmophilernas klubb en dödsfest till hans ära. Äfven i andra städer skedde det samma.

Låtom oss återvända till taffelrunden i New-York. Där satt äfven den högt ansedde historikern George Bancroft, hvilken jämte Prescott prisas såsom amerikansk historieskrifvare af första rangen. Född i Worcester besökte han de därvarande skolorna och i sitt 18:de år universitetet i Göttingen, genomreste därefter Europa och återvände 1823 till Amerika, hvarest han i Massachusetts egnade sig åt litterära arbeten. Då nästan alla skriftställare börja med att i verser uttala sitt ungdomliga hjärtas känslor, så få vi vänta det äfven af Bancroft. Likaledes öfversatte han arbeten af Schiller och Goethe till engelskan för att göra dem tillgängliga för de engelsktalande amerikanarne. Universitetet i Göttingen hade äfven invigt honom i filosofien. Frukten af dessa studier var ett band filosofiska afhandlingar. Härigenom vann han anseende såsom ett klokt, kunskapsrikt hufvud. Presidenten van Buren utnämnde honom i följd däraf till tulluppbördsman i Boston, och presidenten Polk inkallade honom 1845 såsom marinsekreterare i ministéren. Därefter gick han såsom gesandt till England och utnämndes efter sin återkomst 1849 till resident i New-York.

Under sin ämbetsverksamhet gjorde han de grundligaste historiska studier, hade tillfälle att begagna många arkiv, och så blefvo honom dokumenter och fakta bekanta, som för andra förblefvo tillslutna. Han använde dem i sitt stora arbete: »Förenta Staternas historia sedan kontinentens upptäckande.» Såsom sändebud i England kunde han samla mycket stoff, hufvudsakligen till sitt lands tidigaste historia under engelskt herravälde, och lära kännafakta, som just endast i engelska arkiver kunde utforskas. Om hans framställningssätt skrifver ett amerikanskt blad: »M:r Ban-croft är en filosofisk historiker med en jämn, fint tillspetsad stil. Ehuru hvarje sida i hans arbete framställer talrika fakta med den största utförlighet ända in i de minsta detaljer, så berättar han likväl alla med en genomgående episk storhet och manlig värdighet».

Samtlige här nämnde och ännu många andra skriftställare och konstnärer hade förenat sig till festen för den åldrige Bryant. Ord af glädje och erkännande, tröst och smärta, men äfven af hopp om en bättre framtid vexlades. Och i detta hopp om en bättre framtid, i hvilken på bloddränkt mark allmän människofrihet, humanitet och högre andlig kultur skulle uppblomstra, tillbragte unionens förnämsta celebriteter den glada natten ända till den nya dagens morgonrodnad.

Lyckligtvis hafva de upplefvat slafegarnes fullkomliga besegrande och underkufvande. Äfven de hafva andel i denna seger. Under det arméerna i kulregnet kämpade mot rebellerna, upplyste skriftställarne i jurnaler och broschyrer publiken om alla stridsfrågor och uppmuntrade till uthållighet och offervillighet. De, den fria andens och humanitetens apostlar, utbredde öfver alt genom ord och skrift riktiga idéer, förnuftiga åsigter om stat och sociala förhållanden och hjälpte därigenom till att förverkliga slafemancipationen. De voro det drifvande elementet hos publikens stora massa, som städse återtände den slocknande hänryckningen, bekämpade likgiltigheten, sporrade patriotismen till nya offer och handlingar och hjälpte till att ändtligen uppnå det efterlängtade målet. Altså äfven dem tillhör nationens, ja, den civiliserade mänsklighetens tacksamhet. Utan denna allmänna folkupplysning hade unionen icke förmått genomföra den fyraåriga jättekampen. Slafegarne skulle hafva segrat och för lång tid tillförsäkrat sig det absoluta herraväldet öfver nord- och syd-staterna.General Grants presidentskap ända till Hayes' val.

emedan Johnson den 3 mars 1869 lemnat Hvita huset, flyttade Ulysses Grant följande dag in i detta de nordamerikanske pre-sidenternes residens. Denne man, hvilken man med rätta ärade såsom unionens räddare, hade — lik Odysséens vise Ulysses — städse visat sig såsom en lugnt tänkande, klart beräknande fältherre. Tadlade man stundom i början hans långsamhet i företagen och operationerna, så måste man dock sedermera tillskrifva denna kalla, kloka beräkning hans stora framgångar. Att man äfven till statens ledare utkorade denne härarnes vise ledare var helt naturligt. Såsom den förnämsta, af slafhandlarne fruktade auktoriteten hade han de största anspråken på denna plats. Politisk klokhet stälde honom altså i spetsen för den union, som han genom svärdet försvarat och räddat.

Då Johnsons presidentskap ginge till ända i mars 1869, måste val åter anställas i november året förut. Denna

gång försiggick valet om ock icke enhälligt, så dock med stor majoritet till Grants förmån. De nästan ett helt år föregående valstriderna voro likväl åter af en mycket häftig natur. Och härvid visade sig offentligen, att slafegarnes parti ingenting lärt och ingenting glömt, d. v. s. icke kommit till andra åsigter. De erkände icke det genom kriget och kongressens reorganisations-planer åstadkomna statstillståndet och fordrade »rekonstruktions-lagens ogiltighetsförklaring».

Johnson fick altså ännu i sista stadiet af sitt presidentskap ett litet prof på sydstaternas försonlighet och villighet att foga sig i den nya ordningen. De afkastade i valstriden försonlighets-larven och voro åter de gamle — slafhandlarne, som återfordrade alla sina forna missbrukade rättigheter. Gent emot dessa, vanvettiga fordringar och partiets rörlighet måste äfven de unionstrogne vara verksamme och vaksamme.

Andrew Johnson, ' 12De föranstaltade en sammankomst i Chicago den 20 maj 1868 för att ena sig om en presidentkandidat. Grant uppstäl-des såsom president och representanthusets talman, Colfax, såsom vicepresident.

Den senare hade äfvenledes från en mycket obetydlig plats arbetat sig upp till sin nuvarande höga ställning. Född 1823 af fattiga föräldrar i New-York, började han sin bana såsom springpojke hos en köpman, lärde därefter till sättare, förvärfvade sig ett boktyckeri, grundade den politiska tidningen South Bend och fick sådant politiskt inflytande, att han valdes till kongressledamot och slutligen fick en talmans ämbete. Han kan betraktas såsom en af upphofsmannen till det republikanska partiet, hvilket han äfven sedan 1854 i kongressen representerade.

Den republikanska konventionens i Chicago vigtigaste grundsatser voro: »Erkännande af den genom kongressen verkstälda reorganisationen. Införande af allmän rösträtt. Strängaste pligtuppfyllelse af förbindelsen mot de statstrogne, men snar reduktion af myntfoten. Sträng ekonomi i förvaltningen och nedsättning af taxor och skatter. Punktlig pligtuppfyllelse af alla förbindelser mot unionsarméns invalider och efterlefvande etc.»

Detta var det väsentliga innehållet i det republikanska programmet. Detta program måste Grant antaga, så vida han ville blifva vald. Hans förra förhållande till Johnson, äfvensom hans godkännande af kongressens politik gåfvo icke ett ögonblick anledning till tvekan. Han förklarade sig därför och sade: »Om den äran kommer mig till godo, att jag skall förvalta det höga ämbetet, så vill jag åt det egna samma pligttrohet, goda vilja och energi, som jag egnat det under min förra verksamhet. Men om jag till eder fullkomliga belåtenhet kan uppfylla en presidents pligter, måste framtiden visa. Jag gillar nationalkonventionens beslut, och det skall blifva min ifrigaste sträfvan att troget verkställa alla lagar, införa största möjliga sparsamhet och allmänt utbreda fredens och de skyddande lagarnes välsignelser. För närvarande är det nästan omöjligt och icke häller tillbörligt att i alla angelägenheter noga utstaka en bestämd politik, emedan beständigt nya fall och oförutsedda tilldragelser inträffa. Men jag skall städse fästa afseende vid det stora flertalets allmänna åsigter och, såsom jag hittils gjort, söka göra deras vilja gällande. Fred, sparsamhet i förvaltningen och välståndets Höjande skola äfven med tiden lätta skattebördan och minska nationskulden. Altså framför alt endrägt och fred!»

Grants förklaring äfvensom det republikanska partiets program voro de valspråk, med hvilka de unionstrogne gingo i valstriden för den segerrike generalen.

Det demokratiska partiet höll sin sammankomst den 4 juli — dagen för oafhängighetsförklaringen mot England — i New-York, hvarest från fordom funnos många sydstaternas anhängare. De vågade den oförskämdheten att uppställa följande fordringar:

»Alla enskilda staters återinsättande i sina förra rättigheter inom unionen och under författningens skydd.»

Altså slafveriets återställande!! Vidare: ,

»Militärväldets inskränkning och civilregeringarnas fullständiga återställande i alla enskilda stater.

Amnesti för alla politiska förseelser och valrättens reglering genom medborgarne i hvarje stat Statsskuldernas skyndsamma af betalande, men i guld blott till dem, hvilka det vore garanter adt»

Därvid fördömde programmet kongressens rekonstruktionslagar såsom revolutionära, våldsamma, as usurpation

and un-constitutionel, följaktligen såsom ogiltiga.

För Johnson röstade man ett förtroendevotum med afseende på hans motstånd mot kongressen: »han hade förtjänt nationens tacksamhet, och partiet uttalade härigenom för honom sin tack för hans patriotiska förhållande.»

Detta program stälde tydligt åter en rovolution i sigte. Altså alldeles samma gamla förfarande som före kriget. Johnson uppstäldes äfven af partiet såsom presidentkandidat. Men hans för stora opopularitet lät icke vänta någon majoritet. I följd däraf uppstälde partiet Horatio Seymour, guvernör öfver New-York, såsom presidentkandidat och general Francis Blair såsom kandidat för vicepresidentskapet. Båda hade accepterat programmet.

Första tisdagen i november månad hvarje skottår är i unionen valdag för alla röstberättigade. Dessa välja sådane elektorer, som förut förpligtat sig att välja partiets kandidat. Denna tisdag inföll 1868 på den 3 november. Denna dag valdes 206 elektorer, af hvilka 112 röstade för Grant och 88 för Seymour. I december försiggick presidentvalet. Detta bragte altså general Grant i spetsen för förvaltningen,Af valmännens röstantal framgår, att det demokratiska partiet trots sitt stora nederlag ännu alltid var ganska talrikt. E-huru tre sydstater ännu voro uteslutna från valet, erhöll det republikanska partiet af omkring 5 millioner röstberättigade likväl blott en pluralitet af 276,000 röster. För Grant röstade ändock sydstaterna Florida, Arkansas, Nord- och Sydcarolina äfvensom samtliga nordstaterna med undantag af staterna New-York, Maryland, Newjersey, Delavare och Oregon, hvilka förklarade sig för Seymour, men Tennessee valde Grant. Denne öfvertog altså 1869 sitt ämbete.

Såsom president ställd midt i de häftiga partistridernas svallvågor hade han nu en lika svår ställning som fordom på slagfälten. Freden var sluten, armén betydligt reducerad, men den enorma statsskulden måste nästan hvarje månad förminskas. Det cirkulerade öfver 800 millioner endast i papperspengar! Likväl fick man icke synas svag gent emot rebellstaterna. Unionen måste stå starkt rustad, så vidt finanserna tilläto det. Ett upprorets återupplågande var alt för lätt möjligt. Genom Johnsons benådningspolitik hade öfver 200,000 rebeller återfått sin fulla frihet, och dessa kunde lätt förnya det blodiga spelet. Slagsmål mellan svarta och hvita, mellan forna slafvar och deras herrar förekommo nästan dagligen.

Den vid friheten ovane negern todde sig bäst uppskatta den samma genom att göra intet. Städer, plantager och fält voro ruinerade! De svarta arbetskrafterna frossade i frihetsyra och — slogo dank. För få hvita funnos, och ingen tänkte på att invandra till rebellstaterna. Hela den därvarande befolkningen befann sig i nöd och elände och stod fortfarande färdig till strid. Den ringaste ordvexling ledde till blodiga sammanstötningar.

Såsom president visade sig Grant gent emot sydstaterna såsom en järnfast krigare, som - visserligen städse är böjd för försoning och mildhet, men likväl låter undertrycka hvarje upprorsförsök. Han kvarlemnade där trupper i den mån de behöfdes for de olika staternas mer eller mindre fredliga befolkning. Och såsom besegrade hade de flesta af de samma fruktan och respekt för sin segrare. Likväl försiggingo i Carolinastaterna, af gammalt en härd för revolutionen, blodiga slagsmål; det kom blott icke till större upplopp. Alla ojämnheter här och i de andra staterna riktades icke direkt mot regeringen, utan hufvud-

sakligen mot det nya borgerliga elementet, som man icke ville tillerkänna lika rättigheter.

Vid tillfälle rörde sig äfven de vilda indianerna, hvilka inföllo i de glest befolkade, med militär icke besatta landsträckorna och röfvade och mördade på sitt bestialiska sätt. Om man nu betänker, att armén redan efter krigets slut reducerades från 600,000 ända till 100,000 man och vid Grants öfvertagande af presidentskapet bestod blott af omkring 50,000 man, så kan man icke förneka, att unionsregeringen gent emot de många fiendtliga elementen befann sig i en ganska farlig belägenhet.

Denna härens numeriska svaghet äfvensom den borgerliga rättvisans svaghet begagnades nu äfven af de forna rebellerna till ännu aldrig kända förbrytelser. Det hemliga sällskapet Ku-Klux-Clan hade under Johnsons förvaltning ökats till ett skräckingifvande antal och utbredt sig icke blott i sydstaterna utan äfven i nordstaterna, utan att man kunde gå det samma in på lifvet. Såsom en ljuset skyende mördarliga verkade det mestadels blott

under natten. Det är otroligt, och såsom en roman låta skildringarna om denna mördarligas dåd. Under nattens mörker inbröt man i framstående unionsvänners hus och mördade dem jämte familjer i deras säng. Likt stråtröfvare öfverföllo de de resande på vägar, i skogar, på fält, antände farmerna och förstörde, hvad som efter kriget med möda åter blifvit uppbygdt. Det tilldrog sig i dag här, i morgon 105 mil längre bort och under närmaste dagarne åter i själfva grannskapet, så att ligan liksom en osynlig makt syntes utbredd öfver hela landet, och ingen var säker för sitt lif. Gräsligast rasade bandet i Texas och andra glest befolkade landsträckor. Frigifna negrer, från nordstaterna inflyttade och till och med nyss ankomna européer slagtades på det hemskaste sätt, så att det ofta syntes, som om sällskapet mördade blott af verklig blodtörst, af njutning vid sina offers fruktansvärda dödskval ? — Där de icke fruktade att ertappas, pinade de man, kvinna och barn långsamt till döds och gjorde sig lustiga öfver deras kval. Vore icke inånga af dessa gräsligheter efter hand rättsligen förda till protokolls och bekräftade, så skulle man efter blotta berättelserna i tidningarna hålla dem för otroliga och anse dem uppdiktade af politiskt hat.

Hvad skulle Grant med sin lilla, på fredsfot stälda armé företaga mot detta ofog?!Till större trupper förenade sig Ku-Klux icke, utan blott enskilda individer, i de flesta fall utklädde och gjorde oigenkän-lige, utförde i dag i Carolina, i morgon i Texas o. s. v. dessa gräsligheter, och alltid blott där, hvarest de voro säkra för rättvisan. Att förinta denna osynliga niördarliga var altså för Grant och hans ämbetsmän en af de svåraste uppgifterna.

Men huru komma dem på spåren? Huru skulle trådarne i denna sammansvärjning upptäckas?

Därtill fordrades ett väl organiseradt, i hela det vidsträckta landet utbredt polissystem. Och ett sådant finnes icke där på samma sätt som i de europeiska staterna. En väl organiserad, human och rättvis polis, som fasttager skurkarne och lemnar de ärliga^ människorna oantastade, är den största välgerning för en stat, vare sig den är republik eller monarki. Men de talrika ämbetsmännen kosta mycket pengar. Och kriget hade belastat icke blott unionen såsom stat utan ännu därtill de enskilda staterna med jättestora skulder, så att redan blotta räntorna fordrade kolossala summor. Man var altså nödgad till sparsamhet i alla grenar af förvaltningen. Ämbetsmännens antal fick icke förökas utan måste förminskas. Men att president Grant likväl öfverväldigade denna hydra och befriade landet från den samma förtjänar likaledes att med gyllene bokstäfver inristas i verldshistorien såsom ett herkulesarbete. Huru han utförde det, huru han utplånat denna mördarliga, måste blifva förbehållet åt specialhistorien om hans presidentskap. Jag ger här blott en skiss af den samma.

Det var icke nog med, att han satte en dam för Ku-Klux' tigeraktiga framfart och att dess lönmord omöjliggjordes, utan äfven slafbaronernas åter uppblossande revolutionslust, som under valen åter ohöljd framträdde, erhöll genom Grants försigtiga, energiska förvaltning en dämpare. Så fingo lag och ordning åter öfverhand öfver anarki och godtycke. Sydstaterna inneslöto åter sina omstörtningsplaiier i sitt inre och afvakta tid och tillfälle.

Det vigtigaste for unionen var skuldens afbetalande. Och i detta afseende har Grants förvaltning gjort något verkligen beundransvärdt. Grant själf är en lika skicklig finansman som general. Före kriget dref han till sammaus med.sin fader handels- och finansaffärer och var altså i denna yrkesgren en mycket öfvad praktiker, Han gjorde det möjligt, att nästan hvarje fjär-dedels år betydande summor afbetaltes på krigsskulden. Dessa stora fredens värf äfvensom den fruktade auktoritet, hvarigenom han höll de revolutionslystne i styr, föranledde de unionstrogne att återvälja den förtjänstfulle mannen, när hans fyraåriga ämbetsperiod gått till ända. Icke ensamt tacksamhet mot unionens räddare bestämde dem härför utan äfven mannens stora, oersättliga förmåga, som gjorde honom till en lika utmärkt förvaltande ämbetsman som han visat sig vara en segerrik fältherre. Detta återval måste betraktas såsom en lycka för unionen. De ännu alltid väldigt jäsande omstörtningselementen hade att frukta hans energiska hand och försigtighet, samt måste hålla sig lugnt och foga sig efter de lagar, som de genom en förnyad revolution traktade efter att afskaffa. Så bragte han lugn och ordning i samhället och visste att åter förskaffa unionsregeringen respekt både i in- och utlandet. Unionen blef åter en aktningsbjudande verldsmakt, mot hvilken man icke ostraffadt får intrigera.

Nu gjordes äfven anspråken på skadeersättning gällande mot England i följd af tillåtelsen att bygga och utrusta

röfvareskepp. För att undvika ett krig, nedsattes en europeisk skiljedomstol. Denna erkände Amerikas fordran såsom rättvis och ålade England att till unionen betala 15 millioner dollars i skadeersättning, såsom jag redan ofvanför berättat. Det stolta Albion måste altså göra bot, måste ut med penningarne, så vida det icke ville riskera ett krig. —

Att ingen lycka är ogrumlad och fullständig på jorden, hafva redan de äldsta folken uttalat både på vers och prosa. Äfven Grants sista ämbetsår fördystrades genom många obehagliga händelser. Man upptäckte nämligen kolossala bedrägerier, försnillningar af åtskilliga ämbetsmän. Därför gjordes icke blott presidenten utan hela det republikanska partiet ansvarigt. »Republikanerna hafva misshushållat!» — skrek man ut i verlden. Huru löjligt! Att vilja göra ett af millioner människor bestående ärligt, patriotiskt parti ansvarigt för några ämbetsmäns bedrägeri! —

Men Grant hade likväl kunnat vara vaksammare, skall man säga. Man må likväl betänka, att hvarken i republiken eller i monarkien statens öfverhufvud har till uppgift att kontrollera hvarje kassaförvaltare. Det är en sak, som tillkommer vederbörande revisorer. Lika litet får man göra presidenten ansvarig därför, om högre ämbetsmän mottaga skänker för att däreftermäta sina ynnestbevis. Så snart det kommer till offentligheten, hafva domstolarne att ingripa. Och det har händt. Statens öfverhufvud är icke allvetande, så att han på pannan kan läsa hvars och ens ärlighet eller bofaktighet. Många af bedrägerierna från inflytelserika statstjänares sida kunde Grant omöjligen förutse. När det blef bekant, anbefalde han den strängaste undersökning, och domstolarne måste göra sin skyldighet. Men att underslef af ämbetsmän där kunde förekomma, som i andra länder, t. ex. i sådana som Tyskland, icke äro möjliga, det har med största sannolikhet sin orsak i ett bristfälligt kontrollsystem. I tyska stater är det i följd af den strängaste kontroll på ämbetsmännens alla utgifter och inkomster omöjligt att bedraga staten på 20 mark. Och om det på årtionden här och där en gång förekommit, att en med för stort förtroende hedrad kassaförvaltare har gjort sig skyldig till en förbrytelse, så har det städse mycket snart upptäckts och bestraffats. Men i Amerika hafva ämbetsmän årslångt bedrifvit underslef och gjort sig till rika män, såsom redan Johnson röjde i en sin not. Johnson visste det altså och förmådde ändock icke sätta bedragarne inom lås och bom, emedan det icke kunde juridiskt bevisas mot dem. President och kongress hafva altså i första hand den vigtiga uppgiften att införa ett ända till den minsta detalj gående strängt kontrollsystem, så att bedrägerier och mutor göras ämbetsmännen lika omöjliga där som i andra länder. — .

När Grants andra presidentskap gick till ända, upplågade valstriden på nytt. Nu visade det sig, att det demokratiska partiet blifvit så mäktigt, att det var till antalet nästan lika stort som det republikanska. Visserligen erhöll republikanarnes kandidat Hayes pluralitet, men man förvånas — blott en röst. Och å demokraternas sida betviflade man till och med, att denna ena röst var valberättigad! En nedsatt undersökningskommission har likväl erkänt den omtvistade mannens — en postmästares — valrättighet och därigenom bekräftat den närvarande presidenten Hayes' val såsom fullständigt legalt. Grant lemnade i följd däraf i mars 1877 Hvita huset i Washington och begaf sig pä en rekreationsresa till Europa.

Efter detta sista vals resultat måste vi, ty värr, frukta, att vid nästa presidentval demokraterna segra, om republikanarne icke äro mycket verksamme. Om då å nyo det gamla intrigspelet och slutligen åter en strid på slagfälten skall upp-låga — hvem kan veta det! Kultur och upplysning äro numera utbredda och hafva äfven trängt till de forna slafstaterna. Naturvetenskapen, denna stora makt mot vidskepelse och djurisk råhet, odlas till och med i unionen allmänt, och äfven vi hafva att glädja oss åt några af de nyaste amerikanska forskningarna och upptäckterna. Naturlagarne, hvilka för mänskligheten diktera sedelagarne, studeras där mycket ifrigt. Äfven hafva förnuftigare åsigter om stats- och socialförhållanden inträngt i alla samhällsklasser. Men att de gamla slafhandlarne verkligen omvändt sig till bättre människor skulle jag högeligen betvifla. Må altså de sanna unionsvännerna vara vaksamma och se till, att statsväsendet icke åter råkar i ovärdiga händer.*)

Ett af naturen så rikt begåfvadt land, som ännu kan upptaga och föda milliarder invånare, får icke åter blifva en tummelplats för rå hersklystnad och vilda lidelser. Lag och ordning, förädlad sedlighet och humanitet med sann upplysning måste komma till allmänt herravälde. Där dessa kulturmakter föra spiran, blomstrar äfven folkets

välstånd och är statens bestånd betryggadt. De äro grundvilkoren för hvarje mänskligt samhälle, och alla kloka statsmän måste söka att förverkliga de samma.

*) Denna författarens önskan har ock på ett lysande sätt gått i fullbordan. Den 2 november 1880 valdes republikanarnes kandidat general Garfield till unionens president med betydlig röstöfvervigt, nämligen af 20 stater med 219 röster mot 18 stater med 150 röster, hvilka tillföllo demokraternas kandidat general Hancock, enligt hvad tidningarna i dessa dagar meddelat.

Öfversis anm.-